

S B O R N Í K

NÁRODNÍHO MUSEA V PRAZE

ACTA MUSEI NATIONALIS PRAGAE

Řada C - literární historie

Sv. III (1958), čís. 3—4

Series C - historia litterarum

Vol. III (1958), num. 3—4

REDAKTOR: KAREL ŠVEHLA

Miroslav Boháček—František Čáda

ŽEROTÍNSKÉ RUKOPISY BLUDOVSKÉ

CODICES ZIEROTINIANI MANU SCRIPTI BLUDOVIENSES

Úvod o knihovně Žerotínů Lilgenavských
napsal B. Lifka

De bibliotheca gentis de Žerotín-Lilgenau
exposuit B. Lifka

ZKRATKY A VYSVĚTLIVKY ABBREVIATURAE ET EXPLICATIONES

Bartoš	F. M. Bartoš, Soupis rukopisů Národního Musea v Praze	F. M. Bartoš, Catalogus codicum manu scriptorum Musei Nationalis Pragensis
Brno: Žerot. dep.	Žerotínské depositum státního archivu v Brně	Codices Žerotiniani depositi in ar- chivo Rei publicae Brunensi
Chlumezky	P. v. Chlumezky, Die öffentliche und Privat-Correspondenz, die Tagebücher und Urkundensammlungen Carl des älteren Herren von Žierotin (geb. 1564, gest. 1636). Ehemals in der Hořowitzzer Bibliothek. Schriften der historisch-statistischen Sektion, VII, 1854, 55—94.	
čís.	číslo	numerus
d.	další	sequens, sequentes
ed.	vydání, vydal	editio, edidit
ff.	listy	folia
fol.	list	folium
kap.	kapitola	caput, capitulum
Losiny	Státní zámek Velké Losiny	Castellum Velké Losiny
na předním přídeští	in operculo sup. intrinsecus
na přední předsádce	in folio praeligato
Olom. UK	Olomoucká universitní knihovna	Bibliotheca universitatis Olomucensis
pag.	strana	pagina
pp.	strany	paginae
pap.	papír	charta
papír.	papírový	chartaceus
perg.	pergamen, pergamenový	membrana, membranaceus
pozn.	poznámka	nota
PUK	Pražská universitní knihovna	Bibliotheca universitatis Pragensis
sq.	následující	sequens, sequentes
srov.	srovnej	confer
v.	viz	vide
vaz.	vazba	involutrum
∅	prázdný, prázdné	vacat, vacant

RKE 115

1. 8858

KNIHOVNA ŽEROTÍNŮ LILGENAVSKÝCH Z VELKÝCH LOSIN A Z BLUDOVA

Vztahy moravských Žerotínů ke knihám vyvinuly se okázale v 16. a 17. století v jejich větvích moravskotřebovské a náměštské, vyvrcholily tehdy v bibliotece pana Karla staršího ze Žerotína. Ani losinská větev Žerotínů lilgenavských nezůstala pozadu: její členové budovali téměř tři století svou knihovnu ve Velkých Losinách, čtvrté století pak v nedalekém Bludově.

V nejstarším skupenství knih, které Žerotínové uchovali na losinském sídle, není přesných stop individuálních vlastnictví. Jan zvaný mladší ze Žerotína († 1608) upevnil rozptýlené rodové statky na šumpersku i soustředěním knížních památek po svém dědovi Petrovi (1488—1528) z Vizemberka a po svém otci Přemkovi v Losinách, kde k nim jako kacíři bra'robijce přidával i soudobé práce i psané modlitby a písně. Nejstarším kodexem jsou Suetoniovy Vitae XII caesarum v milánském prvotisku Philippa de Lavagna r. 1475 (sign. XI. 3140), sledované bázilejským vydáním řeči sv. Augustina péči Sebastiana Branta roku 1494 (IV. 1889) a sbírkou řeči „de tempore“ sv. Bernarda z Clairvaux takéž v Basileji tištěných u Keslera r. 1495 (IV. 1718). Mezi velkými spisy právníckými zanechali první losinští Žerotínové dva známé tisky lyonské, Huguetanovy Institutiones imperiales z r. 1513 (V. 2264) a komentář Jasona de Mayno „super iure civili“ z r. 1520 (V. 2003), jež doplňuje Vocabularius iuris utriusque (s. l. a., V. 2053), Processus iudicarius Joannis de Urbach (s. l. a., V. 2118), Casus super totum corpus iuris civilis per Mag. Joh. Hurnout (s. l. a., V. 2071). Více však překvapují edice klasiků, nesrovnatelně řídkší mezi obvyklou náplní menších zámeckých bibliotek. Je tu výtečně Brantovo vydání básnických děl Vergiliových (Argentinae, Grininger 1502; XI. 3016), jinaká edice tragedií Senekových (Hercules furens, Oedipus aj., s. l. a., XI. 3018), dvou knih Diodora Sicilského (Viennae Pannoniae 1516; XI. 3143), děl Caecilia Cypriana péči Erasma Rotterdamského vydaných v Basileji u Frobenia 1520 (IV. 1642).

Janův učený syn Bernart († asi 1615), v říjnu roku 1614 profesory pražské university zvolený jím čestným rektorem, poznačil svými vlastnickými úpisky vedle řady luterských traktátů i velká díla širokého dosahu pro klasické vzdělání, Pliniovu Historiam naturalem v řídké pařížské edici Regnaulta Chaudiere z r. 1516 (IX. 3023), Opera sv. Jana Zlatoušského (Basilej 1522; IV. 1628), Beatem Rhenanem uspořádaný svod autorů církevních dějin (v Basileji u Frobenia 1535; IV. 1715), Samuelovu první knihu vydáním Joanna Brentia (Francofurti 1554; IV. 1708), Tita Livia pohromadě s Luciem Florem (Strassburg, Rihel 1590; XI. 3138), Václava Šturma Chronica von Anfang der Welt bis auf 1596 (Leipzig 1596; III. 1309). Již tento malý výčet dobře ukazuje Bernartovu zálibu ve světovém dějepisu.

Z dalších losinských Přemek vložil do rodové sbírky jen oslavnou řeč kněze Jana Hertvicia Pražského na svůj sňatek: „Nobilitas et gloria Sacri Matrimonii, t. j. důstojnost sv. Manželství m zy Pánem Přemyslavem z Žerotína a na Vizemberce a Pannou Annou Maryí Šlikovnou z Holejče“, vytištěnou v Praze u Matěje Pardubského r. 1617 (Knihopis čes. tisků II. 2964 neuvádí ještě tento třetí známý výtisk). Jeho syn Přemek pak také jen jediný tisk zde zanechal v Pavlaciových Conceptus praedicabiles, tištěných v Olomouci r. 1667 péči P. F. Raymunda Knillinga, kterýž mu svůj překlad dedikoval.

Sy: tohoto Přemka Maximilian František († 1706) vysloužil si dobrými odpovědmi již r. 1676 knižní praemium „Zodiacus ecclesiae siderum, seu Virtutes Joa. Frid. de Waldstein archiepiscopo Prag. a Collegio S. J. Pragensi oblatae“ (IV. 1725) a vlivem italské kavalírské cesty projevoval zájem o literaturu italskou, jak m. j. svědčí koňinské vydání nunciaturních zpráv kard. Bentivoglia z r. 1629 (III. 1522). Jeho podpis nese olomoucký tisk Kylianův, P. Caspara Pfligera „Academia Catharinaea“ z r. 1702.

Maximilianův bratr Jan Jáchym (1666—1716), první říšský a moravský hrabě z Žerotína, je pro dějiny losinské knihovny mužem významným. Jako jeden z nejpečlivějších hospodářů na rodových statcích, dbalý o deníkovou dokumentaci, dal i pro knižní sbírku, patrně svým kaplanem, pořídit v letech 1713—1714 první katalog, který se zachoval a je krásným dokladem bibliotekářského důmyslu, poučeného na dobrých vzorech cizích. Černě psaný kaligrafický titul má vyzlacen chronogram symbolického erbovního dosahu („im Jahr Da Der Löw Die Lilien Liebt“) a je na tři části rozdělen (sr. soupis rukopisů č. 114); v první části spisuje autory knih podle abecedy, v druhé podle věci, materie theologické, právní, historické, politické, ethické, medicinské, filosofické, logické, fyzikální, přírodovědné, v třetí pak lokálně. Podtitul „dienen anstatt eines Inventarii“ svědčí, že autor znal odborné příručky tehdejší knihovenské techniky. V barokním zařízení renesanční části losinského zámku v sálku zvaném dodnes „bibliotečním“, zachovaly se tři rozměrné skříně s dvířky opatřenými dřevěným mřížovím, jež bylo zevnitř kryto látkovou síťovinou proti prachu. Pomocí zmíněné třetí části katalogu z r. 1714 seznáváme způsob instalace knih v těchto skříních. Šest oddílů odpovídalo nejspíš šesti polokřídlům uvnitř tři dvoukřídlých skříní. V 9 policích bylo od folia do oktávu 263 bíle vázaných svazků af svinskou kůží af pergamenem potažených nebo nabarvených, v 6 policích od folia do osmerky 211 svazků ve francouzských zlacených vazbách kožených a papírových, v 10 policích od folia do osmerky 350 svazků v různých vazbách, ale vesměs s černě natřenými hřbety; při čemž luterské knížky — vliv bibliotekáře patrně piaristy — se nevypisovaly názvy, ale jen sumárně počtem. Úmyslně střídala barevnost hřbetů: bílá — zláďa — černá, měla v sobě i prvek pořádací, kniha po užití byla snadněji zařaditelná. Skříně byly doplněny spodními zásuvkami, kde byly „Lobgedichte“ 32 sv., „Trauer Gedichte“ 15 sv., právní rozepře a polemiky 12 sv., „pasquilly“ 17 sv., sbírečka grafiky o 13 položkách, v nich na př. „12 Stück Venus Bilder“ a 15 miscellaneí, posléz ve třech zásuvkách „dopisování para hraběte“ a v 1 zásuvce psané a tištěné noviny, v jiné manuscripta hlavně preceptorská pod hofmistrem Speebachem a genealogická 15 sv., konvolut pohřebních řeči a konvolut pečeti. Poznámáno, že „mitten auff dem Tisch liegt ein neues Glückradt smbt einem Büchel darzu“, tedy čtecí kolo, obvyklé ve velkých klášterních knihovnách té doby. Knihovna počátkem ledna 1714 obsahovala, sečteme-li všechny vypsané položky, celkem 928 svazků.

Knihovna losinských Žerotínů-Lilgenauů, jak nám ji prezentuje její paměťhodný katalog z let 1713—1714, i nábytkově zbytky, byla svým zařízením, ve vlastní síni architektonicky komponovaným do estetické účinnosti střídání vazebných barev i svými technickými doplňky (čtecí kolo) a ovšem především svým obsahem literárním pevně včleněna do rodového a společenského života na zámku. Obrazila v sobě duchovní rysy svých rozmnožitelů a uživatelů, jichž řadu lze podrobněji sledovati v dalším na vylíčení povahy jejich děl rukopisných: dobře charakterisují zejména jejich myšlení náboženské, zprvu evangelické, později po

Bílé hoře katolické, jejich zájmy veřejnoprávní, politické a hospodářské, jejich ško'ské vzdělání. Z tištěné literatury zesilují se, jak jsme viděli, rysy interesů vědních, u pruních, Petra a Jana mladšího, vlivem šíření a doznívání soudobých tendencí humanistických, které se odbornicky specialisují u Bernarta. Maximilian a Jan Jáchym hledí cba, aby ze soudobé literatury doplňovali vydatně obory jurisprudentia, historia sacra, historia profana. V nich naházejí své autochthonní místo i četná bohemica, moravica, silesiaca. Tyto favorisované obory nevylučují zájem umělecký a kratochvilný. V denicích Jana Jáchyma mihnou se stopy zámeckého musicirování. Z jeho, a bratrovy doby několik knížek dává vhléd do oné žádoucí kratochvilnosti, knihami prostředkované. Na význačném místě v knižním repositoriu (sign. I. 536) stál svazček dvanáctky z konce 17. stol., v dřevěných deskách, hodně zužívaný, se vpiskem „Ex libris bibliothecae Comit. Zierotiniaraz Ullersdorffii“ a názvem „Belustigung vor das hcnette Frauenzimmer und Junggesellen zum anmuthigen Zeitvertreib . . . von artigen Schertz-Fragen . . . auch seltzamen Hof-Streichen. Gedruckt in diesem Jahr, da gut zu lachen war“. Podle chronogramu z roku 1682 byl j.ný podobný svazček (sign. I. 670): „Triumphirender Hanreistutzer, oder Hanrei-Ankunft, Leben und Thaten, samt ihren Freiheiten . . . ex dissertatione Barthol. Alectrochorae Freiherrns auff Frauenwald, Weiberbusch und Jungferfeld . . . zum Druck befördert durch Josephum Cornelium von Frauenlist. Gedruckt zu Nirgendheim.“ Další z té řady dvanácterek, vazebně shodných, je sign. V. 2014: „Jus Potandi oder Zech-Recht, darinnen von Ursprung, Gebräuchen und Solennitäten . . . des Zechens und Zurinckens . . . Durch Blasium Multibum. Mit angefügten lustigen Process Dreier Adelichen Brüder: Der Erste ein Säuffer, der ander ein Spieler, der dritte ein Hurer. In Culmberg, zu finden bey Piltz Paul und Schwamme Heintzen. 1675.“ V předavku tohoto svazčku dialogická látka nese se pozdní recepcí k reklamacím Philippa Beroalda, řadou přátelských vztahů spojeného s našimi jihočeskými humanisty. Až z Londýna sem do Losin opatřen 1701 v přičné osmerce s rytinami „The Dancing Master“. Z celé řádky jiných titulů dala by se rekonstruovati taková tehdy žádoucí společenská funkce knihovny jako shromaždiště veselých zasedání přátelského kruhu, z něhož jen ojedinele některý člen volil si četbu vážnou. Proměna barokního čterářství vzdělaných vrstev pokračuje i v rázu losinské knihovny směrem k uvolňování tendenci světozorných na prospěch námětového vylehčení k literatuře krásné, k románu, povídce a dobrodružnému cestopisu. Tento proces děje se i za Jana Ludvíka a Žerotína v letech 1717—1761. Korektur vyžaduje si v dobách učení mladých kavalirů preceptor, obyčejně kněžský — zde patres z konventu šumperského —, v dobách jejich zralosti pak veřejný jejich úřad a světská hodnost.

Losinské období žerotínských knihovny v obojím zhodnocujícím ohledu reprezentativně zakončuje její dovršitel na půdě předků Josef Karel hr. Žerotín - Lilgenau (1728—1811) pozdější moravský prezident apelací. Dovedl své knihy, vesměs značné hodnoty obsahové, vlastnický odlišiti již od roku 1747, kdy mu bylo teprv 19 let, krásným velkým heroldickým exlibris v mědirytině pražského Fr. Goldschmidta. Jeden z jeho rysů byla vůbec tendenční okázalosti, pro kterou se stával občas „Mazenas gratiosissimus“, zvěčněný v tiscích své doby, jako příkladmo ve spise někdejšího svého vychovatele servity P. Theodora Marie Rupprechta, „Notae historicae in duos primos titulos libri primi Decretarium Gregorii Papae IX.“ (Vetero-Pragae, Hraha 1751; IV. 1369). Ve svých knižních nákupech byl dobře informován o soudobých novinkách i dobře volil ze starších edicí. Již jako třináctiletý si přivlastnil zápisem, datovaným 1741 jesuitskou příručku

„Regio Parnassi seu Palatium Muscrum, in quo synonyma, epitheta, phrases poeticae continentur“ (Venetiis 1726; XI. 3086). Roku 1747 koupil basilejské čerstvé vydání Hugona Grotia „Le droit de la guerre“ (1746; V. 2084). 1749 si opatřil *Opuscula miscella* Joa. Petri Ludewig (Ha'ae Magdeb. 1720; V. 2119), 1750 Calvinovo *Lexicon juridicum* (Coloniae 1622; V. 2078) a Carpoziovu *Jurisprudentia forensis* (Lipsiae 1721; V. 2212). Knihy měla ráda a typografickou nálepkou „Jeannette comtesse Zierotin née Comtesse Schrottenbach“ je opatřovala i jeho chof.

Předchůdce Josefa Karla v držení Losiny bratr jeho Ludvík Antonín (1723—1808) prodal roku 1802 Losiny a přestěhoval se i s tamní knihovnou do Bludova, zanechav v Losinách jen prázdné staré knihovní skříně. Dva katalogy, v Bludově zpracované, roku 1805 abecední jmenný a trochu později katalog věcný, nově přehledly veškerou knižní zásobu, na svazky už asi dvoutisícovou.

Převezená knihovna byla v bludovském zámku umístěna ve východním zahradním křídle zprvu ve dvou pokojích se štukovými stropy, později také v přistavěném pokoji třetím v jednoduchých zcela prostých regálech z měkkého dřeva, které byly po r. 1949 rozštípany na dříví. Trvala zde skoro 150 let. Zvláštní, velmi vkusně jednotně vázaný oddíl tvořily v ní knihy, shromážděné Františkem Josefem Žerotínem (1772—1845), synem Josefa Karla, po němž zdědil knihomilské sklony. Vybudoval ucelenou sbírku německých autorů období klasicismu a romantismu, doplněnou dobovými německými překlady z literatur světových, zachovanou dnes ve Velkých Losinách v 1221 svazcích v hnědých kožených vazbách s bohatým hřbetním zlacením a hřbetními supralibros v podobě oválných namnoze modrých štítků s písmenami FJZ, uvnitř s diskretními razítky z těchže monogramních prvků. Pro ni založil v 40. letech i široce členěný katalog o XV odděleních, psaný za jeho života do čísla 1537. (Nástupci v něm pokračovali připsováním starší i nové zásoby až do roku 1931, kdy bylo dosaženo 6174 zapsaných děl celé bludovské knihovny.) V některých z malých básnických svazčků Františkovy Josefovy sbírky najdeme jako exhibis vplepenou krásnou romantickou mědirytinku v světle hnědém koloritu: v stromovém záiši koem pamětního kamene s křídlatým geniem a s nápisem „Letztes Andenken der brüderlichen Liebe Joh. Ludwigs Grafen von Zierotin“ kupí se tři dívčí postavy, pastýř s vysokou holí a žena s děckem. Je to upomínka na knihy, které četl a po sobě zanechal předčasně zesnulý bratr Františka Josefa Johann Ludwig (1775—1813).

Ještě dva Žerotínové vydalněji přispěli k rozmnožení bludovské knihovny až do doty, kdy se rokem 1945 definitivně uzavřela přírůstkům; oba vedeni také pietou k historii svého slavného rodu, hledali a získávali knižní památky k němu se vztahující. Byli to vynikající válečník Zdeněk Žerotín (1812—1887) s choťí Gabrielou roz. Amáry a poslední muž svého rodu, někdejší moravský místodržitel Karel Emanuel Žerotín (1850—1934). Jejich knihovna, památník mnoha generací rodu a jejich veřejného působení na Moravě, byla v letech 1949—1950 způsobem málo uváženým jako celek zlikvidována, při čemž se leccos důležitého ztratilo. Různé ústavy olomoucké university se podělily o novější tisky, část rukopisů dostala se několika archivům, zbytek, v něm nejstarší tisky, vrátil se po více než stu letech na státní zámek Velké Losiny, kde bude znovu instalován. V Bludově, jehož obec nerada ztrácela kulturní památku, zůstalo ve velkém, dnes přednáškovém a hudebním sále, po mladším oddělení knihovny z 19. a 20. století jen pět velkých zasklených knihovních skříní asi z let 1850, pěkná práce z rukou místního truhláře Hauka.

Bohumír Lijka.

PŘEDMLUVA

- OBSAH:**
- I. *Rukopisy žerotínské knihovny na zámku Bludově a jejich dnešní uložení. Potřeba celkového soupisu v jednotném katalogu.*
 - II. *Poměr soupisu ke katalogům bludovské a losinské knihovny.*
 - III. *Hlavní složky bludovské rukopisné sbírky: rodové rukopisy losinské větve Žerotínů a rukopisy hořovické s kodexy z pozůstalosti Karla st. z Žerotína.*
 - IV. *Rukopisy losinské větve Žerotínů dokumentující historii sbírky bludovských rukopisů.*
 - V. *Ostatní rukopisy původu bludovsko-losinského.*
 - VI. *Kodexy z pozůstalosti Karla st. z Žerotína.*
 - VII. *Ostatní rukopisy hořovické.*
 - VIII. *Rukopisy neurčité proveniencí.*
 - IX. *Povaha bludovské rukopisné sbírky a její pozoruhodnosti.*
 - X. *Uspořádání soupisu.*

I. Na zámku Bludově u Šumperka na severní Moravě, který byl r. 1945 převzat jako národní kulturní majetek do státní péče republiky Československé, byla mezi jinými vzácnostmi zámecké knihovny uchovávána řada rukopisů, které jak svým počtem, tak zejména významem tvoří jednu z nejpozoruhodnějších rukopisných sbírek zámeckých v naší vlasti. O její vznik se přičinila řada generací známého moravského rodu Žerotínů větve losinské, nazývané tak podle jejího původního rodového sídla Velkých Losin (původně Losína, Gross Ullersdorf). Za dobu více než 360tiletého života této větve nashromáždilo se v její rodové knihovně na 300 rukopisných svazků, které však netvořily v žerotínské knihovně zvláštní fond a jsouce rozptýleny po různých jejích odděleních, sdílely zásadně osudy původně losinské a od počátku XIX. století bludovské knihovny, jak byly vyličený v předchozím příspěvku Dr Bohumíra Lifyky.

Ve faktickém uložení bludovských rukopisů nastala však částečná změna už r. 1931, kdy se moravskému zemskému archiváři, Dr Františku Hrubému, podařilo dosáhnouti, že tehdejší majitel Bludova a poslední mužský potomek moravské větve žerotínského rodu, Karel Žierotin, svolil k trvalému uložení 37 rukopisných svazků bludovské knihovny v zemském archivu moravském v Brně, aby jako depositum žerotínského rodu byly obecně k dispozici historickému bádání.

Nebyly tedy už při převzetí bludovské knihovny státem všechny její rukopisy skutečně pohromadě a proto, když došlo r. 1949 k vystěhování žerotínské knihovny z Bludova, svolila státní památková správa k rozmnožení brněnského a k vytvoření dalších deposit žerotínských rukopisů i u jiných veřejných ústavů (univerzitní knihovny a Palackého university v Olomouci) a ponechala v žerotínské knihovně, jejíž jádro se zároveň téměř po 150 letech navrátilo na zámek ve Velkých Losinách, jen něco málo přes 100 rukopisných svazků. Poněvadž se mimo to přimíšením některých knihovních kodexů do patrimoniálního archivu dostaly tři rukopisné svazky bludovské knihovny též do státního archivu v Janovicích, jsou dnes rukopisy žerotínské knihovny bludovské skutečně uchovávány na pěti místech, a to

1. na státním zámku ve Velkých Losinách
2. ve státním archivu v Brně
3. v univerzitní knihovně v Olomouci
4. na Palackého universitě v Olomouci
5. ve státním archivu v Janovicích u Rýmařova.

Tímto způsobem byly rukopisy žerotínské knihovny bludovské nepochybně učiněny přístupnějšími nejširšímu okruhu badatelů. Zároveň však došlo při jejich rozdělení do několika dosti náhodně vytvořených skupin k místnímu odloučení četných kodexů této sbírky, které se navzájem osvětlují po stránce provenience a některé se dokonce obsahově doplňují. Zjištění těchto vzájemných vztahů mezi rukopisy různých deposit, k němuž jsme došli při popisu žerotínských rukopisů prováděném současně na státním zámku ve Velkých Losínách a v universitní knihovně v Olomouci, dovedlo nás k poznání, že kritický soupis žerotínských rukopisů bludovských nemůže být vypracován dílčími seznamy jejich dnešních deposit, nýbrž jen jako *jediný úplný katalog všech rukopisů žerotínské knihovny bludovské*, zahrnující všechna jejich dnešní dílčí uložení. Jedině katalog tohoto druhu, který v této publikaci předkládáme, může podle našeho přesvědčení vedle získání potřebné ústřední evidence objasnit i všechny otázky vzájemné souvislosti jednotlivých rukopisů do této sbírky patřících a zároveň umožnit její poznání jako celku dosud málo známého, ale mimořádně významného jak řadou pozoruhodných rukopisných památek v něm dochovaných, tak svou historií.

II. Protože rukopisy netvořily v bludovské knihovně zvláštní fond a byly zařazovány, jak už pověděno, do jednotlivých oddělení knihovny, byl jedinou pomůckou, o kterou se bylo možno opřít při pořizování seznamu rukopisů, patřících do bludovské knihovny před jejich rozptýlením, poslední rukopisný katalog této knihovny, uvedený v našem soupise pod čís. 246, který byl založen někdy v první polovině XIX. stol. a veden až do druhé války světové. Tento katalog, který vedle údaje oddělení knihovny, kam kniha svým obsahem patřila (římské číslice I—XV: srov. o tom v poznámce u čís. 246), uváděl průběžné číslo díla (a byl tedy i jakýmsi inventářem knihovny; ovšem inventářem děl, nikoli svazků), označoval rukopisy pravidelně připojovanou poznámkou „geschrieben“. Seznam do katalogu zapsaných rukopisů a jejich signatur, na základě tohoto označení pořizený, byl však jen prvním základem našeho soupisu, neboť jeho srovnání s výsledkem průzkumu v jednotlivých depositech a zejména v jádru žerotínské knihovny, uložené dnes na Velkých Losínách, ukázalo nutnost zařadit do soupisu jednak i rukopisy signatur, které nebyly v katalogu označeny poznámkou „geschrieben“, jednak — měla-li být zachována nezkrácená podoba původní sbírky — i některé rukopisy v katalogu zapsané, které však jsou dnes nebo už od dřívější doby nezvěstné. V konečné podobě celkový soupis takto zjištěných žerotínských rukopisů bludovských, který vykazuje 250 čísel o 301 svazku, byl seřazen podle pořadu průběžných čísel katalogu, která tvoří s předsunutým římským číslem oddělení knihovny poslední bludovskou signaturu.

V bludovské knihovně se však ještě zachovaly dva katalogy ze starší doby, jež jsou rovněž zařazeny v našem soupisu: losinský, započatý r. 1713 (čís. 114), a první bludovský z r. 1805 (čís. 113). Oba tyto katalogy uvádějí, někdy s poznámkou „manuscript“, někdy bez zvláštního označení, po 51 rukopisech, tedy počet značně menší, než se podařilo zjistit na základě posledního katalogu bludovského. Pokud údaje těchto katalogů jmenují rukopisy zapsané i v posledním katalogu bludovském, jsou cenným přínosem k historii rukopisné sbírky žerotínské, a to zvláště u kodexů, jichž získání do losinské či bludovské knihovny není prokázáno jinou cestou. V opačném smyslu však tyto katalogy průkazné ceny nemají; poslední katalog bludovský vykazuje

totiž vedle řady rukopisů, jež buď již podle data svého vzniku v žádném ze starších katalogů zapsány býti nemohly, nebo o nichž je jinak známo, že byly získány do bludovské knihovny teprve ve stol. XIX., četné rukopisy ze stol. XVIII. nebo i z doby starší, které svým osobním nebo i místním vztahem (na př. vznikem přímo na Losinách) zcela bezpečně prokazují původ losinský, a přece jich starší katalogy neuvádějí.

Pro historii bludovské sbírky rukopisů mají však tyto starší katalogy význam ještě tím, že v nich lze zjistiti několik názvů rukopisů, které se v posledním katalogu bludovském už neobjevují. Jde tu patrně o rukopisy z knihovny vyřazené nebo ztracené ještě před založením posledního katalogu z první polovice XIX. stol., do něhož už nebyly zapsány. Nebyly proto pojaty ani do našeho soupisu, ale pokud nějak souvisí s dochovanými rukopisy nebo s historií sbírky, bude o nich ještě promluveno.

III. Rukopisy bludovské zámecké knihovny jsou ve svém celku sbírkou uměle vytvořenou. Její základ tvoří sice *rodové rukopisy losinských Žerotínů* (t. j. především rukopisy vzniklé vlastní činností jednotlivých členů této rodové větve, dále rukopisy přímo souvisící s jejich životem rodinným nebo společenským na rodovém zámku, s jejich činností hospodářskou nebo veřejnou), ale stejně v ní nalézáme rukopisy získané na cestách, z literárního nebo jiného kulturního zájmu, krátce rukopisy přibylé do knihovny činností *sběratelskou*.

Jako sběratelský zisk dostala se do bludovské knihovny zejména i početná skupina rukopisů, které r. 1853 na podnět z řad moravských historiků koupil z *knihovny zámku hořovického* tehdejší majitel Bludova *Zdeněk Žerotín*, horlivý sběratel historických památek, zejména pokud souvisely s dějinami rodu Žerotínů. S rukopisy hořovickými podařilo se mu získati mimořádně významné památky toho druhu, a to v kodexech, které kdysi patřily do pozůstalosti Karla staršího z Žerotína.

Když se Karel starší z Žerotína r. 1628 rozhodl odejiti do dobrovolného vyhnanství ve Vratislavi, přestěhoval sem i svou knihovnu. Když pak ještě po dalších deseti letech zemřel vnuk Karla z Žerotína a jeho jediný dědic, Karel Bruntálský z Vrbna, dostala se tato knihovna z jeho věnování městu Vratislavi a její svazky jsou tam dnes zařazeny v knihovně universitní. Z popisu vratislavské knihovny Karla z Žerotína, který už r. 1877 podal B. Dudík (*Karl's von Žerotín böhmische Bibliothek in Breslau*; zvl. otisk ze *Zpráv král. čes. společnosti nauk*, roč. 1877) a který jen málo doplnil Zdeněk Tobolka (*Žerotínská knihovna*, 1926), je známo, že se naznačenou cestou dostalo do Vratislavi z knihovny Karla z Žerotína jen deset rukopisných svazků, a to vesměs obsahu historického, náboženského a morálně-filosofického. Daleko větší počet rukopisných kodexů z Karlovy pozůstalosti zůstal však na Moravě, a to v majetku rodiny hrabat Vrbnů. Po předčasné smrti Karla Bruntálského z Vrbna r. 1638 přešla totiž největší část žerotínského jmění i s rodinným archivem na příbuzenstvo Karla Bruntálského z rodu Vrbnů, při čemž se rukopisů z knihovny zvláštním odkazem dostalo Václavovi z Vrbna. (Srov. o tom Frant. Hrubý, *Moravské korespondence a akta z let 1620—36*. 2. Listy Karla st. z Žerot na 1628—36. Brno 1937, str. 518 pozn. 8, s reprodukcí obsahu posledního pořízení Karla Bruntálského; Ant. Haas, *Karel Bruntálský z Vrbna*, 1947, str. 127—8).

S majetkem Vrbnů dostaly se pak rukopisy z pozůstalosti Karla z Žerotína na zámek Hořovice v Čechách. Syn Václava z Vrbna, Jan František, přičlenil se totiž do rodiny Martiniců a od své druhé ženy z tohoto rodu získal r. 1690 m. j. panství a zámek Hořovice, kam byl přestěhován též rodinný archiv vrbenský i s památkami žerotínskými. (K předch. srov. Frant. Hrubý na m. uv. str. II; Ant. Haas, Archiv žerotínsko-vrbenský, 1948, str. 4—5.) Pozdější majitelé Hořovic z rodu Vrbnů poskytli historickým badatelům opětovně příležitost užití tohoto materiálu. Prvý jej všeobecně popsal (ovšem jen s vyjmenováním některých významných kodexů a spolu s jinými rukopisy na Hořovicích chovanými) Rafael Ungar v Balbínově Bohemia docta r. 1780 (Pars III., 27—31), znal jej však už dříve Dobner, který odtud dal Pelzelem pořizovati opisy listů Karla z Žerotína, z nichž některé vydal sám, jiné z opisu Pelzelova připravil k edici J. V. Monse („Caroli L. B. a Zierotin epistolae selectae“; vyšel jen první sešit r. 1781, ostatek rukopisně v Cerroniho sbírce ve státním archivu v Brně, srov. B. Dudík, Mährens Geschichte Quellen I, 1, 1850, str. 368 d.). V první polovině XIX. stol. uveřejnili pak odtud Jungmann a Palacký ukázky zejména z listů Karla z Žerotína, Jungmann zaznamenal i další rukopisy žerotínské v Historii literatury české a jejich seznam měl Boček.

Opřeu o tyto částečně se křížící, částečně doplňující, ale přece jen neúplné informace chystal se r. 1852 moravský historik Petr Chlumecký (psal se někdy Chumecky, jindy Chlumezky) k podrobnějšímu studiu žerotínských rukopisů hořovických, ale než mohl svůj záměr provést, dostal zprávu, že Vrbnové prodávají Hořovice a že by se měl s povolané strany státi pokus o získání žerotínských rukopisů hořovické knihovny. Požádal proto Zdeňka Žerotína, jehož historické zájmy znal, aby se věci ujal, a ten skutečně odtud získal celkem 28 „kodexů žerotínských“ a mimo to ještě 53 kodexy obecně významné pro moravskou historii. (Srov. P. v. Chlumezky, Die öffentliche und Privat Correspondenz, die Tagebücher und Urkundensammlungen Carl des älteren Herren von Žierotin; Schriften d. hist. stat. Sektion VII, 1854, 57—8). Chlumeckým otištěný úryvek dopisu Zdeňka Žerotína udává podrobněji, že obsahem těchto 53 kodexů jsou „Landtagsverhandlungen, Landtagschlüsse, Puhonen und Nalezen, Landesprivilegien, Memorabilien Mährens, Chroniken, Landesordnungen u. ä.“.

Přešlo tedy podle Chlumeckého líčení z hořovické knihovny do bludovské sbírky dohromady 81 kodexů, ale bližší podrobnosti o nich zůstaly až dosud značně mezerovité. Chlumecký sám uvedl ve známost (ve výše citované práci a druhém díle publikace Carl von Zierotin und seine Zeit, 1862—1879) dvánáct kodexů „žerotínských“, o nichž se při tom ukázalo, že nejde jen o kodexy Karla staršího, ale i některých jiných Žerotínů z jeho bližšího příbuzenstva. Vincenc Brandl užil pak některých bludovských rukopisů hořovického původu při vydávání „Spisů Karla st. z Žerotína“ (1866—1872), a František Dvorský, který vydal „Dopisy Karla st. z Žerotína z let 1591—1610“ v Archivu Českém, po první seznámení podrobně všechny bludovské kodexy s jeho korespondencí (AČ XXVII, 1904, str. XVII). Už tím stoupl proti údajům Chlumeckého počet rukopisů, které by bylo možno počítat do pozůstalosti Karla z Žerotína, na 29 kodexů, ale zbývající rukopisy hořovického původu v bludovské sbírce dosud nikým identifikovány nebyly a pátrání po jejich seznamu, jež jsme provedli jak v záznamech bludovské knihovny, tak ve fondech bý-

valého patrimoniálního archivu bludovského (nyní ve státním archivu v Janovicích) zůstalo bezvýsledné.

Při rozboru bludovské sbírky rukopisů podle jejich provenience bude proto nutno předem určit rukopisy původu losinsko-bludovského a rukopisy, jež bezpečně patřily do pozůstalosti Karla z Žerotína, a teprve mezi zbývajícími identifikovati ostatní rukopisy hořovické. Některé jejich vnější znaky spolu s uvedenou povšechnou charakteristikou obsahovou, jak ji zaznamenal Chlumecký, dovolují provést tuto identifikaci se značnou přesností, takže v bludovské sbírce pak zůstává již jen několik rukopisů, jejichž původ není vyjasněn.

IV. Řada bludovských rukopisů na prvý pohled prozrazuje svou souvislost s osudy a činností různých členů losinské větve Žerotínů, a četné z nich zároveň přinášejí k dějinám této větve cenný a odjinud namicze neznámý materiál. Zvláštní cenu má však tato souvislost pro provenienční rozbor bludovské rukopisné sbírky tím, že poskytuje možnost sledovati její *postupný vznik*.

Prvý Žerotín, který si zvolil Losiny za sídlo svého panství, byl Jan z Žerotína, který se proto psával po tehdejšímu způsobu „na Losině“. Byl synem Přemka († před r. 1555) a vnukem Petra z Žerotína (1488—1528), jímž tento rod zakotvil na severomoravském Šumpersku. Protože v příbuzenstvu byl v téže době ještě jiný vnuk Petrův jménem Jan (byl to syn bratra Přemkova Bedřicha; srov. o něm dále sub VI), bývá Jan na Losině, který se stal prapředkem větve losinské a zemřel r. 1608, označován jako Jan mladší z Žerotína. Oběma uvedenými způsoby je označen v prvním oddílu rukopisu čís. 18 z r. 1571 („Modlitby z žalmů sv. Davida“), který byl napsán „panu Janu mladšímu z Žerotína a na Losině“ přímo k jeho žádosti; nejlepší to doklad, že ve svých počátcích losinská větev byla naprosto českou a ovšem nekatolickou, jak ukazují zejména další oddíly téhož kodexu čís. 18, s různými písněmi kněze Jana Machka, psanými původně pro Jana Burjana z Potštejna. Jejich zařazení do knížky napsané pro člena rodu Žerotínů vysvětluje se vzájemným sešvakřením; Jan Burjan z Potštejna měl za manželku Bohunku z Žerotína a druhou manželkou Jana z Žerotína se stala r. 1569 Mariana Zampachovna z Potštejna. Ta za nedlouhou dobu manželství dala Janovi čtyři syny, z nichž Bernart (nepřežil r. 1615) po sobě zanechal stopu v rodové knihovně opisem tisku Lutherova spisu *De servo arbitrio* (čís. 15).

Další generace losinských Žerotínů vzešly však teprve ze čtvrtého manželství Janova s Andělínou Ryšanovou z Modřic (1580), a to jako potomstvo jejich mladšího syna Přemysla-Přemka. Tento (počítáme-li též otce Janova, již druhý) Přemek byl se svým starším bratrem Janem Dětrichem poslán na studie do Německa a snad i Švýcarska; mezi bludovskými rukopisy zachovaly se z té doby (1604—5) jejich školní práce psané latinsky a německy (Johannes Theodoricus čís. 6 a 88, Přimslaus čís. 87). Neznámými jsou nyní jejich památky z téže doby (čís. 139 a 206). Oba bratři byli po českém povstání persekvoáni a jejich statky částečně konfiskovány. Nekatolíky zůstali až do své smrti (Jan Dětrich † 1645, Přemek, který se po bratrovi stal pánem na Losinách, † 1652), ale syn Přemkův stejného jména (v téže větvi tedy pořadím již třetí Přemek) přestoupil ke katolictví krátce po smrti otcově. Rodina byla již tehdy poněmčena a kopiář listů Přemkových (Přimslaus), zachovaný mezi bludovskými rukopisy (čís. 81), přináší už jen

doklady německého dopisování tohoto Žerotína jak ve věcech soukromých, tak veřejných.

Přemek, který zemřel r. 1676, zanechal dva nedospělé syny, za jejichž nezletilosti spravovala losinské panství jejich teta, sestra Přemkova, *Angelina Anna Sybilla* († 1695). Z této doby pocházejí dva rukopisné svazky úřední povahy, čís. 74 a 43, z nichž druhý přináší opisy protokolů a jiných soudních aktů ze smutně proslulých procesů s čarodějnicemi na panství losinském v letech 1678—1680.

O ukončení této temné epizody v dějinách losinského panství přičinili se synové Přemkovi *Maxmilián* (1665—1706) a *Jan Jáchym* (1666—1716) brzo po dosažení zletilosti. Působilo tu jistě i jejich vyšší vzdělání, jehož dokladem jsou rukopisy latinských výkladů o Aristotelově logice z přednášek *Blasia de Comitibus*, jeden z r. 1679 s podpisem Maxmiliánovým (čís. 28), druhý z r. 1683 s podpisem Jana Jáchyma (čís. 26); psané *ex libris* Jana Jáchyma najdeme mimo to v rukopise kursu filosofických přednášek téhož autora ze stejného roku (čís. 17).

Podpis *Maxmiliánův* nese též italský rukopis čís. 14, *Historia de' cardinali viventi fino all' anno 1684*; totožné vnější vybavení několika dalších italských rukopisů, jež jsou vesměs zapsány už v nejsarším losinském katalogu z r. 1713 a thematicky spolu souvisí (čís. 9 a 12 se týkají římských šlechtických rodů, čís. 16 a 21 poměrů na papežském dvoře a otázek světské moci papežské), nasvědčuje však stejné provenienci celé této skupiny italských kodexů, jež Maxmilián získal nejpravděpodobněji při návštěvě Itálie, z níž si přivezl i stručné rukopisné pojednání či průvodce po římských palácích a zahradách (čís. 3).

Když Maxmilián r. 1706 zemřel, stal se hlavou panství *Jan Jáchym*, který se uplatnil i ve službách veřejných (zemřel r. 1716 jako komoří a tajný rada; k jeho životopisu srov. ještě čís. 159 a 163). Celkem 22 dochovaných svazků deníků (čís. 72 a 90) a zvláště sešit záznamů účetních (čís. 73) jsou svědectvím, že získaný smysl pro úřední pořádek přenášel tento Žerotín i do svých věcí soukromých, a nepřekvapuje proto, že za jeho života byla na Losinách založena zvláštní kniha opisů soudních aktů (čís. 36) a zejména i nejstarší dochovaný knihovní katalog rodové knihovny, a to ve velmi promyšleném uspořádání (čís. 114).

Manželkou Jana Jáchyma byla *Ludvika Vilemna*, roz. z *Lilgenau*. Z jejich dětí *Karel* zemřel podle matriky uložené ve státním archivu v Janovicích r. 1712. Spolu se svým bratrem *Janem Ludvíkem* je jmenován v dedikaci cestopisu *Sigmunda Kazimíra Hirttenberga* z r. 1710 (čís. 133), ale poslední bludovský katalog mu připisuje, snad omylem, také dnes neznámé přednášky nadepsané „*Poetik*“ s datem 1713 (čís. 164).

Jeho sestra *Ludvika* (*Louise* 1692—1730), s jejíž výchovou snad je možno spojovat opis francouzského tisku z r. 1698 (čís. 126), se provdala r. 1713 za svého vzdáleného bratrance *Františka Ludvíka* z valašsko-meziříčské větve Žerotínů (toho se týkají čís. 156 a 160) a rovněž poměrně záhy zemřela (rukopis čís. 148 s pohřební řečí nad její rakví patří k nezvěstným).

Vyššího věku dožil se syn *Jan Ludvík* (1691—1761), který se stal po smrti Jana Jáchyma pánem na Losinách a zasloužil se o hospodářské zvelebení rodového majetku. S touto jeho činností souvisel nákladně vybavený a mapami opatřený popis panství *Třemešku* v čís. 231 bludovských rukopisů

a dva podobné elaboráty o panstvích Losiny a Loučná, uložené dnes ve státním archivu v Janovicích, ale nepochybně i inventáře zámku Prusy (čís. 109). Za Jana Ludvíka došlo i k nové stavební úpravě na losinském zámku a k založení zámeckého parku. Se svou manželkou *Marií Františkou*, roz. z Herbersteinu, Jan Ludvík, který po smrti své matky získal r. 1740 po jejím rodu rozšířený predikát „von Lilgenau“, rozvinul na Losinách čilý život společenský, jehož dokladem jsou příležitostná skládání k různým zámeckým slavnostem rukopisů čís. 146, 147 a 151 (podle data též čís. 161 a snad i čís. 153). Zmínka jednoho z těchto rukopisů (čís. 151) o hudební produkci potvrzuje i pěstování hudby na zámku, o němž jsou zmínky i v denících Jana Jáchyma, a které tu asi mělo starší tradici. Rukopisný materiál instrumentálních hlasů ouvertur Jeana Baptiste Lullyho (čís. 137) je už zaznamenán v losinském katalogu z r. 1713, a to nejstarší rukou, která sem zapisovala, stejně jako t. zv. tabulaturou psané skladby Samuela Marescalca pro spinet, jejichž rukopis (čís. 22) byl autorem věnován r. 1593 *Ladislavu Velenovi* z Žerotína za jeho pobytu v Basileji, a na Losiny zabloudil způsobem dnes už nezjistitelným.

Nemalá péče byla věnována výchově dětí Jana Ludvíka. Prvorozený *Jan Karel* (1719—1776), který se později stal u pruského dvora „*directeur de spectacles*“ krále Fridricha II. (dokladem zájmu pozdějších generací Žerotínů o tuto kariéru jejich předka je novodobý rukopis č. s. 232), měl v letech 1736—7 na Losinách za preceptora P. Heinricha ze šumperského kláštera dominikánů, který pro svého svěřence konal latinské výklady z filosofie, etiky a logiky (čís. 76, 79 a 110); rukopis čís. 7 zdá se však nasvědčovat, že už před tím byl Jan Karel posluchačem na universitě v Olomouci.

Dcera *Františka* (Françoise, nar. 1724, datum smrti neznámo) byla vychována francouzsky. Rukopis čís. 132, „*Petit abrégé de géographie*“, nese její záznam „*Françoise, comtesse de Zierotin, écrit de ma main l'ann 1737*“, ale patrně nechybíme, budeme-li k jejím pomůckám počítati i rukopisy čís. 11 a 141.

Největším počtem rukopisů je doložena výchova nejmladšího syna Jana Ludvíka, *Josefa Karla* (1728—1814). Jeho vzdělání gymnasiální bylo svěřeno P. Aloisovi z řádu piaristů v pětiletí 1737—41 a svědčí o něm pět dochovaných rukopisů (čís. 5, 68, 69, 92, 117) psaných jednak tímto preceptorem, jednak jeho svěřencem, z nichž čís. 69 je patrně podle staré neúplné paginace jen pokračováním rukopisu už dříve ztraceného, který uváděl ještě katalog bludovský z r. 1805 (pod názvem „*Syntaxis austriacae quoad difficiliores regulas clara explicatio cum annexis exemplis anno 1739 Josepho de Zierotin a P. Aloysio a M. D. S. P. tradita*“). Dlouhý pobyt P. Aloise na Losinách zanechal i jiné stopy; je to zejména opis německého spisku „*Hof-criticus*“ (čís. 97) který P. Alois pořizoval r. 1740 jistě spíše pro Jana Ludvíka, než pro svého tehdy dvanáctiletého svěřence. Mezi bludovskými kodexy z této doby nalézáme ještě rokem 1744 datované tři svazky výkladů „*ad mentem Angelici Doctoris D. Thomae Aquinatis*“, a to P. Rupprechta o logice (čís. 27) a P. Langeru o „*fysice*“ (čís. 119 s pokračováním v č. s. 29), z nichž druhý nese výslovnou zmínku, že jeho obsah byl přednášen „*felicissimo domino comiti*“. Jméno tedy chybí, ale protože Josef Karel byl r. 1744 ve stejném věku, jako jeho bratr Jan Karel, když poslouchal na Losinách podobné přednášky P. Heinricha (cf. výše), lze se důvodně domnívati, že soukromým

žákem obou řádových kněží při těchto kursech thomistické filosofie byl Josef Karel. Tuto domněnku jen zesiluje výrazný náboženský a theologický zájem tohoto Žerotína, který už v předchozích letech psal svým rodičům k jejich jmeninám nábožná skládání o jejich patronech (čís. 155, 158 a 162) a r. 1743 přeložil do italštiny ve zkráceném znění spis benediktinského theologa Caspara Erharda (čís. 30, „Manuale cristiano“). Přísně katolickou byla ovšem celá rodina; jasně to ukazuje drobná rukopisná kniha modliteb a rozjímání, věnovaná r. 1749 Josefu Karlovi otcem a částečně jím vlastnoručně psaná (čís. 98, „Girrendes Täublein“).

Zdá se, že věnování tohoto rukopisu souviselo s odjezdem Josefa Karla do ciziny, kde dovršil své vzdělání studiem právnickým. Ve sbírce bludovských rukopisů najdeme o tom doklady ve dvou kodexech (čís. 70 a 95), do nichž si Josef Karel zapsal přednášky na universitě v Leydenu, které tu znal prof. Andreas Weiss.

Z dětí Jana Ludvíka zbývá se zmíniti o druhorozeném synu Ludvíku Antonínovi (1723—1808), který r. 1802 prodal Losiny Lichtensteinům a přeložil sídlo rodu a panství na Bludov. Tehdy došlo i k přestěhování knihovny a r. 1805 založen pro ni nový abecední katalog (čís. 113) a snad současně s ním i nový seznam věcný (čís. 230); prvý z nich je z největší části jen přepisem abecední části starého katalogu losinského.

Po smrti Ludvíkově stal se majitelem bludovského panství Josef Karel a po něm r. 1814 jeho syn František Josef (1772—1845), z jehož mládí se zachoval deník popisující cestu do Frankfurtu nad Mohanem ke korunovací Leopolda II. na krále římského r. 1790 (čís. 94). Veřejně byl činný v moravskoslezské společnosti pro podporu zemědělství (s tím souvisí čís. 118, 123 a 130) a nashromáždil sbírku mincí, jež přešla do moravského musea v Brně, katalog však zůstal mezi bludovskými rukopisy (čís. 174). Po Františku Josefovi zůstal v knihovně (čís. 234) i dojemný projev zoufalství nad ztrátou prvorozeného syna Gustava (1807—28), kdežto k nevěstným rukopisům patří svazek jeho pamětí (čís. 242 „Gedächtnissbuch“; pouze památník?) a anonymní rukopisné vzpomínky na jeho osobu (čís. 236). Manželkou Františka Josefa byla Arnoštka (Ernestine 1777—1854) roz. Skrbenská, jejíž jméno najdeme ve věnování německých rukopisných modliteb z r. 1823 (čís. 233); „Elisabeth, comtesse de Zierotin“, podepsaná v rukopise modliteb francouzských čís. 71, byla jeho sestrou.

Ještě za života Františka Josefa ujal se správy statku na Bludově jeho syn Zdeněk (1812—1887). Mezi bludovskými rukopisy o tom přímo svědčí rukopis čís. 150 a jistě i inventář bludovského zámku, pořízený r. 1840, krátce po příchodu Zdeňkově na Bludov v nové funkci (čís. 229). Intenzivní péči o věci hospodářské i záležitosti místní správy (Zdeněk Žerotín byl v letech 1848—1860 v Bludově starostou) se však zájmy tohoto Žerotína nevyčerpávaly a bylo už pověděno, že jeho zásluhou přibyla do bludovské knihovny velká skupina hořovických rukopisů s kodexy Karla st. z Žerotína (v. sub. III a dále sub VI—VII). Historický zájem Zdeňka Žerotína rozmnožil mimo to bludovské rukopisy též o řadu kusů novodobých, z nichž některé byly získány zřejmě jeho záměrnou péčí (tak čís. 112, ale zejména opisy rukopisů, novodobých tisků a edicí v čís. 143, 144, 157, 176, 216, 225, 226, 227, 228), jiné věnováním od autorů (čís. 78 a patrně i 224). Pohřešován je rukopis, který byl snad jeho památníkem (čís. 235, „Stammbuchblätter“), což platí i o stejné

v katalogu označeném rukopise čís. 241, který patřil jeho manželce G a b r i e l e, roz. Almáasyové, po níž se však zachovaly dva rukopisné deníky, čís. 237 a 239. Jména obou manželů jsou spojena s rukopisem tří skladbiček pro klavír v čísle 138, které Zdeněk Žerotín věnoval své manželce; protože tu chybí jinaké označení autora, zdá se, že jím byl Zdeněk Žerotín sám.

Děti vzešlé z tohoto manželství jsou posledními členy losinské větve Žerotínů, s jejichž rukopisy se v bludovské sbírce setkáváme. Dceru A r n o š t k u (Ernesine, 1844—1898) připomíná její deník z let 1867—1898 (čís. 240), syna K a r l a (1850—1934) rukopis universitních přednášek Iheringových z vídeňské právnické fakulty v r. 1869 (čís. 10). Se jménem tohoto Žerotina, který byl poslancem na říšské radě a v letech 1900—1906 moravským místopředsedou, je také spojen začátek nové historie bludovské sbírky rukopisů, neboť, jak už výše pověděno, s jeho svolením došlo k uložení vyznačené části bludovských rukopisů v zemském archivu v Brně, a tím k jejich zpřístupnění veřejnosti.

V. Osobní vztah určitých členů losinské větve Žerotínů k různým rukopisům není však jediným znakem, podle něhož lze mezi bludovskými rukopisy bezpečně určit *kodexy losinsko-bludovského původu*.

Pro řadu rukopisů je tu především rozhodující skutečnost, že byly zapsány v knihovním katalogu losinském založeném r. 1713 (čís. 114) nebo i v katalogu bludovském z r. 1805 (čís. 113), jejichž údaje o rukopisech v knihovně zařazených se obsahově (i když ne v přesném znění udávaných titulů) namnoze shodují; rukopisy jimi uváděné byly tedy zařazeny do rodové knihovny losinských Žerotínů nejpozději v prvních letech stol. XIX. Identifikace těchto rukopisů dá se, bohužel, prováděti jen podle obsahu, protože staré signatury losinských kodexů byly až na nevýznamné zbytky odstraněny a v nejnovějším katalogu uváděny nejsou.

Z kodexů jmenovaných starými katalogy na prvním místě jest uvésti dva rukopisy české: „Knihy sněmovní markrabství moravského Jana Hloucha z Paskova“ (čís. 104) a „Nálezky zemský markrabství moravského“ (čís. 111). Oba jsou v knihovních seznamech označeny podle nápisů na vazbách a svým věkem patří do doby Jana z Žerotína na Losíně. Z doby jeho synů pochází rukopis čís. 77. Oběma katalogy je označován jako „Konfiscationsprotokoll von Mähren“ bez udání, že jde o rukopis — soudobý tisk tohoto protokolu o konfiskačním řízení z let 1624—29 však není znám. Jen jedinkrát jsou ve starých seznamech uvedeny Buckischovy „Schlesische Religionsacten“, ačkoliv bludovské rukopisy je mají ve dvou exemplářích (čís. 20 a 24, oba z XVIII. stol.). Zbývající rukopisy, které sice nelze uvést v souvislost s určitými členy rodu, ale které podle svědectví starých katalogů byly ve sbírce rukopisů nejpozději už při jejím přestěhování na Bludov, dají se bezpečně identifikovati jako čísla 8, 13, 32, 35, 52, 55, 57, 63, 93, 108, 121, 122, 128, 135 a 136 soupisu.

Jak už bylo pověděno, je však mezi bludovskými rukopisy i mnoho kodexů v losinském a starším bludovském katalogu nezapsaných. Při zkoumání jejich původu s hlediska historie a proveniencie rukopisné sbírky prozrazuje se tu souvislost s losinskými Žerotíny (i když tu už nejde o souvislost s určitými osobami) někdy zcela bezpečně jejich obsahem. Tak je tomu u katolických modliteb (čís. 19, 25, 31, 244) nebo katolicky orientovaných výkladů politických (čís. 1) a rovněž u výkladů o žerotínské genealogii, které jsou tu

ostatně vesměs mladšího data (čís. 80, 115, 142 a 145). Ne sice k rodu losinských Žerotínů, ale k panství Velké Losiny jasně se hlásí rukopis čís. 247. U jiných rukopisů, do starších katalogů nezapsaných, obsah sice neprozrazuje jejich vztah k losinským Žerotínům pozitivně, nedopouští však, abychom je počítali mezi rukopisy hořovické, o nichž je známo, že to byla obsahově jednak „žerotiniana“, jednak rukopisy k moravské historii stol. XV.—XVII. (viz už výše sub III). K takovým rukopisům patří především skupina rukopisů právnických, mezi nimiž je několik latinských s římskoprávními výklady směru t. zv. usus modernus pandectarum (čís. 37, 56, 62) a německá pomůcka k domácím právním pramenům XVII. stol. (čís. 51, index deklaratorií a novel). Ostatní jsou velmi pestrého obsahu i jazyka: německé, francouzské a latinské studijní pomůcky (čís. 4, 129, 131, 134, 140), divadelní hry italské i německé (čís. 205, 243), německé básně a různojazyčné výpisky z literatury (čís. 67, 207), mravoučná skládání (čís. 149), recepty lékařské i veterinářské, poslední též ve spojení s naukou o chovu koní (čís. 124, 125, 208), výklady alchymické (čís. 23), sbírka patentů (čís. 38). Většinu těchto rukopisů ostatně určuje pro losinsko-bludovskou a nikoli hořovickou provenienci již jejich mladší věk (stol. XVIII. a XIX.), což je kritériem, které je ovšem nepoužitelné u rukopisů dnes neznámých. Nicméně i mezi těmi můžeme už podle názvů uvedených v katalogu nalézt řadu takových, které určitě neodpovídají výše uvedeně obsahové charakteristice rukopisů hořovických a musí tedy býti započteny k rukopisům větve losinské; jsou to čísla 116, 152, 154, 203, 204, 223 a 238.

VI. Bylo už výše (sub III) vylíčeno, jak se dostaly se skupinou hořovických rukopisů do bludovské knihovny kodexy, jež kdysi patřily *do pozůstalosti Karla staršího z Žerotína*. Seznam těchto rukopisů však nemáme a sotva kdy se podaří zjistit všechny bludovské rukopisy, jež pocházejí z této pozůstalosti. S určitostí lze však přijímat, že do ní patřily ty z bludovských rukopisů, u nichž se dá prokázat obsahová nebo i jiná souvislost s Karlem st. z Žerotína nebo s osobami z jeho bližšího příbuzenstva.

Karel z Žerotína, který se od r. 1600 nazýval „starší“, byl synem J a n a z Ž e r o t í n a, který se rovněž psával „starší“, na rozdíl od Jana mladšího z Žerotína na Losíně, zakladatele větve losinské. Tito Janové byli bratřenci a měli společného děda Petra z Žerotína (srov. výše sub IV), po němž otec Jana staršího, Bedřich (zemřel kol. r. 1543), dědil Nový Jičín a Štamberk. Syn Jan se zbavil panství na severní Moravě, dostal po matce Brandýs nad Orlicí a zakoupil pak ještě jiná panství, zejména na Moravě Rosice a Náměšť; psal se proto Jan starší z Žerotína na Náměšti. Zemřel r. 1583 a zanechal dva syny: K a r l a (1564—1636) z první manželky Mariany Černošské z Boskovic, a J a n a D i v i š e (†1616) z druhého sňatku s Mandalenou Slavatovou z Chlumu. Oba byli v době otcovy smrti nezletilí a jejich poručníkem, event. nevlastním otcem se stal druhý manžel vdovy po Janu na Náměšti, F r i d r i c h z Ž e r o t í n a na Židlochovicích ze vzdáleného příbuzenstva Žerotínů z větve napajedelské, který prošel vynikající vojenskou kariérou a zemřel jako hejtman moravský r. 1598. Když se stali Janovi synové zletilými a rozdělili si otcovské statky, sídlil Karel převážně na Rosicích, kdežto Jan Diviš měl sídlo na Náměšti, po smrti nevlastního otce pak též na Židlochovicích. Jan Diviš zemřel bez potomků, takže Karel, který se stal r. 1616 jeho dědicem, spojil majetek po otci (k němuž nepatřily Židlochovice) opět ve svých

rukou. Z těchto rodinných i majetkových vztahů se vysvětluje složení skupiny rukopisů, o které lze bezpečně prohlásiti, že patřila do pozůstalosti Karla z Žerotína.

Necháme li zatím stranou kodexy, jež se tak či onak spojují s osobou Karlovou, patří sem především jako jediný kodex určité dochovaný z majetku jeho otce rukopis knihy Tovačovské z XVI. stol., nesoucí na původních deskách jako supralibros znaky a k nim příslušné iniciálky obou rodičů (čís. 42). Stejným způsobem prozrazuje se jako majetek bratra Karlova Jana Diviše jiný kodex s knihou Tovačovskou (čís. 41); supralibros s žerotínským znakem a iniciálkami „IDZZ“ je tu doplněno letopočtem 1602, který však neurčuje vznik rukopisu, jehož poslední kus je opisem zápisu z desk, vloženého r. 1612. Již dřívějšímu bádání byly známy další tři kodexy Jana Diviše: kopiář českých listů z let 1597 a 1600—4 (čís. 177), kopiář listů německých z let 1608—14 (čís. 183) a konečně kniha rukojemství z let 1601—16 (čís. 202). Tento poslední rukopis se shoduje druhem zápisů do něho pojatých i jejich úpravou s podobnou knihou rukojemských zápisů z let 1589—97 (čís. 59), takže oba tyto kodexy jistě vznikly v téže kanceláři, t. j. na Židlochovicích; rukopis čís. 59 jest při tom ovšem nutno podle datování připsati tehdejšímu pánu Židlochovic, Fridrichu z Žerot na. Jménem „Fridericus a Zerotin, baro“ s připojeným datem 1568 a heslem „Donec optata veniant“ je podepsán německý rukopis polního a válečného řádu španělsko-anglických vojsk z r. 1558 (čís. 194); uvedená data a známá válečnická minulost Fridricha z Žerotína na Židlochovicích dovolují, abychom i tento rukopis určité spojovali s jeho osobou.

Proti těmto sedmi kodexům otce, bratra a poručníka Karla z Žerotína daleko početnější jsou kodexy, u nichž lze stejně bezpečně rozeznati vlastnictví Karlova. Při tom výlučně jen vztahem vlastnickým prozrazuje se mezi nimi jen jediný kodex, a to „Symbola illustrium virorum ac mulierum“ Oktavia Strady (čís. 75), kdežto převážně tu jde o rukopisy jeho vlastních spisů, korespondence a úředních aktů, nebo alespoň rukopisy pořizené z podnětu Karla z Žerot na a pro jeho potřebu, zvláště za doby jeho funkce jako zemského hejtmána moravského.

Nejstarší z těchto rukopisů je kodex s Karlovými deníky z let 1588—90 (čís. 127, autograf), jejichž ráz a obsah jsou známy z podrobného rozboru Dudíkova, podaného podle jejich opisu ve sbírce Cerroniho. Karlovy paměti z činnosti při zemském soudě moravském a z jednání moravských sněmů jsou obsahem dalších dvou kodexů, z nichž prvý (čís. 182) je rovněž psán rukou Karlovou. Mimo krátký úvod o Karlově volbě do soudu r. 1594 se týká let 1596—1608 a je znám z Brandlovy edice Spisů Karla st. z Žerotína pod názvem „Zápisové na soudě panském“. V druhém kodexu (čís. 184), jehož obsah byl rovněž vydán Brandlem, jsou dvě různá sepsání Karlova: jednak t. zv. „Popsání sněmů obecních 1594, 1596 a 1597“, jednak „Krátké poznamenání soudův zemských . . . držaných za ouřadu hejtmanského pana Karla st. z Žerotína“. Již autentický název tohoto druhého kusu a pak i paleografický rozbor kodexu (srov. Libuše Urbánková-Hrubá, Kancelář Karla st. z Žerotína; Sborník archivních prací IV, 2, 1954, 57) ukazují, že kromě několika přípisů tu nejde o Karlův autograf. Nepochybně vlastní rukou Karla st. z Žerotína je však psán kodex čís. 48, který až dosud unikl historickému bádání a přináší vlastní pokus Karlův o přehled práva platného na Moravě, na němž

Karel pracoval r. 1607. K významu tohoto rukopisu se ještě vrátíme (v. dále sub IX).

V souvislosti se spisy Karla st. z Žerotína jest dále uvést kodexy s koncepty a opisy jeho korespondence. Tyto „kopiáře“ (tento vžitý termín neodpovídá skutečnosti tam, kde šlo o koncepty, z nichž byl teprve vyhotovován „originál“, což bylo ve většině případů) jsou poměrně dobře známy jak z edicí Brandlových, Dvorského a Hrubého, tak z rozboru L. Urbánkové, a stačí je proto uvést čísla soupisu v chronologické řadě: 209 (1591—2), 210 (1596), 200 (1596—1612), 199 (1596—1632), 211 (1598), 197 (1598—1612), 214 (1605), 217 (1606), 201 (1607—12), 188 (1615—19), 219 (1616—36), 185 (1621—34), 187 (1626—36), 213 (1628—29), 218 (1628—31), 215 (1630), 221 (1632—33), 220 (1632—34) a 212 (1634—35). V tomto seznamu jsou ovšem uvedena i čísla kopiářů dnes nezvěstných (čís. 199, 200 a 201), jak je bylo možno zjistiti podle bludovského katalogu; i s nimi jde tu o 19 svazků, z nichž však čís. 210 a 211 vznikla převázáním jediného kodexu (bludovská signatura 4135). Podle toho bylo mezi bludovskými rukopisy 18 kodexů s Karlovou soukromou korespondencí. V původní pozůstalosti bylo jich však určitě více, jak svědčí čís. 216 soupisu s novodobým přepisem Karlovy korespondence z let 1613—14, který se odvozuje z originálního kodexu Karlova, kdysi jistě chovaného též na Hořovicích (v. pozn. u čís. 216).

V seznamech rukopisů s Karlovou korespondencí bývá někdy uváděn též kodex s přípisy ve věcech sirotčích z let 1609—20 (čís. 222); tu však jde již o úřední korespondenci Karla z Žerotína, která souvisela s jeho úřadem zemského hejtmána. Se správou sirotčího majetku souvisí i kniha naučení, daných Karlovi z Žerotína od nejvyšších úředníků a soudců zemských, založená r. 1609 v jeho kanceláři (čís. 86), kdežto tři „Knihy o sněmovních věcech“ z let 1608—10, 1611—13 a 1614 (čís. 189, 190, 191) si dal Karel z Žerotína psáti svými psáři proto, aby měl vlastní záznamy o sněmovních jednáních a usneseních z doby svého úřadu zemského hejtmána. Byly psány podle jeho výběru a Žerotín do nich místy připojoval vlastní rukou poznámky.

Karel Žerotín však usiloval mít i vlastní disposici materiál sněmovních jednání i ze starší doby. Doklad o tom poskytuje opis první knihy sněmovní s látkou let 1526—46, který nese jeho supralibros s letopočtem 1593 (čís. 178). Letopočty vyznačené na vazbách rukopisných kodexů, zvláště pokud jsou ve spojení s jinými ozdobami vazeb, nejsou sice rozhodující při určování stáří rukopisu, ale protože L. Urbánková zjistila (na m. uv. str. 61, pozn. 158), že tento opis je psán Karlovým písařem, který psal též do kodexu jeho korespondence z let 1596—8 (čís. 210 a 211 soupisu), je vznik tohoto rukopisu skutečně možno klást už do konce stol. XVI. Je to tedy nejstarší rukopis, o němž můžeme prokázat, že si jej Karel z Žerotína dal pořídit ke své vlastní potřebě. Jím dostupuje počet kodexů, bezpečně se prozrazujících jako jeho vlastnictví, čísla 29, takže spolu se sedmi kodexy jeho příbuzných lze mezi bludovskými kodexy napočítati 36 rukopisů, jež zcela bezpečně patřily do pozůstalosti Karla z Žerotína.

Je ovšem málo pravděpodobno, že se těmito rukopisy počet kodexů v Karlově pozůstalosti vyčerpával, a lze naopak počítati s tím, že ještě jiné z bludovských kodexů hořovického původu, a zejména takové, jejichž obsahem je látka, o kterou se Karel z Žerotína účinně zajímal (sněmovní materiál, půhony a nálezy, právní knihy atp.) byly jeho vlastnictvím. Důkaz o tom se

však u žádného kodexu již nepovznáší k plné jistotě a je proto vhodnější promluvit o těchto rukopisech v souvislosti s ostatními kodexy hořovického původu.

VII. Mnohé z bludovských rukopisů, které se podle předchozího rozboru zařazují mezi kodexy z pozůstalosti Karla z Žerotína, nesou na hřbetech nebo i uvnitř staré knihovní značky (signatury). Jsou to především signatury typu „I. A. 4“ (čís. 209), které jsou vesměs psány uvnitř kodexu a lze-li věřit Chlumeckému, byly do některých hořovických kodexů připojeny Palackým (srov. Chlumecký, Carl. v. Zierotin und seine Zeit, I, 130, pozn. 2 na str. 131). Ostatní typy signatur jsou na hřbetech kodexů a mají trojí základní podobu: „A. 3. 19“ (srov. čís. 127; v první části této signatury objevují se též písmena G, J, Z, X, Y), dále „A. a. 1. 16“ (čís. 59), nebo konečně „Memorabilium MSC“ s připojeným číslem, obvykle čtyřciferným (srov. čís. 182, kde však ciferný údaj je ztracen).

Protože s výjimkou jediného typu nemáme zpráv o původu těchto značek, nevíme, zda tu jde o starší signatury hořovické, původní vrbovské, či dokonce signatury Karlovy. Jejich dochování nemá proto význam pro stopování osudů kodexů jimi označených, ani pro rekonstrukci knihovnických fondů, jimiž tyto kodexy procházely, ale přesto není bez užítku. Pokud se totiž stejné značky, jimiž jsou opatřeny Karlovy kodexy, které se dostaly na Bludov z knihovny hořovické, dají zjistit (a to někdy kumulovaně, někdy v modifikované podobě, někdy jen ve zlomcích: srov. podrobnosti ve formálních částech popisů) i na jiných kodexech bludovské knihovny, poznáváme podle nich naprosto bezpečně *svazky rukopisů hořovických*.

Obsahově jde v nich o rukopisy Knihy Tovačovské (čís. 40, 47, 58, 60, 61, 120, 172), Drnovské (čís. 46 a 64), sbírek půhonů a nálezů nebo právních naučení (čís. 2, 39, 44, 66, 82, 83, 84, 85, 102, 103, 105, 167, 169, 171, 173, 175, 196, 198), sněmovních knih moravských (opis Žalkovského: čís. 99, 100, 101, 179, 180; jiné výpisy sněmovních materiálů čís. 50 a 107), registra deseti truhlic (čís. 45 a 181), zemského zřízení moravského z r. 1604 (čís. 54 s předeslaným výkladem „Notabilia Moraviae“, návrhu na „Landesdefensionordnung“ Moravy z r. 1613 (čís. 165), moravského konfiskačního protokolu z r. 1624 (čís. 166), horního zákona Václava II. v českém překladu (čís. 186) a brněnské právní knihy p. saře Jana (čís. 193). Hořovický původ některých z těchto kodexů potvrzuje R. Ungar v Balbínově *Bohemia docta* (III, 30), když uvádí mezi rukopisy hořovické knihovny „Bergordnung Wenceslai“ (čís. 186), nebo „Ius provinciale Moraviae“ (heslo na štítku čís. 61); zmínka téhož autora o hořovickém rukopise „Privilegia urbis Brunae latino et bohémico idiomate“ však už dopadá na další, starou signaturou neopatřený kodex čís. 53, v jehož obsahu, věnovaném jinak zemskému zřízení moravskému z r. 1604, tato privilegia tvoří volně přidanou závěrečnou část.

I s naposled jmenovaným kodexem určují se tak spolehlivě další 42 hořovické svazky bludovské rukopisné sbírky a jejich obsah je v naprostém souladu se zprávami, které o thematicke rukopisů z Hořovic na Bludov zakoupených podal Chlumecký (v. výše sub III). Tím dostupuje počet bezpečně zjištěných hořovických kodexů čísla 78 a mezi zbývajícimi rukopisy zůstávají tedy ještě tři, které rovněž musely přejít na Bludov z knihovny hořovické, ale jejich identita se bezpečně zjistit nedá. Nicméně některé závažné skutečnosti dovolují přiznat alespoň se značnou měrou pravděpodobnosti tento

původ kodexům čís. 106 (konvolut různých aktů, m. j. se spisy Karlova vele-zrádného procesu), 170 (sbírka půhonů ve vazbě častěji se vyskytující na kodexech Karla z Žerotína) a 195 (koncepty italských listů psaných Karlovi z Žerotína Jáchymem z Prostiboře). S pouhou pravděpodobnost: při stanovení původu těchto kodexů je nutno se spokojiti tím spíše, že ke zbývajícím bludovským kodexům, u nichž by se podle obsahu dalo ještě uvažovati o hořovickém původu, patří vedle zlomkovité sbírky půhonů v rukopise čís. 49 tři kodexy dnes nezvěstné (sbírky půhonů čís. 33 a 65 a Kniha Tovačovská čís. 34); za těchto okolností je jednoznačné určení posledních tří hořovických rukopisů vůbec vyloučeno.

Při pátrání po dalších kodexech z pozůstalosti Karla z Žerotína mezi hořovickými rukopisy, jejichž počet se takto uzavřel, lze sice v jednotlivých případech zjistit skutečnosti nasvědčující vztahu Žerotínovu k tomu či onomu rukopisu, ale důkaz vylučující jakoukoli pochybnost o jeho vlastnictví zatím všude chybí. Tak není na př. jistoty ani o tom, že byl jeho vlastnictvím kodex čís. 106, přestože přináší opisy dokumentů přímo se dotýkající osoby Karla z Žerotína, a nevyřešena zůstává zejména i otázka příslušnosti pěti kodexů Žalkovského s opisy sněmovních knih z let 1526—1609 do pozůstalosti Karla z Žerotína, třebaš pro kladnou odpověď lze uvést řadu skutečností. Tyto rukopisy vznikly (v časovém pořádku čís. 99, 100, 101, 180 a 179) za doby hejtmanského úřadu Karla z Žerotína v letech 1608—9 (letopočty jsou v prvním a posledním kodexu čís. 99 a 179) péčí místodržícího nejvyššího písařství moravského, Jana Žalkovského z Žalkovic. Uvnitř i zevně je všech pět kodexů vypraveno shodně, zejména každý nese Žalkovského supralibros, ale nad to jsou v každém (někdy dokonce na začátku i na konci: srov. podrobnosti v popisech) vlepena jeho ex libris, kterými Žalkovský označoval i tištěné knihy ze svého majetku (srov. k t. Bohumír Lifka, Z libráře Jana Žalkovského ze Žalkovic v letech 1590—1625, str. 4 a d. zvl. otisku ze Slovanské knihovny VI, 1947). Přítomnost těchto ex libris naprosto vylučuje, že by šlo o exemplář určený úřední potřebě nebo vyhotovený z úředního příkazu. Žalkovský, který dal opisy vázat patrně až po r. 1609 (toho roku zemřela jeho prvá choť a na supralibros je uvedena „Alina Šlejnicovna ze Šlejnic, druhá manželka“), vypravil je tedy vylčeným způsobem buď pro sebe nebo jako dar, kde i vlepené ex libris mělo připomínat osobu dárcovu. Byl-li Karel z Žerotína skutečně obdarovaným, něco podařilo-li se mu opisy Žalkovského získat jinou cestou, sice nevíme, ale uvážíme li, že mezi hořovickými rukopisy Žalkovského kodexy tvoří souvislou řadu s třemi Karlovými „knihami o sněmovních věcech“ (tak je zaznamenal už Ungar na m. uv. str. 31: „Comitia Marchionatus Moraviae. Octo volumina in folio saeculi XVI et XVII ordientis, cum omnibus instructionibus, literis Majestatis, articulis et nonnumquam sessionum ordine atque historica narratione“), a že Karlův mimořádný zájem na sněmovních materiálech je bezpečně prokázán (v. výše sub VI), jeví se vlastnictví Karla z Žerotína značně pravděpodobným.

Látka zahrnutá v Žalkovského kodexech měla zvláštní cenu ve své úplnosti. Karel z Žerotína, jak už víme, sám si dal v dřívějších letech opsati prvou sněmovní knihu z let 1526—46 (čís. 78, které časově odpovídá Žalkovského kodexu čís. 99), ale mimo to byl patrně v jeho majetku i rukopis s výběrem sněmovních materiálů z let 1571—95 (čís. 50), jak na to můžeme s velkou pravděpodobností soudit z polotuhé vazby v zeleném pergamentu, do

jaké jsou svázány oba kodexy jeho sněmovních pamětí (čís. 182 a 184) a třetí kniha o sněmovních věcech (čís. 191). Výpisy ze sněmovních jednání let 1553—81 jsou pak hlavním obsahem čís. 107; vlastnictví Karla z Žerotína zde rovněž prokázáno není, ale rukopis zde částečně vyplňuje mezeru, která byla mezi kodexy čís. 178 a 50, a nad to v začátečních oddílech přináší látku k reformě zemského zřízení z r. 1604, na níž Karel pracoval. S touto jeho činností souvisí ještě kodex č. s. 53, který přináší vedle textu zemského zřízení z r. 1604 i důležitý a zasvěcenou osobou psaný materiál k jeho historii.

Jako aktuální otázka, kterou se Karel z Žerotína musel zabývat jako zemský hejtman, jeví se návrh zemské obrany pro Moravu z r. 1613 (čís. 165) a s jiným rukopisem, který si dal pro sebe poříditi, souvisí látka kodexu čís. 103 (Naučení hejtmanu ve věcech sirotčích; srov. k t. Karlův kodex čís. 86).

Ukazují-li dosud jmenované kodexy na Karla z Žerotína jako vlastníka svým obsahem, u jiných lze konstatovati aspoň nápadný vnější znak, který připomíná některé rukopisy z jeho majetku; je to už známá polotuhá vazba v zeleném pergamentu, kterou mimo kodexy už jmenované nalezneme na rukopisech čís. 170 (půhony a nálezy), 193 (brněnská právní kniha písaře Jana), 59 a 194 (oba z původního majetku Fridricha z Žerotína). Zjištění těchto vnějších vztahů, stejně jako už vzpomenutých vztahů obsahových, nemůže ovšem samo o sobě nabýti významu plného důkazu Karlova vlastnictví, a pátrání po dalších rukopisech Karlových musí býti ponecháno příštímu bádání, které snad porovnáním s písmem písařů kanceláře Karla z Žerotína dojde ke zjištění jeho vlastnictví i u kodexů, kde se to může zdáti méně pravděpodobným, než v případech zde seznamenanych.

VIII. V provenienčním rozboru bludovských rukopisů zbývá se zmíniti o malé skupině kodexů, o nichž je nejasno, kdy a kým byly do bludovské knihovny zařazeny. Sem patří: především v předchozím odstavci vzpomenuté rukopisy čís. 33, 34, 49 a 65, u nichž by podle jejich obsahu bylo možno uvažovat i o původu hořovickém. Protože starší katalogy losinské a bludovské knihovny jsou prokázaně neúplné (v. výše sub II), nelze z jejich mlčení vysouditi, že tyto rukopisy byly získány na Bludov teprve ve stol. XIX., a není tedy ani vyloučeno, že jde o staré rukopisy losinské.

Jinak je tomu s dalšími třemi kodexy této skupiny, které hořovickou knihovnou určitě neprošly, ačkoliv byly na Bludov získány až ve stol. XIX. Je to především pohřešovaný (podle katalogu dokonce dvousvazkový!) rukopis čís. 96 „Listy Karla st. z Žerotína Holomúci“. Podle způsobu, jak vznikaly a jak byly Karlem z Žerotína nebo jeho kanceláři uspořádány dochované kopiáře jeho korespondence, je vyloučeno, že by mohlo jíti o originální kopiář Žerotínův. V katalogu jde patrně o písařský omyl a titul čís. 96 je opraven na znění „List Karla st. z Žerotína Holomúci“, který tu patrně kryl dva exempláře opisu některého z novodobých vydání známého dopisu Karlova olomoucké radě z 12. XII. 1610. Na Bludov dostal se tento rukopis nejspíše zásluhou Zdenka z Žerotína, jako tomu pravděpodobně bylo i s rukopisem čís. 192, jehož obsahem je opis kdysi horšovotýnského kodexu se spisy Bludovcovými. Nevysvětlenou konečně zůstává na Bludově přítomnost jhlavského kopiáře (čís. 168), který sem snad byl přinesen při studiu Karlovy korespondence některým ze starších historiků moravských (Brandl, Chlumecký) a byl pak omylem zapsán mezi rukopisy bludovské.

IX. Po tom, co bylo v předchozích oddílech předmluvy pověděno o obsahu bludovských rukopisů, zbývá ještě ukázati na některé charakteristické rysy bludovské sbírky jako celku a zaznamenati jednotlivé rukopisy nebo i jejich skupiny, které zasluhují zvláštní pozornosti.

Velkové rozpětí: bludovských rukopisů nepřesahuje (až na jedinou výjimku čís. 186) spodní mezi polovinu XVI. stol. a jejich největší počet je ze stol. XVI.—XVIII. Je to období, kdy šlechta, hospodářsky interesovaná na prospěchu a správě svých statků a politicky se vyžívající občasnou účastí na sněmech a s počátku na zemských soudech, rozvíjí na zámeckých sídlech svých panství postupně intenzivnější život i po stránce kulturní a v souvislosti se všemi těmito zájmy — časem se střídajícími a měnícími — buduje tu i své knihovny, ve kterých se nashromažďují i svazky rukopisné. Tohoto původu nejsou jen vlastní rukopisy losinské větve Žerotínů, ale i velká skupina rukopisů hořovických, získaná na Bludov ze zájmu sběratelského, a proto sbírka bludovských rukopisů, přestože je jednotou uměle vytvořenou, může býti považována za typický příklad rukopisné sbírky zámecké.

Proti jiným sbírkám rukopisů v zámeckých knihovnách se však při tom sbírka bludovská výrazně liší *složením jazykovým*. Na prvním místě stojí tu totiž čeština, která je zastoupena ve 106 kodexech, kdežto němčina ve 101, latina ve 46, italština ve 14 a franština ve 12 kodexech. Množství českých rukopisů, které je tu překvapující už samo o sobě, v poměru k jinojazyčným rukopisům dostupuje procenta (37,92 %), které je zvláštností mezi sbírkami zámeckými. Provenience rozbcr podaný v předchozích odstavcích ovšem ukazuje, že převážná většina českých rukopisů se dostala na Bludov teprve ve stol. XIX. ze zájmu sběratelského, a že mezi vlastními rukopisy větve losinské je počet českých rukopisů naopak zcela nepatrný. Pro hodnocení bludovské sbírky to znamená, že přes její jednotný ráz jakožto sbírky zámecké je nutno počet českých rukopisů a jeho význam oceňovati zvlášť pro celou sbírku jako umělý celek, zvlášť pro rukopisy větve losinské a zvlášť pro rukopisy původu hořovického, z nichž téměř polovinu dovedeme určitě rozpoznati jako kodexy z pozůstalosti Karla st. z Žerotína.

K jazykově českým rukopisům se druží podle obsahu řada bohemik jinojazyčných a bludovská sbírka rukopisná je tak bohatým nalezištěm pramenů pro různé větve historického bádání, ať v oboru českých a moravských dějin obecných nebo právních, ať v oboru české literatury nebo jazyka. Vedle množství tohoto materiálu neméně pozoruhodná je však v četných případech i jeho vzácnost: mnohé bohemistické rukopisy jsou unikáty a s některými z nich se dokonce širší odborná veřejnost seznámí po prvé tímto soupisem.

Nejvýznamnější z bohemikálních rukopisů bludovských jsou beze sporu rukopisy představující *literární pozůstalost Karla staršího z Žerotína*. Jsou to vesměs unikáty, mezi nimi některé psané vlastní rukou Žerotínovou, a historické i literárněvědné bádání věnovaló jim už dlouho zaslouženou pozornost, ať jde o deníky Karla z Žerotína (čís. 127; nevydány a známé jen z Dudíkova rozboru jejich opisu v Cerroniho sbírce), jeho díla memoirová (čís. 182 a 184) nebo o korespondenci (výčet kodexů výše sub VI). Lze proto považovati za nejcennější zisk celkového soupisu bludovských rukopisů objev autografu Karla Žerotína v kodexu čís. 48, který přináší rukopis dosud neznámé české práce tohoto velkého Moravana „O právu našem moravském“. Jak je podrobněji vyloženo v poznámkách při popisu tohoto kodexu, dosa-

vadní bádání bylo sice o právníckém spisu Karla z Žerotína informováno z jeho vlastní korespondence, ale o dochování jeho rukopisu se nevědělo, takže jeho nález teprve umožní poznati Karla z Žerotína i jako odborného spisovatele. Neméně důležitou je však i skutečnost, že Karlovo dílo o moravském právu zřejmě směřovalo k celkové synthesi veškerého domácího práva. V této tendenci se projevuje myšlení Karla z Žerotína jako právníka i politického vůdce a jeho spis je tak i náznakem cesty, kterou by se byl mohl spontánně bráti domácí právní vývoj, kdyby nebylo došlo k jeho násilnému přerušení zásahy pobělohorských zemských zřízení.

Naznačený význam rukopisu Karla z Žerotína o moravském právu vynikne zvláště jasně ve srovnání s běžnou právníckou literaturou jeho doby, jejíž rukopisy sluší mezi pozoruhodnostmi bohemikálních rukopisů bludovských jmenovati hned na druhém místě. Jsou to především rukopisy *moravských právních knih*: 10 kodexů (v tom jeden nezvěstný) s rukopisem *Knihy Tovačovské* a dva s rukopisem *Knihy Drnovské* (viz seznamy v rejstříku), první odvozené buď z t. zv. deskového rukopisu státního archivu v Brně nebo z rukopisu univerzitní knihovny olomoucké sign. M-I-170, ale často vzniklé kontaminací obou těchto základních redakcí, druhé buď ve vyvinuté redakci kodexu Sedlnického nebo v podobě, která je přechodným útvarem mezi *Knihou Tovačovskou* a *Drnovskou*. Tato pestrost rukopisných znění právních knih moravského zemského práva dochovaných mezi bludovskými rukopisy, jejichž písaři se nad to zřejmě snažili vynecháváním předpisů obsoletních a naopak přidáváním nálezů a sněmovních usnesení upravovati rukopisy pro potřebu své doby, je nejlepším dokladem nepřehlednosti a nejistoty, o jejíž překonání se právě Karlovo dílo chtělo pokusit; jako materiál k textovému vývoji právních knih představují ovšem jejich bludovské rukopisy jeden z nejbohatších fondů vůbec.

Jiným druhem právníckých rukopisů, který je mezi bludovskými rukopisy zastoupen ještě bohatěji, jsou kodexy se sbírkami *půhonů a nálezů* zemských soudů moravských (24 kodexy, z toho dva nezvěstné). Ačkoliv stáří těchto rukopisů nepřesahuje polovinu XVI. stol., nálezy do nich pojaté sahají často i do století předcházejících, a způsob, jakým jsou sbírky pořizovány, ukazuje, jak se jejich původci různou, ale skutečně promyšlenému systému vždy ještě vzdálenou cestou snaží dojít k uspořádaným výborům z nepřehledného množství soudních rozhodnutí, o něž by se bylo možno opírat v soudobé praxi. Dokonale dokumentovanou historii těchto sborníků — jež s jedné strany patrně vedly ke vzniku právních knih *Tovačovské* a *Drnovské* a na druhé straně jsou vývojově jejich pokračováním — bude lze podati teprve po prozkoumání všech fondů, v nichž jsou zvláště četné zastoupeny (jde tu zejména o fond státního archivu v Brně a zámecké knihovny na Mnichově Hradišti), ale jejich množství i rozmanitost mezi bludovskými rukopisy jsou nicméně takové, že dovolují rozpoznati jejich základní typy, jejichž nestejná povaha dosavadnímu bádání unikala (srov. k t. podrobněji Frant. Čáda ve sborníku „Akademiku V. Vojtíškovu k 75. narozeninám pracovníci archivu ČSAV“). Jsou to buď prosté opisy půhonných knih nebo jejich částí, buď sborníky půhonů a nálezů vybraných z úředních knih časovým pořadem bez pokusu o řazení podle obsahu, nebo konečně sbírky „systematické“ různé dokonalosti. Pro podrobnosti je nutno odkázat na citovanou studii a k popisům jednotlivých kodexů v tomto soupisu, kde toto utřídění došlo výrazu jednak připojenými názvy

(„Opisy pŕuhonŕ a nálezŕ . . .“, „Sborník vybraných pŕuhonŕ a nálezŕ . . .“, „Systematický sborník . . .“), jednak poznámkami struĎně charakterisujícímí způsob uspořádaní každého kodexu a registrujícímí jeho typické rubriky.

Z ostatních Ďeských rukopisŕ je jako pozoruhodnost zaznamenati koneĎně i nejstarší kodex losinské vĕtve Źerotinŕ s rukopisem *modliteb a písní* „na žalmy složených“, z jehoŹ Ďtyř oddílŕ jeden je anonymní a tři se oznaĎují jako skladby „knĕze Jana Machka“. Rukopis unikátní svou sestavou a urĎením (srov. o tom u Ďís. 18 a vĕše sub IV) má za obsah sbírky neznámé mezi kancionály tištĕnými.

Za bohemicum Ďi moravicum lze v urĎitĕm smyslu považovati i rukopisy losinské vĕtve jako celek, pokud se v nich dají sledovati nejen osudy Ďlenŕ této vĕtve a jejich *Źivot na zámku*, ale i *Źivot poddanĕho lidu* na jejich panstvích. Vlastní obsah tĕchto rukopisŕ aŹ na ojedĕnělé vĕjimky (na př. kodex Ďís. 43 s opisy akt Ďarodĕjnických procesŕ losinských) není vřak nijak zvláĎný a vĕklad podaný o nĕm při provenienĎním rozboru nepotřeba doplnĕní.

Obvyklý průmĕr zámekských rukopisŕ představují koneĎně i kodexy nebohemicální, jichŹ počet ostatně není mezi bludovskými rukopisy velkŕ. SkuteĎně pozoruhodnými jsou mezi nimi jen dva rukopisy, oba neliterární povahy. Prvŕ je kodex *se skladbami Samuele Marescalca* pro spinet (Ďís. 22), kterŕ je starší než všechna známá tištĕná vydání i rukopisy jeho prací a je psán zvláštĕním způsobem hudebního záznamu (tabulaturou). Byl autorem věnován Ladislavu Velenovi z Źerotína (srov. o tom vĕše sub IV) a lze jej považovati za přesvědĎivŕ doklad jejich stykŕ na poli hudby. Druhŕ neliterární kodex, kterŕ rovnĕž nepostráďá zajímavosti, je ruĎní kopie *Stradovŕjch „Symbola“*, věnovaná Karlu z Źerotína (Ďís. 75); i zde jde o exemplár starší, než tištĕná vydání tohoto díla, navíc pozoruhodný i tím, Źe je patrnĕ obsahovĕ (ve vĕběru kreseb) upraven pro mecenáše z řad Ďeské šlechty.

X. V předchozích oddílech předmluvy, která na vzniku a rŕstu rukopisné sbírky bludovské knihovny mohla v hlavních rysech ukázati i historický rámeĎ a skladbu bludovské knihovny jako celku, byla jen v zámĕrnĕm vĕběru a v přehledné synthese naznaĎena bohatost a dŕležitost látky, kterou odbornĕmu badateli přinášejí rukopisy seznamenané dále v soupisu. Při jeho vpracování, které se pŕidrŹelo obvyklĕ formy kritických popisŕ, jsme se proto snaŹili zachytiti vře, co by mohlo býti pro dalří badatelskou práci dŕležité.

Jak uŹ bylo povĕděno (vĕše sub II), soupis je uspořádan podle signatur bludovské knihovny. ProtoŹe vřak mimo signatury bludovského katalogu je u každého rukopisu (s vĕjimkou tĕch, jeŹ nepřeřly do Źádnĕho z dneřních depositŕ ani nebyly nalezeny v základním fondu bludovské knihovny na Velkých Losinách) udáno místo i znaĎka dneřního uloŹení, poskytuje náš soupis nejen obraz dneřního celkovĕho stavu Źerotínských rukopisŕ bludovských a jejich rŕzných depositŕ, ale zařazením rukopisŕ nevěstných zároveň pŕedstavu o původní podobĕ sbírky a jejich ztrátách.

Formální popis jsme obmezili na vnĕjškovou identifikaci rukopisu, ale zvyšenou měrou jsme pŕipojovali zachované nebo odjinud z katalogŕ nebo z literatury zjiřtĕné starří signatury, aby podle nich bylo možno sledovat původ rukopisu. Stejnĕ tak je dbáno o zachování knihovnických záznamŕ, ex l'bris a supralibros. ProtoŹe velmi cennou složkou sbírky, jak bylo dŕíve vysvětleno, jsou rukopisy z někdeřší knihovny v Hořovicích, bylo to u nich vytĕeno zvláštĕní doloŹkou. Ve formálním popisu je pamatováno na vystiŹení

stavu dochování a tím i stavu poškození a použitelnosti kodexu. Z našeho soupisu je patrné, že mnoho kodexů je značně poškozeno a že by jim měla být věnována zvýšená conservační péče. U rukopisů, které nyní chybějí, jsme provedli různá zjištění, abychom zachovanými údaji podali obraz nezvěstného rukopisu a také upozornili, jak by bylo aspoň částečně možno nahraditi látku, která jeho ztrátou je nyní nedostupná.

Popis obsahu rukopisu je podáván obvyklým způsobem. Pro přehlednost, pro snazší orientaci a pro citaci v rejstříku jsou oddíly, které tvoří v kodexu samostatné celky, označovány písmeny malé abecedy. Text popisu položený do uvozovek reprodukuje doslovné znění rukopisu na udaném místě, kdežto názvy rukopisných oddílů nebo celých rukopisů sázené bez uvozovek přejímají název rukopisu z jiného jeho místa. Co bylo dodáno, včetně názvů rukopisů v originále neuvedených, je položeno do hranatých závorek.

Poznámky jsou připojeny hned za odstavcem popisu, jehož se týkají. Zvláštních zkratk a zkratk literatury, na kterou bylo nutno se častěji odvolávat, bylo užito co nejméně a jejich výklad je vysvětlen v seznamu spolu s některými termíny česky a latinsky, aby bylo umožněno použití soupisu i badatelům neznalým češtiny, jak bylo vysloveno přání v cizojazyčných recenzích dřívějších našich soupisů.

Žerotínské rukopisy bludovské pocházejí z mladší doby a nejstarší z nich se datují šestnáctým stoletím. Proto bylo upuštěno od samostatného rejstříku incipitů a byl pořízen rejstřík jediný a společný, v němž jsou zařazeny i důležitější incipity některých kusů nebo rukopisy, které se obvykle citují podle incipitu.

Vypracování soupisu žerotínských rukopisů v celek ukazující i všechny souvislosti jednotlivých kodexů i různých složek sbírky bylo nemálo ztíženo jejich dnešním rozptýlením na řadu míst. Věnovali jsme této práci zvýšené úsilí ve snaze zjistiti co nejpodrobněji kodexy z pozůstalosti Karla staršího z Žerotína a s přáním obnovit alespoň ideálně v soupise jednotu vzácné rukopisné sbírky bludovské a předložiti její látku v úplnosti co největší přístím badatelům.

V Praze a v Brně dne 5. června 1958.

Miroslav Boháček

František Čáda

PRAEFATIO

Ramosissima illa nobilitatis domesticae gens de Žerotín (Zierotin), quae ex Moravia originem ducens iam saeculo XV. ad baronatum evecta est, saecul's XVI. et XVII. latissima bona in Bohemia et Moravia possidebat. Nobiles de Žerotín castella sua haud modico sumptu aedificata more illorum temporum amplissimis bibliothecis ornabant. Cuius gentis multi iuvenes cum in exteris universitatibus litteris studerent, non solum cum viris qui tunc erant doctissimis, sed etiam cum summis rerum publicarum moderatoribus nec non cum regnantium familiarum membris amicitias faciebant. Quarum amicitiarum maxime notabiles Carolus senior de Žerotín iunxit, qui summo vitae fastigio in rebus Moraviae gerendis primas partes agebat et divitissimus patriae suae nobilis erat. Carolus adulescens studiis domesticis absolutis varias universitates visitavit, iter faciens ab Argentorato per Basileam, Genevam, Aurelianum ad Heidelbergam, unde Lugdunum Batavorum et Londinium profectus est. Quibus in peregrinationibus multos viros, ut Joh. Jac. Grynaeum, Theodorum Bezam, Justum Lipsium, Amandum Polanum aliosque in familiaritatem recepit et magnam copiam librorum comparavit, quibus antiquam bibliothecam familiarem supplevit. Imprimis autem bibliothecam castelli Rosice apud Brunam siti tam diligenter augere perseverabat, ut ipso teste maxima tum Moraviae bibliotheca esset. Sed etiam ceteri nobiles de Žerotín in Moravia et Bohemia, ut supra diximus, bibliothecas libris bene instructas habebant. Quarum bibliothecarum non nullas diuturnum saeculi XVII. bellum, quod triginta annorum dicitur, delevit aut effecit, ut earum libri in alienas manus inciderent, praesertim cum iis nobilibus de Žerotín, qui catholicam fidem non profitebantur, in exilium proficiscendum esset. Ipse quoque Carolus senior de Žerotín Vratislaviam Silesiae ultro emigravit, quo partem bibliothecae suae transportandam curavit. Libri in ceteris Moraviae et Bohemiae castellis, quae in eius possessione permanserunt, imprimis in Moraviae castello Preroviensi depositi, postquam mortuus est (1636), ad eius heredes, dominos de Bruntál (Freudenthal) et Vrbno pervenerunt. Qua in familia codices manu scripti Caroli senioris de Žerotín servabantur, qui saeculo XVIII. exeunte in castellum Bohemiae occidentalis Hořovice, quod usque ad a. 1852 gentis de Vrbno erat, translati sunt. Inter alias gentis de Žerotín bibliothecas eae tantum conservatae sunt, quarum possessores, ad fidem catholicam conversi, in patria manere potuerunt. Quod imprimis ad familiam Žerotinianam Moraviae septentrionalis pertinet, quae castellum Velké Losiny (lat. Ulrici Villa, germ. Ullersdorf) incolebat, cuius bibliothecam procedente tempore plurimis codicibus manu scriptis auxit. Ineunte saeculo XIX. nobiles de Žerotín castello Velké Losiny vendito magnam illam et bene ordinatam bibliothecam in castellum Bludov haud procul situm transtulerunt. Anno 1853, Moraviae historicis hortantibus, Zdenko baro de Žerotín, qui eo tempore castellum Bludov possidebat et monumentorum gentis suae magnus erat amator, e bibliotheca castelli Hořovice 81 codices manu scriptos emit, quarum plurimi bibliothecae quondam Caroli senioris de Žerotín pars fuerant. Itaque in Bludov bibliotheca permagni pretii comportata est, cui, quantum nunc sciamus, 250 codices manu scripti in 301 tomis inserti sunt. Anno autem 1931 familiae de Žerotín Moraviae ultima stirps virilis Carolus de Žerotín

auctor fuit, ut 37 codices bibliothecae Bludoviensis in Archivo terrae Moraviae Brunensi deponerentur. Qua de causa, cum secundo bello gentium finito castellum Bludov ad alium usum accommodatum esset, permissu magistratum Rei publicae Bohemoslovenicae factum est, ut maxima parte bibliothecae in castellum Velké Losiny reportata, codices quidam manu scripti numerum codicum Žerotinianorum in Archivo terrae Moraviae (nunc Archivo Rei publicae) Brunensi iam prius depositorum auferent utque alii codices etiam aliis locis conderentur. Itaque codices bibliothecae Bludoviensis nunc quinque locis asservantur:

1. In castello Velké Losiny in Moravia septentrionali,
2. in Archivo Rei publicae Brunensi,
3. in Universitatis bibliotheca Olomucensi,
4. in Universitate Palackiana Olomucensi,
5. in Archivo Rei publicae in Janovice, Silesiae castello.

Non est dubium, quin hoc modo accessus ad codices manu scriptos bibliothecae quondam Bludoviensis facilius factus sit. Ut autem insuper etiam studium eorum utilius et facilius fieri posset, necesse visum est talem catalogum conficere, cuius auxilio illa adhuc parum nota collectio ut unum corpus ostenderetur simulque illustraretur, quomodo omnes codices ad eam pertinentes inter se cohaerent. Quam ob causam omnes codices Žerotinianos, ubicunque nunc depositi essent, uno catalogo, secundum pristinum bibliothecae Bludoviensis statum elaborato, complecti statuimus.

Cum codices manu scripti in bibliotheca quondam Bludoviensi non separatim, sed inter alios libros collocati essent, signaturis ultimi eiusdem bibliothecae catalogi usi sumus, quae nota Romana numeri sectionem indicantis et nota Arabica numeri ad continuum librorum ordinem spectantis (cf. num. 246 et notam *ibid.*) constant. Praeter hanc signaturam bibliothecae quondam Bludoviensis catalogus noster signaturam affert bibliothecae (instituti), ubi codex nunc depositus est. Cui catalogo eos quoque codices manu scriptos inseruimus, quos in Bludov olim fuisse compertum habemus, qui autem ubi nunc sint, nescimus. Collectio codicum, quos catalogo nostro complectimur, a medio saeculo XVI. usque ad saeculum XX. pertinet, excepto antiquissimo codice num. 186, qui a. 1531 scriptus est et versionem Bohemicam „Juris regalis montanorum“ Bohemiae regis Venceslai II. continet. Maximam partem (37,92 cent.) codices huius collectionis Bohemice scripti sunt, quod in bibliothecis castellorum Bohemiae et Moraviae insolitum est. Quod ad numerum codicum alia lingua scriptorum attinet, linguam Bohemicam linguae Germanica, Latina, Francogallica, Italica sequuntur.

Codices quondam Bludovienses imprimis propterea magni pretii sunt, quod plurimos fontes historiae domesticae generalis necnon ad ius spectantis complectuntur.

Praeterea autem complures alii eiusdem bibliothecae codices aut singuli, aut rerum affinitate inter se coniuncti, propter res ibi tractatas notatu valde digni sunt. Quorum codicum gravissimos saltem nominabimus, ita quidem, ut originem bibliothecae quondam Bludoviensis respicientes, separatim codices e Losiny et Bludov provenientes, separatim illos e Hořovice recuperatos adducamus.

Vetustissimus codex, qui e Losiny provenit, est collectio orationum super

psalmos Davidis a. 1571 scripta (num. 18), memorabile carminum Bohemicorum et acatholicorum exemplum, quod nobiles de Žerotín eiusdem confessionis fuisse testatur. Quod etiam liber Martini Lutheri „De servo arbitrio“, de exemplari typis impresso manu transcriptus (num. 15), et nonnulli alii codices ostendunt, qui documento sunt adulescentes gentis de Žerotín studiorum causa in Germaniam evangelicam et Helvetiam proficisci esse solitos (num. 6, 87, 88 „Exercitia scholastica“, num. 139, 206 „Emblemata“). Post conversionem educatio nobilium de Žerotín aliam viam ingressa est. Quod iam saeculi XVII. codices testantur, ut explicationes thomisticae philosophiae Aristotelis auctore Ant. Blasio de Comitibus (de Conti, num. 17, 26, 28, maior autem numerus similium explicationum in hac collectione in codicibus quoque saeculi XVIII. exstat), sed etiam aliquot codices Italici, qui de Roma, de curia papali, de aliis similibus docent (num. 3, 9, 14, 16, 21). Maior quidam humanitatis gradus in ea re apparet, quod duo fratres, Maximilianus et Iohannes Ioachim illos tristissimos magarum, quae credebantur, processus a. 1678—1680 prohibuerunt (num. 43), quibus ex annis in collectione nostra codex m. s. protocolorum iudicii inquisitionis ad nos pervenit, necnon in meliore oeconomia, vita atque cultu castelli Losiny, quod complura diaria supra dicti Iohannis Ioachimi (num. 72, 73, 90) authentice testantur. Heredes quoque eorum eundem vitae usum colere perseveraverunt, ut castella, praesertim illud in Losiny, optime ornanda curarent et arte musica gauderent, cui rei documento est codex m. s., qui dramatum musicorum exordia (ouvertures) Iohannis Baptistae Lully (num. 137) continet. Magnum vero nobilium de Žerotín artis musicae studium iam multo ante exstitisse codex ostendit „Les pseumes de David en tablature sur l'espinet“ inscriptus, quem a. 1593 egregio huius gentis nobili Lad'slao Veleno de Žerotín Samuel Marescalcus, organista Basileensis, donavit, cum Velen Basileae litteris studeret. Quod primum opus huius organistae, quantum adhuc noverimus, esse videtur (num. 22).

Inter posterioris temporis codices sunt in collectione nostra multa documenta, quae historiam educationis illustrant. Sunt ibi non pauci codices a praeceptoribus nobilium de Žerotín scripti (ex. gr. 5, 68, 69, 92, 117), qui adulescentes eiusdem familiae educabant et varia artis didacticae adiumenta reliquerunt, ex quibus via et ratio docendi illius temporis cognoscitur. Quorum exempla imitantes et consilia sequentes discipuli commentationes scribebant et in varias linguas convertendo se exercebant (ex. gr. num. 30 „Manuale Christiano“, epitome de libro theologi Benedictini Caspari Erhardi facta).

Ultimum decennium saeculi XVIII. diarium praebet satis notabile Francisci Iosephi de Žerotín, quo ille iter ad coronationem Leopoldi II. Francofurtum ad Moenum susceptum describit. Cuius filius Zdenko (v. supra) uxorem duxit Gabrielam natam Almásy, quae diaria scribebat (num. 237, 239), quarum imprimis eae paginae animum lectoris capiunt, quae ad Hungarorum rebellionem a. 1848 contra imperatorem Austriae factam pertinent. Fuit enim Gabrielae frater Paulus Almásy, comitiorum praeses, quae Hungariae ab Austria separationem decreverunt. Quam ob causam revolutione oppressa capitis damnatus est, sed sorore Gabriela adiuvante Parisios fugere ei contigit. Ultima gentis de Žerotín stirps virilis Carolus de Žerotín volumen lectionum professoris Rudolphi Ihering reliquit (num. 10), quas in universitate Vindobonensi secutus erat.

Inter codices manu scriptos bibliothecae Žerotinianaе sunt valde pretiosi praesertim illi, qui, ut supra diximus, e bibliotheca Bohemiae castelli Hořovice recuperati erant et quorum maxima pars codices Caroli senioris de Žerotín sunt. Quo in numero vetustissimus est codex „Veld- und kriegsordnung in der kön. may. zue Hispania und Engelland veldleger im jahr 1558“ (num. 194) inscriptus, notabilis admodum, quamquam viris doctis adhuc ignotus, quem, ut in codice ipsius manu adnotatum legimus, olim Fridericus de Žerotín, imperatorum Caroli V. et Ferdinandi I. dux et imperatoris Maximiliani consiliarius, possidebat. Qui Fridericus Caroli senioris de Žerotín patruus erat, qui vicissim fratrem iuniorem Iohannem Dionysium habebat. Quorum e bibliotheca imprimis exemplaria proveniunt libri iuris, ab exeunte saeculo XV. in Moravia communiter usitati, qui „Knihá Tovačovská“ dicitur. Cuius libri exemplaribus (num. 40, 41, 42, 47, 58, 60, 61, 120, 172) nec non exemplaribus recentioris eiusdem libri redactionis, quae „Knihá Drnovská“ dici solet (num. 46, 64), tempore procedente emendis Carolus bibliothecam suam mirum in modum auxisse videtur. Sed plurimi horum codicum sunt ii, qui copiarum epistularum dicuntur, quamquam plerumque non copias, sed concepta continent, ad quae cancellaria litteras originales conficiebat. Sunt in eorum numero codices membrorum familiae Iohannis Dionysii (num. 177, 183, 202) et Friderici de Žerotín (num. 59), praesertim autem copiarum Caroli senioris de Žerotín. Epistulae Caroli, Bohemice, Latine, Germanice, Italice, Francogallice scriptae. maximam partem ex editionibus Vincentii Brandl („Spisý Karla staršího z Žerotína“ 1866, 1870, 1871), Francisci Dvorský (in editionum collectioe „Archiv český“ tom. XXVII), Francisci Hrubý („Moravské korespondence“ II. 1937) notae sunt. Copiarum Caroli senioris de Žerotín, cum ad historiam domesticam et exteram illustrandam maximi sint momenti et linguarum varietatem ostendant, chronologico ordine enumeramus: 1591—1592 (num. 209), 1596 (num. 210), 1596—1612 (num. 200, ignoti loci), 1596—1632 (num. 199, ignoti loci), 1598 (num. 211), 1598—1612 (num. 197), 1605 (num. 214), 1606 (num. 217), 1607—1612 (num. 201, ignoti loci), 1615—1619 (num. 188), 1616—1636 (num. 219), 1621—1634 (num. 215), 1632—1633 (num. 221), 1632—1634 (num. 220) et 1634—1635 (num. 212), codice addito, qui in Bludov in recenti tantum apographo servatus, nunc Brunae in collectione codicum manu scriptorum Archivi Rei publicae repertus est (v. notam sub num. 216). Quos ad copiarum collecta apographa epistularum Italicarum accedunt, quas duo iuvenes Senis litteris studentes ad patronos suos Carolum seniore[m] de Žerotín et familiares eius mittebant (num. 195).

Complures codices manu ipsius Caroli senioris de Žerotín scripti sunt. Quo in numero praeter copiarum Bohemica aut alia lingua scriptos imprimis diaria Latina et Bohemica („Ephemerides“) a. 1588—1590 scripta exstant, inter quae fragmentum diarii servatum est, ubi Carolus de itinere ad regem Franciae Henricum IV. facto narrat (num. 127). Ad eundem regem et aulicos eius datae sunt plurimae epistulae, quarum concepta copiarum exteris linguis scripti continent.

Etiam commentarii Caroli senioris de Žerotín, qui ad eius in re publica partes, imprimis capitanei terrae Moraviae et iudicis eiusdem terrae, pertinent, aut ipsius manu scripti aut ab ipso dictati saepiusque ipsius manu adnotati et suppleti sunt (num. 86, 182, 184, 222). Qui idem Carolus est

auctor libri iuris, quem manu sua scripsit et in epistula ad amicum Aman- dum Polanum data titulo „De jure nostro“ designavit. Quo opere a. 1607 scripto Carolus munus iuris interpretis suscepit, qui antiquum illum Librum Tovačoviensem proprio opere systematico commutandum sibi proposuit, quo in conscribendo sine dubio similibus doctrinae adiumentis usus est, quae in universitatibus extraneis cognoverat (num. 48).

Carolus cum magistratibus publicis et muneribus politicis fungens de iuris statu Moraviae penitus doceri cuperet, acta comitorum in apographis comparabat (num. 50, 99, 100, 101, 178, 179, 180, 182, 184, 191). Itemque varia manualia, ut registrum privilegiorum regni Bohemiae (num. 45, 181), ordinem Moraviae defendendae „Landesdefensionordnung“ a. 1613 conscriptum (num. 165), aut copiam libri Iohannis, notarii civitatis Brunensis, „Sententiae scabinorum“, in bibliotheca sua comportare studebat (num. 193).

Mira denique multitudo collectionum, quae citationes et sententias iudicii terrae Moraviae continent (vide indicem), in hac bibliotheca servata est. Qui codices diversi generis sunt, a meris copiis selectarum graviorum citationum et sententiarum usque ad collectiones bene ordinatas, quae iuris libris saeculi XVI. similes sunt.

Ad extremum de codice memorabili mentionem facimus, qui testimonio est Carolo seniori de Žerotín aliquam necessitudinem cum aulicis imperatoris Rudolphi II. intercessisse. Quo codice opus continetur „Symbola illustrium virorum ac mulierum“ (num. 75) inscriptum, cuius auctor erat Octavius Strada, imperatoris Rudolphi II. aulicus et antiquarius. Qui exemplar Carolo donatum singulari dedicatione ornavit, cuius similis in aliis copiis huius operis heraldici et numismatici non est adhuc inventa.

* * *

Codicum externa descriptio eas tantum res respicit, quae ad codices ipsos agnoscendos et ad usum, quem viris doctis praebere possint, illustrandum necessariae sunt. Materia codicum in solitum modum describitur, cum singulae partes propter meliorem codicum et registorum conspectum litteris minusculis designentur. Qua in descriptione verba virgulis „“ inclusa textum loci citati accurate repetunt, cum tituli codicis partium virgulis carentes aliunde recepti sint. Omnia, quae ipsi addidimus, in textu uncis inclusa sunt. Adnotationes plerumque eam partem descriptionis sequuntur, ad quam pertinent. Abbreviaturis quam paucissimis usi sumus, quarum aliorumque terminorum explicatio Bohemica et Latina adiuncta est.

Codices Žerotinianos recentiores esse respicientes, cum vetustissimi eorum saeculo demum XVI. scripti sint, unum solum registrum confecimus, cuius numeri ad continuam numerationem catalogi nostri pertinent. Numeros codicum loci nunc ignoti uncis inclusimus.

Quod codices manu scripti Žerotiniani nunc in aliquot deposita divisi sunt, nobis catalogum eorum parantibus haud parvo erat impedimento. Quo in labore id praecipue spectavimus, ut codices eorum nobilem de Žerotín, qui etiam extra fines patriae aliquam sui famam reliquerunt, agnosceremus, imprimis autem ut Caroli senioris de Žerotín codices quam accuratissime perscriberemus, sperantes pretiosam hanc collectionem sub forma saltem catalogi qualicumque modo quasi restauratam viris doctis ad studia historiae et litterarum provehenda usui fore. Latine J. Ludvíkovský reddidit

SOUPIS RUKOPISŮ CATALOGUS CODICUM MANU SCRIPTORUM

1

IV — 560

Olom. UK: M-II-342

Pap., XVII., 116 ff., 31,5 × 21,5 cm, vaz. perg. z bohosluž. knihy.

[Bedencken von christlichen obrigkeiten und regimenten.]

1a—116b: „Von gotseliger, weislicher, vernunftiger und rechtmessiger regirung und instruction.“ „Dis ist bei allen weisen ohne streit, das eine jede obrigkeit die tugenden und geschiklichkeiten durch zweierlei wege beweisen und scheinbar machen kan X (115b:) Dis sei nun gesagt de prudentia regnativa und ist also gehandelt de quatuor spetiebus [!] prudentiae, nempe militari, singulari seu particulari, oeconomica et regnativa. De quinta specie, nempe prudentia politica, will ich hernach sagen, was ich von der policey meines lieben vaterlandes handeln werde. Alhir will ich euch in diesem meinem underthenigen, waren, wolmeiniglichen bedencken, so ich in gemein von allen christlichen obrigkeiten und regimenten, was derohalben meines einfalts doch anderer weisslicher ermessung vornemblich zubetrachten sein sollte, geschrieben... (116b:) ... und nach diesen zeitlichen elenden und vergencklichen leben des ewigen reichs theilhaftig werden, amen. Finis.“

Na okraji poznámky jako rubriky k textu a citáty z bible a literatury.

2

V — 933

Olom. UK: M-I-551

Pap., XVII., 432 ff., 21 × 16,5 cm, vaz. celokožená hnědá, slepě tlačená, kdysi zlacená, na hřbetě „Půhonové a nálezové“; uvnitř sign. „I. D. 6.“ Z rukopisů hořovických.

1a—29b: Ø

(a) 30a—116a: [Sborník vybraných moravských půhonů a nálezů z let 1406—1417.] „Půhonové a nálezové, které sou se staly v městě Brně od léta 1406 až do léta 1417 a jsou v starých rejstřících pod znamením hvězdy.“ (etc.)

Výbor odpovídající půhonům a nálezům z originální knihy nynější sign. 1bis v Státním archivu v Brně. Cf. Vinc. Brandl, Libri citat. II, 1873.

116b—117b: Ø

(b) 118a—129a: [Sborník vybraných moravských půhonů a nálezů z let 1447—1448.] „Puohonové a nálezové, které jsou se staly v městě Brně od léta 1447 až do léta 1448 a jsou v rejstřících starých pod literou A.“ (etc.)

Výbor odpovídající půhonům a nálezům z originální knihy nynější sign. 3 v Státním archivu v Brně. Cf. Brandl cit. ed. III. 1, 1878.

129b—134b: Ø

(c) 135a—181a: [Opis tisku zemského zřízení moravského z r. 1604.] „Zřízení zemské staré léta Páně tisícího pětistého třicátého pátého ve středu po první neděli v postě v městě Znojme X Těž strany mistra popravčího.. a on to bude povinen přijíti.“

Opis bez poznámek.

181b—432b: Ø

3

I — 1011

Losiny: 1

Pap., XVII., 12 ff., 20,5 × 14 cm, vaz. papír., lepenkové desky a škrbový papír se zelenými tkanicemi, na přední desce titul jako uvnitř.

„Curiosità delli giardini e palazzi di Roma“.

Anonymní průvodce po římských zahradách a palácích začínající Vatikánem. Neúplné, patrně částečný opis neznámého tisku.

4

II — 1062

Losiny: 2

Pap., XVIII., 56 ff., 32,5 × 22 cm, vaz. papír., šedá, na hřbetě vedle čtyř čínských znaků: „Sinice et latine“.

[Vocabularium sinico-latinum.]

Slovník psán na fol. 2a—55a, a to vždy v několika sloupcích na stránce, celkem 250 sloupců. Na fol. 1a připsáno rukou XIX. stol.: „Sammlung orientalischer worte und buchstaben“.

5

II — 1084

Losiny: 3

Pap., XVIII., 167 ff., 24 × 17 cm, vaz. celokožená, temně hnědá, poškozená červo-točem.

„Rudimentorum, temporum difficiliorum, generum nominum, compositorum nominum, praeteritorum et supinorum verborum clara explanatio, quae illustrissimo domino comiti Josepho de Zierotin a P. Aloisio a Matre Dei Scholarum Piarum tradita est. Anno Domini 1737“. (etc.)

Školské výklady z latinské gramatiky pro Josefa Karla z Žerotína, tehdy devítiletého, od piaristy P. Aloise, který byl jeho preceptorem. Viz též čís. 68, 69, 92, 117.

6

II — 1125

Losiny: 4

Pap., XVII., 181 ff., 20 × 16 cm, vaz. perg. tuhá se dvěma zelenými tkanicemi, na hřbetě nápis: „Exercitia scholastica“. Na fol. 1a: „Ex libris bibliothecae comit. Zierotianae Ullersdorfii“.

Exercitia scholastica [germanice et latine].

Na fol. 1a: „Anno 1605. Sum ex libris Johannis Theodorici l. baronis a Zerotin“. „Omnia conando docilis solertia vincit. — Lust und lieb zu einem ding macht alle mühe und arbeit gering“.

Autograf Jana Dětricha z Žerotína z let 1605—6, počáteční datum „Ao 1605. 18 Cal. Sept.“ [15. VIII.]. Jiný podobný rukopis v. čís. 88. Obsahem jsou školní cvičení německá, převáděná do latiny, místy s řeckými citáty. Cvičení mají často podobu dopisů smyšleným osobám (Sempronius, Marcellus, Theophilus atp.), a proto ani jejich místní údaje nelze hodnotit jako bezpečná svědectví o pobytu pisatelově (na př. fol. 2a: „Den 6. tag augusti, als ich zu Regensburg war“). Četná themata s obsahem z antických, řídkěji ze středověkých dějin. — Fol. 1b, 179b—181b: ∅

Pap., XVIII., 507 ff., 21 × 16,5 cm, vaz. celokožená, hnědá, na hřbetě štítek s nápisem: „LOGICA“.

1a—b: Ø

2a: [Opis původního titulního listu z fol. 4a.]

2b—3b: Ø

4a: „*Philosophia peripathetica ad mentem principis philosophorum Aristotelis*. In alma caesarea regia ac episcopali universitate Olomucensi lectionibus publicis illustrata ac ab admodum reverendo, religioso ac doctissimo Patre, P. Joanne Tiller [recte Tille] e Societate Jesu, philosophiae doctore, regio publico ac ordinario [professore] tradita, nec non ab illustrissimo D. D. S. R. I. comite de Zierotin sollerter excepta. Anno MDCCXXXIV vergente in annum MDLLCXXXV“.

4b: Ø

(a) 5a—88b: „Praefatio, qua triennalis philosophia sanctissimae et individuae Trinitati submississime dedicatur . . . (6a:) . . . **Fundamenta philosophiae vulgo Summulae**. Nomine recentioribus philosophis usitato fundamenta philosophiae vocantur Summulae × quae omnis exoptatae felicitatis et gloriae immensum atque infinitum est punctum. — Finis Summularum factus est die 9. 10-bris anno 1734 etc.“ — „O. A. M. D. Gl. et B. V. M. Jh. Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci. Non jacet in molli veneranda scientia lecto, sed jacet in medio spinarum terminus ejus“.

(b) 89a: „**Introductio in Isagogen Porphyrii seu Prolegomena logicae**.“

89b—97b: Ø

98a—292a: „**Introductio in Isagogen Porphyrii seu Prolegomena logicae**. Proemium. Logica communi eaque ardua sapientum experientia × Finis Prolegomenorum die 16. febr. anno 1735“.

292b—294b: Ø

(c) 295a—505a: „**Tractatus in Porphyrii Isagogen**. Isagoge graecum nomen latine idem sonat ac introductio × Finita die 4. augusti 1735“.

505b—507b: Ø

Přednášky z olomoucké university, které zapsal některý z Žerotínů, nejpravděpodobněji Jan Karel z Žerotína. Jako přednášející je v rukopise uveden P. Joannes Tiller S. J., ale tento údaj jest oprávněně na Joannes Tille (1703—1760), který vstoupil k jesuitům r. 1722 a vyučoval m. j. filosofii a theologii na universitách v Olomouci i v Praze, kde vydal několik spisů tiskem: srov. o něm. F. M. Pelzel, *Böhmische, mährische und schlesische Gelehrte und Schriftsteller aus dem Orden der Jesuiten*, 1786, 205 d. a de Backer-Sommervogel, *Bibliothèque de la Compagnie de Jésus. Bibliographie VIII*, 1898 sl. 24—25. Jesuitského spisovatele či učenice jména Tiller tito autoři neznají. Starší katalogy žerotínské knihovny, losinský i bludovský (dále čís. 114 a 113) uvádějí správně tento rukopis pod jménem Joannes Tille. Omyl ve jméně na titulním listě, který podle své stylisace zřejmě nebyl psán skutečným posluchačem těchto přednášek, vznikl snad záměnou s jiným olomouckým jesuitou, jménem Joannes Tiller, který byl podle matriky doktorů v archivu university olomoucké promován na Dr AALL et Phil. dne 3. XI. 1732, a jehož řádový slib S. J. je datován 2. II. 1735 (Brno, Stát archiv, odd. Jesuité olom., G 11/7); nemohl tedy jako člen řádu konati přednášky zaznamenané v tomto rukopise, jež podle dat tam uvedených spadaly do studijního roku 1734/35.

Pap., XVIII., 93 ff., 33,5 × 22,5 cm, vaz. celokožená, temně hnědá se zlatě tlačeným nápisem na hřbetě: „REGIRUN[!]INSTRUCTION“ (opakováno na fol. 1a).

[Regierungsinstruction für die Inner-Österreichischen erblichen fürstenthümer.] „Wir Karl der Sechste . . . bekennen hiemit . . . als wir bei antrittung unserer kais. auch kön'gl. und landesfürstlichen regierungen, gleich nach tödtlichen hintritt weiland kaisers Josephi des Ersten × Geben in unserer stadt Wien den 18-ten augusti im 1734. . . . Carl. L. S. Philipp Ludwig g. v. Sinzendorf“ (etc. podpisy).

Psáno pravosloupcovitě, vlevo orientační marginální rubriky. Instrukce pro vnitrorakouské země z r. 1734 zde opsaná má 35 článků. Fol. 1a—b, 88b—93b: Ø

Pap., XVII., IV + 80 pp., 28 × 20 cm, vaz. papír. se zelenými tkanicemi, na přední desce štítek s titulem jako uvnitř.

„Ragguaglio delle famiglie più antiche e più principali di Roma“.

Anonymní výklad o římských šlechtických rodinách (str. 1—76), doplněný na str. 77 jejich seznamem, který je zároveň obsahem rukopisu. Pořadem prvá je rodina Orsini, poslední Odeschalchi. Srov. dále čís. 12 a podobný anonymní rukopis Nár. Musea v Praze sign. XVII G 38 s titulem „Breve raguaglio delle famiglie più antiche e nobili romane“ z doby kol r. 1700 (Bartoš čís. 4029).

Pap., XIX., 5 sešitů (88, 92, 80, 79, 80 pp.), 24 × 19 cm, v deskách ze škrabového papíru, na předních deskách štítky s titulem, jak dále uveden, a s podpisem „K. Zierotin“.

„Institutionen. Vortrag von hofrath dr Ihäring“. [!]

Opis přednášek o římském právu z vídeňské právnické fakulty. V sešitě prvním a druhém (až do str. 60): „Geschichte und Institutionen des römischen rechts“. Ve zbytku druhého sešitu a v sešitech dalších (až do str. 68 sešitu pátého): „II. Theil. Grundzüge des römischen privatrechtes in geschichtlicher entwicklung[!] mit rücksicht auf die innere geschichte, von Scheurl, Müller, Ihering.“ Zbývající listy sešitu pátého jednak popsány tužkou (str. 69, poznámky), jednak prázdné.

Ve všech sešitech na předsádce podpis „Karl graf Zierotin“ s daty „Wien den 10. 11. 1869“ až „12. 12. 1869“. Na konci tužkou podpis „Zierotin“ s datem „17. 12. 1869“. — Rudolf v. Ihering byl profesorem na právnické fakultě vídeňské v letech 1868 až 1871; cf. Mitteis, Allg. deutsche Biographie L, 1905, 653.

Pap., XVIII., IV + 340 pp., 21,5 × 17 cm, vaz. celokožená, hnědá, zlacený hřbet s titulem: „Abrege de l'histoire. Tom. III.“

pp. I—IV: Ø

(a) pp. 1—99: „Abregé de l'histoire“ des empereurs d'occident. „Continuation de la vie des empereurs. D[emande]. Combien met'on d'empereurs depuis l'interregne jusque'a l'empereur Charles VI glorieusement regnant aujourd'hui? R[éponse]. Il y en a 23, savoir X D. Qui gouverne a present l'etat de Russie? R. Anne Petrovna, fille de Jean Alexovitz et niece de Pierre le Grand, duchesse douxiriése de Curlande. — Fin de l'histoire des empereurs d'occident“.

Explicit tohoto oddílu dovoluje přesnější datování vzniku zde podaných výkladů do vlády ruské carevny Anny Ivanovny (údaj rukopisu „Anna Petrovna“ je chybný), t j. do let 1730—1740.

pag. 100: Ø

(b) pp. 101—203: „Abregé de l'histoire de France. D. Avant qte les Francois vinssent s'etablir dans les Gaules, ou faisaient-ils leur demeure? R. Entre le Rhin, le Mein, l'Elbe et la mer X aux princes qui veuillent aggrandir leurs etats aux depens des autres. Fin.“

pag. 204: Ø

(c) pp. 205—291: „Extrait de l'histoire du royaume de Boheme. D. Dites moy l'etat géographique du royaume de Boheme X Charles VI. — Fin de l'histoire de Boheme“.

(d) pp. 292—304: „Abregé de l'histoire du marquisat de Moravie. D. Que faut-il marquer du marquisat de Moravie X dans une étroite prison jusqu'a la fin de ses jours“.

(e) pp. 305—330: „Abregé de l'histoire de la Silesie. D. Quelle est l'origine des peuples de la Silesie? R. Elle est la meme que celle des Bohemes et des Polonois X Beuthen, seigneurie du meme nom que la precedent dans la principauté de Glogau, est possesé par les barons de Schönaich. — Fin.“

pp. 331—340: Ø

Rukopis čís. 11 je podle svého obsahu i podle označení na vazbě 3. dílem francouzsky psané učebnice dějepisu v otázkách a odpovědích, jejíž ostatní díly se však v bludovské knihovně nezachovaly. Pozoruhodný je zřetel k českým dějinám.

12

III — 1523

Losiny: 9

Pap., XVII., 105 ff., 24×17 cm, vaz. papír., černá.

„Racconto historico delle famiglie antiche romane nobili che hanno titoli antichi, e di quelle che hanno origine da sommi pontefici, e che han fermato il piede in Roma e sono romane. Date in luce da Pietro de Sebastiani per utile de' suoi amici“.

Dějiny římských šlechtických rodin; první v pořadí „Fameglia Orsina“, poslední „Famelia Odescalca“. Srov. anonymní rukopis podobného obsahu výše čís. 9. Proloženo malbami erbů rodin, o nichž se pojednává.

Pietro de Sebastiani vydal tiskem v Římě v druhé pol. XVII. stol. řadu populárně psaných knížek, které byly rozšířeny i u nás ve šlechtických knihovnách, jak ukazují exempláře dochované na př. v universitní knihovně v Praze. Některé z těchto tisků mají ráz průvodců po římských pamětihodnostech (na př. „Viaggio curioso de' palazzi e ville più notabili di Roma. Roma 1683“; srov. podobný anonymní rukopis výše čís. 3), kdežto

jiné jsou spíše věnovány výkladům historickým: tak „Roma avanti e doppo Romolo... Roma 1679“ a zejména „Raccolta degli huomini più illustri d'Italia... Roma 1686“. Téhož práci stojí nejbližší výklad o římských rodinách v tomto rukopise, o němž se nepodařilo zjistit, vyšel-li tiskem.

13

IV — 1537

Losiny: 10

Pap., XVIII., 561 ff., 20,5 × 16,5 cm, vaz. celokožená, hnědá, na hřbetě: „PHYSICA“.

1a—b: Ø

Cursus philosophici [incerti auctoris] pars IIa atque IIIa.

(a) 3a—541b: „**Philosophiae pars IIa, sive disputationes philosophicae in octo libros physicae auscultationis Aristotelis Stagyrtae. Physis Graecis idem sonat ac Latinis natura × etiam uniones erunt ita divisibiles. Et haec satis de continuo, cum quo etiam terminamus secundam partem cursus philosophici, ... igitur ad tertiam partem transimus**“.

Fol. 131a—139b: Ø. Souvislost textu prázdňým místem porušena.

(b) 542a—558b: „**Cursus philosophici pars IIIa, sive disputationes philosophicae in libros 14 metaphysicorum Aristotelis Stagyrtae. Metaphysica, aliter sapientia per excellentiam dicta × si est extra causas posita, est existens. Et haec ... tri-uni Deo devotissime substernimus, qui laborum omnium nostrorum sit subinde ter felix terque beatus**“.

559a—561b: Ø

14

IV — 1544

Losiny: 11

Pap., XVII., 104 ff., 24 × 17 cm, vaz. papír. černá, na hřbetě: „Histor. de Cardinali“. Na fol. 1b podpis: „Max baro de Zierotin“.

„**Historia de' cardinali viventi fino all' anno 1684 con breve racconto delle loro prerogative, origine, titoli ed altri portamenti**“.

Životopisy kardinálů kreovaných od doby Urbana VIII. (1623—1644) až do r. 1684 (Innocenc XI.). Text prokládán listy s rytými portréty kardinálů. Na konci (fol. 101a sq.) všeobecný výklad o kardinálech, jejich právech, funkcích atd. Původ nejasný, podobné výklady bývaly též obsahem diplomatických relací; srov. na př. „Relazione della corte Romana fatta l' anno 1661 al Pregadi dal eccel. signor cavalier Angelo Corrado, stato ambasciator della serenissima republica di Venezia ... In Leyda 1663“, str. 36—75.

15

IV — 1545

Losiny: 12

Pap., XVI., 142 ff., 20 × 16,5 cm, vaz. perg. tuhá s řemínky. Na předním přídešti: „Sum ex libris Bernhardi B. a Zierotin“.

1a—2b: Ø

3a—140b: „**Ex tomo 2do Lutheri Lat. Witebergae anno Christi 1546 impresso, pag. 457a: De servo arbitrio M. Lutheri ad Desiderium Erasmum Rotterdamum. Venerabili viro D. Erasmo Roterdamo Martinus Luther gratiam**“.

et pacem in Christo. Quod tardius diatribae tuae de libero arbitrio respondeo
× pag. 526 ... Dominus vero, cuius est haec causa, illuminet te et faciat
uasculum in honorem et gloriam amen. — Finis. MDXXV.“

141a—142b: ∅

Opis tisku, v jehož pozdějším vydání z r. 1562 („Tomus secundus omnium operum
reverendi domini Martini Lutheri. Witebergae excudebat Laurentius Schwenck“) text
tohoto rukopisu odpovídá fol. 424b—486b.

Podle ex libris na přidešti rukopis získal Bernhard ze Žerotína: nejpravděpodob-
něji lze soudit na Bernarta, syna Jana z Žerotína na Losíně, staršího bratra Přemka
a Jana Dětficha, který zemřel nejpozději r. 1615: srov. o něm Fr. Hrubý, Moravské pa-
mátníky z doby předbělohorské, ČMM 49, 1925, 209 pozn. 2.

16

IV — 1566
Losiny: 13

Pap., XVII., VI + 156 pp., 19,5 × 14 cm, vaz. perg. tuhá. Pag. 1: „Ex libris biblio-
thecae comit. Zierotinianae Ullersdorfii“.

„Ristretto dello stato della corte di Roma. Sotto il nome di corte di Roma
s' intende il Papa × e vicario in terra di Giesù Cristo, nostro S'gnore.“

Anonymní popis papežského dvora a funkcí při něm zastávaných. Pag. I—VI,
152—156: ∅

17

IV — 1568
Losiny: 14

Pap., XVII., II + 271 ff., 20 × 16,5 cm, vaz. perg. tuhá, na hřbetě štítek: „Opus
Aristotelicum in VIII lib. Phys.“; na fol. 1a: „Ex libris bibliothecae comit. Zierotinianae
Ullersdorfii“.

1a: „Ex libris Ioannis Ioachimi Dni et L. Baronis de Žierotin.“

1b—11b: ∅

P. Antonii Blasii de Comitibus Cursus philosophicus.

(a) 1a—116a: „Opus Aristotelicum in octo libros physicorum. Post loicam
composuit Aristoteles octo libros physicorum × de quo agetur in libris de
coelo et mundo. Et haec dicta sufficiant de octo libris physicorum ad honorem
sanctissimae Trinitatis, b. Virginis et omnium sanctorum. Finis.“

116b: ∅

(b) 117a—130a: „Opusculum in 4 libros Aristotelis de coelo et mundo. Post
octo libros physicorum, in quibus Aristoteles consideravit corpus naturale ×
ex cuius modi quaestione effectus procedunt. Et haec dicta sufficiant de coelo
et mundo.“

(c) 130b—139b: „Opusculum in 4 libros Aristotelis de metheoris. Aristoteles
iuxta quaternarium numerum × in montibus Etna et Vesuvio.“

140a—b: ∅

(d) 141a—167a: „Opusculum in duos libros Aristotelis de ortu et interitu
seu de generatione et corruptione. Post libros de coelo et mundo ac metheoris
composuit Aristoteles alios duos libros × et ultima decrepitas usque ad 100.
Et haec dicta sufficiant in libros de ortu et interitu.“

(e) 167a—218b: „**Obusculum** [!] in tres libros de anima. Absolutis duobus libris de generatione et corruptione × alias non posset a se proicere ullum corpus, quod est falsum. Et haec dicta sufficiant in 3 libros de anima ad honorem omnipotentis Dei, b. Virginis natae et omnium sanctorum. Finis.“

219a: Ø

219b: (Jednoduchá kresba květu s letopočtem:) „1683“.

(f) 220a—271b: „**Opusculum in Aristotelis metaphysica**. Composuit quidem Aristoteles 12 libros metaphysicae × cui pro complemento et metaphysicae et totius cursus philosophici sit sempiterna laus, honor et gloria... Amen.“ „Absolvit reverendissimus Pater Blasius de Comitibus anno MDCLXXXIII.“

Podle explicitu konečného oddílu tvoří všechny oddíly rukopisu celek filosofického kursu, který konal P. Antonius Blasius de Comitibus (de Conti) a jehož účastníkem patrně byl také Jan Jáchym z Žerotína, kterému v době konání kursu bylo 17 let. Jak uvádí Tumpach-Podlaha, Český slovník bohovědný III, 1916, 131, Ant. Blasius de Comitibus byl rodem Ital a působil nejprve jako profesor theologie ve Vratislavi a později v Praze, kde r. 1685 zemřel ve stáří 49 let. Jeho dílo „Theologia scholastica“ vydal posmrtně P. Marian Unčovský ve dvou dílech r. 1687 (recte 1686) a 1688. Jeho výklady filosofické, zdá se, nebyly tištěny.

18

IV — 1591

Losiny: 15

Pap., XVI., 192 ff., 15,5 × 10,5 cm, vaz. papír. žlutavá, vaz. i rukopis poškozeny.

(a) 1a—122a: „**Žalmy svatého Davida, při tom modlitby též z žalmů svatého Davida vybrané, každému věrnému křesťanu čisti užitečné. K žádosti jeho milosti urozenému pánu, panu Janovi mladšímu z Žerotína a na Losině tyto knížky sou sepsané. Léta etc. LXXI°.**“ [1571]. (1b: Ø, 2a:) „Na počátku bylo slovo a slovo bylo u Boha... (3a:) Modlitba krále Šalamúna Jeruzalemského (3b:) sepsaná v Přísloví XXX. kap. etc. × (119a:) Tato modlitba jest z žalmu vybraná, v ouzkostech a zármutcích říkati: V těť sem doufal... (122a:) ... Skonávají se modlitby na některé žalmy svatého Davida i některé písně k tomu přidané, každému křesťanu užitečné.“

V. poznámku na konci oddílu (d). Některé další modlitby: (3a:) „Osm veršův svatého Bernartha nábožnejch etc. Osvět, Pane Bože, oči mé“; (14a:) „Žalm šistej [!]. Prorok napomíná hříšného ku pokání“; (49a:) „Modlitba velmi pěkná. (49b:) Všemohúci otcě pána našeho Ježíše Krista“; (55b:) „Modlitby, kteréž se mají ráno a večer říkati, i některé jiné na způsob žalmův složené a sepsané“; (96a:) „Modlitba nábožná za odpuštění hříchův prositi, z žalmu LI vybraná“; (100b:) „Totot jest vyznání a pravda“; fol. 99b až 100a: Ø.

122b: Ø

(b) 123a—144b: „**Písničky na sedm žalmův sv. Davida kajících složené od kněze Jana Machka, na čisto přepsané léta Páně 1568 v pčadělí před památkou sv. Ondřeje**“ [29. XI]. (123b: Ø, 124a:) „Na žalm I. Zpívá se jako ‚Ades pater supreme‘. Pane, ne v prchlivosti tresci mne × (142a:) Na sedmý žalm. Zpívá se jako ‚Spomožž mi z hoře‘... (144b:) ... z rukou jich mne vytrhuješ. Amen.“

(c) 145a—168b: „**Počínají se písničky na jiné žalmy téhož kněze Jana Machka složený.**“ „Na pátej žalm. Zpívá se jako ‚Pánu Bohu budiž díkův činění‘ X (166a:) Na žalm CXLVIII... (168b:) ... Ať jsme tobě k poctivosti, amen.“ „A tak se skonávají písničky z žalmů složené. Sit laus Deo. 15: IB: 71.“

Písmena v letopočtu značí nepochybně „Johannes Burian“, jak vysvětleno dále v poznámce k oddílu (d).

(d) 169a—192b: „**Začínají se jiné písně skládané od téhož kněze Jana Machka.**“ „Tato má svou notu ‚Ó, Bože náš na výsosti, vzhlédniž na naše těžkosti‘ X (190a:) Neb to Pán Kristus miluje, ty dobrý skutky schvaluje a sobě je přivlastňuje. Amen.“ (190b—192a: Ø, 192b:) „A tak se skonávají modlitby svatého Davida na sedm žalmův i někderé písně k tomu přidané, znovu vypsané nákladem jeho milosti urozeného pána, pana Jana Burjana z Potnčejtna a na Kysperku léta Páně 1571.“

Žádná ze sbírek tohoto sborníku nebyla dosud zjištěna jako tisk (ani ve vydaných svazcích Tobolkova Knihopisu, ani v materiálu dosud netištěném) a také Jos. Jireček, *Hymnologia Bohemica* I, 1878, 3 je neuvádí. Podle Jirečkových dat (cf. l. c. 18) by tyto písně byly časově mezi „Písněmi ve ročními“ (1564) a Jiřího Dačického vydáním kancionálu (1581). Celý rukopis čís. 18 je opis napsaný jediným písařem v celku, jak svědčí jeho skladba 16 sexternů s reklamantami. Spojitost mezi Janem mladším z Žerotína, uvedeném v oddílu (a) a Janem Burjanem, jmenovaném v oddílech (c) a (d), lze vysvětlit tím, že Jan Burjan, syn Zdeňka ze Žampachu (1519—1562) a Aleny z Valdštejna, měl za manželku Bohunku z Žerotína (v. Aug. Sedláček, *Hrady a zámky* II, 1883, 12 rodokmen, 129, 267 a Chr. d'Elvert, *Zur mähr.-schles. Adelsgesch.* LXXXIX: *Die Grafen u. Herren v. Pottenstein*, *Notizenblatt* 1878, 43.).

19

IV — 1608
Losiny: 16

Pap., XVIII., 201 pp., 14,5 × 9,5 cm, vaz. celokožená, černohnědá, zlatě tlačená.

„**Creutztragende versammlung vor ihro hochfürstlichen durchleucht Francisca Sibylla Augusta, marggraefin zu Baden und Hochberg, wittib, denominirten oberlandsregentin, gebornen hertzogin zu Sachsen, aufgerichtet und gestiftet anno 1719 . . . , abgeschrieben anno 1740.**“

Opis modliteb určených členům náboženského sdružení. Pag. 151—201: Ø

20

IV — 1623
Olom. UK: M-II-329

Pap., XVIII., tomus I.—VI., pp. v. při jednotlivých dílech, 31 × 20,5 cm, vaz. celokožená hnědá, se zlatě tlačeným hřbetem s nápisem „SCHLESISCHE RELIGIONS ACTEN TOMUS“ a s číslicí dílu; v t. II.—VI. vlastnická poznámka „Ex libris comitis Zierotin, Ullersdorf.“

[Gottfried Ferdinand Bukisch.] „**Religions-acten, welchergestalt nehmlichen der lutheranismus in Schlesien unter Ludovico I. seinen ursprung genommen, hernach unter den glorwürdigsten kaisern Ferdinando I. und Maximiliano II. zuwider . . . unter dem Rudolpho, aber durch erhaltene mait. briefe und sub Mathia, hierauf erfolgte böhmische unruhe verbreitet . . . bis endlich durch die siegreiche waffen und thaten Ferdinandi II. und dessen . . . nach-**

folger Ferdinandum III. und jetzigen aller grossmächtigen Leopoldum der catholischen kirchen voriger flor und zustand restituiret, dagegen aber der lutheranismus, wie auch der calvinismus bono modo abgethan und aboliret worden.“

Titul se opakuje ve všech svazcích a paginace začíná hned na rubu titulního listu. Autorem této sbírky pramenů k náboženským a církevním dějinám slezským je Gottfried Ferdinand von Buckisch (Bukisch) und Löwenfels, jmenovaný v podtitulech, * 1645 ve Střelici u Břehu ve Slezsku, † 1700 v Řezně. Pro evangelictví pozbyl úřednického místa, odsěhoval se do Vídně, kde přestoupil ke katolictví, vrátil se do Břehu jako vládní sekretář a později se stal profesorem v Mohuči. Roku 1691 byl povýšen na rytíře s uvedeným přídomkem. Již v Břehu sbíral pro své dílo prameny, které však až na „Prolegomena Schlesischer Kirchenhistorien“ (1685) nikdy tiskem nevyšlo. Bylo hotovo před r. 1691, protože se v něm sám jmenuje bez rytířského přídomku. Jeho dílo kolevalo jen v opisech zachovaných v četných knihovnách a není tak vzácné, jak se někdy předpokládalo (Jos. Macůrek ve Věst. Král. spol. nauk, hist.-fil. tř., 1924, VI. 72 sq., kde též rozepsán obsah III. a IV. dílu podle rukopisu v biskup. knih. t. zv. Batthyanæum sign. X-47-52 v Albě Julii v Rumunsku, jiné rukopisy na př. sbír. ruk. Frant. Mus. čís. 514 ve Stát. archivu v Brně, v Knih. Nár. Mus. v Praze VIII-B-3, v knih. lobkovické v Roudnici n. Lab. VI-Ec-9, v Šeršňkově knih. v Polském Těšíně a j. a zdejší čís. 24). O Buckischovi cf. Chr. Gotl. Jöcher, Allg. gelehr. Lex. I, 1750, col. 1454—5, Ch. d'Elvert, Hist. Literat. Gesch. 186, Allg. Deut. Biogr. III, 495, Macůrek l. c. 73, pozn. 126.

(a) „Tomus I.“ „Schlesiens religionsacten. Erster theil handlend von einführung des lutheranismi . . . durch Gotofriedum Bukisch, kaiser- und königl. regierungs-secretarium zu Brieg, coligirt und zusammengetragen.“ (etc.)

XLVI+1483 pp.; pp. IV-XLVI: „Vorrede“, „Inhalt“; pp. 1—1483: texty z let 1517—1607. Pag. II: Ø.

(b) „Tomus II.“ „ . . . Anderter theil handelt von den über den mai. brief enstandenen böhmischen unruhen und wieweit die Schlesier vermöge der anno 1609 zu Prag mit den Böhmen wegen der religions-exercicii aufgerichteten union derselben angenommen.“ (etc)

XXXI+837 pp.; pp. VII—XXXI: „Vorrede“, „Inhalt“; pp. 1—837: texty z let 1608 až 1618. Pag. I—II, IV: Ø.

(c) „Tomus III.“ „ . . . Dritter theil handelt von den über den mai. briefen enstandenen böhmischen unruhen“ (etc. jako v odd. b).

XXI+492 pp.; pp. VI—XXI: „Vorrede“, „Inhalt“; pp. 1—492: texty z let 1618—1619. Pag. I—II, IV: Ø.

(d) „Tomus IV.“ „Vierdter theil handlend von rejicir[ung], aber auch desto gloriösen recipirung kaisers Ferdinandi II. und der so schädlichen flucht des zum böhmischen könig angenommenen pfalzgraf Friedrich bis zu dem darauf erfolgten chursächsischen accord exclusive.“ (etc.)

XXXIII+829 pp.; pp. V—XXXIII: „Vorrede“, „Inhalt“; pp. 1—829: texty z let 1619—1620; pp. II, IV, 830—833: Ø.

(e) „Tomus V.“ „ . . . Fünfter theil handlend von unseeligen zeithen des Mannsfeldisch-Sächsisch- und Schwedischen krieges, auch was dabei bis zu dem Pragerischen Neben-recess und hernach in Schlesienschen religions-sachen vorgelaufen.“ (etc.)

XLVII+1046 pp.; pp. V—XLVII: „Vorrede“, „Inhalt“; pp. 1—1046: texty z let 1620—1648; pp. II, IV: Ø.

(f) „Tomus VI.“ „... Sechster theil handlend von dem Osnabrügischen friedenschluss und dessen declaratorien in passu landes Schlesiens religions-exercitium betreffend.“ (etc.)

XXV+767 pp.; pp. V—XXV: „Vorrede“, „Inhalt“; pp. 1—767: texty z let 1648 až 1674; pp. II, IV: ∅.

(g) „Tomus VII.“ (adlig. ad tom. VI.) „... Siebender theil handlend von bewandnuss des in den dreien ihrer Mt. heimgefallenen erbfürstenthümben Liegnitz, Brieg und Wohlau sich befindlichen religions-zustandes und darüber ausgebrachten kais. commissionen, auch wie sie sich nach und nach zur catholischen religion bequemet.“ (etc.)

VII+317 pp.; pp. V—VII: „Vorrede“; pp. 1—317: texty s kolofonem celého díla: „Wobei ich es vor diesmahl mus lassen beruhen, bis geliebt es Gott zu meiner rückreis, zum beschluss sei so viel. Ende.“; pp. II, IV: ∅.

21

IV — 1703
Losiny: 17

Pap., XVII., 104 pp., 27,5×19,5 cm, vaz. papír. s deskami potaženými škrobovým papírem a s černým hřbetem, se zelenými tkanicemi, na přední desce zkrácený titul.

„Breve introductione alla cognitione del dominio spirituale e temporale del sommo pontefice Romano.“ „In quanti modi si possa considerare il sommo pontefice Romano. Capitolo primo. Tre sono li modi con i quali si puo considerare X e che siano uniformi alla Chiesa santa cattolica Romana.“

Spis je rozdělen do 17 kapitol. Jiný anonymní rukopis stejného obsahu v kuenburské knihovně mladovožické sign. R 50, ff. 1a—34a, ze stejné doby pod titulem „Discorso historico sopra il dominio temporale e spirituale della Corte di Roma“. Též Leop. Ranke, Die römischen Päpste III⁶, 1874 (Sämtl. Werke 39), 40 pozn. 1 a 70 pozn. 1 uvádí bez údaje místa uložení anonymní rukopis „Discorso del dominio temporale e spirituale del S. Pontifice Romano“ a datuje jej rokem 1664. — Pag. 104b: ∅.

22

IV — 1726
Losiny: 18

Pap., XVI., XI+173 pp., 31,5×20 cm, vaz. perg. bělavá, zlatě tlačená, na přední desce iniciálky „LWLBAZ“ (i. e. Ladislaus Welenus Liber Baro A Zierotin) a letopočet „1593“, kdysi na 2 tkanice k uvázání, na hřbetě štítek „Les Pseaumes de David en Tablature“; na pag. VII: „Ex libris bibliothecae comit. Zierotiniana Ullersdorfii.“

pp. I—VI: ∅

(a) pag. VII: „Les pseaumes de David en tablature sur l'epinete.“ „1593.“
pag. VIII: ∅

pag. IX: „In gratiam illustris ac generosi domini, domini Ladislai Weleni, baronis a Zerotin, domini in Triba Moravorum, Hoenstadt, Lunteburg et caet., DN. S. clementissimi Psalmorum Davidicorum melodias instrumento composuit, accomodavit, propria manu scripsit eidemque D. D. D. Samuel Marescall, Tornacen. Fland., nuper musicus et organista Basiliensis. Anno Domini M. D. XCIII.“

pag. X: ∅

pag. XI: „Puis qu'ainsi est, que Dieu le createur / Par sa bonté est nostre protecteur / C'est bien raison, que sa louange on chante / Non pas chanson

tant prophane et meschante / Qu'on voit chanter aux malins vicieux / Fuyons leur vice et soyons curieux / De chanter pseume et cantique honorable / A nostre Dieu et seigneur amyable.“

pag. 1—159: [Tabulatura.]

Skladby pro spinet na texty žalmů (pp. 1—127), dále dvou francouzských písní (pp. 124—127 „Or laisse createur“, „Susanne un jour“) a mnoha nábožných písní německých (pp. 128—159, ale s přehozenou složkou pp. 144—159, 128—143).

Žalmy a písně jsou značeny pouze incipity francouzskými nebo německými. Hudební skladby jsou zapsány novějším typem německé varhanní tabulatury, která je notována písmeny s nadepsanými značkami rytmickými. Některé žalmy mají společný nápěv.

Samuel Marescalk, obyčejně se pišící Mareschall, * 22. (?) V. 1554 v Tournai, † ca 1640 v Basilei, je autorem mnoha vydání zhudebněných žalmů Davidových, zvláště na texty Ambrosia Lobwassera (1. vyd. 1606) buď tištěných nebo dochovaných rukopisně. Z datování losinského rukopisu vyplývá, že je tento rukopis z dosud známých Mareschallových prací nejstarší skladba (literatura jeho práce zatím uvádí teprve od r. 1594) a jediná pro spinet. Cf. Grove's Dictionary of Music and Musicians, fifth ed., V, 1954, 577; Robert Eitner, Biograph.-bibliograph. Quellen-Lexikon der Musiker VI, 1902, 327; Gotthold Frotzcher, Geschichte des Orgelspiels I, 1935, 169. Ladislav Velen studoval do konce r. 1593 v Basileji (cf. Fr. Hrubý, Ladislav Velen ze Žerotína, 1930, 13).

pag. 160—161: „Indice des pseumes francoiscs.“ (etc.)

Abecední rejstřík francouzských počátků žalmů a obou připojených francouzských písní.

pag. 162—163: „Register über die psalmen.“ (etc.)

Abecední rejstřík německých počátků žalmů.

pag. 164: „Register.“ (etc.)

Abecední rejstřík německých nábožných písní.

(b) pag. 165: „Wie man ein instrument stimen soll.“ (etc.)

Návod, jak ladit spinet.

pag. 166—173: Ø

23

IV — 1730

Olom. UK: M-III-79

Pap., XVIII., VIII+1206 pp.+232 pp., 36×24,5 cm, vaz. polokožená s deskami potaženými škrobovým papírem, s hřbetem temně hnědým a s kovovou sponou; vazba značně poškozena.

pp. I—VIII: Ø

(a) pp. 1—1206: „Der wahre schlüssel zur offenbahrung göttlicher geheimnisse der natur allen wahrheit liebenden zu nutz ans licht gegeben von einem gütigen aufrichtigen Christlichen eiferer der universal-medicin und hermetischen philosophiae 1703.“ [Post scriptum a. m.] „Den 26. sept. 1747 ist dieses buch in Mellendorf von obristen baron Pottkommer seiner gemahlin gehörig zur perlustrirung gegeben worden.“ (etc.)

Alchymisticko-hermeticko-filosofické pojednání se dělí na (pp. 5—408:) „Pars generalis“ a (pp. 409—1206:) „Pars specialis. Von der praxi.“

(b) pp. 1—168: „Anmerkungen über den Schlüssel zu den natürlichen geheimnissen.“ (etc.)

pp. 169—232: Ø

Pap., XVIII., tomus I.—VI., pp. v. při jednotlivých dílech 32,5×20 cm, vaz. dílu I.—III. polokožená černo-hnědá, s nápisem na hřbetě „Bockische [!] Religions-Acten“ s označením pořadí, vaz. dílu IV.—VI. papír, mramorovaná s perg. hřbetem se zlatým nápisem „G. BVCKISCHE RELIGIONS ACTEN“ a s označením dílu (chybí u dílu VI.).

[Gottfried Ferdinand Bukisch.] „Religions-acten, welchergestalt nehmlichen der lutheranismus [in] Schlesien [unter] Ludovico I. seinen ursprung [genommen]“ (etc. jako u zdejšího čís. 20).

Poznámky o autoru, a jeho dře a další tituly svazků zde zkracované v. u čís. 20.

(a) „Erster theil.“ „... handlend von einführung des lutheranismi ... durch Gotofriedum Bukisch, kaiser- und königl. regirungs-secretarium zu Brieg, colligiret und zusmmen getragen“.

XLVIII+1408 pp.; pp. V—XLVII: „Vorrede“, „Inhalt“; pp. XLVIII, 1—1408: texty z let 1517—1607; p. IV: Ø.

(b) „Anderter theil handelt von den über den mai. brief enstandenen böhmischen unruhen“ (etc.).

XXXIII+1175 pp.; pp. V—XXXIII: „Vorrede“, „Inhalt“; pp. 1—1175: texty z let 1608—1618; p. II: Ø.

(c) „Dritter theil handelt von den über den mai. brief enstandenen unruhen“ (etc.).

XXXII+1192 pp.; pp. V—XXXI: „Vorrede“, „Inhalt“; pp. XXXII, 1—1192: texty z let 1618—1619; p. II: Ø.

(d) „Vierdter theil handlend von rejicir[ung]“ (etc.).

XXXIV+854 pp.; pp. V—XXXIV: „Vorrede“, „Inhalt“; pp. 1—854: texty z let 1619—1620; p. II: Ø.

(e) „Fünfter theil handlend von unseligen zeiten“ (etc.).

XL+916 pp.; pp. V—XL: „Vorrede“, „Inhalt“; pp. 1—916: texty z let 1621—1648; p. II: Ø.

(f) „Sechster theil handelnd von dem Osnabrückischen friedenschluss“ (etc.).

XXXIV+669 pp.; pp. V—XXXIV: „Vorrede“, „Inhalt“; pp. 1—669: texty z let 1648—1674; p. II: Ø.

(g) (adlig. ad tom. VI.) „Siebender theil handelnd von bewandnuss“ (etc.).

VI+228 pp.; pp. 1—228: texty, ale proti čís. 20 končí rubrikou (p. 123) „Die wahre kirche kan nich inen ider fehlen“ s explicitem (p. 228:) „Voraus dann folget... wovor Gott alle gnädiglich behütten wolle. Amen“, kterému odpovídá v čís. 20 tom. VII. p. 283, takže v porovnání k čís. 20 je rukopis čís. 24 neúplný.

Pap., XVIII., 408+106 pp., 18×11,5 cm, vaz. celokožená, hnědá, zlatě tlačená.

(a) pp. 1—408: [P. Jacques Coret, S. J.] „L'ange conducteur dans la dévotion chrétienne reduite en pratique en faveur des ames dévotes“.

Opis tisku francouzských modliteb, jejichž původní titul zněl: „L'ange conducteur dans la dévotion chrétienne, ou pratiques pieuses en faveur des âmes dévotes“. Prvé vy-

dání vyšlo anonymně r. 1691 v Liège a po něm následovala až do stol. XIX. řada přetisků, jež časem uváděly i jméno autorovo. Cf. A. A. Barbier, *Dictionnaire des ouvrages anonymes* I³, 1882, 189 a *Catalogue général des livres imprimés de la Bibl. Nationale* (Paris), XXXII, 1907, 174 sq.

(b) pp. 1—106: [Deutsche gebete.]

Samostatně paginováno.

26

IV — 1879

Losiny: 20

Pap., XVII., 180 ff., 20,5×16 cm, vaz. papír. tuhá, na hřbetě: „TRACTAT, IN SUMMULA“. Na fol. 2a podpis: „Joannes Joachimus L. B. de Zierotin“.

1a—b: ∅

(a) 2^a—83b: [Antonii Blasii de Comitibus] „Tractatus in Summulas seu parvam Aristotelis logicam. Summulae logicae iuxta nominis etimologiam × sive moralium sive supernaturalium. Unde pro nunc dicta sufficiunt de summulis... amen“.

V tom fol. 20b—26b, 66b—67b, 83b: ∅.

(b) 84a—180b: [Antonii Blasii de Comitibus] „Opus in universam Aristotelis logicam. Tractatus primus de nomine, natura et predicamentis logicae et de ente rationis. Volentes facultatis alicuius notitiam acquirere... Logica derivatur a verbo graeco logos × contradictoria, quae sunt impossibilia. Et haec dicta sufficiant in honorem... amen“.

V rukopise jsou oba oddíly anonymní, ale výklad Aristotelovy logiky z oddílu (b) je zachován též v rukopise čís. 28, v jehož explicitu je jako autor jmenován P. Basilius (recte Blasius) de Comitibus: srov. o něm v pozn. u čís. 17. Protože se při tom rukopis čís. 28 v počátečních slovech „In hoc opere fusius exponentur illa, quae sunt in Summulis examinata“ výslovně označuje jako rozvedení látky vysvětlené „in Summulis“, je i oddíl (a) dílem téhož autora.

Při začátku oddílu (b) se čte na fol. 84a letopočet 1683, kterým je datován též rukopis čís. 17, kam si Jan Jáchym z Žerotína zapsal přednášky kursu aristoteléské filosofie téhož profesora. Fol. 730b: ∅.

27

IV — 1895

Losiny: 21

Pap., XVIII., 301 ff., 20,5×17 cm, vaz. celokožená, temně hnědá, na hřbetě štítek: „LOGICA“.

„Logica ad mentem Angelici Doctoris D. Thomae Aquinatis, tradita ac explicata a reverendo ac eximio Patre Theodoro Maria Rupprecht, ordinis Servorum b. Mariae Virginis professo. Anno 1744“.

Na konci záznam „Finivimus die 15. mai“ [1744?]; jde tedy o školské výklady. Autor, P. Theodor Maria Rupprecht, člen řádu servitů, vydal po r. 1750 v Praze několik knih (zejm. čtyřsvazkové „Notae historicae in universum jus canonicum“ 1751—55 a „Criterium veritatum theologiarum“ 1757), na nichž je uváděn jako „sacrosanctae theologiae ac sacrorum canonum lector“. Srov. o něm Jiří Klabouch, *Osvícenské právní nauky v českých zemích*, 1958, 74, 274. — Fol. 1a—2b, 284b—301b: ∅.

Pap., XVII., 282 ff., 19,5×15,5 cm, vaz. celokožená, temně hnědá, na hřbetě nápis: „Tractatus logicus“.

Antonii Blasii de Comitibus „Opus in universam Aristotelis logicam. In hoc opere fusius exponentur illa, quae sunt in Summulis examinata et addentur caetera, quae ibidem non fuere tradita. Tractatus 1-us. De nomine, natura, praedicamentis logicae et de ente rationis. Volentem facultatis alicuius notitiam acquirere... Nomen logica derivatur a verbo graeco logos × atque non faciunt videre, ut supra ostendimus, ergo non possunt dici lux. Et haec dicta sufficiant in universam Aristotelis logicam in honorem... amen. Finivit praeside reverendo Patre Basilio [!] de Comitibus a Mediolano L. B. Maximilianus de Zierotin. Praegae 15. iulii anno 1679“.

Totéž s datem 1683 v rukopise čís. 26(b). O autorovi, jehož jméno správně zní Blasius de Comitibus, srov. pozn. u čís. 17. — Fol. 1a—3b, 281a—282b: ∅.

Pap., XVIII., 248 ff., 21×17,5 cm, vaz. celokožená, hnědá, na hřbetě nápis: „PHYSICAE TOM. II“.

1a—b: ∅

Physica ad mentem Angelici Doctoris D. Thomae Aquinatis, tradita a P. Leone Maria Langer [continuatio].

(a) 2a—54b: **Partis primae physicae quaestio XIII.—XVI.** De reliquis sex libris Aristotelis de auscultatione. Examinatis principiis et causis entis mobilis... Quaestio XIII. De motu × (46a:) Quaestio XVI. De continuo... (54b:) *cujus partes efficiunt, terminant et continuant*“.

(b) 55a—85b: **„Pars secunda physicae. De motu locali seu de mundo et coelo.** Postquam Aristoteles egisset in primis 8 libris × *melancholicum seu terream*“.

(c) 86a—145a: **„Pars physicae tertia. De ente generabili et corruptibili.** Quaestio I. De generatione et corruptione seu de ortu et interitu. Egimus in 2a parte physicae de ente physico × *velut initium suae productionis*“.

(d) 145a—227b: **„Quarta pars physicae. De anima.** Progrediamur cum Aristotele ad ultimam partem philosophiae × *facit hominem bonum bonitate physica*“.

228a—248b: ∅

Kodex čís. 29 neudává nikde autora, ani celkového názvu díla, ale podle obsahu a rozdělení látky je pokračováním kodexu čís. 119, označeného na vazbě nápisem „Physicae tom. I“.

Pap., XVIII., VII+71 pp., 21,5×17 cm, vaz. papír., zlaté barvy.

„Manuale christiano overo Sicuro indirizzo alla christiana perfettione per le tre virtù theologicali: fede, speranza e carità, ad uso e servitio dei zelanti

parochi e delle divote anime, dato in luce da Gasparo Erhard, monaco dell'ordine di St. Benedetto a St. Emeram in Ratisbona. Terza edititione augmentata d'un capitolo con licenza dei superiori“.

Na hořejš. m okraji pag. I. jinou rukou záznam: „Traduto abr. da Joseph Z[ierotin] Ull[ersdorfii] Sep[tember] 1743“. Rukopis je překladem tisku, který podle dat aprobací církevních vrchností opsaných na pag. III. vyšel patrně r. 1728. Jeho autorem je Caspar Erhard, benediktinský theolog z kláštera sv. Emmerama v Rezně, který vydal v první pol. XVIII. stol. řadu theologických spisů, z nichž některé uvádí M. Ziegelbauer, Historia rei literariae O. S. B., II, 1754, 218 a IV, str. 46, 131, 146 a 154. Titul italského překladu neodpovídá přesně žádně z prací Ziegelbauerem citovaných.

31

IV — 1953
Losiny: 25

Pap., XVII., 173 ff., 19×14 cm, vaz. kožená; červenohnědá, zlatě zdobená.

„Bettbuch zu neun haubt-titul abgetheilt . . . Die in diesem buech begriffene gebet sind aus villen bewerten catholischen bettbuechern herausgezogen und in dise ordnung zusammen geschriben worden durch L. V. S. P. anno 1688“.

Kaligrafický rukopis modliteb s bohatou výzdobou kreslenou perem a s kresbami vztahujícími se k modlitbám.

32

V — 1980
Losiny: 26

Pap., XVIII., 102 ff., 20×16 cm, vaz. perg. tuhá.

„Annotata ad Instituta Iustiniani“.

Anonymní universitní výklad Justiniánových Institucí, patrně saského původu, jak je nejvíce patrné z vložky připojené za titulem „De haereditatibus quae ab intestato deferuntur“ (Lib. III., tit. 1) na fol. 51a—55a, s nadpisem „Ius successionum novissimum. Successio allodialis juris civilis“, kde za schematickými přehledy následují výklady, v nichž jsou citovány vedle říšských recessů též prameny saského práva zemského i městského („Landrecht“ i „Weichbildrecht“).

33

V — 2001

Chybí. Podle katalogu:

Sborník moravských půhonů a nálezů s incipitem: „Léta Páně tisícího pětistého.“

34

V — 2004

Chybí. Podle katalogu:

Kniha Tovačovská s předmluvou (incipit: „Tuto jest předmluva“).

90

Pap., XVII., IV + 276 ff. 26 × 18,5 cm, vaz. perg. bělavá, kdysi na řemínky k uvázání, s bíle natřeným hřbetem s nápisem: „MÄHRISCHE LANDESORDNUNG.“

„Der röm. kai. auch zue Hungarn und Böhaimb etc. kön. may. Ferdinandi des Anderen Verneuerte landesordnung dero selben erb marggrafthumb Mähren.“

Opis Schumannova tisku z r. 1628.

Pap., XVIII., 530 ff., 32 × 21 cm, vaz. polokožená červenohnědá na 2 řemínky k uvázání; vaz. vybledlá a odřená.

1a (post cript.): „Alerhand briefe.“

1b—24a: Ø

24b—365a: [Kopialbuch der deutschen briefe betreffend die verhöre vor dem gerichte in Ullersdorf (Velké Losiny) aus d. J. 1709—1724.] „Hochlöbl. königl. appellations-cammer . . . Missum 4-ten 8-bris 1709 × (354a:) An das Ullersdorfer gericht, praes. Ullersdorf den 28. mai 1724 . . . (365a:) . . . Consignation derer dem Ullersdorfer hauptmann herrn Franz Radausch überschikten die Dorotheam Axmanin betreffenden appellations-expeditionen . . . Franz Flechtner, expeditor ibidem“.

Kopíř se vesměs týká kriminálních případů a podává leckdy i znění rozsudků, na př. fol. 130 sq: „Sententia über Susanna Pospischilin und Georg Reimern, schaffern in Schönbrunn, wegen begangen ehebruchs 1713“, fol. 256b sq; „Processus criminalis in causa infanticidii suspecti die Rosinam Montagin betreffend“ (1720) a j. Některé listy byly ponechány volné, patrně pro pozdější doplňky.

365b—530b: Ø

Pap., XVIII., 451 ff., 33,5 × 21 cm, vaz. pergamenová, bělavá.

„Commentarii [ad librum typis excusum:] Lauterbachii Compendium iuris.“

Do svazku udané velikosti vlepen tisk „Compendium juris brevissimis verbis, sed amplissimo sensu et allegationibus universam fere materiam juris exhibens e lectionibus excellentissimi domini W. A. Lauterbach, J. U. D. . . . publico datum a Joh. Jacobo Schütz. Editio sexta . . . Francofurti et Lipsiae sumptibus Joh. Georgii Cottae . . . impressum Stutgardiae litteris Lorberianis. Anno MDCXCVIII“. Komentář je psán na listech 7b—413b. Kde nebylo komentáře třeba, a zvláště od fol. 414, odkud se začínají listy s vlepeným indexem, folia prázdná.

Jak uvádí Martini Lipenii Bibliotheca realis iuridica . . . Fr. Gottl. Struvii et G. A. Jenöcheni curis emendata, Tom. I, 1757, 727, bylo Lauterbachovo Compedium iuris, redigované J. J. Schützem, koncem XVII. a počátkem XVIII. stol. komentováno řadou autorů. Vztah rukopisu k těmto tištěným komentářům je nejasný, pravděpodobně jde o výklad zapsaný v universitních přednáškách.

Pap., XVIII., 15 svazků, většinou konvolutů tisků promíšených rukopisnými kusy, různého počtu ff., 23,5×23 cm, vaz. papír. hnědá, černě krápenatá s bílými rohy a bílým hřbetem s nápisem: „Patenten und Circularien De Anno“ s údajem let.

[Gedruckte und geschriebene „Patenten und cirkularien“ aus d. J. 1748—1761.]

Veliká, chronologicky uspořádaná sbírka patentů a cirkulářů, opatřená ve sv. XIV. („Bd. XIV. Index deren patenten und circularien.“) abecedním rejstříkem odkazujícím na rok a po případě i na číslo kusu. Většina patentů a cirkulářů je tištěna, psané kusy jsou nepochybně doplňky, kde nebylo možno opatřit tištěný kus. Jazykově jde o německé patenty a cirkuláře, mezi nimiž jsou české kusy počtem nepatrné.

Pap., XVI., 281 ff., 30×20 cm, vaz. celokožená, slepě tlačená, poškozená; uvnitř sign. „I. C. 18“. Z rukopisů hořovických.

[Systematický sborník moravských pŕuhonů, nálezů a naučení.]

1a—2b: Ø

3a—93b: „Léta 1568 při času svatých Tří králuov [6. I.] začátek knihy tejto: Jan z Lipého, nejvyšší maršálek etc., pohoním Jindřicha z Náchoda a na Želeticích z dědin × Kdo čemu podle poručenství dosti neučiní. Jakub z Šárova etc. pohoním Jana Čeplí z Belku a z Bartošovic z dědin etc. . . . Mezi Jakubem z Šárova a Janem Čeplí z Belku páni našli . . . z vládyk Václav Pavlovský z Vidbachu.“

Sbírka nebyla dokončena. Jednotlivé pŕuhony byly vybírány z pŕuhonných, nálezových knih a z naučení a byly řazeny různými písaři pod rubriky pro snazší orientaci podle obsahu. Písaři při opisování patrně nečetli vždy dosti pozorně předlohu nebo již v předloze byly odchylky proti původním zápisům. Proto původní systém vyniká jen na počátku sbírky, jak lze příkladem uvést některé typické rubriky: (3a:) „Kdož líta má a sám nepohoní, obrana;“ — (3b:) „Kdož neprovodí, aby jakými ouroky povinen byl;“ (4a:) Naučení a nález do knížetství opavského. Mezi paní Barborů z Německé Lutyně“ (atd.); (14b:) „Kdož se s kým soudit odřekne“; (15b:) „Kdož se odřekne koho, dokudž živ nepoháněti“; (15b:) „Když více poháněti se odřekne“; (16a:) „O starožitém držení“; (17a:) „O starožitém užívání“; „O užívání od starodávna“; „O svobodě lapáním ryb od starodávna“; (17b:) „O starožitém užívání“; (27a:) „Naučení do knížetství opavského, že žádná kněžna ani paní mimo léta sirotčí zapisovati nemůž a moci že nemají, souc poručníky“.

Od fol. 42b byl systém podle obsahové příbuznosti opuštěn a sborník přechází ve vybrané pŕuhony, nálezy a naučení, jak ukazují některé rubriky: (42b:) „Léta 1499 při času sv. Martina. O braní a popravu lidí kartúských“; (45b:) „Na kterém zboží věno zapísáno a někdo na tom statku dědictví má, muož věno splatiti a v statek se uvázati“; (50a:) „Léta 1501 při svatým Jiří. O vrácení člověka zběhlého“; na to následují nálezy z r. 1502, 1535, 1536 a znovu chronologicky zpět: (67a:) „L. b. 1534 v pátek před sv. Martinem (5. XI.). Kdož k základu pohání“; (83a:) „A. D. 1486. Kdož co po kom běře, povinen jest rukojmí vyvazovati a z toho odpovídati“.

94a—281b: Ø

Pap., XVI., 292 ff., 31,5×21,5 cm, vaz. celokožená hnědá, slepě tlačená, na hřbetě starý štítek s nápisem: „Memorabilium MSC.“, „Z. 1. 14“. Z rukopisů hořovických.

(a) 1a—94a: [Kniha Tovačovská.] „Práva země moravský počínají se a nejprv, když země osiří, co má jednáno býti. Hajtman, kterýž jest zemský, když král umře, má hned po smrti pána země oznámiti všem smrt pána svého a krále × (93b:) Nárek o čest... (94a:)... neb Bohu slůžiti, to můž učiniti.“

Edice Knihy Tovačovské: Karel Josef Demuth, Kniha Tovačovská, aneb pana Ctibora z Čimburka a z Tovačova, zemského hejtmána markrabství moravského Sepsání obyčejů, řádů, zvyklostí starodávných a práv markrabství moravského (Brno 1858); Vincenc Brandl, Kniha Tovačovská aneb pana Ctibora z Čimburka a z Tovačova Pamět obyčejů, řádů, zvyklostí starodávných a řízení práva zemského v mar. mor. (Brno 1868).

Rukopis č. s. 40 je opis starší redakce Knihy Tovačovské. K datování redakce zejména poslouží články o volavčích a o pomluvách, které byly zrušeny r. 1496. Naproti tomu však rukopis č. s. 40 vynechává jak předmluvu, tak i opis zemských svobod (privilegií), jejichž staré znění bylo potvrzeno habsburskými panovníky a nezdálo se proto nepochybně opisovači potvrzení Matyášovo vyhovující. Články změněnými a přizpůsobenými platnému právu v XVI. stol. a explicitem se blíží ke skupině t. zv. olomoucké, reprezentované rukopisem Knihy Tovačovské v Universitní knihovně v Olomouci sign. M-I-170.

Některé typické články: (6a:) „List krále Matyáše potvrzující jiných listův předkův svých na svobody země“ (jen rubrika!, text vynechán a pokračuje dále článkem na 6b:) „Po hejtmanství vzdání páni a rytířstvo králi, jeho milosti, slibují“ (srov. Brandl 16 k. 11); (7a:) „Král JMt má sobě pány hodné do rady vybrati... Přísaha pánův do rady královské“; (9a:) „O rozličném právě v zemi. Sluší věděti, že s toho přípisu, kterýž jest v rekystřích“ (!) (Brandl 19 k. 17 pod rubr. „O moci hajtmána“, Demuth 21 podle deskového rukopisu pod rubr. „O hajtmanu“); (14a:) „Země svobodná bývala. Item rozumíno můž bejtí“ (Brandl 28 k. 32 pod rubr. „Markrabství morav. svobodné jest“); (19a:) „Půhon na krále“; (28b:) „Zahájení soudu“; (31a:) „Nalezeno na ty, aby odpovídali a žalovali nahoře dotčený za markraběte Prokopa léta etc. M 355 LXXXV“ (recte 1275); (31b:) „Volavčímu káží zavolati“; (32a:) „O pomluvách prošení před právem“; (37b:) „O pokladu“ (!, Brandl 54 k. 72 a pozn. ibid.); (38b:) „S jakou poctivostí cky mají vzaty býti od kapituly olomoucké v Olomúci a brněnské v Brně“; (45a:) „Kteří se k ckám volají, to pan komorník a sudí ohlédati má“ (in marg.: „Remisse ty sú minuly, neb se již cky před soud přinášejí“); (59a:) „O nápadích věnných“; (72a:) „Přepis listu zprávního na zboží“; (77b:) „Co hospodář od stola bráti a počítati má“ (nová rubrika!, Brandl 97 k. 175, Demuth 99 vždy 3. odst.); (78a:) „Páni starší sou zprávu učinili. O vyvolání rukojmí“; (86a:) „O siročích letech panských, městských a sedlských“; (88b:) „O svobodě v soudu panském“; (91b:) „O knížetství Opavském.“

(b) 94a—103b: [Výpisky z moravských nálezů a ze zřízení zemských.] „O věno. Toto za právo v zemi moravské jest × pokutů nahoře psanův povinen bude.“

Moravské nálezy a zřízení jako doplňky k předchozí Tovačovské knize z let 1492 až (nepochybně) 1562 (srov. Čáda, Zemské zřízení moravské z r. 1535, 200 čl. 145).

104a—187b: Ø

(c) 188a—218a: [Pozdější přípisky z nálezů a sněmovních snesení moravských.] „Důstojnému v Bohu otci, urozeným pánóm, pánóm, velebným prelátóm... Pertolt z Lipého a na Krumlově, hejtman markr. morav., nejv. maršálek král. čes. × kdy na zadržalý šacunky zasednouti mají... a to vše pod pokutou předešlými sněmy nařízenou.“

Výpisky z různých dob bez chronologického pořádku (1470, 1465, 1466, 1567, 1467, 1569 atd.), mnoho z doby Pertolda z Lipého, připisované nepochybně podle časové potřeby a zájmu. Na 194a: „O doktory. Na tom zůstáno, že se od stavův pánóm soudcí moc dává, aby dva doktory jednané a s nimi službů srovnáno bylo a z těch aby jeden v Olomúci a druhý v Brně byl.“

218b—292b: ∅

41

V — 2059

Olom. UK: M-II-359

Pap., XVII., 150 ff., 29×20 cm, vaz. celokožená hnědá, zlatě tlačená (desky slepovány z tisku XVI. stol.), na přední desce ve věnci žerotínský znak, nad ním písmena „IDZZ“ (i. e. Jan Diviš z Žerotína, † 1616), dole „1602“, na hřbetě štítek s nápisem „Memorabilia“, „MSC.“; uvnitř sign. „I. B. 21“. Z rukopisů hořovických.

1a—3b: (Zkoušky písma a různé zápisky.)

Mezi nimi hádanka [1b]: „Dům jeden vím, uhádneš-li, povím, ten dům vždycky hlučí a hospodář v něm mlčí [!]. Přijde můh bez koně, nesa nit na ruce, toho hospodáře ven vyvleče a dům dierou pryč uteče.“

(a) 4a: „Věno jmenované.“ „Item když muž ženě věno jmenuje a potom muž umře, žena z statku zuostalého mimo věno nic více jmíti nemůž, než to, co jest přinesla. Item. Když žena a muž spolu se pojmu a statku dobudouc a bez dětí umrou, tehdy s jednoho na druhého spadne. Item. Umře-li žena neb muž, a statku movitého mezi ženou a dětmi nerozdělá, tehdy tiem všichni rovně se dělití mají.“

4b: ∅

(b) [Kniha Tovačovská.]

5a—b: [Předmluva.] „Tuto předmluva na žádost pánuov a jim k vůli se počíná pořád. K žadcsti vaší, důstojný pane, pane Tase × i ráčí na tomto sepsání svou práci jmíti.“

Edice v. u čís. 40. Předmluva redakčně patří do skupiny t. zv. brněnské, reprezentované rukopisem deskovým, nyní ve Státním archivu v Brně, sbírky rukopisů čís. 172 (cf. ed. Demuth).

5b—81a: [Text.] „Když pán země umře a země osiří. Hejtman, kterýž jest zemský, když král umře, má hned po smrti pána země všem oznámiti smrt pána svého a krále × Nářek o čest... nebo Bohu sloužití, to muož učiniti.“

Proti předmluvě text se redakčně blíží skupině olomoucké (srov. u. čís. 40a), takže písař rukopisu čís. 41 buď skládal text z různých rukopisů nebo užil předlohy již takto složené.

Některé typické články: (12a:) „Tuto již připis svobod zemských“; (22b:) „Že markrabství jest svobodné“; (28a:) „Jak se král pohání a kým má pohnán býti“; (chybí článek o volavčích!); (37a:) „O pomluvách prošení před právem za některého z pánův“; (41b:) „S jakou poctivostí mají dsky vzaty býti“; (43a:) „Když se spolkové vloží a hejtman ven vystoupí. Již se pak dále sami úředníci“; (50b:) „Tuto o odboji“; (55a:) „O ná-

padích věnných“ (o neplatnosti tohoto čl. od r. 1494 srov. Čáda, Zemské zřízení morav. z r. 1535, 138—139 čl. 127 pozn. 3); (67b:) „O vyvolání rukojmí“; (79a:) „O sřotčích letech“; (79b:) „O knížetství opavském“.

(c) 81b—137a: [Opisy vybraných listin, aktů, nálezů i půhonů z konce XV. a poč. XVI. stol.] „Připis listu k rovnání mezi pány, rytířstvem a městy z obecního (s) volení. Mezi námi Janem z boží milosti biskupem varadinským × Vejvodě královská... Dán na Budině v úterý po sv. Lucí anno 1493“ [17. XII.] „Přízeň lidská s štěstím utíká.“

Vybrané zápisy nejdou v chronologickém pořadí a systematicky. Většina zápisů je vzata ze zemských zřízení moravských, z nichž některé typické zápisy: (Incipit z 21. X. 1486, srov. Čáda l. c. 161 sq. čl. 135); (87b:) „O různých“; (90a:) „Conclusiones baronum. Item nejprv aby král JMt obelán a prošen byl“; (95a:) „Nos barones nobiles, Pragensis et aliarum civitatum regni Bohemie oratores prelati, baronibus et nobilibus regni Hungarie hos articulos, de quibus tractare et agere volumus, in scriptis damus“ [srov. čís. 42 (h)]; (104a:) „Smlouvy královské v Jihlavě o zboží mečem dobytá“; (117a:) „L. P. 1516 list výběřím v Olomouci od krále Ladislava, což se dotýče platův“; (125a:) „Půhon na krále“; (explicit v. Čáda l. c. 168 sq. čl. 136).

137b: Ø

(d) 138a—139a: „Mejto buchlovský“. „Item od zavázaného vozu sukna 1 fl. × A tak těch všech dvaceti člověků jednostejně všickni spolu sou to vyznali, že to mejto napřed psané za jejich paměti, jakož oni pomněti mohou, i od svých starších taky slychali, že takto mejto vybírali etc.“

139b: Ø

(e) 140a—b: „My Matyáš Druhý... jako sou stav panský rodů starožitných × Jehož datum v městě Vídni v outerý před sv. Martinem léta Páně šestnáctistého devátého [7. XI.] a království našich uherského prvního. Matyáš. Ad mandatum... Kterýžto revers léta Páně 1612 o soudu zemským, kterýž v městě Brně po sv. Havle držán byl, do desk zemských vložen. A kterýmžto p. poslově ke dckám byli urození páni“ (etc.).

T. zv. „Vklad majestátu JMti král. stavu panskému rodů starožitných danej“ týkající se přijetí Jiříka z Hodic do stavu panského, ed. Mil. Rohlík, Moravské zemské desky III, kraj brněnský, 1957, 411—412 čís. 65.

(f) 141a—146a: „Registrum na tuto knížku pro snadnější vyhledání věcí v ní psaných.“ (etc.)

Obsah pro celý rukopis čís. 41.

146b—150b: Ø

42

V — 2062
Olom. UK: M-II-360

Pap., XVI., 328 ff., 32,5 × 22 cm, vaz. v dřev. deskách potažených hnědou koží, slepě tlačenou, na přední desce otřelý žerotínský znak s písmenami: „IZZ“ (i. e. Jan z Žerotína), na zadní desce boskovický znak s písmenami „MZB“ (i. e. Marianna z Boskovic), na hřbetě nápis „Mährische Rechten Mss“, sign. „X. 1. 17“. Z rukopisů hořovických.

1a—2b: Ø

(a) 3a: „Věno jmenované“. Item když muž ženě věno jmenuje“ (etc.)

Plné znění v. zdejší rukopis čís. 41 (a).

3b: Ø

(b) [Kniha Tovačovská.]

4a—b: [Předmluva.] „Tuto předmluva a žádost pánuov a jim k vuoli se počíná [a. m.: „pořád“]. K žádosti vaší, duostojný pane, pane Tase × i ráčí na tomto sepsání svou práci jmiti [škrtnuto:] a na to se ptáti a potcm pánóm oznámíti.“

Edice v. u č.s. (40 (a). Předmluva redakčně blízká skupině olomoucké byla později opravována přípisky in margine.

4b—65a: [Text.] „Když pán země umře a země osiří. Hejtman, kterýž jest zemský, když král umře, jmá hned po smrti pána země všem oznámíti smrt pána a krále × Nárok o čest... nebo Bohu sloužiti, to muož učiniti.“

Text jako předmluva redakčně patří do skupiny olomoucké, s níž se shoduje mimo jiné opisem privilegií v jazyku originálů, byť neúplným. Ale písař rukopisu č.s. 42 upravoval jazyk textu novějším pravopisem a buď autor neznámé předlohy nebo pisatel sám používal několika rukopisů a mezi nimi i některé redakce Knihy Drnovské. Protože však dosavadní edice Knihy Drnovské od Vinc. Brandla není spolehlivá, ani není kritická, nelze stanovit, zda snad nejde v rukopise čís. 42 o přechodný typ mezi Knihou Tovačovskou a Drnovskou.

Některé články s rozdíly proti Brandlově edici Knihy Tovačovské: (8a: přidána rubrika:) za „rozdiel mezi králem zuostalým“ (Brandl 8 k. 7) „Ale při pánu volení jiný řád má zachován býti. Že když se pán volí v Praze na rathouzi“ (etc., v. Brandl, Kn Drnovská 7, 8); (9a: za čl. „O sjezdu všie země“, Brandl, Kn. Tov. 11 k. 8) „Přísaha královská neb margrabina, kterouž udělal král Matyáš“ (etc. Brandl, Kn. Drn. 8, 9); (následuje:) „Tuto jest přípis svobod zemských, kteréž král moravskej [!] země při přijímání svém dává“ (škrtnuto:) „a proto se latině tuto vypisuje, nebo nemůž tak dobře česky vyložén býti. Nos Mathias Dei gratia etc.“ (konec!, následuje hned dále): „Tuto již o vzdání hejtmanstvie hejtmana“ (Brandl, Kn. Tov. 16 k. 11); (13a—b: chybí rubriky „Úředníci s panskú radú“, „O berni, kterak se zachovává“, „Z kterých příčin lantfrýd“, Brandl, Kn. Tov. 24—25 k. 28—30); (13a:) „Že markrabstvie moravské jest svobodné“; (16b:) „Jak se král pohoní“; (17b: za čl. „Puohon o svědomie“ nová rubrika:) „V registrách. Item v starých registrách nalezla se“; (21b:) „Zahájení soudu“; (23a: chybí rubrika „O volavčím“, ale text článku vepsán); (23b:) „O pomluvách prošení před právem“; (24b: rubrika „Kterak v soudě“, Brandl, Kn. Tov. 50 k. 78, nahrazeno:) „Nález panský, když se přečte × (25a:) což se jim staršími pány rozkáže“; (27a: chybí rubrika „S jakú poctivostí“ etc., ale text vepsán); (28a: rubrika „O spolcích“ nahrazena rubrikou:) „Když se spolkové vložie a hejtman ven vystoupí“; (31a: za čl. „O dědičných zbožích“ etc., Brandl, Kn. Tov. 61 k. 103 vloženo:) „Podlé puohonuov, kteříž se dckami dělají a pohoní“ (srov. Brandl, Kn. Drn. 24); (35b:) „Tuto o odboji“; (40a:) „O nápadiech věnných“; (51b:) „O vyvolání rukojmie“; (61a: za čl. „odpovědi nepřátelské“ rubrika:) „O odkladích hlav a zabitých vedlé práva země etc.“; (61b:) „O odkladu sedláka. Za sedláka V hřiven × (62b:) aby se zpráva všemu stala“; chybí čl. „O svobodě v soudu panském“, pro který bylo vynecháno místo, a následuje hned: (62a:) „O menším právu“ a (63a:) „O knížetstvie opavském.“

(c) 65a—67a: „Přípis listu k rovnání mezi pány, rytířstvem a městy z obecního svolení“ (65b): „Mezi námi Janem z boží milosti biskupem varadinským × Jenž jest dán etc.“

Srov. Čáda, Zemské zřízení moravské z r. 1535, 161 sq. čl. 135.

(d) 67a—68b: „Svobody od krále Matyáše na nápady zboží po otci a přátelích až do pátého kolena.“ „My Mathiáš × Dán na Budíně v pátek před nedělí Květnou léta božího tisícého čtyřstého devadesátého [!] čtvrtého, království našich uherského XXVII° a českého XV° léta etc.“

Datum chybné, správně má být 9. V. 1484. Ed. AČ. X. 284—286 čís. XLIX. Srov. též Kalousek, O staročes. právé dědic., 1894, 47 sq.

(e) 69a—75b: „Léta Páně M^oV^oXI v středu po svatém Janě [25. VI. 1511] držán jest sněm obecní v Olomúci . . . Item napřed lantfrýd × (75a:) O puohonech přesažených . . . (75b:) . . . že by jemu nález panský padl, že jemu pohnaný to napravití má.“

Ed. AČ. X. 341—347 čís. XCIV končí čl. „O kabátcích pancířových“. V rukopisu čís. 42 od fol. 74a pod samostatnou rubrikou s incipitem „Conclusiones baronum. Item nejprv aby král jeho milost obeslán a prošen byl.“

(f) 75b: [Opis nedatované trhové smlouvy kláštera sv. Kateřiny v Olomouci o prodeji pusté zahrady ve vsi Kožušanech pod purkrechtem vdově Mahdě Rousové.]

(g) 76a—79b: [Různé výpisy ze zemských zřízení moravských, z náleží a naučení.] „O všechny zmatky nález a zpráva × (78b:) O židy ustanovení . . . což se lichev dotýče . . . než podle tohoto zřízení od sebe dosti činí v jistinách i v lichvách.“ „1562.“ „J. L.“

Nesourodá sbírka různých výpisů, bez systému i bez pořadí chronologického. Mezi výpisy ff. 76b—77a o hrad znojemský a o rytířství, že mnoho rytířů hledá si ochranu u jiných pánů („Instrukcí od krále JMti knězi biskupu olomúckému a knížeti Kazimíru Těšínskému“ z 1. I. 1521), dále fol. 78a „O svědomie“ („Jakož také někteří o svědomie, že jemu takového svědomí dáti nechce“ z 6. I. 1516) a na fol. 78b „O mýtech panských“.

V závěrečném ornamentu na fol. 79b šifra nepochybně písaře a letopočet, jímž lze datovat buď tuto část nebo celý rukopis čís. 42.

80a: Ø

(h) 80b—81a: [Stavové čeští a uherští se smlouvají o výchově Vladislava nástupce Ludvíka, o dvoru Vladislava a Ludvíka a o měně české a uherské.]

„Nos barones, nobiles, Pragensis et aliarum civitatum regni Bohemie oratores prelati, baronibus et nobilibus regni Hungarie hos articulos, de quibus cum ipsis tractare et agere volumus in scriptis damus × aliter cambiare audeat sub penis et multis ad hoc deputatis.“

Srov. též rukopis čís. 41 (c). Bez data. Srov. k těmto jednáním mezi Čechy a Uhry Palacký, Dějiny nár. čes. V. 2, 1878, 135 a násl.

81b: Ø

(i) 82a—b: „Připis listuov pánuov smlouvcie, kteříž sou byli vydáni od obův králucv jich milostí. My Jiřík volený koločenský nejvyšší sekretář × kterýchžto artikuluov a zavřenie rozum slovo od slova jest takto.“

Z 7. XII. 1478 v Olomouci. Ed. AČ. V. 377—378 čís. 13.

(k) 82b—91a: „Smlouva mezi králi, jich milostmi, v Olomúci učiněná a stvrzená mezi králem Matyášem uherským a králem Vladislavem českým × kterýmž všem věcem na vieru a na svědomie etc. Datum etc.“

Z 30. IX. 1478. Ed. AČ. IV. 488—495 čís. 22.

(l) 91b—94b: „Smlouvy královské v Jihlavě o zboží mečem dobytá × Dán a psán v Jihlavě v neděli po Hodu Matky božie narození let božích M^oCCCC^oLXXXVI^o.“

Z 10. IX. 1486. Ed. AČ. X. 291—295 čís. LVI.

(m) 95a—96b: „Druhé smlúvy královské v Jihlavě o minci, o stávky, o stávaní k rokóm, o odbývání země, o odpuštění z Moravy do Čech, o přechovávaní loupežníkuov × Jenž jest dán a psán v Jihlavě v neděli po Narození Panny Marie let božích M^oCCCC^oLXXXVI^o etc.“

Z 10. IX. 1486. Ed. AČ. X. 289—291 čís. LV.

97a—b: ∅

(n) 98a—113a: [Formulářová sbírka.]

Formuláře jsou vzaty ze skutečných listin (listů) převážně se zachováním jmen, ale bez dat. Uspořádány jsou pod souhrnnými rubrikami: (98a:) „Liest [!] na plat duchovní k oltářóm“; (99b:) „Kto by chtěl plat koupiti k oltáři, forma“; (101a:) „Dobrá vuole na list hlavní na summu zlatých“; (101b:) „Kopie listu, když se z některé dědiny odpuštění někomu do města béře“; „Přisaha se svědkóm taková vydává“; (102a:) „List posilací k pánóm, když se zboží prodává“; (102b:) „Quitancie na nějakú sumu peněz od pánuov“; „Nález panský pro rozličné zmatky uvarování etc.“; (104a:) „List na peníze, když kdo více nad věno vezme“; (104b:) „List nad věno s ouroky“; (105b:) „Jiný list na věno bez úroku, věno v roce zpraviti“; (107b:) „Copia in latino super celsus [censum?] altarum“ (text chybí); (108a:) „Léta Páně M^o Vc XVI list výběřím v Olomúci od krále Ladislava“; (108b:) „Quitancie na list hlavní, když by se ztratil“; (109a:) „List na vinohrad od některého pána, aby poplatku nedával do svého života“; (109b:) „Listu hlavního na p. Jana Kunu z Kunštátu IIII^c kop oltářóm sv. Anděluov a sv. Apollinařiše“; (111a:) „List od kněží takto se píše k rukojmím do městeček“; (111b:) „List na papíře do roka neboli do puolléta bez ouroku“. Fol. 107b: ∅.

113b: ∅

(o) 114a—116a: „Mejto buchlovské“ (etc.).

Totěž jako v rukopise čís. 41 (d).

116—117b: ∅

(p) 118a—120a: „Kterak se mlynáři zachovati mají.“ „Sú tři mlejnové méně aneb více na jednom příkopě × má na něj pouštěno býti houžví.“

(q) 120a—b (a. m.): „Forma listu zprávního.“

121a—122b: ∅

(r) 123a—149a: [Apatykářské recepty.] „Mast proti schnutí. Některí podbělový list, jiný zaječí list a jiní mateří líčko tomu koření říkají × Na bradavice... to spolu smíšené bradavice s kořene vyjedí.“

Recepty opisované z různých sbírek, jak dokazuje úpravný a jedinou rukou provedený čistopis, patrně určený pro domácí potřebu některého člena žerotínské rodiny. Recepty české, pouze 4 latinské a jediný německý.

149b—151b: ∅

152a—155a: „O vínu.“ „Když jest víno kalné × neb to hrubé plátno příliš o sobě sirky bere.“

Později připsán na konci recept „Voda k vyplachování oust jeho milostí pánu.“

155b: ∅

(s) 156a—158a: „**O spravování hospodářství.**“ „Při času nynějším každému hospodáři příleží, aby rozumně přizřel, co jest přibylo z úrod loňského léta a kterak schráněno jest X do chléva i do lesa dohlédati.“

Hospodářská instrukce, jejíž další odstavec (mimo inc. a expl.) mají tyto začátky: (156a:) „Zbera sobě věci k outratě potřebné“; „Porozumějice a rozeznaje potřeby domu svého“; (156b:) „Tyto otázky potřebné bývají, co ten týden utraceno“; (157b:) „Těmi mnohými otázkami pán úředníkom rozum ostříti má, chce-li se škody své uvarovati“; (158a:) „O pustínách, jsou-li které.“

158b: [Pozdější připsané recepty.]

159a—328b: Ø

43

V — 2065
Losiny: 29

Pap., XVII., 565 ff., 32×20 cm, vaz. v dřevěných deskách potažených bělavou koží, slepě tlačenou, na 2 řemínky k uvázání; vaz. odřená.

1a—1b: „**Inquisitions-acta und gerichtlicher ordentlicher process über gewisse zauberische perschnen, welche sich auf denen hochherrlichen Zierotinischen herrschaften Ullersdorf, Wiesenberg und Jahrnsdorf [!] im margrafthumb Mähren befunden, wie und auf welcher that sie ergriffen, in verhaft gezogen, examiniret, die acta der hoch und wohlgebornen frauen, frauen Angelinae Annae Sybillae, gräfin von Galle, geborner von Zierotin, frauen auf Hollstein und Giersdorf etc., zuer zeit gemelter herrschaften verordneten vormünderin, von denen deputirten herren inquisitoribus überschikt und hernach von hochgedachter frau gräfin der hochlöblichen königl. appellations-cammer ob dem königlichen Prager schloss zue rechtlicher erkantnus und informat-urthel gegeben worden. Massen solches alles in folgendem verlauf de processu ad processum specificie von zeit und jahr, auch wan und wie die executionen ergangen mit mehrem zuebefunden. (1b:) Nahmen der inquisitoren: herr Heinrich Franz Boblig von Edelstadt, inquisitions-director, herr Adam Winarsky von Kržižow, der zeit dieser hochherrlichen Zierotinischen herrschaften haubtmann, herr Franz Wenzel Wrany, gedeuten herrschaften rentmeister, herr Christian Mayer, burggraf und zugleich kastner, herr Johann Richter, hammer-verwalter, herr Christoph Zeidler, forstmeister.“**

2a—b: Ø

3a—441a: „Hoch- und wohlgeborne gräfin, gnädige frau, frau! Demnach euer gnaden uns zu entbenanten gnädig commitiret und anvertrauet X wie auch gesambten hochlöbl. königl. appellations-cammer ein nachfolgendes glückl. neues jahr, unter dessen lauf wier alle durch den allergewaltigen behüttet werden a peste, fame ac bello. Euer hochgräfl. gnaden gehorsambste“ (napodobené podpisy inkvizitorů výše uvedených).

Opis zprávy inkvizitorů, podané losinské vrchnosti o procesech s osobami obviněnými z čarodějství na panství losinském, loučenském (Wiesenberg) a třemešském (Johrnsdorf) v letech 1678 až 1680. Zpráva, ačkoliv zachovává některé celé výsledky protokolární formou, není pouhým opisem originálních protokolů (nyní v žerotinském depositu ve 4 kartonech pod sign. XIV.-1-4 v Stát. archivu v Brně), ale je celkovým zpracováním soudního materiálu, které patrně mělo pokračovat na prázdných listech tohoto rukopisu čís. 43.

Procesy v této zprávě se týkají především těchto obžalovaných: „Mariana Zöllichin von Weickersdorf (Vikýřovice), eine müllerin, Dorothea Davidin von Wernsdorf (Vernířovice u Loučného), Dorothea Groerin, sonst Gabrielin genandt; Marina Schuhin, sonst Franckin genant.“ Uvedená Angelina Sibylla von Galle, dcera Přemka z Žerotína, byla poručnící svých synovců Maximiliána Františka Antonína a Jana Jáchyma z Žerotína, kteří dosáhnuvše zletilosti si vymohli zastavení těchto procesů. Hlavní inkvizitor Heinrich Franz Boblig byl rodem ze Zlatých Hor (Cukmantlu) ve Slezsku, kde již působil jako inkvizitor v čarodějnických procesech. Odtud přešel do Losin a na Šumpersku patrně r. 1696 zemřel (cf. Jos. Pfitzner, Geschichte der Bergstadt Zukmantl, 1924, 199). Poprvé na losinské čarodějnické materiály, které mají význam pramenný pro studium dějin sociálních i místních (čarodějnické „reje“ jsou líčeny zvl. na Jeseníkách na t. zv. Petrově kameni nedaleko Prádku), upozornil anonymně Chr. d'Elvert v „Notizenblatt“, 1856, č. 8, str. 64. Podrobné vylíčení čarodějnických procesů na Šumpersku podal Franz Harrer, Geschichte der Stadt Mährisch-Schönberg, 1923, 157 sq., kdežto Jan Březina ve Vlasti vědě moravské II, 2, díl „Okres šumperský, staroměstský a vízmberský“, 1932, zvl. 109, 193 vypsal události na Losinsku stručněji a s použitím rukopisu Stát. archivu v Brně čís. 249.

441b—565b: Ø

44

V — 2066
Olom. UK: M-II-361

Pap., XVII., XXVII+459 ff., 32,5×21 cm, vaz. celokožená, hnědá, slepě tlačená, kdysi na 2 řemínky k zavázání, na přední desce „POSTRANNY PRZE“; uvnitř sign. „I. C. 9“. Z rukopisů hořovických.

Ia—XXa: [Abecední index jmenný i věcný.]

XXb—XXVIIb, 1a: Ø

1b—294b: „Tuto dole v těchto rejstřích sou pořád psány nálezy na pře postranní, též vejpovědi, rozličné paměti i jiná všelijaká zapsání, též naučení do knížetství opavského, kteréž sou se při obojím právě v markrabství moravském od léta 1535 až do léta 1556 zběhly a sou v rejstřích zemských, v knihách naučení starejch pod literou A a skrze mne Pavla Katarína z Kataru na Pernštejně a na Šiltperce, místodržícího nejvyššího písařství a purgrabí zemského marg. moravského se vši bedlivostí s týmiž rejstry zemskými skorigovaný sou, actum léta 1597.“ „Léta ut supra 54 v Olomouci o sv. Janu. Nález a naučení do knížetství opavského. Mezi panem Přemkem z Žerotína a Ambrožem z Jetsrdorfu × (294a:) Léta Páně 1601 o soudu postním v městě Brně. V tej při mezi lidmi městečka Konice... (294b:) Pan Jiří Březnický z Náchoda a na Tulešicích předstoupíc před jeho milost... jsou toho až do tří let příti a v rejstra zemská pro pamět zapsati poručiti sou ráčili.“

Jiný a o přídavek z r. 1614 širší opis této sbírky ve zdejší rukopisu čís. 173, u něhož srov. též poznámky. Sbírká Katarínova končí v rukopisu čís. 44 na fol. 290b shodně jako v čís. 173. Srov. Čáda, Sborníky mor. pùh. a nál. (Akad. V. Vojtíškovu k 75. naroz. 1958) 52.

295a—459b: Ø

Pap., XVII., 230 ff., 33×21,5 cm, vaz. celokožená hnědá, kdysi zlatě tlačená, na 2 spony k zavírání, na hřebetě na štítku „Privilegia království českého“ a stará signatura „X. 1. 6.“, uvnitř „I. B. 20“. Z rukopisů hořovických.

1a—4b: Ø

(a) 5a—9a: [Matouše z Chlumčan Reg:strum desíti truhlic.] „Předmluva na privilegia království českého k nejjasnějšímu knížeti a pánu, panu Vladislavovi, uherskému a českému etc. králi a markrabí moravskému etc., králi a pánu mému nejmilostivějšímu, i ke vsí obci slavného království českého. Předmluva na zřízení privilegií koruny království českého.“ (6a:) „Předmluva. Od dávných časův v tomto slavném království českém, nejjasnější kníže a pane, pane Vladislave, uherský a český králi a markrabě moravský etc., králi a pane, pane můj nejmilostivější, od poddaných vaší královské jasnosti v této koruně české obyvatelův v rozjímání častém jest bývalo, kterak táž koruna k umenšení a k soužení v svobodách svejch přišla jest... (8a:) ...I to znamenavše páni, jich milost, i páni rytířstvo na to ode vsí země volení, kterak vysoké a světlé spravedlnosti (8b:) této koruny před rukama jsou... ráčili jsou mne Matouše z Chlumčan požádati, abych podlé jich milostí v to nahlédl a ty spravedlnosti z privilegií vypsane pořádně zřídil a v registrum srovnal, kteroužto věc... učinil jsem × Při kterémžto jednání a vyhledávání dotčeném ode vsí země volení i také, od kterýchž jsem já vzláště [!] k tomu požádán... Léta od narození Syna božního patnáctistého prvního etc.“

9b: Ø

10a—14b: „Registrum.“ „Registrum toto předně menší jest sepsáno na deset truhlic, do kterých jsou složena privilegia království českého × V desáté truhlici... z každého listu rozumu.“

Vydal K. J. Erben, Výbor z literatury II. (1868) podle rukopisu Nár. Musea v Praze z r. 1607. O Matoušovi z Chlumčan, který žil na rozhraní XV. a XVI. stol., a poznal r. 1505 cf. (Kar. Kadlec) Ottův Slovník nauč. XX. (1897) 246 a Herm. Jireček, Právnický život (1903) 305—306 čís. 214.

15a—192b: [Inventář.] „V první truhlici vloženi jsou listové a privilegia na království a korunu českou, na markrabství moravské země i na jiné svobody království českého s znamením tímto A. × (188a:) Desátá truhlice... (192b:) ...Item jsou dva listy zkažená s pečetmi knížetci, kteří se toliko pro pamět chovají, ale nejsou užiteční“

Inventář podle truhlic. Jeho rozdělení cf. Herm. Jireček l. c. 306 čís. 214. Fol. 15b, 48b, 69b, 94a—b, 146b: Ø.

193a—196b: Ø

(b) 197a—206a: [T. zv. Poznamenání svátostí.] „Léta od narození Syna božního 1598 v outerý po svatém Medardu, jinak 9. dne měsíce června [!] od jeho milosti císaře Rudolfa Druhého... zřízení a vyslání páni komisaři [v] kaplu velikou na zámku Karlštejně, kdež koruna, klenotové a privilegia zemská jsou vložena × Kterýchžto všech svátostí se všemi klenoty, majestáty a privilegiemi rač sám Pán Bůh ochraňovati k zvelebení jména svého a k věčnému dobrému slavného tohoto království českého, amen.“

Opis inventáře korunního archivu pořizeneho roku 1598. Žerotínský rukopis sign. 2079 pochází tedy z doby po tomto datu a opatřil si jej patrně některý z Žerotínů pro svou úřední potřebu.

206b—230b: ∅

46

V — 2082
Olom. UK: M-II-362

Pap., XVII., 241 ff., 31×21,5 cm, vaz. perg. zelená, na přední desce otřelý znak s nápisem „Lukáš Dembinský z Dembině“, pod ním písmena „MF. ZW“ a letopočet „1610“; uvnitř stará sign. „I. B. 12“. Z rukopisů hořovických.

Lukáš Dembinský z Dembině byl hofrychtěrem manského soudu biskupa olomouckého za Stanislava Pavlovského a zemřel asi r. 1616. Srov. o něm „Vejvod rodu starožitného Luk. D. z D. na Střilném, Bohdalicích a Heralticích“ (Olomouc 1615), Jungmann, Hist. liter. IV. 498, Zíbrt, Bibl. čes. hist. I. 327 čís. 8204, Pilnáček, Staromoravští rodové, 1930, 162 čís. 521, 535.

(a) [Kniha Drnovská ve znění Sedlnického, kodex Dembinského.]

1a: [Předmluva.] „Tyto knihy sou zepsané pro správu, jak se spraviti máš při kterém právě v markrabství moravském a o některých zřízeních, landfrýdu i mnohých potřebných pöhonech a nálezích, aby věděl, kde na který se volati, kdyžť toho potřeba byla k výstraze tvého dobrého neb škodného, a nazad v registříku po počtu listů nejdeš, čeho hledati chceš, což tam vepsáno jest. A ne aby tato práva moravské země byla, nejsou, neb v tomto markrabství psanými právy se nespravují při soudu zemském jako v jiných zemích, než podle žaloby a odporu z hlav na své přísahy rozsudek i nálezy činiti ráčí × Také pře vedení nepíše se v pöhonných knihách, ale jim tuto sepsáno jest, jak se která vedla pro lepší správu a dokonalejšího vyrozumění.“

1b: ∅

2a—157a: [Text.] „Přípis landfrýdu dáveného. Ve jméno × O nena-
vracení prstenu. Jiřík Bavor z Holovús etc. pohoním . . . Relatores . . . Vilém
Dubčanský ze Zdenína.“

Pozdní redakce t. zv. Knihy Drnovské, jež je zachována v původním znění v rukopise čís. 522 sbírky Františkova musea v Státním archivu v Brně a mimo to v četných jiných rukopisech různých pozdějších redakcí, které neznal ještě při svém vydání Knihy Drnovské (1868) Vincenc Brandl, na př. v Kapitulní knihovně v Olomouci sign. C. O. 467 nebo v Státním archivu v Opavě sign. 94. Redakce v rukopise čís. 46, pojmenovaná podle uvedeného kodexu Jiřího Sedlnického z Choltic čís. 522 F. M. v Brně („Codex Sedlnickianus“, literaturu srov. Brandl cit. ed.) se liší od autentického znění Knihy Ctibora Drnovského (rukopis čís. 496 v Stát. archivu v Brně), protože však Brandl nevydal Knihu Drnovskou kriticky, nejsou z jeho vydání odchylky znění Sedlnického patrné. Předmluvu Sedlnického kodexu kromě Brandla cit. ed. str. V. vydal též Herm. Jireček, Právnický život 329 čís. 230. — Fol. 124a—127b: ∅.

157b: ∅

158a—175a: „Znamená se registřík, kde co hledati anebo najíti máš na-
před v právích, co kam vepsáno jest × Též o tom týž puohon.“ „Lukáš

Dembinský z Dembině na Střílném a Heralticích, hofrychtýř práva man-
ského knížetství biskupství holomúckého.“

Na fol. 175a se opakuje znak Dembinského. Rejstřík je sestaven věcně podle titulů.
175b—179b: Ø

(b) 180a—188a: [Různé výpisy z knih naučení.] „Naučení panu Fridrichovi
staršímu z Žerotína, hejtmanu × (187b:) Nález bez puohonu na mocné pře-
stání o nápady, že na pacholíky před děvečkami se vztahuje (in marg.:
„Stal se ten nález v Brně 1556 etc.“) ... (188a:) ... a z vládyk Jan Kropáč
z Nevědomí.“

188b—241b: Ø

47

V — 2086
Olom. UK: M-II-363

Pap., XVI., 155 ff., 31,5×21 cm, vaz. celokožená bílá, slepě tlačená, na hřbetě s ná-
pisem: „Práva země moravské“, „Historia memorabilium MSC“ a staré signatury „1947“,
„Z. 4. 11.“; uvnitř sign. „I. B. 36“. Z rukopisů hořovických.

Na počátku vložen dvoulist s koncepty z Knihy Tovačovské a 3 lístky s koncepty
puohonů.

1a—8b: Ø

(a) 9a—10b: „Přípis smlouvy o klášter žďárský mezi JMtmi knížaty
minstrberskými a JMtmi pány z Kunštátu.“ „Léta od narození božího pat-
nástistého sedmého v sobotu po svatým Jiljí [4. IX.] × Jenž jest dán a psán
v Nisi den i léta, jakž nahoře dotčeno jest.“

Smlouva o fundatorství a o opravu kláštera ve Žďáře nad Sázavou na Moravě, jak
ji z originálu v Stát. archivu v Brně vyd. Vinc. Brandl, Listiny kláštera Žďárského (AČ.
IX, 1889, 440—441 čís. 82). O smlouvě Met. Zemek a Ant. Bartušek, Dějiny Žďáru n. Sáz.
I, 1956, 183—184.

11a—20b: Ø

(b) 21a—80b: [Kniha Tovačovská, text.] „Počínají jse práva země mo-
ravské a nejprvé, když země osiří, co má jednáno a jak má spravováno býti
etc.“ „Hejtman, kterýž jest zemský, když král umře, jmá hned po smrti pána
země oznámiti všem smrti [!] pána svého a krále × Nárok o čest ... a Bohu
sloužití, to můž učiniti.“

Edice v. u čís. 40(a). Text v rukopise čís. 47 je pozdní opis některé starší redakce,
jak ukazuje (fol. 42a) článek zrušený „O pomluvách“ (srov. pozn. u čís. 40 (a)), ale na-
proti tomu je proti původnímu znění vynechán čl. „O stávkách“, patrně vlivem zemského
zřízení moravského z r. 1535 nebo spíše jeho přetisku z r. 1562. Redakčně text v čís. 47
patří ke skupině olomoucké.

Některé typické články: (30b:) „Země svobodná bývala“; (44a:) „O útocích“;
„Ustání“; (59a:) „O věnných právích“; (74a) „O vojních“.

(c) 80b—115a: [Dodatky ke Knize Tovačovské.] „O věno. Item toto jest
za právo v zemi moravské neb v margkrabství tomto, že věnnému právu
žádná léta neprojdou, ani projítí mohou × Jakož nápad jest, co se zhůbci
zemských dotýče ... též i města královská.“

Některé typické články: (82b:) „O svobodě panské v soudu“; (88a:) „Nález pánův
na věčnost. L. b. MIIIIcLXLII na den sv. Petra a Pavla“ [29. VI. 1492]; (90a:) „List

lající“; (96a:) „O popravě“; (106a:) „List první krále Jana, v němž se vypisují svobody na berni na odmrtní“; (114b:) „Zřízení panské anno etc. XVIII. Jestliže by se některého člověka vyznání stalo pod kterýmkoliv pánem, ten psanec můž od každého vyzdvižen býti.“

115b—155b: Ø

Pap., XVII., 172 pp., 30,5 × 20 cm, 7 zlatě poříznutých složek různého počtu folií, vtržených z vazby, folia prvního a posledního, neuměle vyspraveného průsvitným papírem užito jako desek, na přední desce rukou XIX. stol. nápis „Artikule zřízení zemského (opsáno z rejstříku).“ Z rukopisů hořovických.

[Karel starší z Žerotína O právu našem moravském.]

pp. 1—170: „O markrabství moravském. 1. Na zemi připadne třetí díl ze sta kop gr. přisouzených na tom, kdož mejto maje, cest a mostů neopravuje, v zřízení na listu 120 f. 126. — (p. 2:) O pánu země moravské. 1. Pán země jest král český, markrabě moravský, v zřiz. na listu 136. — O panství a právé, které v zemi má × O zbití lidí. 1. Když by jedni druhé zbili, nemohli-li by skrze pány své o to srovnání býti, mají se viniti právem v dědinách, aby takovejmi věcmi soud zemský zanepřážděn nebejval, v zřiz. na listu 55. 2. O zbití lidí v městech. Jakož sobě města stěžovaly . . . v zřiz. na listu 55, ff. 22.“

pp. 171—172: „Rejstřík na artikule zřízení zemského.“ „A. O ouřednicích zemských vyšších, jinak nejvyšších 33 × O zvodu 162.“

Na zadním přidešti (recte pag. 173): „Druhý rejstřík na týž artikule zřízení zemského.“ „První díl: O markrabství moravském 1. . . 1. O pánu země moravské 1. . . 34. O půhcních 48. — Druhý díl: 1. O právu 27. . . 42. O přech postranních 151. — Třetí díl: 1. O poctivosti 79. . . 63. O po-pravčím 86.“

Kniha byla psána do dvou sloupců, předem nalinkovaných, na složky označené kustodami „A—G“. V čelo sloupců, pokud nezůstaly volné, jsou větším písmem nářazeny rubriky (výjimečně je více rubrik v jednom sloupci), které byly voleny nezávisle na rubrikách zemských zřízení moravských i na Knize Tovačovské, po případě jejích redakcích. Rubriky byly napsány předem a pod ně byla řazena pojednání ve stručné, téměř heslovité, ale velmi výstižné formě, o jednotlivých úsecích tehdy platného práva, která jsou téměř vždy doprovázena odkazem na právní pramen. Protože se při pozdějším nahromadění většího množství zápisů leckde rubriky neosvědčily jako dosti výstižné, autor je upravoval, po případě i škrtil, a dokonce některé sloupce se zrušenými rubrikami ponechal prázdné, jak postupem práce zhušťoval látku pod menší počet hesel, než původně zamýšlel. Proto mnoho sloupců i celých stran (pp. 6, 7, 9, 14, 19, 26, 37, 39, 67—8, 71, 76, 80, 89, 92, 95, 98, 100, 102, 119, 131, 135—6, 138, 154: Ø) zůstalo prázdných, neboť autor původně nevěděl, kolik si která rubrika vyžádá místa. To vysvětluje i z toho, že naopak tam, kde neodhadl předem správně rozsah látky, rozšířil své zápisy z dopsaného sloupce do vedlejšího sloupce, původně prázdného.

Celý rukopis včetně názvu rejstříků, paginace i označení složek je psán jedinou rukou, a to Karla staršího z Žerotína. Jeho písmo je v textu díla velmi drobné, ale úhledné, v rejstřících pozornější a větší. I rubriky jak v textu, tak v rejstřících jsou psány Karlem.

Jeho autorství je dosvědčeno Karlovým typickým písmem a nadto jím samým v dopise Amandovi Polanovi, daném na Rosicích dne 5. října 1607, který je zachován v konceptu v zdejším rukopisu čís. 197 (t. zv. Maculare) na fol. 117a pod čís. 36 (ed. Fr. Dvorský, Archiv český XXVII, 1904, 318 čís. 1431, o reprodukci v. pozn. při čís. 197), v němž Karel praví: „Ut taceam, quod novam mihi occupationem ipsemet accersiverim operis, quod de jure nostro conscribere (pův. „institutui“, oprav.:) coepi, accurata elaboratione, quae etsi mihi fortassis minus necessaria, posteritati forsan aliquid utile esse poterit, si quam Deus extare voluerit, nam ut hoc etiam in dubium revocem, multis moneor.“ Proto dodaný název, který chybí, ale jehož existenci nelze vyloučit na ztracené vazbě nebo předsádce, byl volen podle vlastních slov Karlových.

Podle citovaného dopisu lze provést i datování. Dílo Karlovo pochází z r. 1607, kdy v létě je započal, protože Karel připojil v uvedeném rukopise čís. 197 poznámku, že „tato dvoje psaní (scil. Amandu Polanovi a Janu Jakubovi Grynaeovi) měla býti dána in julio, pro rozličná má zaměstnání prodílo se s nimi až do této chvíle“. K expedici Karlových dopisů došlo až v říjnu 1607 a protože Karel na textu dopisů nic neměnil, až na jediné slovo, patrně ještě na podzim r. 1607 na díle „O právu našem“ pracoval, takže rok 1607 je dobou, kdy kniha vznikla.

Ve shodě s tímto datováním jsou i prameny díla. Karel čerpal pro zpracovávanou látku většinou ze zemského zřízení moravského z roku 1604, na které odkazuje pečlivou citací pod'e listů jeho tisku. Další citace zhusta připojovaná a odkazující na „folia“ je zatím nejasná. V malém počtu zápisů Karel bral poučení i odjinud, zejména z knih půhonných a nálezových, kterých asi užíval prostřednictvím jakéhosi sborníku vybraných půhonů a nálezů. Zdá se však, že později při konečné revisi se chtěl držet jen ustanovení ze zemského zřízení, protože mnoho zápisů mimo zřízení vyloučil škrtnutím. Šlo mu nepochybně o systematické vypsání tehdy platného práva moravského (t. j. v markrabství moravském), čemuž nasvědčuje i uspořádání obou rejstříků, které jsou čistopisy na rozdíl od konceptního zpracování textu (pp. 1—170).

Rejstřík první uspořádaný abecedně podle věcných hesel odkazuje na původní autorovu paginaci, na které straně se rubrika nalézá. Hesla se shodují s rubrikami v konečné autorově úpravě, nebo jestliže neodpovídají rubrikám doslovně, jsou z nich vyvozena. Ačkoliv rejstřík je nazván „na artikule zřízení zemského“ (a stejně tak i druhý rejstřík), na rozdíl od rejstříků obvyklých v zemských zřízeních moravských jeho hesla neodpovídají převážně heslům zemského zřízení z r. 1604 a nadto v rejstříku jsou řazena podle prvního písmena substantiva a jen zřídka, jde-li o celou větu (na př. „Oč a z čeho se může poháněti neb nemůže 55“) podle prvního písmene prvního slova, čímž se zásadně liší od uspořádání rejstříků v moravských zemských zřízeních.

Druhý rejstřík proti prvému systematicky shrnuje veškerou látku do tří dílů: v prvním dílu jsou seřazeny tituly práva ústavního, dále v druhém dílu tituly z procesu v čele s velkou statí „O právu“ (v. dále) a konečně ve třetím dílu tituly o právu soukromém a trestním, včetně s tituly o obecném pořádku a zvláště o poměrech k poddaným. Druhým rejstříkem Karel starší z Žerotína prozrazuje, že si už předem stanovil systém, když řadil a psal rubriky textu, čemuž nasvědčuje, že v tomto rejstříku v prvním dílu jsou hesla na počátku (až po pag. 28) tak, jak rubriky za sebou následují v textu. Systematickým rejstříkem sledoval Karel nejen systém své práce zpřehlednit, ale i napravit nedostatky, které zjistil v systému textu při revisi.

Velmi důležité pro poznání, na kterých pramenech založil Karel své dílo, je jejich výčet na pag. 27 pod rubrikou „O právu“, kde je výslovně jmenuje (citováno zkráceně): „1) zřízení zemské L. P. 1535 ... léta 1604 vytištěno .., 2) císař Rudolf II. všecky starodávnní obyčeje a zvyklosti v Moravě zachované a užívané stavům markrabství morav.

potvrditi ráčil . . . , 3) dekret kanceláře, kterej se v řízení novým jmenuje (t. j. z 14. VI. 1604, ale při definitivní úpravě tento odstavec Karel škrtl !) . . . , 4) starejmi obyčejí předkův markr. morav. z dávných let spravováno bejvalo . . . , 5) spravedlnost chudému i bohatému aby se dála . . . , 6) právo dědinné . . . , 7) kdo kterým právem začne, tím konati má . . . , 8) duchovní světské právo . . . , 9) právo vyšší městské . . . , 10) právo má puštěno býti na toho, kdož by uloudil cizí ženu . . . , 11) jedno právo v druhé potahováno bejtí nemá . . . , 12) kněz biskup Tas a pan Ctibor Tovačovský z Cimburka, ten čas hejtman m. m., jsou od stavův tohoto markrabství vydáni, právo zemské sou zřídili . . . , 13) právo manské biskupové olomoučtí to opatrovati mají, aby právo manské při pūhoních i při soudu pořádně šlo . . . , 14) k napravování a spořádání zřízení zemského bráni bejvají obyčejně nejv. ouředníci a soudcové zemští . . . , 15) právo městské . . . , 16) právo, páni ouředníci neb ouřad . . .“

Karel nevyčerpal látku zemského zřízení, tím méně platného práva vůbec. Přidržel se tedy způsobu, jak stále užívané Knihy Tovačovské, kterou neopomenul citovat jako pramen zvláště důležitý, tak zemských zřízení moravských tištěných, které nejsou výlučnými kodifikacemi a neobsahují veškeré platné právo. Rukopis čís. 48 je ve své textové části koncept, proto zdánlivě překvapuje, že Karel pod některými rubrikami (jako na př. pod první rubrikou, v. výše) nepověděl víc. Není však vyloučeno, že sledoval vzory cizích sbírek, které poznal na zahraničních svých cestách a studiích, a domníval se, že nemůže opustiti základnu psaného práva. Toto hledisko patrně přivedlo Karla do sporu s domácím právem, v němž převládalo právo obyčejové. Ale ve srovnání systému Karlova s Knihou Tovačovskou i se zemskými zřízeními moravskými se Karel postavil na stanovisko stavovské a možno říci že dokonce i zemské moravské, neboť v čelo svého díla „O právu našem“ staví rubriku o markrabství (nerozhoduje, že pro nedostatečné tehdejší pojetí země jako právnické osoby jí nedovedl plně využít) a pak teprve řadí vypsání „O pánu země“ i o jeho právech a povinnostech, na rozdíl jak zemského zřízení r. 1604 (i 1535), tak Knihy Tovačovské (srov. zdejší rukopisy, zvl. čís. 40). V tom směru se Karel blíží pojetí revolučního a protiabsolutistického zřízení (resp. návrhu) z r. 1545, které panovník (Ferdinand I.) odmítl. Také některé kritické poznámky Karlovy („to jest proti svobodám“ a pod.), jejichž zhodnocení spolu s oceněním obsahu je nutno ponechat detailnějšímu zpracování dosud v literatuře neuvedeného díla „O právu našem“, svědčí, že původně Karel st. z Žerotína zamýšlel napsat větší práci, jak to dosvědčuje i jeho dopis Am. Polanovi. Avšak nejspíše pro nedostatek času, když příštího roku 1608 po bouřlivém odboji proti Rudolfovi byl v létě téhož roku zvolen zemským hejtmanem, byl donucen tuto práci v základních rysech hotovou oběma rejstříky uzavřít.

49

V — 2088
Olom. UK: M-II-364

Pap., XVI.—XVII., 69 ff., 32×21 cm, vaz. volná bez desek, jen v provisorním kartonu, listy hrubě vyspraveny.

1a: „Urozenému panu Jetřichovi Podstatskému z Prusinovic na Počenicích, místodržícímu nejvyššího písařství markrabství moravského, pánu ke mně laskavě příznivému, Vilém z buoží milosti.“

V zápise jmenovaný Jetřich Podstatský žil ještě r. 1580 (srov. Pilnáček, Staromoravští rodové, 1930, 276 a ibid. příl. II.) a Vilém je biskup olomoucký Vilém Prusinovský 1565—1572 (srov. Pilnáček l. c. 151.).

1b—2b: Ø

(a) 3a—48b: [Sborník vybraných moravských půhonů a nálezů z let 1406—1587.] „1406. Léta od narození Syna božího Krista Pána tisícého čtyřstého šestého znamenají jse puohonové a nálezové a nejprve na jeho milost markrabě Jošta etc. Jan z Tupce pohoním osvícené kníže markrabí Jošta moravského × O purkrabie olomúckého. Pavel z Mohelnice, purkrabie olomúcký, pohoním Vilíma Tetaura z Tetova ... a z vládyk Jakub z Šárova.“

Půhony a nálezy nebyly řazeny chronologicky a teprve místy pozdější písaři přidávali k nim datování.

Některé zápisy: (3a:) „O škody, kteréž se v listech hlavních k'adú“; „O věno“ (1406); (11b:) „Když se statek rukojmím pustí“; (20a:) „O poručníky a sirotky“; (24b:) „Nález na blíznost vedle svobod“; (38a:) „Že blíznost krve v strýcovství a v erbích rozdíl má“. — Některé půhony a nálezy jsou zapsány jen rubrikami, které místy jsou spojeny s počátkem zápisu, ale plný zápis chybí. Srov Čáda, Sborníky mor. půh. a nál. (Akad. Vojtíškovci k 75. naroz.) 46, 50.

(b) 49a—52a: [Zlomek sborníku moravských půhonů a nálezů.] /// „léta Páně 1484 stalý. Mezi Václavem Vanětickým na místě jeho paní manželky a Žofkú Rísumburskú × (50b:) O Jiříka Puozmana léta 1548. V tej při mezi Jiříkem Půzmanem z Perštorfu ... (52a:) ... z vládyk Vilím z Víckova, nejvyšší hofrychtýř markr. morav. Albrecht Puch z Devího [!] m. p.“

Rubriky kromě uvedených svrchu: (49a:) „L. P. 1490 v pondělí po neděli Letare [22. III.] (není ve vyd. Brandl, Lib. citat.); (49b:) „Nález na podání po roku odloženém od krále JMti léta 1545“; (50a:) „Mezi Mandalenou z Doloplaz a Janem Jaňourem o nářek na poctivosti, nález bez puohonu léta 1548.“

52b: ∅

(c) 53a—55b: [Zlomek (druhý) sborníku moravských půhonů a nálezů.] „Půhonové, na něž nálezové tito dole psaní stali se při soudu svatokunhutském v městě Brně léta 1614. Babtista Magnus, JMTi arciknížete Karla rakouského komorník × Kterej člověk stavu rytířského neužívá a maje pána sám pohání, léta 1544 ... z vládyk Petr Pražma z Bílkovic“.

(d) 56a—63a: „1587. Paměti do Olomouce k soudu sv. Tří králů.“ „Měl by se pan Hynek Kokorský v Olomouci postaviti × O panu Fridrichu z Žerotína ... na to v podzim o soudu.“

S poznámkami o vyřízeních.

63b—67b: ∅

(e) 68a—69b: [Zlomek rejstříku k půhonům.]

50

V — 2089

Olom. UK:M-II-339

Pap., XVI., III+332 ff., 33×19,5 cm, vaz. perg. zelená, tuhá; uvnitř sign. „I. C. 21“.
Z rukopisů hořovických.

Ia—IIIb: ∅

1a—331b: [Vybraná usnesení zemských sněmů moravských z let 1571—1595 spolu s opisy sněmovní korespondence.] „Léta Páně tisícího pětistého sedmdesátého prvního v městě Olomouci ten pondělí po svatým Prokopu [9. VII] držán jest sněm o berni v přítomnosti vyslanejch pánů poslů od jeho milosti císařské, císaře Maximiliána etc., pána našeho nejmilostivějšího, na kterémž se jednalo a zavřelo, jakž se dole píše.“ „Instrukcí na duostoj-

ného Vilíma, biskupa olomúckého × (326b:) Léta Páně 1595 v pondělí po neděli Misericordias Domini [10. IV] v městě Brně držán jest sněm obecní... O pobožnosti a zachování dobrého řádu i také držení ruky nad ním... (331a:) O malíře přísežného zemského, i také hodináře, kterej hodiny při soudnici zemské v městě Brně spravuje... O panu místopísaři na vytisknutí a rozeslání po zemi tohoto sněmu... a témuž místopísaři oznámen.“

Srov. originální zápisy v t. zv. „Památkách sněmovních“ sv. III. (v Stát. archivu v Brně stará sign. 15, nyněj. 18) a částečně z sv. IV. (sign. 15). Analogické opisy ve zdejších rukopisech čís. 101 a 180.

V sborníku jsou zachycena jen sněmovní snesení z některých let: (1a:) 1571. — (21b:) 1573. — (32b:) 1574. — (55a:) 1575. — (76a:) 1576. — (111a:) 1577. — (131a:) 1578. — (149a:) 1579. — (163b:) 1580. — (184b:) 1581. — (196b) 1582. — (230a:) 1583. — (242a:) 1584. — (261a:) 1585. — (276b:) 1587. — (290a:) 1588. — (295b:) 1589. — (299a) 1590. — (306b:) 1593. — (320a:) 1594. — (326b:) 1595.

332a—b: ∅

51

V — 2092

Olom. UK: M-II-332

Pap., XVIII., 551 ff., 34,5×21,5 cm, vaz. celokožená hnědá, se zlatě tlačeným hřbetem s nápisem INDEX SEU EXTRACTUS DECLARATORIARUM MORAVICARUM. TOM: A. C. D. E. F. G. H. I. K. L.“

„Index seu Extractus alphabeticus, deren kaiserl. declaratorien, novellen, pragmaticen, rescripten der böhm. und. mähr. landes-ordnung, landtag-schlüssen, stadt- und allgemeinen kaiserlichen rechten.“ „A. Abgebrandter vide brandschaden. Abt, abtei vide closter, visitatio, wahl × Lutheranen, denen wirdt in jurament nun oponieret die clausul ‚Sogar mir Gott helfe und sein heil. evangelium‘ 1707 23. 7-mbris.“

Rejstřík jen k písmenům udaným v nadpise na hřbetě, odkazuje na normy asi do r. 1718 inclus. Na fol. 1a připsána poznámka: „In licitatione Gilleriana erkaufft um 4 fl. 18 kr. Ex libris Caroli Josephi nobilis domini de Gillern, sacrae caes. et cath. Mtis actualis consiliarii.“ O Gillernovi v. Zbrt., Bibl. čes. hist. I, 1900, 354 čís. 8746.

Fol. 1b, 550b—551b: ∅.

52

V — 2094

Olom. UK: M-II-333

Pap., XVIII., XIII+297 ff., 34,5×22 cm, vaz. celokožená hnědá s mosaznou sponou na zámek.

Ia—b: ∅

(a) IIa—VIa: „Königl. tribunal-tax-ordnung anno 1640 1. ter octobr.“ (etc.)

VIIb—XIIIb: ∅

(b) 1a—255b: [Commentar zum Drucke:] „Der röm. kais. auch zu Hungarn und Böhemb etc. königl. majestät Ferdinandi II. Verneuerte landes-ordnung deroselben erb-marggrathumb Mähren.“

Lehmannův tisk Obnoveného zřízení zemského moravského vydaný (německy) r. 1714 je rozložen na listy, které jsou vlepeny do knihy a na její listy je vepsán komentář včetně doplňků, které odkazují jak na dobu po Obnoveném zřízení zemském r. 1628, tak

i před ním. Na příslušných místech jsou připojeny někde také souvislé texty novell, deklaračních i odkazy na rozdíly mezi Obnoveným zřízením moravským a českým, vždy s citacemi. Postupný vznik komentáře, který je opis nezjištěné předlohy, nelze vyloučiti.

256a—271b: [Rejstřík k tisku bez poznámek.]

272a—297b: Ø

Vzadu přiložen dvojlist s tabelárním přehledem komínové daně bez určení data a místa.

53

V — 2110

Olom. UK: M-II-365

Pap., XVII., VI+135 ff., 32,5×22 cm, bez vazby, jen volně sešito, poslední listy odděleny a značně poškozeny. Z rukopisů hořovických.

1a—VIb: Ø

(a) 1a—b: „**Tito artikulové, pokud mne o tom vědomé, potvrzení nebyli.**“ „O osoby stavu panského v soudu zemském sedající, že před jinými z ubce místa svá v sedání i pečetění mít mají × Strany mistra popravčího, kdož by jej přes pole potřeboval a stravovati nechtěl, co jemu na den a na noc dávatí má.“

Důležitý materiál pro historii zemského zřízení moravského z r. 1604, který je zapsán v tomto oddílu na samostatné složce a v oddílech následujících rukopisu čís. 53, je anonymní. Písaři tohoto rukopisu jsou různí a některé podobnosti s písmem tohoto rukopisu a písmo v deskách zemských moravských (cf. Fr. Matějek, Morav. zem. desky III kraj olomoucký, předml.) by nasvědčovaly, že to byli písaři nejvyšších zemských úředníků, a že tito písaři zapisovali poznámky o jednání pro reformu zemského zřízení moravského pro některého vysokého zemského úředníka, který se účastnil redakce chystaného zemského zřízení. Tomu by nasvědčovala i poznámka na fol. 1a u čl. „O dvory svobodné, které osoby stavu panského a rytířského na dědinách mají, jak po smrti jich postupováno býti má“, která zní: „O tom artikuli dokonale nevím, není-li již potvrzen.“

(b) 2a—b: „**Paměť poznamenání artikulův do zřízení zemského položených.**“ „Strany půhončích ten artikul na jich milost nejvyšší pány úředníky a pány soudce zemské se zanechává. Přísaha nemocného, aby zřetelněji vyjádřena byla, totiž že k tomu soudu, kterémuž se v ten čas postaviti do Olomúce neb do Brna měl, pro nemoc svou přijeti nemohl × (2a:) Strany polehčení úřadu hejtmanského... (2b:) ... U nás se snáší, aby tak ten artikul napsán byl, jeden díl na pana hejtmana a dva díly na zemi toho nápadu připadly.“

Všech 7 článků v tomto oddílu zapsaných bylo pojato do zemského zřízení moravského z r. 1604. Ostatní poznámky u odd. (a).

(c) 3a: [Seznam osob stavu panského a rytířského.] „Pan Jan z Pernštejna a na Tovačově, Prostějově a Litomyšli... z rytířstva Pan Mikuláš starší Kobylka s Kobylího na Bílé Lhotě × Pan Balcar Cetrys s Kynšperku na Kunvaldě a Soudole.“

Výčet osob se shoduje s osobami na soudě zemském 26. VI. 1602 (v. Fr. Matějek, Morav. zemské desky III. kraj olomouc. 361 čís. 39).

3b: Ø

(d) 4a—5b: „**Tito artikulové od jeho milosti císařské sú potvrzení.**“ „1. Smlouvy vobecné při času neděle Letare o smlouvy svatební × Též na 2 gr. posudního k těm 3 gr. 82 lotům o sv. Trojici svolené revers jest.“

Později připsané poznámky téhož druhu jako v oddíle (a) a (b), velmi zběžným písmem, většinou přeškrtnané (makulář ?).

6a—8b: Ø

(e) 9a—96a: [Zřízení zemské moravské z r. 1604.] „Zřízení zemské staré léta Páně tisícího pětistého třicátého pátého ve středu po první neděli v postě v městě Znojmě ode všech čtyř stavuov markrabství moravského na sněmu obecním × Též z strany mistra popravčího... a on to bude povinen přijíti.“

Opis shodný s tiskem. Na fol. 50a za článkem „Jak se ti, kdož by se kým spočítiti“ etc. (tisku fol. LXVIIIa) připsek: „Pečetni i také ústně při přítomnosti poctivých lidí.“

96b—98b: Ø

(f) 99a—112b: „Vejtahy z potvrzení některých artikulí od jeho milosti císařské, týž nětco z sněmův obecních.“ (99b: Ø, 100a:) „Potvrzení z strany přeložení soudu na starý spusob. My Rudolf [18. VIII. 1578] × (112a:) Nález z mocnosti pánuov stavův... (112b) .. Takto o tom vypovídati a tímto nálezem vuobec učiněným na budoucí časy to ustanovovati ráčí. Najprvé aby osoba hodná stavu rytířského k ouřadu purkrabskýmu... a poněvadž od starodávna v tomto markrabství ten pořádek jest a zřízení zemské“///

Poslední zápis buď nebyl dopsán nebo asi již při šití rukopisu čís. 53 chyběla složka.

113a—b: Ø

(g) 114a—116b: Zdání JMti pana Fridricha z Žerotína z strany defensí JMtem podané. „Vaší Mti vysoce důstojný kníže a pane a Vaší Mti moji milostiví a mne laskaví páni! Ač bych byl toho velice vděčen, aby dobrý zdání mí defensionordnunku řádu v rejtarství i pěšího lidu týž záplaty na hranicích i jiných válečných věcí se dotejkající × (116a:) a poněvadž odkladové ve všech věcech sou zlí, ještě prosím, pro takový oužitek tejto vlasti naší neračte tím odkládati.“ (116b: titul ut supra).

(h) 117a—119a: „Co se defensionordnunku na hradě pražském u přítomnosti jeho milosti císařské zavřeného a potom léta etc. 1587 v Brně na sněmě tvrzeného dotejče × V každé dědině, buď ona malá nebo veliká, obzvláštní truhlici aby měli... a ta taky na potřeby válečný může býti obrácena.“

O „artikulu strany defensí“ z r. 1589 srov. Kameníček, Zemské sněmy a sjezdy moravské II, 1902, 214 zvl. pozn. 4.

119b—129b: Ø

(i) 130a—133a: [Privilegia týkající se práv na mýta měšťanů] „Brněnských.“ „Johannes Boemiae, Poloniae rex etc. × Páni brněnští ukázali sú XII listuo slavných králuo a markrabí moravských, kterýmiž jim mýta dávají, i od něho jinde je vysvobozují, aby z nich bráno nebylo, jákož ti listové to vše v sobě dále a šíře ukazují a připsové jich v rejstrách napsána jsou.“

133b: Ø

134a—b: „Secunda littera confirmationis innovationis dominorum civium Brunensium, quod pedites libere transeant /// Rausnitz. Nos Margareta × Item páni Brňané praví, že mejto své, kteréž berú, městskými knihami zapísáno mají a na prvém panském sněmu je okázati chtí a vedle toho také oznámiti, co z čeho berú.“

135a: Ø

135b: „Již sou skorigovány tyto privilegia s brněnskými o sv. Janě v Olomúci [24. VI.] 1584.“

Sbírka opisů listin k důkazům na práva k mýtům pro brněnské měšťany ke sporům o mýta, které vznikly v druhé polovině XVI. století. Srov. Kameníček, Zemské sněmy I, 1900, 287 sq. Některá privilegia jsou citována doslovně nebo v konfirmacích (v odd. 1.), a to z 29. I. 1307 (Reg. II. 916, 2126), 29. VIII. 1317 (Reg. deest), 24. II. 1203 (Friedrich, Cod. diplom. II. deest, falsum), 21. IX. 1333 (Reg. III. 2039), nebo jen v regestech (z listin Karla IV., markrabí Jana a Jošta, a kr. Vladislava), a konečně je připojen opis listiny o mýtu rousínovském (v odd. 2) z 25. X. 1357 (konfirmace, Reg. VI. 382, 674).

54

V — 2117
Losiny: 31

Pap., XVIII., X+276 ff., 33,5×21,5 cm, vaz. celokožená, temně hnědá, odřená, kdysi na 2 tkanice k uvázání, na hřbetě štítek: „CLASIRDE MÄHRISCHE LANDES ORD- NUNG“ a stará sign. „Aa. 5. 10“, uvnitř „I. C. 24“. Z rukopisů hořovických.

Do svazku vlepen Lehmannův tisk „Verneuerte Landes-Ordnung des Margrafthumbs Mähren“ (začíná za fol. VI). Rukopisná část kodexu má dva oddíly:

(a) Ia—Vib: „Notabilia Moraviae“. Das margrafthumb Mähren, welches unter dem zeichen des schützen sich befindet, ist 25 meilen lang und 22 meilen breit“ (etc.).

Poznámky ke geografii, historii a k veřejnoprávním poměrům Moravy v XVIII. stol. — Fol. VIa: Ø.

VIIa—IXa: Ø

(b) IXb—Xb, 1a—251a: [Kommentar zur mährischen Verneuertem Landes- Ordnung.] „Notata ad proemium. Anno 1619 den 1. august haben die evangelischen stände eine zusammenkunft in Brünn gehalten“ (etc.).

U některých článků komentář chybí. Místy byly glossy vepisovány přímo do vlepeného tisku. Doplnky odpovídají stavu z počátku stol. XVIII.

251b—276b: Ø

Mezi prázdné listy vlepeny rejstříky tisku bez psaných doplnků.

55

V — 2123
Losiny: 32

Pap., XVIII., 126 ff., 21×16,5 cm, vaz. kožená, temně hnědá, se zlatě tlačeným hřbetem. Na fol. 6a: „Ex libris bibliothecae comit. Zierotinianae Ullersdorf“.

1a—5b: Ø

6a—121a: „Varia notata ex jure publico“ [dictante Joanne Jacobo Vitriario]. „Liber primus, titulus primus. De jurisprudentia publica in genere et in specie. Omnis enim jurisprudentia × (110a:) „Liber quartus, titulus primus. De comitiis... (120b:) ...Titulus octavus. De judicio Rothevilensi... (121a:) ... vide capitulationem Caroli Sexti, articulo decimo octavo. Finis“.

Soustavné výklady o veřejném právu navazující na spis „Philippi Reinhardi Vitriarii Institutiones juris publici Romano-Germanici“, který vyšel po prvé pod jménem svého autora r. 1686 (srov. o tom Landsberg, Geschichte d. deutsch. Rechtswissenschaft 3, I, Noten, 1898 str. 24) a byl v XVIII. stol. základem přednášek o veřejném právu na četných universitách ve střední Evropě. Podle incipitu i (částečně pozmeněného) názvu lze výklady tohoto rukopisu určit jako přednášky Jana Jakuba Vitriaria (* 1679 v Že-

nevě, † 1745 v Leydenu: srov. Jöcher, Allg. Gelehrte. Lexicon IV, 1751 col. 1654), syna Filipa Reinharda Vitriaria, jehož „Notata ad Institutiones juris publici“ z doby jeho leydenského působení se u nás dochovala též v rukopise sign. RB 22 Slezské studijní knihovny v Opavě: srov. Boháček—Čáda, Soupis rukopisů Slezské studijní knihovny v Opavě, 1955, čís. 35, str. 55. Oba rukopisy se liší jen v závěru, kde je rukopis opavský úplnější o sedmiřádkový odstavec následující po slovech, která jsou explicitem rukopisu žerotínské knihovny.

Jiné výklady k Vitriariovým „Institutiones juris publici Romano-Germanici“ v. dále čís. 95.

121b—126b: Ø

56

V — 2135
Losiny: 33

Pap., XVIII., 324 ff., 20,5 × 16,5 cm, vaz. kožená, hnědá, na hřbetě štítek „SCHAMBOG. INSTIT. L. II.“

[Notata et additiones ad librum typis excusum:] „Ioannes Christophorus Schambogen, Praelectiones publicae in D. Justiniani Institutionum juris quatuor libros. Liber II.“ Pag. 193—516.

Rukopisné poznámky psány na listech, jimiž je tisk proložen. Stejnou rukou jako rukopis na přední předsádce: „Ex libris Caroli Orlik L. B. de Laziska“. Protože podle stránkování tisku jde o páté vydání Schambogenových „Praellectiones“ z r. 1718 („Vetero-Pragae, typis Francisci Rosenmüller“), byl původním vlastníkem knihy i pisařem poznámek Karel František Orlik, sv. pán z Lažisky (1694—1770; srov. Konrad Blažek, Der Adel von Oesterreichisch Schlesien, 1885, 54).

57

V — 2144
Losiny: 34

Pap., XVIII., 129 ff., 20 × 17 cm, vaz. pergamenová, tuhá.

„Annotationes ad Doctrinam Pandectarum Domini Ludovici“.

Jacobus Fridericus Ludovici, „consiliarius aulicus regis Borussiae et professor ordinarius Hallensis“, vydal r. 1709 výklad Pandekt ve smyslu t. zv. usus modernus pod názvem „Doctrina Pandectarum“, který vyšel v řadě vydání (naposled r. 1767): srov. Landsberg, Geschichte d. deutsch. Rechtswissenschaft 3, I, 1898, Text str. 135 d., Noten str. 80 d. Je nejasné, jsou-li anonymní poznámky k Ludoviciho knize v tomto rukopisu záznamem z přednášek samého jejího autora (působil v Halle až do r. 1721, pak až do své smrti r. 1723 v Giessenu), či jiného profesora, který podle Ludoviciho knihy přednášel; posledního druhu jsou tiskem vydané „Caroli Gottl. Knorrii Observationes selectae ad Ludovici Doctrinam Pandectarum, quas ex schedis paternis eddidit Frid. Knorre, Hal. 1756“ (Martini Lipenij Bibliotheca realis juridica ... I, 1757, 737).

58

V — 2204
Olom. UK: M-I-554

Pap., XVI., 191 ff., 22 × 16,5 cm, vaz. kožená, bělavá, slepě tlačená, na řemínky k uvázání, na hřbetě špatně čitelné „Memorabilia MSC.“ a signatury „X. 3. 5“ a uvnitř „I. D. 3“. Z rukopisů hořovických.

Rukopis čís. 58 je v oddílech a—d shodný se zdejším rukopisem čís. 172.

1a—b: Ø

(a) [Kniha Tovačovská.]

2a—3b: [Předmluva.] „Tuto jest předmluva a žádost pánův a jim k vůli sepsané se počíná. K žádosti vaší, důstojný pane a pane Tase × a potom pánóm oznámíti.“

Edice v. u čís. 40 (a). Redakčně se předmluva řadí ke skupině olomoucké.

3b—116b: [Text.] „Když pán umře a zemně osíří. Hajtman, kterýž jest zemský, když král umře, má hned po smrti pána země všem oznámíti smrt pána a krále × (116a:) Nárok o čest... (116b:) ... neb Bohu sloužiti, to můž učiniti.“

Redakčně se text řadí ke skupině olomoucké a projevuje se jako pozdní opis. Nejsou v něm na obvyklém místě zařazena zemská privilegia a nahrazují se až v dalším oddíle (c), dále je tu několik článků nově přidaných.

Některé typické články: (20b:) „Že markrabství moravské svobodné jest“; (22b:) „Lékařství, kdož se protiví pánům. Ale nalézá se ve mnohých příčinách pamět × takový zápis obecný, kteréhož sem teď připsal položil“; „Připsal listu za krále Václava [!] lantfrýdního“; (84a:) „O vinných [!] právích“; (105b:) „Přísaha za strejce neb za ujce“; (116a:) „Z chlapův bývají vládyky“ (Brandl 123 k. 223 pod rubr. „O jednoštitných vládykách“ a je shodné s jeho rukopisem VIII).

(b) 116b—119b: „Kdo by ku pónonu nestál × ten bud' opatřen témž právem, jakž potřeba ukáže.“

Srov. čís. 172 ff. 106 sq.

(c) 119b—130b: „Utvrzení svobod krále Ferdinanda JMti“ „My Ferdinand × Anno Domini MCCCCLXXX, regnorum nostro Hungarie anno primo, Boemie XXV“ [!].

Potvrzení privilegií moravských Ferdinandem I. podle confirmace Vladislavy, z níž vzato i datum. Srov. čís. 172 ff. 108 sq.

(d) 130b—181b: [Dodatky ke Knize Tovačovské.] „Ad relationem domini Joannis de Sselenberk, regni Boemiae cancellarii. Jakým způsobem pán země dědičný neb volený přijímáti se má. My Vladislav × aby tím bezpečněji své poselství zříditi mohli.“

Potvrzení privilegií v jazyku originálů a uspořádání této i předcházející části v oddílu (c) shodně jako v čís. 172 ff. 207a sq. — Některé typické články, shodné s rukopisem čís. 172: (133a:) „Přísaha do rady krále JMti“; (137a:) „Jak se ouřadové saditi mají z obyvatelův markr. morav.“; (138a:) „Svolený zápis mezi pány, preláty, rytířstvem a městy markr. morav. z obyvateli král. čes. o nepřátely“ [1520]; (143a:) „Landfrýd mezi král. čes. a markr. morav. pod zemskou pečeti o zhoubce zemské“ [1520]; (148a:) „Mezi pány, rytířstvem a městy srovnání“ [1486]; (152a:) „Vejpověď královská mezi pány, rytířstvem a městy o některé artikule“; (154b:) „List, že již jeden komorník a jeden sudí bejvati mají“ [1493]; (159a) „Kterak a koliko osobami soud zemský osazen bejti má“; (162a:) „Jak pánóm, rytířstvu psáno bejti má“; (168b): „Připsal srovnání a zjednání, kterak se biskup při pónonu k právu zemskému zachovati povinen jest“ [1531]; (171a:) „Připsal smlouvy, kteráz s jedné a městy markr. morav.“ [1532]. — Většinou jde o články převzaté do pozdějších zřízení moravských.

(e) 182a—b: [Opisy pŕuhonů.] „Item o ten pŕuhon, kdež pan Vilím [z] Žerotína purkmistra a rady města Jihlavy pohání o dání svědomí“ (etc.).

(f) 183a—b: (vločka): „/// a také jakož na listu Jiřího, předka našeho šťastné paměti, o kterýmž se svrchu dotčeným zřízením zmínka činí, a to dva artikule slovo od slova položeny sou“ (etc.)

Z 1. XII, 1492, srov. Kameníček, AČ. X, 1890, 306—311 čís. LXVIII.

(g) 184a—b: „**Jak páni soudce k soudům jezdit a soud vysedati mají** × rukú dání propustiti ráčí.“

Ed. Brandl, Kn. Drnovská 112—113 z 1. I. 1520 a poznámky k tomu srov. Čáda, Zemské zřízení morav. z r. 1535, 29 čl. 12 pozn. 1.

(h) 185a—b: „**Půhon zátkyně. Jiřík Jankovský z Vlašimě**“ (etc.)

186a—191b: ∅

59

V — 2218

Brno: Žerot. dep. 1

Pap., XVI., 103 ff., 30×20,5 cm, vaz. perg. polotuhá, zeleně zbarvená, kdysi na 2 perg. proužky k uvázání. Z rukopisů hořovických.

[Kniha rukojemství Fridricha z Žerotína z let 1589 až 1597.]

Srov. Chlumezky VII. 59—61 Codex I; Chlumezky ještě zjistil staré signatury „A. a. 1. 16“ a nápis „Memorabilia MS.“, které dnes chybějí.

(a) 1a—32a: „V těchto knihách se znamená, za koho jeho milost pán v listech slibovati a svou pečetí přitiskovati, též také v druhém dílu, jaké zápisy na osobu svou a erby jeho milosti komu činiti aneb obnovovati ráčí a kdo v takových listech podle jeho milosti v rukojemství postaveni sou, tolikéž kdy těch zápisův datum jest a jak k zaplacení svědčí. Jest pak tato kniha 14. dne martii založena léta 1590 etc.“ „Quod bonum, felix faustumque sit. Johann Poniatkowsky propria manu.“ (1b: ∅, 2a:) „Za paní Kunu z Bozkovic... Datum v zápisu stojí léta 1589 × za pana Arkleba z Kunovic... totiž na den sv. Jiří léta etc. 97. Rukojmové... Jakub Vozska a na Veselí.“

Stočtyřicet zápisů, které byly později in margine číslovány. Zápisy se dály v časovém sledu. Srov. pozn. u oddílu (c). Fol. 14b: ∅.

32b—57b: ∅

(b) 58a—b: „Tuto se zapisuje, když jeho milost pán ráčí se za koho v rukojemství postaviti v nebytnosti mé a že mně potom teprva listy podpůrcí docházejí, za kteroužto příčinou rukojmové poznamenání býti nemohou, ani na jakéj způsob ti zápisové svědčí. A protož vidělo se mně za dobré takové listy podpůrcí a sliby od druhých napřed znamenáných odciziti [!], tak aby snad jeho milost neráčil se domnívati, že by osobou aneb nepilností mou tu něco scházelo, prout patet.“ „Při přestoupení [!] mém k jeho milosti pánu odveden jest mně list podpůrcí pana Václava Vaneckého... Datum téhož listu podpůrcího den sv. Jiří léta etc. 90 × Datum zápisův na den svatého Václava léta etc. 92.“

Osm zápisů téhož typu jako v oddílu (a) v chronologickém sledu z let 1590—1592. Srov. pozn. u oddílu (c).

59a—63b: ∅

(c) 64a—70a: „Tuto se zapisují ujištění i také obnovení zápisův, kdy kterého času od jeho milosti pána komu jaké ujištění se vykoná neb obnoví, do

kterého času k zaplacení svědčí a kteří za rukojmié postaveni sou.“ „Zápis na papíře Adolfovi z Althanu a na Olom[úč]anech... Datum listu den sv. Jiří léta etc. 90 × 39. Rukojmie v zápisu za pana Jana Diviše z Žerotína za 2000 fl. Židlochovským p. Karel z Žerotína... 40. ... od sv. Václava léta 96 s polouletní výpovědí.“

Čtyřicet zápisů téhož typu jako v oddílu (a) v chronologickém sledu z let 1590—1596. Srov. pozn. dále. Poslední dva zápisy na volném listu.

Rukopis čís. 59 lze přičítat Fridrichovi z Žerotína (na Židlochovicích, † 30. V. 1598), ač se v něm výslovně nejmenuje, jednak podle let, jednak podle úpravy shodné s knihou jeho nevlastního syna Jana Diviše, zachovanou též v žerotínské knihovně dále pod č. 202. Srov. též Chlumezky I. c. 60. Rukopis čís. 59 založil a psal písař zřejmě polského původu Johann Poniakowsky, jak je uveden v oddílu (a).

70b—103b: Ø

Prázdná folia ve všech oddílech byla patrně vyhrazena pozdějším dalším zápisům.

Na zadním přidešti „Co budeme jísti, co budeme pítí“ (počátek po-
pěvku?).

60

V — 2229

Olom. UK: M-I-553

Pap., XVI., XI+152 ff., 20,5×15,5 cm, vaz. celokožená černá, novodobá; uvnitř
sign. „I. D. 15“. Z rukopisů hořovických.

(a) [Kniha Tovačovská.]

Ia—VIIIb: „Počínají se registra pro snadnější vyhledání, kde a na kterém listu se to najde a napsáno stojí. (Ib: Ø, IIa:) Registra. Předmluva a žádost pánuov sepsaná na listu 1 × Více ještě pořád psaných puohonů a nálezů se nejde o mnohé věci.“

Odkazují na původní foliaci.

IXa—XIb: Ø

1a—2a: [Předmluva.] „Tuto předmluva a žádost pánuov a jim k vuoli sepsání se počíná. K žádosti vaší, duostojný pane a pane Tase × i ráci na tomto sepsání svou práci jmiti.“

Edice v. u čís. 40 (a). Redakčně se předmluva řadí do skupiny brněnské, reprezentované t. zv. deskovým rukopisem Stát. archivu v Brně, sb. rukopisů čís. 172.

2a—115a: [Text.] „Když pán země umře a země osiří. Hejtman, kterýž jest zemský, když král umře, má (2b:) hned po smrti pána země všem oznámiti smrt pána a krále × Nářek o čest... neb kněžimi neb mnichy býti, to mohú učiniti. Et sic est finis.“

Redakčně se text také řadí ke skupině brněnské, ale proti deskovému rukopisu zachovává znění privilegií v jazyku originálu, podobně jako tomu bývá ve skupině olomoucké. Písařovy dodatky označované pravidelně „To není v knížce páně Tovačovského“ a pod., nasvědčují, že písař měl patrně starou předlohu jakéhosi textu Knihy Tovačovské, do níž doplňoval nové články, které odpovídají platnému právu středu neb druhé poloviny XVI. stol. Proto rukopis čís. 60 v základním textu patří k nejstarším dochovaným textům Knihy Tovačovské.

Některé typické články: (11a:) „Toto jest připis svobod zemských“ (v jaz. orig.); (42a:) „Toho artikule níže psaného není v knize páně Tovačovského. Item za krále Vla-

dislava pány jest svoleno... aby... na den jmenovitý stáli“; (55b:) „To není v knížce p. Tovačovského. Pakli se která spolkem zmešká a v tom umřela by, to na krále spadne“ (k čl. „O dědičných zboží panských“, Brandl 61 k. 101.); (56a:) „Toho v knížce páně Tovačovského není. Item již tento způsob a řád změněn jest za krále Vladislava a lepší řád uveden pro uvarování větších nákladuov i práci“ (k čl. s týmž titulem); (58a) „Toho není v knížce páně Tovačovského. Item o posudcích, co se na nich jedná“ (k čl. s týmž titulem); všechny doplňky (i zde neuvedené) jsou zarámovány a zřetelně vyznačeny jako přídavky opisovatele; (83a:) „Nález, ktož který unese, jaká toho pokuta“ (jen nadpis, text chybí!); (97b:) „Připis listu na právo svědské a duchovní i na stávky etc.“ (jen nadpis, text chybí!). Fol. 98a: Ø.

(b) 115b—148b: [Doplňky nálezů ke knize Tovačovské.] „O věno. Toto za právo v zemi moravské jest, že věnnému právu žádná léta neprojdú × (148a:) Léta Páně 1550 v Olomúci při soudu, kterýž držán byl v neděli po sv. Bartoloměji [31. VIII.] etc., nález na mocné přestání... kde by z pánuov anebo z rytířstva kde koho zhaněl na poctivosti... (148b:) ... jakož o tom nález šíře ukazuje etc.“

149a—152b: Ø

61

V — 2238
Olom. UK: M-I-552

Pap., XVI., 420 ff., 21,5×15,5 cm, v dřevěných deskách nepotažených, s koženým hnědým hřbetem, zadní deska z poloviny ulomena, kdysi na kovové spony, na hřbetě sign. „X. 3. 6.“ a uvnitř „I. D. 10“; na fol. 1a nahoře později připsáno „Jus provinciale Moraviae“. Z rukopisů hořovických.

Na rubu přední předsádky: „Tyto knihy jsou urozeného vládyky pana Šimona Vídeňského z Českého Vostrova a na Slavičkách.“

O Šimonu Vídeňském srov. Pilnáček, Staromoravští rodové, 1920, 37 čís. 65: Šimon byl přijat do rytířského stavu r. 1562 a naposledy se připomíná 6. II. 1595 (M. Rohlík, Morav. zem. desky III. kraj brněn., 1957, 262 čís. 130). Tato léta jsou též směrodatná pro datování čís. 61.

(a) [Kniha Tovačovská.]

1a—2b: [Předmluva.] „K žádosti vaší, důstojný pane, pane Tase × a se na to ptáti a potom pánuom oznámiti.“

Edice v. u čís. 40(a). Redakčně se předmluva řadí ke skupině olomoucké.

2b—183b: [Text.] „Item když pán umře (3a:) a země osiří. Hejtman, kterýž jest zemský, a když král umře, má hned po smrti pána země všem oznámiti smrt pána a krále × (183a:) Nárek o čest... (183b:) ... neb Bohu slúžiti, to můž učiniti.“

Redakčně se text také řadí ke skupině olomoucké. Rukopis čís. 61 je pozdní opis 2. pol. nebo konce XVI. stol. bez zvláštních typických článků.

(b) 183b—195a: „Připis listu od krále Matyáše lantfnejdního × V Budíně ve čtvrtek sv. Jana Křtitele [24. VI] buožího léta od narození Syna božího jeho MCCCCLXXXIII.“

Překlad latinského originálu, v tomto rukopisu uvedeného na fol. 18a sq. Datum je mylné, jak ukázal již Brandl l. c. 15 pozn. 5, místo správného „v Brně“ a „1458“.

(c) 195a—207a: [Český překlad zemských svobod moravských.] „Na žádost pana hofrychtýře, co se do desk vložení na miešce [!] dotýče, že jest ve dsky vloženo a to se (195b:) nalézá, že to bezelstně se pánu komorníku přihodilo... (196b:) ... Toto jest přípis listův a svobod zemských, kteréž králi nadali sú zemi moravské a při svém přijímání dávají, kteréž sem já podle možnosti rozumu svého s pomocí boží z latinské řeči v českú řeč vyložil, kteréž napřed nejdeš psané v desátém listě od konce při tom znamení, kteréžto se takto vypisuje. (197a:) My Matyáš × kázali jsme ohraditi a potvrditi. Dán v Olomouci... [1479] ... a českého jedenáctého“.

Ed. Brandl l. c. 12—16 k. 10. Původní latinský text se čte v tomto rukopisu na fol. 17b sq. Opisovatel převzal celé záhlaví, buď přímo nebo prostřednictvím některého opisu z rukopisu nyní v Univ. knihovně v Olomouci sign. M-I-170, s nímž se shoduje i v citaci folií.

(d) 207a—208a: [Dva formuláře listů podpůrčích.] „List podporný za příčinou, když se kdo zaň podporu učiniti chce“ (etc.)

(e) 208a—213a: „Svobody od krále Matyáše na nápady zboží po otci a po přátelích až do pátého kolena. (208b:) My Matyáš × a českého dvacátého léta etc.“ [9. IV. 1484].

Ed. Fr. Kameníček, Archiv český X, 284—286 čís. XLIX.

(f) 213a—214a: „Tento nález udělán jest při svatém Janu v Olomúci. Psalo se tisícího čtyřstého [!] ... léta. Páni nalezli, ktož by pohnal jakúzkoli spravedlnost maje na listech (213b:) neb jinak a tu obdržel nálezem panským, ten řádný na vyšší summu vésti se nemá × tu škodu povinen bude sám platiti“.

(g) 214a—216a: [Zřízení o vdání bez odbyti z 27. IV. 1498.] „Svolení pánuov a vládyk léta Páně MCCCCLXXXX^o osmého. (214b:) Jestliže otec, bratr, strýc neb mocný poručník vdá dceru aneb sestru × jakož svrchu píše, ta právo své ztratí.“

Ed. Kameníček, Archiv český X, 325 čís. LXXVIII. Totéž v rukopisu Univ. knih. v Olom. M-I-170.

(h) 216a—218a: [Zřízení o sněmovních termínech z 24. VI. 1495.] „Léta Páně tisícího čtyřstého devadesátého pátého“ (etc.)

Ed. Kameníček l. c. 318—319 čís. LXXIV. Tamtéž na str. 320 vysvětlena záměna roku.

(i) 218a—361a: [Výpisy z knih půhonných a nálezových i z různých listin z doby Vladislavovy.]

361b—365b: ∅

(k) 366a—378b: [Zápisky Šimona Vídeňského.] „Léta Páně 1583 tuto sem pamět já Šimon Vídeňský rukou svou vlastní v ten outerej po sv. Třech králích [8. I] na Slavičkách zapsal“ (etc.).

Mnoho listů prázdných. Týká se rodu Šimona Vídeňského.

379a—419a: ∅

(l) 419b—420a: „Z rejstr zemských od nejv. pána písaře zemského. Krajevé v zemi sou rozděleni, a to takto“ (etc.).

Popis čtyř krajů moravských a jejich hranic

420b: ∅

Pap., XVIII., 440 ff., 20,5 × 16,5 cm, vaz. kožená, hnědá.

[Notata et additiones ad librum typis excusum:] „Ioannes Christophorus Schambogen, Praelectiones publicae in D. Justiniani Institutionum juris quattuor libros.“ Editio sexta. Pragae, Typis Caroli Johannis Hraba. MDCCXXVII. Liber I.—II. Pag. 1—430.

Rukopis poznámek a vysvětlivek je doveden až ke knize II. tit. 6 (str. 261 tisku).

Pap., XVIII., 78 ff., 21 × 17 cm, vaz. pergamenová, tuhá.

„Collegium juris naturae.“

Školské výklady psané na polovicích stránek, a to stejnou rukou, která psala rukopis čís. 57. Signatura v kodexu nesouhlasí s údaji katalogu. — Fol. 78a—b: ∅.

Pap., XVI., 131 ff., 26 × 22,5 cm, vaz. celokožená, hnědá, slepě tlačená, na přední desce „PRAWA ZEMSKA M. D. XLIII“ na hřbetě sign. „A. a. 4. 25“, uvnitř „I. C. 20“. Z rukopisů hořovických.

(a) 1a—38a: [Lantfrýdy a zemská privilegia moravská.]

Sborník opisů lantfrýdů a zemských privilegií moravských v nevalném systému obsahuje tyto nejdůležitější kusy (uvedena jen počáteční folia): (1a:) „Lantfrýd 1484, (5a:) „Smlúvy král. v Jihlavě o zboží mečem dobytá“ 1486, (5a:) „Druhý smlúvy král. v Jihlavě o minci, stávky, o stávanie k rokóm, o obdývanie vedlé země, o odpúštění z Moravy do Čech, o přechovávanie lúpežníkóv“ z téhož data, (6b:) „Svobody markr. morav.“ v potvrzení Matyášově 1479, (8b:) „Svobody od kr. Ladislava“ 1455, (9a:) „Svobody od kr. Matyáše o dvě berní“ 1477, (10a:) „Svobody od kr. Matyáše o jednu berní a na nápady zboží“ 1484, (11a:) „List od kr. Matyáše proti mýtóm novým a proti tým, kdož k rokóm zemským stávati nechtie“ 1484, (12a:) lantfrýdy kr. Václava 1412, kr. Zigmunda 1421, kr. Albrechta 1434, (17b:) „Zápis... k bránění moravské“ [země] 1440, (18b:) „Druhý zápis... aby jedni proti druhým v pokoji se zachovali“ 1456, (20a:) „List kr. Matyáše, . . . aby páni moravští s ciesařem do dvou let v příměří stáli“ 1487, (20b:) tři listy kr. Jana Lucemburského v českém překladu 1311, 1346 a 1327, (22a:) listy potvrzující svobody moravské od králů Jiřího 1458, Karla 1330, Václava IV. 1411, Albrechta 1434, Ladislava 1454, kr. Jiřího o spojení Moravy s Čechami 1464, Ladislava „aby hajtmana a jiných pánuov... poslúcháno bylo“ 1455, (27a:) „List kr. Ladislava na berní“ 1455, (27a:) „Zápis pánuov moravských... že po smrti otce zboží jeho na syny a dcery jeho spadnutí má“ 1437, (28a:) „Příepis listu pánuov smluvčí“ 1478, (28a:) „Smlúva mezi králi... ztvrzená kr. Matyášem uher. a kr. Vladislavem čes.“ 1478, (34a:) „o nové články v soudním řízení v Olomúci,“ 24. VI. 1495, (38a:) „o sodanie v stoliciach“ 1489. Fol. 33b, 35a—37b: ∅. Edice uvedených kusů v. AČ. V. a X, Brandl, Kniha Tovač. zvl. 12—16, pro listy kr. Jana Lucemburského v Reg. II. a III. originály latinské, a pro články převzaté do zemského zřízení moravského z r. 1535 ed. Čáda.

(b) 38b—39a: [Tři panské nálezy z 18. V. 1489.] „O rukojemstvie . . . o listy zprávnie . . . o zbožie špitálská“ (etc.)

Ed. Brandl, Lib. citat. V. 1, 1888, 184—185 čís. 741 a 742 a 187 čís. 747.

39b: ∅

(c) 40a—90b: [Kniha Drnovská.] „Znamenají se obyčejí práv i jiných chvalitebných věcí země moravské a najprv, kterak se pán a markrabie neb král do země přijímá, buď dědičný neb sic řádně volený. Když země osiřie a bez pána jest, páni, preláti, zemené a města, napřed tu gdeš pán budoucí jich jest v zemi neb jinde, dědičný neb volený, k létuom z právy příšlý, mají ze všech řáduov z sebe vyslati × Nálezové. Na žádost Ctibora z Kunštátu . . . Actum in camera majestatis regie feria II post Urbani anno etc. 95“ [25. V. 1495].

Kniha Drnovská v pozdní redakci ze skupiny, která se přidržovala velmi blízce některých redakcí Knihy Tovačovské, pokud její články nebyly obsoletní nebo nebyly derogovány zemskými zřízeními, zvláště znojenským z r. 1535 a jeho přetiskem z r. 1562. Rukopis čís. 64 byl však doplňován od různých písařů četnými nálezy z doby novější i starší, což je charakteristické pro pozdní redakce Knihy Drnovské. Rubriky se většinou přidržují typů redakcí Knihy Tovačovské a to i u nálezů, které byly dodatečně do textu Knihy Tovačovské vřazovány. Protože nemáme kritického vydání knihy t. zv. Drnovské, je možno text rukopisu čís. 64 srovnávat s edicí Brandlovou (1868) jen v základních rysech.

Některé typické rubriky: (42b:) „Kterak se práva provolávají“; „Který den po provolání se má zasésti ku pónónům“; „Kto pónony zasésti má“; (43a:) „O pónonu slunečném“; „Kým má markrabie pohnán býti“; „Kterak, z čeho a k čemu se pohání“; „Ke dckám se takto pohní“; (44b:) „O zřízeníosti pánuov v sedání a kto je a kterak zasésti neb sázeti má, dole se vypisuje, též při tom kterak a na jakú přísahu páni noví, ač by se gdy událo a o kterého svoleno, mají a s jakú poctivostí přijímání býti“ [1480]; (47b:) „O volavčím“; (50b:) „S jakú poctivostí dcky vzaty býti mají“; (72a:) „O svobodě v sůdu panském“; (78b:) „O knížestvie [!] opavském“; (84a:) „O tocích vod“ (odtud přestávají rubriky!).

U složek fol. 41a—60b všit lístek s konceptem pónonu: „Jan Přepiský z Richm-burka poháním pana Zdenka Mezeříčkého z Lomnice a na Vranově z dědin“ (etc.)

(d) 91a—92b: (pozdější přípisky) „Právo úředníci, aby podle toho uměli rychtovati, když mají odhádati a přiděditi × a rady města Olomúce pečetmi.“

(e) 93a—b: [Kvitanice kr. Vladislava na zaplacenou berni a prohlášení, že jeho syn berni požadovati nemá.] „My Vladislav × toho na potvrzení a jistotu pečeti naší“.

Ed. Fr. Kameníček, Archiv český X, 337—339 čís. XCII z 10. III. 1510.

94a—131b: ∅

65

V — 2260

Ch y b í. Podle katalogu:

Půhony a nálezy moravské Kropáče z Podmanína z let 1519—1545.

Název v katalogu čís. 246 zřejmě je zkomolen, srov. incipit následujícího čís. 66(a).

Pap., XVI., 275 ff., 30,5×20 cm, vaz. perg. bělavá, slepě tlačená, na 2 řemínky k zavázání, na hřbetě signatura „A. a. 4. 5.“ a uvnitř „I. C. 16“; vazba vlhkem poškozena. Z rukopisů hořovických.

1a—8b: Ø

(a) 9a—62a: [Sborník vybraných moravských pŕuhonů a nálezů.] „Léta Páně 1519 při svatým Jiří. Kdož podle nálezu zemského smlouvě dosti ne učiní, až vodce [!] ručí. Michal z Podmánína a z Bystřice poháním Kryštofa Kropáče z Nevědomí × (53b:) Nález na mocné přestání. Mezi Dorotou ze Mstětíc a Jindřichem starším Jankovským z Vlašimi ... (54a:) ... že při týž vsi Skalci zůstati má.“

Sborník má zápisy řazeny smíšeně věcně i chronologicky. Některé typické zápisy: (13a:) „L. 1519 při času sv. Martina, kdož se podle smlouvy nezachová“; (21a:) „O zbití lidí při ohni“; (29b:) „L. P. 1521 před sv. Jiřím, což jednou panským nálezem nalezeno jest, při tom zůstává“; (61a:) „A. D. 1448 Jan Kropáč z Holštejna pohoním pana Jana Zajímače“. Fol. 35a—b: Ø.

62b—63b: Ø

(b) 64a—184a: [Sborník (druhý) vybraných moravských pŕuhonů a nálezů.] „O zboží mocí dobytém, na kterémž by věno bylo. Nález in longo registro anno M III^c LXXV°. Mezi panem Markvartem a panem Janem z Pernštejna × (173b:) Naučení panu Zachariášovi z Hračce, nejvyššímu komorníku, jakožto předešlému hejtmanu o sirotky a statek po nebožtíkovi Voldřichovi z Kounic ... (174a:) ... z vládyk Bernart Drnovský z Drnovic.“

Srov. zdejší rukopisy čís. 85, 105 a 111. Jednotlivé pŕuhony a nálezy psali různí písaři, kteří je neřadili chronologicky. Cf. Čáda, Sborníky mor. pŕuh. a nál. (Akad. V. Vojtíškoví k 75. naroz. 1958) 46.

Některé typické zápisy: (64a:) „O nápadu po člověku, kterémuž jest odpuštění vzato“; (86b:) „L. P. M VcI staly se sou tito puohonové při sv. Jiří. O vrácení zběhlého člověka“; (174b:) „Nález na dělání hrází na mlýn lithorský. Mezi knězem Hřůzou, opatem kláštera louckého, a konventem jeho a Janem Stráneckým ze Stránec“; srov. k tomu poznámku u oddílu (d) dále. Další jeden z písařů navázal na nedopsanou sbírku, která končí na fol. 165a a od fol. 166b (rubr. „O nápadích věnných“) následují pŕuhony a nálezy bez rubrik až do konce tohoto oddílu.

184b—262b: Ø

(c) 263a: [Později připsané pŕuhony a nálezy.]

263b: Ø

(d) 264a—274b (na zvláštní složce): „Registrum kněh bílejch.“ (etc.)

Nahoře letopočet „1561“. Rejstřík odkazuje na starou, často vadnou foliaci a jde jen po staré fol. 160 (nyní 169b). Vložen list „Urozenému a mému zvlášť milému panu synu, kmotru a švagru, panu Janovi Stráneckému z Stránec“ od Jindřicha Králického z Kralic a na Kralicích z r. 1571 o smrti Ctibora [dodatečně připsáno] „z Pohran“[?].

275a—b: Ø

Na zadním přidešti „Prorocství starodávní před dvěma sty léty sepsané. Item ve missálu starém klášteřu Koruně blízko Krumlova Českého nalezené a odtud na jevo vynesené, kteréž se teď níže položí × Toto prorocství přepsané ten pátek po sv. Ondřeji léta Páně 1559“ [I. XII]. „V tejně radě trvám m. p.“

67

i. c. 377

VI — 2268
Janovice

Pap., XVIII., 90 ff., 20×15,5 cm, vaz. papír. černá, na dva řemínky k uvázání.

„Lieder“.

Německé světské písně, převážně milostného rázu, některé s nadepsanými notami (na př. „Ich liebe und leide, weiss doch nicht warumb“ etc.). Fol. 33b—90b: Ø.

68

V — 2269
Brno: Žerot. dep. 38

Pap., XVIII., 264 ff., 22×17 cm, vaz. kožená, zlacený hřbet se štítkem: „Tabulae[!] non vulgares“.

(a) 1a—51a: „*Fabulae non vulgares ad mores nobilium corrigendos perquam accomodatae et utiles et a me Josepho comite de Zierotin factae dictante P. Aloysio a Matre Dei a Piis Scholis anno 1740.*“

Každá bajka německy a latinsky.

51b—59b: Ø

(b) 60a—250b: „*Variae epistolae illustrissimo Domino comiti Josepho Carolo de Zierotin traditae a P. Aloysio a Matre Dei Scholarum Piarum sacerdote ejusque instructore anno 1740, quibus annexa sunt 14 progymnasmata.*“Až do fol. 122b smyšlené dopisy mezi historickými nebo mythologickými osobami i mezi personifikovanými pojmy (na př. „Rex verborum salutatur regem participiorum“), vždy německy a latinsky. Na to na ff. 122b—199a „*Variae Latinae epistolae a me factae*“: smyšlené, jen latinsky psané dopisy mezi otcem a synem a mezi přáteli při různých příležitostech, mezi nimiž jsou i události současné války s Pruskem. Dopisy jsou datovány „Ullersdorfii quinto Kalendas Julii 1740“ až „decimo octavo Kal. Julii[!] anno 1741“. Na fol. 199a „*Finis epistolarum*“, načež následují pod titulem „*Correcta quatuordecim progymnasmatum a me factorum*“ cvičení v rhetorice na nejrůznější témata.

Rukopis patří mezi doklady humanistické výchovy Josefa Karla z Žerotína, kterou vedl piarista P. Alois; v. též rukopisy čís. 5, 69, 92 a 117.

251a—264b: Ø

69

III — 2270
Losiny: 37

Pap., XVIII., 423 ff., 21×17,5 cm, vaz. celokožená, hnědá, na hřbetě štítek: „SYNTAXIN FREQUENTANS.“

(a) 1a—195b: „*Syntaxin frequentans Joseph Felix Comes sVb patre aloysio hasce confecerat occvpationes*“ [1738].(b) 196a—432b: „*Seqvens appendix caetera in syntaxi facta innvit argumenta, atque a patre Aloysio a matre dei correctae et descriptae*“ [1738].

Německy a latinsky. Dějepisné, náboženské a jiné výklady z látky gymnasiální „syntaxe“, podávané na Losinách Josefu Karlu z Žerotína, tehdy desetiletému, a přeepsané jeho preceptorem P. Aloisem. V. též rukopisy čís. 5, 68, 92 a 117. Na začátku rukopisu je zachována stará paginace 571—958, která ukazuje, že byl částí většího celku.

Pap., XVIII., 195 ff., 22×17 cm, vaz. polokožená, hnědá, na hřbetě zlacený nápis: „GROTIUS DE JURE BELLI AC PACIS.“

„*Explicatio trium librorum Hugonis Grotii De jure belli ac pacis, dictata a domino Weiss, professore universitatis Lugduno-Batavae, anno 1749. Hanc ego Josephus Carolus comes de Zierotin literis dedi in collegio supradicti domini professoris.*“ (2b: Ø, 3a:) „*Quaedam praemittenda sunt de natura atque indole jurisprudentiae. Priusquam expositionem exordiar × Caput XXV. Conclusio cum monitis ad fidem et pacem . . . ut verba Syllii Italici L. 9 v. 94.*“ — „*Finitae sunt hae lectiones die 30. junii anno 1750.*“

Výklad Grotiovy knihy „De jure belli ac pacis“, který poslouchal a zapsal v přednáškách na leydenské universitě v letech 1749/50 Josef Karel z Žerotína. Přednášejícím byl Andreas Weiss, „professor juris naturae ac gentium“, jak jej plným jménem a titulem uvádí jiný záznam přednášek Josefa Karla z Žerotína v kodexu čís. 95. — Fol. 1a—b, 193a—195b: Ø.

Pap., XIX., XX+266 pp., 21,5×17,5 cm, vaz. kožená, černá se zlacením.

„*Livre de prières de la comtesse Elisabeth de Zierotin.*“

Tento titul připsán na str. I. Na téže stránce vlastnoruční záznam: „Ce livre appartient à Elisabeth comtesse de Zierotin“ a přípisek jinou ženskou rukou: „morte le 22 decembre 1854 agée de 91 ans“. V rukopise, veskrze francouzském, kalendář, vlastní modlitby a obsah.

Pap., XVIII., 21 svazků různého počtu folií i velikosti, jak dále uvedeno.

[*Tagebücher des Johann Joachim von Žerotín aus d. J. 1704—1716.*]

Osobní deníky psané až na výjimečné případy v pozdějších letech rukou Jana Jáchyma z Žerotína a nadepsané jím „Schreibcallender“ a pouze ve svazku XI. „Callender“. Pořadatel deníků, jímž byl syn Jana Jáchyma, Jan Ludvík z Žerotína, označoval je na předních deskách většiny svazků jako „Callender halbjährig“ s údajem počínajícího měsíce, roku s doložkou „de mon P.“ (i. e. „père“), protože až na jediný deník (sv. 1.) vždy obsahují zápisy o půl roce. Že jde nepochybně o deníky Jana Jáchyma, je prokázáno jednak tím, že jeho zápisy končí dnem 2. května 1716 ve Vídni, kde Jan Jáchym z Žerotína zemřel (podle Wurzbacha) 8. V. 1716, jednak častými zmínkami o jeho nemoci, léčení v předchozích dnech a dokonce k 6. IV. 1716 i poznámkou o pořízení testamentu. Také údaje o vlastnictví k panstvím Bludovu, Losinám, Třemešku atd. se shodují s vlastnictvím Jana Jáchyma. Většinou každodenní zápisy psané do předem připravené lineatury

(na každé stránce pro 2 dny) jsou doprovázeny údaji o osobních účtech a nadto většina svazků má samostatné oddíly účetnické a pokladní, psané též rukou Jana Jáchyma a svědčící o smyslu pro hospodářský pořádek.

Deníky nebyly chronologicky správně uspořádány ani v knihovně na Bludově, ani v depositu v Státním archivu v Brně. Některé deníky se ztratily patrně již na Losinách a v katalogu čís. 246 nejsou započítány. Proto dále jsou uspořádány chronologicky a uvedeny i ty svazky, které jsou dnes neznámé. Připojeny jsou signatury svazků na Bludově (dále „B.“) a žerotínského deposita v Státním archivu v Brně („A.“), a protože se jednotlivé svazky liší počtem folií, velikostí a vazbou, jsou tyto údaje uvedeny za signaturami:

- (a) 1704, pro celý rok, sign. B-1, A-I, 100 ff., 20×16 cm, vaz. polokožená;
- (b) 1705, 1. polovina, sign. B-2, A-II, 56 ff., 19,5×15,5 cm, vaz. polokož., poškozená;
- (c) 1705, 2. pol., sign. B-3, A-III, 54 ff., 24×15,5 cm, vaz. papír;
- (d) 1706, 1. pol., sign. B-4, A-IV, 47 ff., 20×16 cm, vaz. papír;
- (e) 1706, 2. pol., sign. B-5, A-V, 48 ff., 24×16,5 cm, v dřev. deskách potaž. papírem;
- (f) 1707, 1. pol., sign. B-6, A-VI, 58 ff., 19×15 cm, vaz. papír;
- (g) 1707, 2. pol., sign. B-7, A-VII, 51 ff., 20,5×15,5 cm, v dřev. deskách potaž. papírem, značně poškozená;
- (h) 1708, 1. pol., sign. B-8, A-VIII, 56 ff., 24,5×17 cm, vaz. papír;
- (i) 1708, 2. pol., sign. B-10 (!), A-IX, 58 ff., 24,5×16,5 cm, vaz. papír;
- (k) 1709, 1. pol., ch y b í;
- (l) 1709, 2. pol. sign. B-9 (!), A-X, 55 ff., 33,5×16,5 cm, vaz. papír;
- (m) 1710, 1. pol., ch y b í;
- (n) 1710, 2. pol., sign. B-11, A-XI, 46 ff., 24×16,5 cm, vaz. papír;
- (o) 1711, 1. pol., ch y b í;
- (p) 1711, 2. pol., sign. B-12, A-XII, 56 ff., 24,5×17 cm, vaz. papír;
- (q) 1712, 1. pol., sign. B-13, A-XIII, 56 ff., 23×16 cm, vaz. papír;
- (r) 1712, 2. pol., sign. B-14, A-XIV, 56 ff., 24×16,5 cm, vaz. papír;
- (s) 1713, 1. pol., sign. B-15, A-XV, 45 ff., 24,5×17 cm, vaz. papír;
- (t) 1713, 2. pol., sign. B-21 (!), A-XXI (!), 61 ff., 24,5×17 cm, vaz. papír;
- (u) 1714, 1. pol., sign. B-16, A-XVI, 52 ff., 24×16,5 cm, vaz. papír;
- (v) 1714, 2. pol., sign. B-17, A-XVII, 48 ff., 24,5×16 cm, vaz. papír;
- (w) 1715, 1. pol., sign. B-18, A-XVIII, 61 ff., 23,5×17 cm, vaz. papír;
- (x) 1715, 2. pol., sign. B-19, A-XIX, 58 ff., 24×17 cm, vaz. papír;
- (y) 1716, 1. pol. (do 2. V.), sign. B-20, A-XX, 55 ff., 23,5×17 cm, vaz. papír.

Ve všech svazcích je ponecháno několik folií volných. Místy byly listy vyříznuty, ale patrně šlo o listy nepopsané.

Zápisy v denících jsou významné jak pro poznání osobních styků Jana Jáchyma z Žerotína a jeho činnosti politické, tak i pro sledování hospodářské správy podle účetnických záznamů. Mimo tento obraz hospodářských poměrů na žerotínských panstvích naleznou se v denících i recepty (zvl. sv. B-12 fol. 2a k r. 1711, kdy zuřil poslední mor u nás „Arcanum contra pestem Pragae a medico Anglo probatum“), zmínky o domácí kapele a o provozování hudby na žerotínském zámku (sv. B-15 k 1. I. 1713 a j.) a jiné poznámky o životě na žerotínských zámcích. Do svazku B-20 je vložen dvoulist s gratulací z 26. III. 1716 podepsanou „P. Aug. Thom. a S. Josepho, Schol. Piar. vicerector“ (sine loco).

Jan Jáchym začal své deníky psát již dříve, jak ukazuje deník zdejší čís. 90 vpsaný do předtištěného „Verbesserter schreib-kalender auf das Jahr 1701“.

Pap., XVIII., 70 ff., 22,5×16 cm, vaz. papír, temně červená, zlatě tlačená.

[Verschiedene rechnungs-anmerkungen des Johann Joachim von Žerotín aus d. J. 1715—1716.]

Bez vlastního titulu. Zápisky jsou pořízeny rukou Jana Jáchyma z Žerotína a proto byly už v bludovské knihovně a rovněž i v žerotínském depositu brněnském neprávem přiřazeny k deníkům, s nimiž nejsou společné ani obsahem, ani úpravou. Mezi různými účetními záznamy srov. zvláště na fol. 1a: „Consignation aller meiner dehrmaligen haftenden passiv-schulden“, 20b: „Summa aller dermahlen auf der herrschaft Blauda haftenden schulden“, 36 b: „Consignation der semtlichen Meseritscher schulden“.

Pap., XVII., 198 ff., 31×20,5 cm, vaz. perg. na 2 řemínky k zavázání.

1a—3b: ∅

(a) 4a—6b: „Consignation und aufmerckung derjenigen personen, welche frei gewesen und aber sich freiwillig auf die herrschaft Ullersdorf, Wiesen-berg oder Jorns-dorf unterthenig gegeben.“ (etc.)

Soupis přihlášek do dobrovolného poddanství na panství losinském, loučenském a třemešském v letech 1673—4.

7a—22b: ∅

(b) 23a—43b: „Losslassungen frembder unterthaner auf die herrschaften Ullersdorf, Wiesenberg, Jorns-dorf und Drahanowitz.“ (etc.)

Opisy výhostních listů, 65 číslovaných a 7 nečíslovaných, z let 1674—1689.

44a—50b: ∅

(c) 51a—78a: „Losslassungen von denen herrschaften Ullersdorf, Wiesen-berg und Jorns-dorf, anderwertshin unter wehrender vormundschaft ihr. gräfl. gnad. frauen, frauen Angelicae Annae Sybillae, grefin von Galle, ge-bornen freyin von Zierotin.“ (etc.)

Opisy výhostních listů z let 1673—1689 na týchž panstvích jako v oddílu (a). Celkem pořadem číslovaných 67 výhostních listů, poslední na fol. 73a s datem „15. januarii anno 1686.“ Na to záznam „Ende der vormundschaft“ a následující výhosty nečíslované. Pokud jsou opsány v plném znění, začínají „Ich Maxmilian Frantz Antonius herr von Zierotin“, takže uvedený záznam tedy ukazuje datum skončeného poručení Anny Sibylly von Galle nad synovcem Maximilianem z Žerotína.

78b—198b: ∅

Pap., XVI., III+140 ff., 32,5×22,5 cm, vaz. celokožená, hnědá kropaťatá, s bohatě zladeným hřbetem s nápisem „SIMBOLA ILLVSTRIVM VIRORVM AC MVLIERVVM“. Z rukopisů hořovických.

Ia (rukou knihovníka XIX. stol. opakovaný titul se hřbetu).

Ib: Ø

Octavii Stradae Simbola illustrium virorum ac mulierum.

IIa—IIIa: [Dedicatio.] „Illustrissimo domino, domino **Carolo de Zerotin iuniori**, baroni in Namiest, Rositz etc., S. C. M. consiliario, domino suo clementissimo.“ „Omnibus ferme mortalibus, illustrissime domine, innata est libido sciendi et in primis antiquorum historias . . . (IIb:) . . . Ipse elegi talem materiam, quam et maiores mei aliquando non sine laude tractarunt, et quae ad me quasi haereditario iure pervenit. Delineavi igitur **simbola atque significata illustrium virorum ac mulierum omnium gentium** despectumque a ceteris ordinem colui atque multo labore ac temporis impendio, partim ex monetis antiquis ac picturis desumpsi, quae symbolis anexui ac oculis subieci . . . (IIIa:) . . . Itaque illustrissimam dominationem tuam maiorem in modum rogo et obtestor, ut hasce qualescumque ingenii mei primitias pro innata tua antiquitatum studiosos clementia et humanitate suscipere, aequi bonique consulere velis, neque dignitatem illarum (:quae nulla est:), sed potius humillimam et promptissimam dantis voluntatem spectare digneris. Sic que sub nominis tui auspicio tractare cepimus, tuo favore prosequemur. Ut autem dicendi finem faciam, hisce tuam illustrissimam dominationem Dei optimi maximi curae et tutelae commendo, ipsum summis precibus indesinenter orans, ut tuam illustrissimam dominationem ad sacrosanctae ecclesiae suae incrementum et salutem subditorumque emolumentum servat incolumem. I[llustrissimae] D[ominationi] T[uae] humillimus **Octavius Strada, sac. caes. Mtis aulicus, civis Romanus et antiquarius.**“

IIIb: Ø

1a—101a: [Simbola.]

Rukopis čís. 75 je věnován Karlu staršímu z Žerotína, označenému tu ještě Stradou jako „iunior“ ve shodě, jak se Karel podpisoval do r. 1600 (cf. Lib. Urbánková-Hrubá, Kancelář K. st. z Žerotína, Sborník archiv. prací IV. 2, 1954, 41 pozn. 50), ale Strada se zmýlil v přídomku Karlově, pokud jde o Náměšť. Protože lze mít za to, že Strada znal dobře poměry na dvoře panovnickém, podle titulu Karlůva pochází rukopis čís. 75 z doby, kdy se Karel vrátil již ze své cesty do Francie (po r. 1592) a kdy byl císařem jmenován (6. VIII. 1594) přisedícím soudu zemského moravského a soudci zemskými v této hodnosti mezi ně byl přijat (srov. Brandl, Spisy Karla st. z Žerotína I. 1, pag. VIII.).

Octavius Strada *1550 v Mantově, † asi před r. 1615 v Praze, syn Jakuba de Strada a Otilie Schenkové z Rosbergu, dostal matčin predikát Rudolfovým majestátem 18. V. 1598. Protože se v rukopise čís. 75 neuvádí ještě s tímto predikátem, bylo by možno vymezit vznik rukopisu nebo datum věnování rukopisu Karlu st. z Žerotína léty 1592 až 1598. Octavius Strada nastoupil u císaře Rudolfa II. úřad dvorního antikváře, užíval čestného titulu „civis Romanus“ a spravoval až do r. 1600 též klenotnici císařovu (úřad antikváře složil r. 1607). Srov. Jos. Svátek, Stradové z Rosbergu (Sborník historický I, 1883, 341—345 a týž, Obrazy z kulturních dějin českých I, 1891, 122—128); Ant. Rybička, Dva příspěvky k dějinám Stradů z Rosberga (Sborník historický II, 1884, 48—49); (Aug. Sedláček) Ottův Slovník nauč. XXIV, 1906, 180—181.

Strada pracoval od 90. let 16. stol. na velkém díle, které vyšlo r. 1601—1603 tiskem s předmluvou historiografa Jakuba Tipotia s rytinami, které podle návrhů Stradových ryli Jiljí Sadeler a jeho strýcové Jan a Raphael. Spis s titulem „*Simbola divina et humana pontificum, imperatorum, regum*“ etc. (2. vyd. Frankfurt a. M. 1652, 1. svazek znovu ve 3. vyd. v Arnheimu 1666) má na titulním listu heslo „*In labore meo requies*“, které se však neshoduje s heslem Stradovým v rukopisu čís. 75. Tisk z r. 1596 (!), který uvádí Zbrt (Bibl. čes. hist. III. 1906, čís. 10656) se nepodařilo dosud zjistit. Podle titulu by se však obsahem lišil od rukopisu čís. 75.

Rukopis čís. 75 má symbola kreslena modrým inkoustem v kruzích na způsob medailonů nebo mincí, velmi často s hesly (legendou) podél okraje. Na každé tabuli, které jsou pouze na líci folia, tedy jednostranně jen na pravé stránce, jsou seřazena 4 symbola a pouze na poslední tabuli (101a) jsou symbola 2, totiž avers a revers. Všechny tabule jsou číslovány kromě poslední (I. až C.). První skupinu tvoří (tab. I—V.) „*Romanorum pontifices*“, od Innocence VIII. (1484—1492) s jeho vlastním jménem („*antea Joan. Bapt. Cibo*“, recte Zibo) do Sixta V. (v rukopise „*Xystus V.*“, 1582—1590) též s vlastním jménem („*alias frater Pyretus do Monte Alto*“, recte Felix Peretti). Druhou skupinu (tab. VI. až XVII.) tvoří „*Romanorum imperatores*“, a to od bájného symbola C. J. Caesara do Rudolfa II., kterému jsou určena 4 různá s odlišnými hesly (1: „*Saluti publicae*“, 2: „*Sic ad astra*“, 3. a 4: „*Adsit*“). Posledním Rudolfovým symbolem je dvouhlavý říšský orel držící v heraldicky pravém spáru šíp dolů obrácený. Jediná tabule je určena (tab. XVIII.) pro „*Imperatores Orientis*“ a od tab. XIX. až do předposlední jsou zařazena symbola „*Reges etc.*“ Mezi nimi na tab. LIII. je nakresleno symbolum Jiřího z Poděbrad („*Georgius Boiebracius, rex Bohemiae*“ etc.) s heslem „*Facit fama sat est*“. Konečně na poslední nečíslované tabuli je umístěno symbolum pod legendou „*Octavius Strada S. C. M. aulicus, civis Romanus et antiquarius, delineavit hunc librum*“, vpravo s přímořskou krajinou se dvěma pohořími, mezi nimiž vychází slunce, s legendou „*PIV SPLENDE SE SI SCVOPRE*“ a vlevo s plachetnicí na moři s hvězdou nahoře s legendou „*BVENA GVIA.*“

Pro srovnání lze jednak poukázat na uvedený tisk, jednak na 2 dosud zjištěné rukopisy: 1.) v bývalé dietrichštejnské knihovně mikulovské, nyní v Univ. knihovně v Brně sign. Mk 51 (srov. VI. Dokoupil, *Scupis rukopisů mikulov. dietrich. knih.*, 1958); 2.) v knihovně stát. zámku v Mnichově Hradišti nad Jiz. sign. 13-9-9, datovaný r. 1599. Oba tyto rukopisy jsou bez předmluvy a jsou stejně jako žerotínský rukopis čís. 75 kresleny perem a modrým inkoustem a písmem se shodují s jiným Stradovým rukopisem v býv. mikulovské knihovně (v Univ. knih. v Brně sign. Mk 4 „*Libro de' dissegni per vasella di argento et oro, servitio della credenza e tavola*“) a s rukopisem Stradovy „*Chronica thesauri antiquitatum*“ v Univ. knih. v Praze sign. XII-D-20. Z tohoto srovnání plyne, že tvrzení předmluvy i poslední tabule rukopisu čís. 75 („*delineavi*“ etc.) jest pojmatí tak, že Strada kreslil návrhy, které si dával svým kresličem a písařem provést. Obsahově se uvedené rukopisy „*Simbol*“ poněkud liší a také v kresbách (na př. v žerot. a mikul. rukopise symbolum Jiřího z Poděbrad) jsou rozdíly, ale žerotínský rukopis čís. 75 je nejširší a jediný s předmluvou a dedikací. Protože mnichovohradištský pochází z r. 1599, mikulovský se omezuje jen na skupinu císařskou a královskou (i bez symbola Stradova!), zdá se, že je žerotínský rukopis z opisů tohoto Stradova díla z nejstarších, asi brzy po r. 1592.

102a—140a: „*Index huius libri secundum alphabetum*“. (etc.)

140b: Ø

Pap., XVIII., 43 ff., 33 × 22 cm, vaz. polokožená s deskami potaženými škrobovým papírem.

1a: „**Summulae seu Institutiones dialecticae cum annexis doctrinalibus de praedicabilibus et praedicamentis**, quibus in arce Ullersdorfensi operam dabat illustrissimus dominus, D. comes Johannes de Žerotin sub **P. Guinando Ferdinando Heinrich**, s. o. Praedicatorum, ss. theologiae lectore e conventu B. Mariae Virginis Schönbergensi, a die 27. novembris anni 1736.“

1b: ∅

2a—35a: „Institutiones dialecticae. Prologus. Cum finis intellectus humani sit scire et sapere × iam demonstrasti bonitatem consequentiae.“

35b: ∅

36a—43b: „Doctrinalia quaedam de quinque praedicabilibus et decem praedicamentis. An divisio Porphyrii in quinque praedicabilia sit adaequata? Notandum: Praedicabile potest primo latissime sumi × habere socium ad colloquendum, ad cohabitandum.“

Opis soukromých výkladů z filosofie, které pro Jana z Žerotína (recte Jana Karla, syna Jana Ludvíka) konal na Losinách dominikán P. Ferdinand Heinrich, řeholním jménem podle rukopisu „Guinandus“ (snad Guniandus, Gunialdus: srov. Grotefend, Handbuch d. hist. Chronologie 109). Franz Harrer, Geschichte der Stadt Mährisch Schönberg, 1923, 355, uvádí v seznamu klášterních bratří dominikánského kláštera v Šumperku k r. 1753 jméno „Friedrich Heinrich“ (vicarius). Srov. též čís. 79, 110.

Pap., XVII., XI + 148 pp., 32 × 21 cm, v měkkých deskách ze škrobového papíru.

pag. I—II: ∅

(a) pag. III—XI: „**Verzeichnuss aller zu der hof-kammer confiscirt und eingezogenen gütter im marggrafthumb Mähren, gesetzt nach dem alphabeto**. A. Austerlitz × Zechinie.“

Podobný seznam otiskl Chr. d'Elvert, Beiträge zur Geschichte der Rebellion, Reformation, des dreissigjährigen Krieges und der Umgestaltung Mährens im siebzehnt. Jahrhunderte (Schriften d. hist.-stat. Sektion XVI, 1867, 278—280). V žerotínském rukopise s jiným explicitem.

(b) pag. 1—125: [**Confiscations- und crida-protokoll von 1624.**] „**Hans Czeyka in totum condemnirt × dahero man von ihnen nichts nehmen oder bekommen können.**“

Titul podle vydání, které z jiného rukopisu pořídil Chr. d'Elvert na m. uv. v pozn. k odd. (a) pp. 237—278. Nověji vydal z rukopisu patřícího kdysi olomouckému kanovníku hr. Glandorffovi J. Slovák, Pobělohořský konfiskační protokol moravský z roku 1623 (Kroměříž 1920) 65—122. Srov. též J. Slovák, O konfiskovaných statcích na Moravě (Brno 1919).

pag. 126: ∅

(c) pag. 127—145: „Verzeichnuss aller deren bei allhie gehaltener Mähri-schen crida-commission in die straff gezogen und diesem prothocollo einver-leibt worden. A. Andreas Seydel × Zhäts [!] Diettrich von Hodiegowa.“

O tomto seznamu v. d'Elvert na m. uv. pag. 278.

pag. 146—148: ∅

78

VI — 2283

Losiny: 44

Pap., XIX., VIII + 158 + LVI pp., 28,5 × 23,5 cm, vaz. atlasová, bílá.

„Ruryk's Enkel in Böhmen und Mähren oder Stammbaum der gräflichen Familie Zierotin. Seiner hochgeborenen, dem herrn Zdeňko, grafen von und zu Zierotin, freiherrn von Lilgenau . . . als andenken an den kurzen aufenthalt in der Karpatengebirgsgegend des Sanoker kreises in Galizien im jahre 1860 gewidmet vom tiefergebenst unterzeichneten verfasser Ph . . . S . . . ende juli 1861.“

Pokus o genealogii žerotínského rodu, a to jak moravských Žerotínů; tak i t. zv. českých, správně z Žirotína, od bájných předků až po XIX. stol. Příležitostný a oslavný spisek má genealogickou hodnotu jen pokud jde o novější členy moravského rodu žerotínského. Na konci (pp. I'—LIV') připojeny „Aufklärende noten zu dem werke“ a (pp. LV'—LVI') „Inhaltsverzeichniss“. — Pag. I—IV, VI, VIII, 158: ∅.

79

VI - 2284

Losiny: 45

Pap., XVIII., 53 ff., 33,5 × 22 cm, vaz. celokožená, hnědá.

1a: „Tractatus ethicus, cui in arce Ullersdorfensi operam navavit illustrissimus dominus, D. Joannes, S. R. Imperii comes iunior de Zierotin, professore P. F. Guinando Ferdinando Heinrich, s. ordinis Praedicatorum, ss. theologiae lectore e conventu b. Mariae Virginis Schönbergensi anno Domini 1737.“

1b—3b: ∅

(a) 4a—38b: „Ethica. Ethica a moribus dicta × quam veritatem spiritus sinceram.“

Sectiones I.—XVIII., z nichž poslední: „De terminis rei publicae“. U začátku na fol. 4a datum: „Initium 1737, 17 septembris.“

(b) 39a—52b: „Tractatus de ultimo fine hominis, de voluntario et involuntario, de circumstanciis. Examen I. De ultimo fine hominis . . . Cum communis sit paroemia × (52a:) Summa ethicae . . . (52b:) . . . figura probitatis.“

Na konci datum: „Finivi anno 1737 die 10. decembris“. Srov. čís. 76 a 110.

53a—b: ∅

80

VI — 2285

Losiny: 46

Pap., XVII., 52 ff., 32,5 × 20,5 cm, vaz. celokožená, hnědá.

„Virtus leonina, das ist die löwens-tugendt und tapferkeith, welche aus dem ansehentlichen und hohen geblüthe der uhralten und grossmächtigsten fürsten in Reussen auf das edelste und sehr vornehme geschlecht der be-

rühmten Zierotinischen stammens durch eine lebendige und brunlautere ader glücklichen hergeflossen ... **Geschlechtsbeschreibung ... durch Dominic Franz Calin von Marienberg**, rittern und hofgraffen, wie auch kaiser. geschichts- und geschlechts-beschreibern, mit zulassung der oberen in lateinischer sprache, alhie aber **ins teutsche versetzt von Hieremia Hermenegild Böhm**, kaiserl. geschwornen notario publico und bürgern der königl. Alten Stadt Prag.“

Německý překlad latinského spisku o genealogii rodu žerotínského (včetně ne-správně i Plichtů ze Žerotína). Tisk, jehož úplný titul v latině viz Zbrt, Bibl. čes. hist. I, 1900, 628 čís. 23.110, byl Calinem vydán ve Vídni 1683 (typis Leop. Voigt). H. H. Böhm, překladatel Calinova dílka do němčiny narodil se v Gürsdorfu ve slezském knížetství Javorském, protože mu odtud bylo vydáno 24. V. 1679 potvrzení řádného manželského původu. V knize měšťanských práv (v Archivu hl. m. Prahy-čís. 537 fol. 185) je zápis přijetí Böhma za měšťana Starého města pražského dne 12. IX. 1678 (podle sdělení Archivu hl. m. Prahy). Je tedy jisté, že se Böhm zdržoval v Praze od sedmdesátých let XVII. stol., ale datovat jeho překlad bezpečně nelze. Také datum jeho úmrtí je neznámé, je však jisté, že žil ještě r. 1683, kdy mu listina o manželském původu byla vrácena. Fol. 1a—2b, 49b—52b: Ø.

81

VI — 2286
Brno: Žerot. dep. 2

Pap., XVII., X + 562 pp., 31 × 20,5 cm, vaz. polokožená, černá, na 2 provázky k zavázání, vaz. odřená.

[**Kopialbuch der deutschen Briefe des Primislaus von Žerotín v. J. 1667—1672.**]

p. I (rukou XIX. stol.): „Briefe des herrn von Zierotin aus dem 17. jahrhunderte.“

pp. II—X: Ø

pp. 1—526: (in marg:) „An herrn grafen Rabathi, bedanknusschreiben wegen des geschenkten pferdes, den 3. jan. anno 1667 × (p. 525:) (in marg:) Dem rath von Ollmütz ersuchungsschreiben umb gerichtliches gutachten... (p. 526:) 14. 7-bris 1672.“

Kopie dopisů většinou datované in margine. Počátky jednotlivých let: (p. 1:) 1667. — (339:) 1668. — (402:) 1669. — (446:) 1670. — (472:) 1671. — (526:) 1672 (pouze jediná kopie!).

pp. 527—562: Ø

82

V — 2288
Olom. UK: M-II-366

Pap., XVI, 326 ff., 32,5 × 22 cm, místo vazby obal perg., měkký z kusé listiny (v. dále), na přední straně a na záložce zadní strany obalu nápis „Kniha pŕhonův a nálezův od léta 1460. N° 40“; uvnitř sign. „I. C. 4“. Z rukopisů hořovických.

Na předním a zadním přideští (na rubu obalu) český dlužní úpis Hynka Bošovského z Polánky a na Bošovicích z r. 156/// (ostatek ukryt v hřbetě); na ohbí zadního přideští „Kniha pŕhonův a nálezův“. Hřbet ztužen pergamenovými proužky z české knihy nebo listiny.

1a—b: Ø

2a—321b: [Sborník vybraných moravských půhonů a nálezů.] „Léta od narození Syna božího Krista Pána tisícího čtyřstého šedesátého [recte: „šestého“] etc. znamenají se půhonové a nejprvé na jeho milost markraběte Jošta etc. Jan z Stupče [!] pohoním osvícené kníže markrabí Jošta moravského X Léta buožího M V^cXLIII^o. Když kdo na místě sirotčím pana hejtmana nepohání . . . z vládyk Václav Tetaur z Tetova.“

Zamýšlená systematika s hlediska věcného se projevuje některými souhrnnými rubrikami na př. (18b:) „L. b. I M IIII^{co} LXXIII° o poručníky a sirotky“; (24b:) „O ručení za pán č'ověk“; (25a:) „Že moc má otec odporučiti mimo dceru, ustanovení panské“; ale je porušena místy chronologickým sledem (na př. 2b: 1413, 3b: 1419, 12a: 1464, 15b: 1475, 32a: 1488, chyba v datování prvního půhonu je evidentní, srov. ed. Brandl, Lib. cit. I, 185, čís. 367). Cf. Čáda, Sborníky mor. půh. a nál. (Akad. V. Vojtíškoví k 75. naroz. 1958) 46.

Některé typické zápisy kromě již uvedených: (2a:) „O škody, kteréž se v listech hlavních kladú“; „O věno“; (3b:) „O starožité držení“; (17a:) „O zboží mordy dobytém [!], na kterémž by věno bylo“; (106a:) „Téhož léta 1507 o sv. Martině půhonové, kteříž měli jíti a potom o Svíčkách souzení býti, i nešli, ani sněm držán byl, z příčiny té, že mor ukrutný byl“; (121a:) „O omyl písařem. Petr z Žerotína a na Šumberce pohoním p. Viktorína, bratra svého“; (166a:) „O Bůh všemohoucí. Vok Pňovský z Sovince . . . poh. kněze Jana, děkana i vši kapitoly olom. . . a t. j. v. d., že sú nálezu pánův JMťi dosti neučinili a faráře louckého k tomu neměli, aby na Velikú noc ‚Buoh všemohúcí‘ jazykem moravským napřed začínal“ (1521). Fol. 160a—161b: ∅.

Fol. 159a—b a 326a—b je pergamenová listina, tvořící obal dalším složkám, které jsou však od dáвна už foliovány společně s první částí. Podle mnoha přípisků se tato listina jeví jako čistopis, kterého bylo použito za koncept kšaftu některého Stráneckého ze Stráneck, plně však nelze listinu určit, protože její dispozice je všita do hřbetu a pravá část listiny, kde bylo vročení, jest užiznuta. Poznámky k doplnění jsou též na rubu listiny.

322a—326b: ∅

83

V — 2289
Olom. UK: M-II-368

Pap, XVI., XLIV + 454 ff., 32 × 22 cm, vaz. perg. žlutavá, na hřbetě špatně čitelné „Memorabilium MSC.“, uvnitř sign. „I. C. 23“; na 4 řemínky k zavázání. Z rukopisů hořovických.

Ia—b: ∅

[Sborník vybraných moravských půhonů a nálezů.]

IIa—XVa: [Abecední index.]

XVb—XLIVb: ∅

1a—407a: „Puohonové a nálezové, kderěž sou se staly při právě brněnským od léta 1547.“ (etc.)

Vybrané opisy moravských půhonů a nálezů z půhonných a nálezových knih brněnských pod literou O—Y, nyní v Státním archivu v Brně sign. 19—23, 25—27 a 29—30 z let 1547 až 1592. Srov. obdobný sborník v rukopise čís. 102. — Fol. 32b, 140a—b: ∅. Cf. Čáda, Sborníky mor. půh. a nál. (Akad. V. Vojtíškoví k 75. naroz. 1958) 42.

407b—454b: ∅

Pap., XVI., 311 ff., 33,5 × 23,5 cm, vaz. perg. měkká z graduálu, značně poškozená, stehy silně uvolněné, listy na okrajích steřelé, na hřbetě štítek se signaturou „X. 4. 1“. Z rukopisů hořovických.

[Sborník vybraných moravských pŕhonů a nálezů.]

1a—21b: [Abecední rejstřík.]

Údaje se shodují s foliací sborníku, ale z rejstříku chybí písmena A a část B.

22a—25b: Ø

26a—311b: ///, „uherských dobrých a tu jemu vinu dávám, že mi jest slíbil za pana Jana z Bludova a z Bučovic za XV^c kop a těch mi nepřil, jak mi slíbil. Zná-li se etc. Mezi Protivcem starším z Zástřizl a Mikulášem z Vojislavic páni našli... (26b:) ... Když kdo koho o věc dotýkající samého neviní, že ten za mrtvého odpovídati nemá. Oldřich z Kounic a na Kurovicích pohoním Jiřika Kůzele z Žeravic a z Kvasic × (311a:) Nález na mocné přestání... (311b:) ... z vládyk Petr Vlachovský z Vlachovic.“

Ze staré foliace vyplývá, že na počátku chybí ff. I—XXXV. První kusý pŕhon lépe reprodukován než v originále (cf. Brandl, Lib. cit. V, 1895, 47 čís. 268). Pořadatel se snažil sestavovat vybrané pŕhony a nálezy pod věcná hesla, jimž vyhradoval složky; takže na konci složek zůstávala někdy prázdná folia (na př. 28a—b, 31b, 37a, 129a—b etc.), ale nedovedl se oprostit všude od chronologického řazení. Dodatečně nadepsaný letopočet na fol. 26a „1480“ je správný (cf. cit. ed. výše). Srov. Čáda, Sborníky mor. pŕh. a nál. (Akad. V. Vojtškoví k 75. naroz. 1958) 45.

Rubriky byly zřejmě voleny podle vzoru Knihy Tovačovské. Některé typické rubriky a důležité zápisy: (28b:) „Annorum etc. LXXXI [1581] naučení panské p. komorníkovi o rukojmě, kteříž k listóm pohnání jsú“; (32b:) „Annorum etc. 81 [1581] circa festum Galli Brune. Naučení panské Prokopovi Dřínovskému. Poněvadž Prokop pro dluhy statku svého držeti nemóž“; (62a:) „L. b. 1500. Když rukojmě jsú, že jistec odpovídati nemá. O plat na dvoře v Studenci. Kněz Jan, kvardián, a konvent kláštera sv. Františka na předhradí olomúckém“; (117b:) „O pannách do kláštera daných“; (261a:) „Když se komory královské dotýče“; na fol. 85a vedle poznámky o moru (cf. zdejší čís. 82 fol. 106a v pozn.) přípisek jednoho z písařů sborníku: „1507 eodem anno ut supra circa festum s. Mathei [21. IX.] ego M. natus sum.“

Pap., XVI., IV + 237 ff., 30 × 19,5 cm, vaz. papír. potažená perg. listem z graduálu; na hřbetě sign. „A. a. 4. 12“ a uvnitř „I. B. 39“. Z rukopisů hořovických.

Na přední předsádce rukou knihovníka XIX. stol.: „Nálezy“.

1a—IVb: Ø

(a) 1a—12b: [Sborník vybraných moravských pŕhonů a nálezů z let 1475—1524.] „O zboží dobytém mocí, na kterémž by věno bylo. Nález in longo registro 1475. Mezi panem Markvartem a panem Janem z Pernštejna × O stávkách, když se pán člověka nedrží. Mezi panem Karlem a panem Janem Piňovským... naučení jim na tom dáti ráčí.“

Opis zlomku shodný se zdejším rukopisem čís. 105, i v rubrikách tam uvedených v poznámce.

(b) 13a—132b: [Sborník (druhý) vybraných moravských pŕhonů a nálezů.] „Znamenají se někteří pŕhonovcė a nálezovcė, paměti, pŕpovědi a jiné potřebné věci v tomto markrabství moravském, zběhlé od léta Páně tisícího čtyřstého devadesátého devátého. Plat^h z Ejvanovic × Léta Páně 1516. Jan z Lomnice a z Velké Bíteše pohním pana Hynka z Ludanic... z vládyk Jindřich Pŕepiský z Rychnburka.“

Také oddíl (b) je shodný s rukopisem čís. 105.

133a—237b: ∅

86 r. c. 422

VI — 2292

Brno: Žerot. dep. 3

Pap., XVII., I + 113 ff., 32 × 20 cm, vaz. perg. z hebrejské bohoslužebné knihy, kdysi na 2 řemínky k zavázání, na přední desce „Kniha Nauczenj“; uvnitř sign. „I. C. 12“. Z rukopisů hořovických.

Ia: „Kniha naučení, kteráž jeho milosti [Karlu staršímu z Žerotína] od jich milcstí nejvyšších ouředníků a soudcův zemských m[arkrabství] m[oravského] po ten čas, co ouřad hejtmanský na sobě míti a držeti ráčil, dávana jsou, založena léta Páně 1609.“

Ib: ∅

1a—107a: „1609. Při soudu olomouckém svatotříkrálském o statek po nebožtíku panu Arklebovi z Víckova. Naučení panu Karlovi staršímu z Žerotína, hejtmanu markrabství moravského, J. Mt. krále uherského a voleného čekance království českého radě a komorníku etc., o statek po nebožtíku Arklebovi z Víckova pozůstalý dané. Poněvadž Arkleb z Víckova bez dítek i poručenství z tohoto světa jest sešel × (102a) Léta Páně 1625 při komisi od JMC. nařízené o času soudu brněnského svatokunhutského... (107a:) Téhož léta při též komisi a času... Actum o svatě Kunhutě léta 1625.“

Různí písaři psali jen po pravé straně, levé strany zůstaly nevyplněny. Naučení z let 1609—1625 zachovávají chronologický sled. Karel st. z Žerotína byl zvolen zemským hejtmanem 16. VI. 1608. K tomuto rukopisu čís. 86 srov. Lib. Urbánková-Hrubá, Kancelář K. st. z Žerotína (Sborník archiv. prací IV. 2, 1954) 54 sq. a Čáda, Sborníky mor. pŕh. a nál. (Akad. V. Vojtíškoví k 75. naroz. 1958) 52.

107b—113b: ∅

87

VI — 2295

Brno: Žerot. dep. 40

Pap., XVII., 142 ff., 20 × 15,5 cm, vaz. perg. tuhá, černě natřená, na hřbetě zlatým písmem: „Exercitia scholastica.“

[Exercitia scholastica Primislai a Žerotín.]

Na fol. 1a: „Sum ex libris Primislai, liberi baronis a Zerotin. Anno Domini 1605. — Omnia conando docilis solercia vincit. Lust undt liebe zu einem ding macht alle arbeit gering. — Fide, sed cui vide. Vertraue, aber sieh wem. — Primislaus bin genandt, gutter vatter ist mir, wol bekandt.“

Autograf Přemysla, syna Jana z Žerotína. K obsahu viz pozn. u čís. 88.

Pap., XVII., 148 ff., 20 × 15 cm, vaz. perg. tuhá, černě natřená, na hřbetě zlatým písmem: „Exercitationes literariae.“

[Exercitia scholastica Johannis Theodorici a Žerotín.]

Na fol. 1a: „Sum ex libris Johannis Theodorici a Zerotin.“

Autograf Jana Dětřicha, syna Jana z Žerotína; jiný podobný rukopis Jana Dětřicha v. výše čís. 6. Obsahem rukopisu č.s. 88 jsou školní cvičení v překladech z němčiny do latiny, místy i naopak; mimo to několik krátkých řeckých textů bez překladu. Až do fol. 101b se obsah rukopisu shoduje — alespoň v německých úkolech, nikoli v překladu — s obsahem prvních 94 listů podobného školního sešitu bratra Jana Dětřicha, Přemysla z Žerotína, v rukopise čís. 87, ve kterém však jsou některá thémata vynechána nebo nepřeložena. V této části je v obou rukopisech i shodný fingovaný dopis s datem „Strassburg den 16. maji 1605“. V další souvislosti se však obsah obou rukopisů liší, i když jejich ráz zůstává stejný, a přicházejí tu i nestejná místní a časová data: tak v rukopise Jana Dětřicha je zařazen fingovaný dopis otci datovaný „zu Strassburg den 16. augusti stilo veteri anno 1605“, v rukopise Přemyslově zase smyšlený dopis bratranci „datum Regensburg den 31. octobris 1605“. Frant. Hrubý v článku „Moravské památníky z doby předbělohorské“, ČMM 49, 1925, 196 d. z těchto místních údajů usoudil, že jde o školní sešity jmenovaných Žerotínů z doby jejich studia na akademii ve Štrasburku v letech 1604/6.

Ch y b í. Podle katalogu:

„Oratio de viro nobili de Zástřizl 1596.“

Jako rukopis s uvedeným názvem vedeno v katalogu z druhé pol. XIX. stol., čís. 246 soupisu, kdežto katalog z r. 1805, čís. 113 soupisu, uvádí: „Oratio Venceslai de Zástřizl ad virum vere illustrem D. Fredericum b. Zierotinum“ s poznámkou „ohne Druckort, 1596“. Patrně opis tisku (Typis Jacobi Stoer 1596; srov. exemplář v PUK sign. 52 G 81).

Pap., XVIII., 62 ff., 16×9,5 cm, vaz. perg. bělavá, na zadní desce údaje let „pro anno 1697 bis 1702“ a dvě žerotínské pečeti, které kdysi uzavíraly šňůrou zavázaný deník.

[Tagebuch Johann Joachyms von Žerotín v. d. J. 1701.]

Vepsáno do tisku: „Verbesserter schreib-kalender auf das jahr 1701 mit ihr. königl. majest. in Pohlen und churfl. durchl. zu Sachsen allernädigsten privilegio. Leipzig bei Thomas Fritschen“. Poslední zápis je datován „5. novembris“. Pisatel deníku není udán, ale je podle písma jisté, že jde o deník Jana Jáchyma, jehož pokračování v. v čís. 72, jak vyplývá ze srovnání s řadou deníků pod tímto číslem.

Čtyři papír. listy z XVIII. stol. v obálce 21 × 14 cm, s nápisem knihovníka z XIX. stol.:

„Briefe, die sich auf die Zierotinische familie beziehen.“

Na obálce na líci: „A Monsieur, Monsieur Biuck [!] de Gerstenfeld, conseiller au tribunal de la Moravie a Brinn“. Písař špatně četl koncept, správně má být „Bicek (v konceptu asi „Biczek“) de Gerstenfeld“.

Na obálce na rubu: „A Monsieur, Monsieur Jean Charles comte de Prschma, baron de Pilkau, chambellan de S. Majesté royal imperial apostolique, et seigneur de la seigneurie de Falkenberg et Tillovitz a Brünn“.

Obsah čtyř německy psaných dopisů:

1) Jan Jáchym hr. z Žerotína uznává dluh 4.069 fl. 50 kr. a zavazuje se jej zaplatiti jako taxu za udělení predikátu „hoch und wohlgebohren graf“. „Wien den 22-ten augusti 1711“. Dvoulist s vlastnoručním podpisem „Johann Joachim graf und herr von Zierotin m. p.“ a s jeho pečeti.

2) (Na rubu:) „Copia“. — „Intimations-dekret die löbl. kais. hof-cammer den Zierotinischen reichs-grafenstandt betreffend, in simili an die löbl. kais. hof-, kriegs-, königl. ungarische, königl. böhmische und österreich. hofcanzlei.“ Ověřený opis na jednom listu, datovaný „Wien den 16. augusti 1710“ s přitištěnou pečeti a s vlastnoručním podpisem „Johann Peter Hahn, k. h.-cantzleidiener“.

3) Louis hr. z Žerotína advokátovi Sulzbeckovi v Brně o testamentu své matky. 1. list s vlastnoručním podpisem „Louis graf Zierotin m. p.“; datovaný „Ullersdorf den 13-ten juli 1763“.

4) (Nadpis:) „Ad tabellam VII. baronum Zierotinorum lineam Namiestensem.“ Dvoulist s genealogickým materiálem doplňujícím genealogickou tabuli ve spise Calinově „Virtus leonina“. Sine dato et loco.

Pap., XVIII., 240 pp., 19,5 × 16 cm, vaz. kožená, hnědá, bez ozdob.

„Exercitia rhetorica composita et descripta a 26. februarii anni, qVo DiLeCta patria a BorVsqo VIRTvte heroVM regInae HVngarIae fVIt LiBerata [1741], usque ad ultimam junii anni, qVo haeC VICtrIX CaesarIs, GaLLi, PoLoNI, HispanI, reX BoheMIAe est saLVtata aC Coronata [1743], a Josepho Carolo comite de Zierotin et L. B. de Lilgenau Ullersdorffii in Moravia.“

Pisemná cvičení v rhetorice od začátečnických „Exercitia progymnastica“ až k „Orationes“, která podle chronogramů v titulu psal v letech 1741—1743 Josef Karel z Žerotína patrně za vedení svého preceptora P. Aloise: srov. rukopisy čís. 5, 68, 69 a 117. — Pag. 217—230: „Exercitium epistolarum secundum modernum stilum factarum“ (tyto stránky měly kdysi samostatnou paginaci). — Pag. 208—216, 231—240: ∅.

Pap., XVII., 166 ff., 22 × 17 cm, vaz. kožená, černá bez ozdob, s dvěma kovovými sponami. Fol. 1a: „Ex libris bibliothecae comit. Zierotinianaе Ullersdorffii.“

(a) 1a—41b: „La politique aisée avec les reflexions necessaires pour former la prudence d'un gentilhomme et pour luy inspirer de bonnes inclinations. Preface. Le dessin de l'autheur dans ce petit traité, qu'il a tiré de la Polit que du prince, enseignée au roy et à monsieur. a esté de s'en servir comme d'un abrégé pour faciliter l'intelligence de ses Essais politiques qu'il a composés sur les maximes des anciens et des modernes, auxquels il adjouste tousjours des reflexions accommodées à l'usage des gentilhommes . . . (2a:) La politique aisée abrégée méthodiquement en faveur des princes et de la noblesse, pour leur inspirer des nobles et des bonnes inclinations et pour leur former le jugement et pour leur servir d'introduction a l'histoire. Chapitre premier contenant dix maximes pour l'establissement des estats et de la fortune des particuliers × et par la toute puissance de la déesse persuasion.“

(b) 42a—58b: „Notata quaedam pro geographia. Il y a 7 républiques en Europe × du septentrion, du levant et du couchant.“

59a—61b: ∅

(c) 62a: „A Paris. De l'Abbée [!] Brise. Anno 1688.“

Uvedené označení napsáno na fol. 62a jako titul, který snad patří jak k oddílu (c), tak (d).

62b: ∅

63a—89b: „Remarque sur l'histoire de France. La France estoit autre fois nommée la Gaule × la Princesse de Mekelbourg et la Marquise de Valencoy sont soeurs du Duc.“

90a—91b: ∅

(d) 92a—163b: „De l'estat de la France. La connoissance de l'estat suppose la connoissance géographique × cet estat est le plus florissant et le plus puissant.“

164a—166b: ∅

Pap., XVIII., 103 ff., 18 × 12 cm, vaz. celokožená, temně hnědá, zlatě tlačený hřbet s modrým štítkem: „Reise F. I. Z. nach Frankfurt.“

„Tagebuch meiner reise zur krönung kaiser Leopold II. im jahre 1790. Geschrieben für mich Franz Joseph graf von Zierotin von meinem freunde und hofmeister Alois Rogier.“

Deník Františka Josefa z Žerotína z jeho cesty a účasti při korunovaci Leopolda II. za krále římského (30. IX. 1790). Deník zabírá dobu od 16. VI. 1790 (4a: „Junius den 16. kam ich früh in der stadt Wien“) do 1. XI. 1790 (101b: „Nov. 1. kamen wir auf Linz“) a vedle příhod a zážitků na cestě popisuje průběh korunovace ve Frankfurtě nad Mohanem a připojuje i náčrtky uspořádání korunovačního průvodu i některé zasedací pořádky podle tehdejšího korunovačního ceremonielu. — Fol. 1a—2b, 3b, 102a—103b: ∅.

Pap., XVIII., 105 ff., 22 × 17 cm, vaz. polokožená, hnědá, na hřbetě vyzlíceno: „IVS PVBLICVM“.

1a—b: Ø

2a—103b: „**Philippi Reinhardi Vitriarii Institutionum juris publici Romano-Germanici explicatio dictata a domino Andrea Weiss**, professore juris naturae et gentium Academiae Lugduno-Batavae, scripta in eiusdem domini professoris collegiis a me, Josepho Carolo comite de Zierotin, anno 1750.“ (2b: Ø, 3a:) „Proemium ad Ius publicum Romano-Germanicum. Praemittam primo de indole × (96a:) Liber quartus, titulus primus. De comitiis... (103a:) ... Titulus octavus. De iudicio Rothwilensi... in capitulaticne nov. art. 18 § 8.“ — „Finitae sunt lectiones hae die 6a maji anno 1750. Finis.“

Přednášky o veřejném právu římsko-německé říše podle učebnice Filipa Reinharda Vitriaria (srov. jiné přednášky tohoto druhu výše čís. 55), které konal na leydenské universitě r. 1750 prof. Andreas Weiss a zapsal Josef Karel z Žerotina, Viz též č.s. 70.

104a—105b: Ø

Ch y b í. Podle katalogu:

„Listy Karla staršího z Žerotína Holomúci“, 2 svazky.

Viz v předmluvě sub VIII.

Pap., XVIII., II + 192 pp., 19,5 × 16 cm, vaz. celokožená, temně hnědá, slepě tlačená.

„**Hofcriticus oder Aufrichtiger rath**, welcher die bei höfen so wenig beliebte, doch sehr nothwendige wahrheit mit klaren bevestungen entdecket, und denen regenten, fürsten, grafen und allen herrschaften nebst den politischen staat die sichere gewissens-leitung anführet, wie sie mit ihren beamten und dienern, wie auch diese mit ihrer herrschaft herfahren sollen, welches alles unterredungsweise unter zweien personen vorgestellet wird. — Abgeschrieben von P. Al. a M. D. im jahr 1740.“

Spisek je psán jako dialog mezi dvěma osobami „Sincerus“ a „Politicus“; označení prvé z nich jménem „Sincerus“ připomíná stejnojmenný pseudonym, pod nímž někdy publikoval německý právník a státník Konrad von Kulpis (1652—1698, cf. Allg. deutsche Biographie XVII, 1883, 366). Rozdělení: pp. 1, 2: „Vorrede“. pp. 2 sq.: „Das ganze werklein wird durch eine unterredung zwischen zweien freunden, deren einer zur behauptung Sincerus, der andere zur widersprechung Politicus gennant wird.“ — Na pp. 175—183: „Inhalt dieses werkleins.“ — pp. II, 184—192: Ø. — Opisovač je nepochybně „Pater Aloisius a Matre Dei“: v. rejstřík.

Pap., XVIII., IV + 88 pp., příčný formát 5 × 8 cm, vaz. kožená, černá se zlatěním, v koženém pouzdře.

pag. I: [Italský věnovací přípisek.]

pag. II: „A Joseph.“

pp. III—IV, 1—61: „Girrendes Täublein, das ist gebundene seufftzerlein eines mit gott verbundenen hertzens, wodurch das selbe bey allen äussern umständen das feuer seiner heiligen liebe zu unterhalten sucht. 1748. A. Z.“

Opis anonymního tisku, jehož vydání z r. 1750 (London) vykazuje British Museum, Catalogue of Printed Books, TAE, sl. 162. Holzmann-Bohatta, Deutsches Anonymen Lexicon 1501—1850, Bd. IV, 1907, 146, znají jen vydání z r. 1835 s poněkud pozmeněným titulem, k němuž uvádějí jméno autorovo: Johann Gerhard Oncken.

pag. 61: [Francouzský přípisek.]

Datováno 9. XII. 1748 a podepsáno „vostre tres fidel pere J. L. Zierotin“. Ruka táž, jako na str. I, pisatel patrně Jan Ludvík z Žerotína. Podle záznamu na str. II se věnování na str. I i tento přípisek vztahují na jeho syna Josefa Karla z Žerotína.

pag. 62: [Tři anagramy, latinsky a německy, s datem „Ullersdorf den 15. november 1751.“]

pag. 63—86: [Formulare missae cum evangelio „In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Ne terreamini ab his, qui occidunt corpus.“]

pag. 87—88: [Italská modlitba.]

Poslední dvě stránky na volném listě týmž písařem jako str. I.

I. C. 416

Pap., XVII., XIV + 343 ff., 31,5 × 21 cm, vaz. perg. bělavá, polotuhá, na přední desce kdysi zlatě tlačené supra libros se sdruženým znakem a legendou: „* IAN. ZIALKOWSKY . Z . ZIALKOWICZ . A . NA . DOBROMILICYCH . * ALINA . SSLEINY-CZOWNA . Z . SSLINYCZ . DRVHA . MANZIELKA“ a nápis „Vejpis prvních knih zemskéjch sněmovních marg. morav.“, na zadní desce zlatě tlačený sdružený znak se zachovalými písmenami „I.Z.ZZ. A.B.Z.S.“, na hřbetě „Memorabil. MSC“ a signatury „1919“, „Z. 3“, kdysi na 2 řemínky k zavázání. Z rukopisů hořovických.

Na předním přidešti nalepeno ex libris (26 × 16 cm) Jana Žalkovského z Žalkovic, místodržícího nejvyššího písařství (od 1593 do 1611) markrabství moravského, se sdruženým znakem s manželkou (první) Anýžkou Bítovskou ze Slavíkovíc († 1609). O tomto ex libris v. Boh. Lifka, Z libráře Jana Žalkovského ze Žalkovic v l. 1590—1625 (Slovanská knihovna VI, 1947, 81 ns., též zvl. otisk str. 3 ns.). Ex libris má dole připojeno datum „1607“. Dole na předním přidešti je připsána sign. „I. B. 6.“.

[První knihy sněmovní markrabství moravského z let 1526—1546.]

Ia: „Sněmy založený a psaný od léta 1526 až do léta 1546. No. I.“

Ib—XIVb, 1a—b: ∅

2a—337b: „Na sněmu obecním, kterýž držán byl v Brně tu neděli po svatém Matúši [23. IX] po smrti nejjasnějšího knížete a pána, pana Ludvíka, uherského a českého krále a markrabě moravského, toto se jednalo léta tisí-

ciho pětistýho dvadcatého šestého.“ „Odpověď do království českého X (333a:) Léta Páně 1546 v outerý po sv. Martině [14. XI] v městě Olomouci držán jest sněm obecní... (337b:) List věřící do království českého... abyšte VMtmi i jinými pobožně, chvalitebně, svorně a užitečně jednati a zavíratí ráčili.“ „Descriptus hic liber per me Paulum Czahelium etc. anno 1608.“

Opis t. zv. Kopiáře sněmovního sv. I. 1526—1546 (sign. 19 v Stát. archivu v Brně). Proti dřívějším názorům (cf. Ant. Haas, Archiv žerot.-vrbenský, 1948, 30 a Lib. Urbánková-Hrubá, Kancelář K. st. z Žerotína v Sbor. archiv. prací IV. 2, 1954, 60) supra libros a ex libris dosvědčují, že si rukopis dal pořádit místopisář Jan Žalkovský svým písařem Pavlem Cahlem Višňovským (Paulus Czahelius), o němž v. Fr. Matějka, Moravské zemské desky III., kraj olom., 1953, předml. XXII pozn. 3. Z majetku Žalkovského nesporně až po r. 1609 (rok smrti první manželky Žalkovského), ale už když byla druhou jeho manželkou Alina ze Slatin (v. supra libros) je získal teprve Karel st. z Žerotína, asi ještě za svého hejtmanství.

Rukopis čís. 99 je začátkem řady opisů sněmovních knih moravských, které pokračují v čís. 100, 101 a dále čís. 180 a 179 (tak v pořadí časovém!). Jiné opisy těchto sněmovních knih v žerotínských rukopisech v. zdejší čís. 50 a 178, které však nejsou tak pečlivě vypraveny jako opisy Žalkovského. Originální knihy z bývalé sněmovní registratury jsou uloženy v Státním archivu v Brně a rozlišují se nyní na „Knihy památkové“ nebo též zvané „Památky sněmovní“ a na „Kopiáře sněmovní“. Do „Knih památkových“ se v prvních svazcích zapisovala jen usnesení sněmovní („zemská zřízení“ podle moravské právní terminologie) a do „Kopiářů“ sněmovní korespondence, ale od 2. poloviny XVI. století se již toto rozlišení přesně nedodržuje a bývají jak usnesení, tak korespondence spojovány v jediném svazku.

338a: (Druhé ex libris Jana Žalkovského se znakem Žalkovského a s heslem:) (nahore) „Nemůž se to změnit, co Pán Bůh chce mijiť“, (dole) „Jan Zialkowský z Zialkowicz na Dobromělicých a Brodku, Mijstodržijcý Neyvyššijho Pijsařstwij téhož Margkrabstwij“ (velikost 15,3×11,2 cm).

338b—343b: Ø

100 i. c. 417

V — 2313/2
Brno: Žerot. dep. 5

Pap., XVII., XXIII + 261 ff., 31,5 × 21 cm, vaz. perg. bělavá, polotuhá, stejné úpravy jako u čís. 99, na přední desce nápis „Vejpis druhejch knih zemskejch sněmovních margkr. morav.“, na hřbetě „2. Mährisch. landstäge et acta jud. MSC. Memorabilia“ a signatury „1923“ a „Z. 1“. Z rukopisů hořovických.

Na předním přidešti totéž ex libris jako u čís. 99.

[Druhé knihy sněmovní markrabství moravského z let 1547—1570.]

Ia: „Sněmy založený a psaný od léta 1547 až do léta 1570. No. 2.“

Ib—XXIIIb: Ø

1a—253a: „Odpověď pánóm poslóm krále jeho milosti.“ „Páni poslové milí, jakož jeho milost královská nám oznamovati ráčí, poněvadž tomu lidu služebnému, kterejž jsme v království uherském za 6 měsíců drželi, podle svolení každý měsíc placeno nebylo... (2b:) ... Léta Páně 1547 při času svatých Tří králův v městě Olomúci držán jest sněm obecní X (236b:) Léta

Páně 1570 v pondělí den sv. Bonifácií [5. VI] v městě Brně držán jest sněm obecní... (253a:) ... O pana Jetřicha z Kunovic. Vaší císařské milosti oznamujem, že jest nám pan Jetřich z Kunovic oznámil... i se páнем odsluhovati ve vši poddanosti budem.“

Poznámky a vysvětlivky v. u čís. 99. Opis t. zv. „Památek sněmovních“ II. (stará i nyní. sign. 14) včetně novějšího přípisku z r. 1571.

253b—261b: Ø

101

1. c. 418

V — 2313/3
Brno: Žerot. dep. 6

Pap., XVII., 336 ff., 31,5 × 21 cm, vaz. perg. bělavá, polotuhá, stejné úpravy jako u čís. 99, na přední desce nápis „Přípis třetích knih sněmovních zemskejch margkrabství morav.“, na hřbetě „Memorabilium MSCta“ a stará signatura horní oděná, dolní „Z. 8“. Z rukopisů hořovických.

Na předním přidešti totéž ex libris jako u čís. 99.

[Třetí knihy sněmovní markrabství moravského z let 1571—1583.]

1a: „Sněmy založený a psaný od léta 1571° až do léta 1583. N. 3°.“

1b—32b: Ø

33b—325b: „Léta Páně tisícího pětistého sedmdesátého prvního v městě Olomouci ten pondělí po svatým Prokopu [9. VII] držán jest sněm obecní... Instrukci na duostojného Vilíma, biskupa olomouckého X (304a:) Léta Páně 1583 v pondělí po svatém Vítě [17. VI] v městě Brně držán jest sněm obecní... (325b:) ... Item pánu místodržícímu nejvyššího písařství margkrabství tohoto na vytisknutí a rozeslání tohoto sněmu... proti kvitanci 15 kop gr. čes. má se vydati.“

Poznámky a vysvětlivky v. u čís. 99. Opis t. zv. „Památek sněmovních“ III. (stará sign. 15, nyní. 18). Pokračování tohoto rukopisu čís. 101 v rukopis čís. 180.

326a—336b: Ø

Na zadním přidešti druhé ex libris Žalkovského jako u čís. 99.

102

V — 2314
Olom. UK: M-II-370

Pap., XVI., XLI + 451 ff., 33 × 22 cm, vaz. perg. bělavá, polotuhá na 4 řemínky k zavázání, na hřbetě „Memorabilium MSC“ a sign. „X. 4. 9“. Z rukopisů hořovických.

[Sborník vybraných moravských púhonů a nálezů z let 1503—1531 a 1536—1547.]

Ia—XXVa: [Abecední index.]

XXVb—XLİb: Ø

1a—448b: „Púhonové a nálezové, kderěž sou se staly při právě brněnském od léta 1503.“ (etc.)

Moravské púhony a nálezky ve výboru odpovídajícímu látce v originálních knihách brněnských, nyní. sign. 9—14, 16—18. Fol. 68b, 109b, 198a—201b, 252b, 319b, 405a až b: Ø. Obdobný sborník v. zdejší čís. 83. Srov. Čáda, Sborníky mor. púh. a nál. (Akad. V. Vojtíškovu k 75. naroz. 1958) 42.

449a—451: Ø

Pap., XVII., 457 ff., 32,5 × 21 cm, vaz. celokožená hnědá, slepě tlačená na 2 řemínky k zavázání, na přední desce nápis „NAVCZENY“, na hřbetě sign. „X. 1. 11“ a uvnitř „I. B. 7“. Z rukopisů hořovických.

1a—b: Ø

[Systematický sborník naučení moravských Pavla Katarína z Kataru.]

2a—16b: [Abecední rejstřík.]

Odkazuje na starší foliáci (líc/rub) rukou P. Katarína, který patrně také provedl přefoliování, ale došel v něm a tím i v rejstříku jen do fol. 304b (staré 270b).

17a—33b: Ø

34a—319b: „Naučení, které sou se zběhly při cbojím právě v markrabství moravském od léta 1535 až do léta 1556 a sou v rejstřích starejch pod literou A [připsáno:] a jsou ode mne Pavla Katarína z rejstry zemskými bedlivě zkorigovaná.“ „Naučení panu hejtmanovi. O list věnný i nadvěno Estře z Vážan dané × (317a:) Léta etc. 1603 etc. o soudu druhé neděle postní [23. II. 1603] v městě Brně... (319b:) O sirotky neboštika Petra Chroustenského z Malovar a z Chroustenic. Naučení panu Alšovi Stráncovi z Stránc... z rytířstva Arkleb z Víckova.“

Sborník vznikl z popudu místodržícího nejvyššího písařství moravského Pavla Katarína z Kataru, z jehož příkazu vznikly i sborníky případů postranních pří (zdejší čís. 44 a 173, tamtéž v. biografická data o Katarínovi). Nejvíce zápisů v rukopisu čís. 103 psal patrně Katarínův vrchnostenský písař, který také zapisoval do desk zemských v letech 1597—1598 a 1612 (v. Fr. Matějek, Moravské zemské desky, III. Kraj olomouc., předmluva XXXII—XXXIII a reprodukce písma tamtéž CIII čís. 21 a M. Rohlík, Mor. zem. desky III. Kraj brněnský, předmluva XXII.), Katarín za svého života doplňoval a opravoval opisy naučení a asi též připisoval některé nadpisy. Sborník navazuje na originální knihu naučení (nynější sign. 39 v Stát. archivu v Brně), ale jeho zápisy se pořadem neshodují s originálem a také úprava je samostatná. Zápisy z let po r. 1556 jsou vybrány z dalších knih. Nadpisy (rubriky) od fol. 272b byly doplňovány nepravidelně. Srov. Čáda, Sborníky mor. pŕh. a nál. (Akad. V. Vojtíškoví k 75. naroz. 1958) 50.

320a—457b: Ø

Za fol. 457b je vložen nedatovaný (po r. 1553) koncept rozkladu neznámého pisatele na nejvyššího sudího stran nálezu menších úředníků v pŕhonu Zdeňka Mladoty na Samuele z Hrádku do soudu menšího.

Pap., XVII., 770 ff., 33 × 21,5 cm, vaz. celokožená bílá, slepě tlačená s 2 kovovými sponami, na přední desce „Knihy Sněmovní Margkrabství Moravského“, dole „Jan Hlaussek z Paskova Anno M.DCV“, na hřbetě opakován horní nápis.

Jan Hloušek, jinak Loužek z Paskova, byl písařem ve službách nejprve nejvyššího zemského písaře Ctibora Syrakovského z Pěrkova na Paskově a po jeho smrti přešel do služeb jeho příbuzného Jana staršího Bruntálského z Vrbna. Hloušek psal také vklady do desk zemských kolem roku 1600 (srov. Fr. Matějek, Moravské zemské desky III. Kraj olomouc., předmluva XXXIII a tamtéž ukázky písma CIV čís. 23 a 24 a M. Rohlík, Mor. zem. desky III. Kraj brněn., XXII).

1a (rukou knihovníka XIX stol.): „Knihy sněmovní markrabství moravského od roku 1576 až do 1594.“

1b—5b: ∅

(a) 6a—533b: [Sborník vybraných zápisů o sněmích moravských z let 1576—1602.] „Léta Páně tisícího pětistého sedmdesátého šestého v pondělí po sv. Jakubu, apoštolu Páně [30. VII] v městě Olomouci × (509a:) Léta Páně 1602 v outerý po památce svatě Panny Doroty [12. II] ... (533b:) O přijetí za obyvatele do země urozených vládyk ... a s nynějším panem písařem od zapsání takového přijetí podle starobylého obyčeje je srovnali.“

Zápisy jsou sestaveny výběrem většinou podle tisků, jak velmi často je výslovně uvedeno, a shodují se se zápisy v „Památkách sněmovních“ sv. III. (stará sign. 15, nyní. 18), IV. (stará sign. 18, nyní. 15) a částečně V. (stará sign. 16, nyní. 16). Není vyloučeno, že autorem výběru je sám písař sborníku Hloušek.

Počátky sněmovních let: (6a:) 1576; (28b:) 1577; (44a:) 1579; (59b:) 1580; (78b:) 1582; (119a:) 1583; (137a:) 1584; (170a:) 1585; (189a:) 1587; (234a:) 1588; (252a:) 1589; (261a:) 1590; (282b:) 1593; (321a:) 1594; (337b:) 1595; (357a:) 1596; (384b:) 1597; (407a:) 1598; (431a:) 1599; (464b:) 1600; (506a:) 1601; (509a:) 1602.

Důležitější rubriky mimo incipit a explicit: (21a:) „O svobody zemské“; (58a:) „O cigány“; (70a:) „O klíč k svobodám“; (146a:) „O nový kalendář“; (184a:) „O imprimování sněmu“; (247a:) „O mejto v městečku Rousínově“; (288b:) „O nařízení poboznosti“; (302a:) „O přehlédnutí a znovutisknutí [!] zřízení zemského“; (399a:) „O peníze na tisknutí zřízení zemského“; (420a:) „O dvořácích svobodných“.

(b) 533b—535b: [Vybrané notule.] „Notule listu přiznávajícího za termín sv. Jana Křtitele ... léta 1602 nebo léta 1603 × Notule listu přiznávajícího na posudní ... Vytisknuto v Brně u Bartholoměje Albrechta Furmana.“

Vybráno z tisku Barth. Albr. Furmana čili Aurigy „Formy listů rozličných podle notule kanceláře markrabství moravského“ 1601, srov. Zibrť, Bibl. čes. hist. I. 168 čís. 2987 a Kubíčková-Čádová—Čáda, Morav. sbírky formulářové v XVI. stol. (Sborník J. B. Novákovi Z dějin čs. humanismu, 1933) 264. Četné formuláře jsou vepsány také v odd. (a).

536a—770b: ∅

105

V — 2317
Olom. UK: M-II-373

Pap., XVI., 141 ff., 34 × 24,5 cm, vaz. perg. měkká z dvojlistu s theologickým textem (Sermones de sanctis, frg. XV. stol.), na přední desce nově „Nálezy“, na hřbetě sign. „Aa. 5. 7.“; listy rukopisu v dolní části zničeny plísni. Z rukopisů hořovických.

(a) 1a—11a: [Sborník vybraných moravských půhonů a nálezů.] „O zboží dobytém mocí, na kterémž by věno bylo. Nález in longo registro anno 1475. Mezi panem Markvartem a panem Janem z Pernštejna × O stávkách, když se pán člověka nedrží. Mezi panem Karlem a panem Janem Piňovským ... naučení jim dáti v tom ráčí.“

Jde patrně o zlomek sborníku nebo o sborník nedokončený, jehož pořadatel se pokoušel o jakýsi systém pod souhrnnými rubrikami (mimo incipit a explicit); (1a:) „O nápad po člověku, kterémuž jest odpuštění vzato“; (1b:) „Když koho poručníkem v půhonu učiní“; „O poručníky léta 1476 in longo registro“; (3a:) „Naučení do knížetství opavského, že žádná kněžna ani paní mimo léta sirotčí zapisovati nemůž a moci

že nemají jsouce poručníky“; „Když rukojmě zemrú, list že proto v své moci zůstává“; „O věrné ruce a dobré vuoli na list“; „O věnném právé“; (10b:) „O spravedlnost špitálskú“. Shodný sborník srov. též zdejší rukopisy č.s. 85(a) a 111(a). Srov. Čáda, Sborníky mor. pùh. a nál. (Akad. V. Vojtíškovi k 75. naroz. 1958) 46.

11b: Ø

(b) 12a—125b: [Sborník (druhý) vybraných moravských pùhonù a nálezù.] „Znamenají se někteří puohonové a nálezové, paměti, přípovědi i jiné potřebné věci v tomto markrabství moravském zběhlé od léta Páně tisícího čtyřstého devadesátého devátého. Plath z Ejvanovic × Léta 1516. Jan z Lomnice a z Velké Bíteše pohoním pana Hynka z Ludanic... z vládyk Jindřich Přepiský z Rychmburka.“

Jako ve zdejším sborníku čís. 85(b) jsou pùhony a ostatní zápisy uspořádány chronologicky, pouze na konci sborníku je časový sled porušen. Počátky let: (22a:) 1515; (49a:) 1520; (118b:) 1524; cf. incipit a explicit.

126a—141b: Ø

106

III — 2318

Olm. UK: M-II-374

Pap., XVII., 123 ff., 32,5 × 21 cm, bez vazby a obálky, vytrženo z vazby. Pravděpodobně z rukopisù hořovických.

[Nálezy, opisy státoprávních aktù, královské rescluce k sněmù a originály dopisù.]

Konvolut vznikl svázáním opisù originálù, po případě i stejnopisù a proto jeho jednotlivé kusy české, německé i polské (v. dále) jsou různé velikosti i úpravy. Jednotlivé kusy podle svého vlastního označení: (6a:) „Jakož jest jeho milost císařská jakožto král český, pán náš nejmilostivější, na všechny skrze suplikací pana Zigmunda z Ditrichštejna... před osobou svou císařskou nejvyšší úředníci [!], soudce zemské a rady JMti cís. na hrad pražský sročiti ráčil za tou příčinou, kdež nadepsaný p. z Ditrichštejna na touž suplikací do jmenovaného Karla z Žerotína před JMti cís. ouředně a žalostivě to stížil“; (15a:) „Tento vejpis této vejpovědi vydán jest z registr královských soudu komorního království českého s povolením urozeného p., p. Kryštofa z Lobkovic... presidenta nad appellacími na hradě pražském pod pečeti JMti páně. Stalo se v pátek po Početí P. Marie L. P. 1600“ [15. XII]; (16a:) „Tento vejpis vydán jest z register král. červených starších soudu komorního král. čes... na hradě pražském v sobotu po Početí P. M. L. P. 1600“ [9. XII]. „Stal se pak ten nález v Zeleném pokoji na hradě pražském l. 1558“ (Originál ff. 16a—20b z 6. XII. 1600); (22b:) „Odpověď krále perského posùm JMC.“; (23a:) „Poslední vůle krále Vladislava JMti slavné paměti“ [11. III. 1516]; (25b:) „Statečnému Mikuláši z Hrádku na Novém Zámku, podkomořmu marg. morav... Originál tohoto psaní dán jest jesuitùm, aby jej při tom obdarování a potvrzení, kteréž od JMti cís. sobě na ten klášter a statek k němu příslušející dané mají, uchovali“ [1581]; (27b:) „Vejpis vejpovědi JMti cís. Štefanem Kučerou Olomoučany učiněné“; (28a:) „Lantfrýd za bisk. Pavla 1440“; (33a:) „Přípis smlúvy mezi nejvyššími pány úředníky a soudci zemskými a jeho milosti panem biskupem skrz pány komisaře od JMti cís. vyslané učiněné etc.“; (47b:) „Snešení velikých poslù na místě jeho Svatosti papežské jakožto prostředníka, též Rudolfa Druhého, Zigmunda Třetího, krále polského, o vysvobození od Polákù z vězení Maximiliána, arciknížete rakouského, kterýž byl zvolen za krále na sněmě varšavském od některých Polákuov za krále polského léta 1587“; (48a:) „My duole psaní jménem... císaře Rudolfa Druhého... jakž nejjas-

nější pán náš Sixt Pátý“; (49b obráceně:) „Urozenému a statečnému rytíři... panu Mikulášovi z Hrádku a na Novém Zámku, podkomořímu markr. morav. k vlastní ruce, cito!“ [1539]; (53b:) (Totéž jako z r. 1589); (57b:) „Obeslání JMC. p. Jiřího z Lobkovic“; (58a:) „Přípis suplikací JMC. na p. Jiřího z Lobkovic podané“; (59a:) „Odpověď JMC napřed psanú suplikací p. Jiřího z Lobkovic“; (63b obráceně:) „Obeslání na p. Šebestiána Vršovce etc.“; (71b:) „Obeslání JMC. na p. Jiřího z Lobkovic“; (72a:) „Přípis suplikací“ (jako 58a); (73a:) „Odpověď“ (jako 59a); (77b:) „Resolucí JMC. o p. Jiřího z Lobkovic“ (totéž 81b); (85b:) „An die röm. kais. zue Hungarn u. Beheimb khunig. majt. ubergeben am sonntag Esto mihi“ [20. II. 1594]; (86a:) „Tragatia der Pöpel“; (97b:) „Anklag herrn Ferdinandi, graven zu Hardegg, betreff. weg. übergebung“; (103b:) „Přípis inventarii po smrti bisk. Viléma“ (Prusinovského); (104a:) „Kdijš instigathor W. K. M. nicz niedomiodl, jestli tco documenta biecze czothw producował“; (111a:) „Sprawa s panem Krzysztofem Zborowskiem, kthora sie zaczel na sniemje anno 1585 die 28. januari ... (119b.) ... Si ex infamia, commiseracione dignissimum, si ab iniuria remittendum.“ — Fol. 1a—5b, 120a—123b: Ø.

107

VI — 2319
Olom. UK: M-II-375

Pap., XVI., 114 ff., 33 × 22,5 cm, vaz. perg. měkká z dvojlistu missálu, značně poškozená, na přední desce nápis z XIX. stol. „Původ [!] markrabství moravského“; uvnitř sign. „I. C. 13“; listy rukopisu na okrajích steřelé. Z rukopisů hořovických.

[Sborník různých zápisů k moravským dějinám a právu.]

(a) 1a—2a: „Jakož jest se sběhla různice mezi urozeným Janem z Lipé, najvyšším maršálkem království českého, Janem Kunú z Kunštátu ... s jedné a mezi statečným Vilímem Prusinovským z Víckova etc. s strany druhé, a to taková, kdež jest jmenovaný Vilím svrchu dotčené pány a vládyky ... vinil z toho, že jest od nich vysoce dotčen na své poctivosti × Stalo se léta M^oV^c XXVIII° ve středu po svatých Petru a Pavlu, apoštoluov božích“ [1. VII. 1528.]

2b: Ø

(b) 3a—b: „Stavuom markrabství moravského“ [o hrad znojemský.] „Ludvík ... Panu hajtmanovi × Psaní ode pána Světlovského ... Světlov, feria VI etc. ante dominica Judica 1527“ [5. IV].

(c) 4a—b: [Zpráva o bitvě u Moháče r. 1526.] „Tuto pamět sem našel v listech pana Bernarta z Kornic, co panu Tučkovi starýmu psáno bylo z vojska po bitvě. Franz, hrabě svatého Jiří z Pezinku. Léta Páně 1526 v středu den svatého Jana hlavy stětí [29. VIII] bitva stala se jest × arcibiskup ostríhomský na koni i s pacholkem utekl včas.“

(d) 5a—b: „Urození páni a páni ... Václav z Ludanic a na Hropyni [!], hejman markrabství moravského službu svú ... co se toho lotrovstva a mordíruov a loupežníkuov ... dotýče ... (5b): Dán na Chropyni ve štvrtek před sv. Vítem [12. VI] 1550 léta × (5b:) Ferdinand ... Urozený věrný náš milý ... Dán [v] Vídni v sobotu po božím Těle etc. L^o [7. VI. 1550] a království našich římského dvanáctého a jiných štyrmečítmého. Jeho milost královská rukú svú se podepsati ráčil.“

Dva opisy listů o témž předmětu. Srov. k tomu Čáda, Zemské zřízení moravské 1535, 195 sq. čl. 141 pozn. ibid.

(e) 5b—6a: „**Artikulové zřízení zemského vybrané.**“ „O povalečích a zlodějích × O odpovědníky, nepřáteli a zhoubce zemské... Jenž jest dán a psán léta a dne jako nahoře.“

Výpisky z nového tisku zemského zřízení moravského z r. 1562, srov. cit. ed. v pozn. k oddílu (d).

6b: Ø

(f) 7a—b: „Důstojnému v Boze otci urození páni... Václav z Ludanic a na Chřopyni... oznamuji, že sou mi od JMti král. pána mého milostivého tři mandáty přinešeny × Dán v Praze v sobotu před nedělí Provodní léta etc. LIII“ [8. IV. 1553].

(g) 8a—114b: [Výpisy z Památek sněmovních.] „Sněm obecní. Léta Páně 1553 v pátek po nedělí Letare v městě Brně [17. III] × O mustrhera a colmistra... a odtud cti na druhý strany“///

Výpisy ze sněmovních jednání z let 1553—1581, různě doplňované, na konci kusé. Fol. 10a—11b, 24a—b, 37a—38b, 68a—b: Ø.

Některé důležitější rubriky: (12b:) „Toto jest přepis arciknížeti JMti učiněný o zbory a náboženství bratrský“; (50a:) „Na hranice s královstvím uherským osoby zvolené“; (65a:) „Mandát JMti císař. Maximiliána“ (o útisku duchovních); (112b:) „O přehlídnutí a zinventování privilegí (!) a svobod zemských“ (1581); (113a:) „O zřízení zemské“ (o nový tisk, srov. Pam. sněm. II. 183b).

108

VIII — 2320

Losiny: 51

Pap., XVII., 878 pp., 32 × 21 cm, vaz. perg. tuhá, zelené tkanice.

(a) pp. 1—12: „**Geistliche chur in allen kranckheiten aus dem leyden und sterben unsers Herrn Jesu Christi.** Erstlich in grossen haubtschmerzen. Betracht im wahren glauben × legen si sich nider und sterben. 1697.“

(b) pp. 13—876: „**Anfang diesses edl und köstlichen Artzneybuch.** Das rothe aqua vitae, wie es meine liebe frau mutter von der Chur Fürstin von Sachsen bekhommen hat“ (etc.).

(c) pp. 877—878: „**Verzeichnuss allerley wildtpräthsachen nach zeiten des jahres zue fangen und zue gebrauchen, wie folgt.**“

Dvoustránkový zlomek, další listy vytrženy.

109

VI — 2321

Losiny: 52

Pap., XVIII., 260 ff., 32 × 21,5 cm, vaz. polokožená, hnědý hřbet, černavé desky na dvě tkanice k uvázání.

„**Prausser Schlossinventar 1740.**“

Zámek Prusy (Prauss) v býv. Horním Slezsku, nyní v Polském Slezsku v kraji Němčí (Nimpsch), byl původně majetkem rodu Jonasů z Lilgenau a sňatkem Ludoviky Vilemíny z Lilgenau za Jana Jáchyma z Žerotína se dostal Žerotínům, kteří jej drželi až do r. 1922, kdy německá vláda zámek skonfiskovala.

Inventář, jemuž předchází (na fol. 2a—3a) „Specification derer sämtlichen zimmer, gewölber und cammern in Prausser schloss, wie solche bei der inventur und

nachmaligen durchsuchung numerirt worden“, je uspořádan jednak podle 35 místností, jednak podle druhů věcí. Předměty uvedeny s odhadními cenami, Vysvětlivky a výklad o pořazení inventáře na fol. 3a.

110

VI — 2322
Losiny: 53

Pap., XVII., 172 ff., 34 × 22 cm, vaz. celokožená, hnědá.

1a: „**Philosophia compendiata**, cui in arce Ullersdorfensi operam dabat illustrissimus dominus, dominus Joannes S. R. I. comes iunior de Zierotin professore P. F. **Guinando Ferdinando Heinrich**, s. o. Praedicatorum, ss. theologiae lectore e conventu b. Mariae Virginis Schönbergensi anno Domini 1737, per decursum unius anni devoluta et absoluta“.

1b: Ø

(a) 2a—32a: „**Compendium philosophiae rationalis Aristotelicae** ab anno 1736 die 23. decembris. **Logica**, quae est facultas sermocinandi × ens est analogum.“

Fol. 30a—31b: Ø. Na fol. 32a „**Conclusiones ex logica**“ v přehledu.

(b) 33a—129b: „**Physica**. Physis idem est ac natura × quia sequeretur prius esse posterius, quod repugnat“.

(c) 130a—135b: „**Ex animastica**. Quaestio prima. Quid sit anima? Dari animam certum est × realiter distinguitur ab illa, ergo pariter“.

(d) 135b—143b: „**Ex metaphysica**. Dubium unicum. An essentia et existentia in creatis distinguatur × si est extra faciem posita et existens“.

(e) 143b—160b: „**Ex Summa S. Thomae Aquinatis**. Utrum Deus sit × sed statim non possumus devenire. Finis“.

(f) 161a—170a: „**Tractatus de meteoris**. Sciendum meteorum esse mixtum imperfectum × quia luna verum patitur defectum, non vero sol“.

Výklady stejného původu a určení jako v čís. 76 a 79.

170b—172b: Ø

111

V — 2323
Olom. UK: M-II-376

Pap., XVI., 261 ff., 32,5 × 21,5 cm, vaz. celokožená bělavá s mosaznými rohy a se sponami, na hřbetě a na přední předsádce „Nálezy markrabství moravského“.

[Sborník vybraných moravských půhonů a nálezů.]

1a—170b: „O zboží dobytém mocí, na kterémž by věno bylo. In longo registro anno Domini 1475. Mezi panem Markvartem a panem Janem z Pernštejna × Nález starej panskej, kterýž se stal v městě Olomúci léta 1489 o rukojmích v listech správních i za dluhy peněžité... a ten nález páni na věčnost učinili jsou.“

Systém se projevuje v rubrikách jako na př. (1a:) „O nápad po člověku, kterémuž jest odpuštění vzato“; (9b:) „O šenkování piva okolo Olomúce v míli“; (13a:) „O stávkách, když se pán člověka nedrží“; (139a:) „Kdož se křtěným jménem v pónou nejmenuje.“ — Srov. rukopis čís. 85(a) a 105(a) a Čáda, Sborníky mor. půh. a nál. (Akad. V. Vojtíškovi k 75. naroz.) 46.

171a—261b: Ø

Pap., XIX., 280 pp., 35 × 23,5 cm, vaz. položovaná s deskami potaženými hnědým škrobovým papírem, na hřbetě na zeleném štítku nápis „Adel Mährens und Schlesiens“.

Na předním přidešti: „Dominici Kinsky m. p. A. D. 1838.“ „Hanc stemmatographiam congesit Franciscus nobilis de Mayersfeld, eques de Löwenkron. Autographum auctoris.“

[Francisci de Mayersfeld, equitis de Löwenkron Stemmatographia.]

Franz Mayersfeld, ryt. v. Löwenkron byl hlavním tabáčním skladníkem („tabakhauptverleger“) v Lipníku nad Bežvou, kde zemřel 3. IV. 1837 ve stáří 78 let (Stát. archiv v Erně, mor.-slezs. právo, pozůstalosti sign. 18-1604). Genealogie je uspořádána podle rodů (pag. 29 sq.: „Zierotin“). Pag. 243—280: ∅.

Pap., XIX., 200 ff., 38 × 24 cm, vaz. celokožená, hnědá, zlatě tlačený hřbet s červeným štítkem: „BÜCHER CATALOG“.

„Alphabetisches verzeichniss der in der gräflich Zierotinischen bibliothek in Blauda befindlichen bücher, verfasst im jahr 1805“.

Jmenný katalog žerotínské knihovny na Bludově po jejím přestěhování z Velkých Losin je psán do rubrik: „Nro. — Titul — Kasten — Fach“. Po straně na zářezích abeceda. Signatury tohoto katalogu ukazují na starší uspořádání, patrně ještě z Losin. Rukopisy bývají vyznačovány na konci titulů knih poznámkou „Manuscript“.

Pap., XVIII., 242 ff., 32 × 21 cm, vaz. celokožená, hnědá, na hřbetě slepě vytlačeno: „CATALOGUS LIBRORUM“.

„Dreifacher catalogus aller bücher u. schriften, welche sich in der hochreichsgräfl. Zierotinischen bibliotheca zu Ullersdorf befunden im jahr, Da Der LöVV Die LILien Liebt“ [1713].

Nejstarší dochovaný katalog žerotínské knihovny, který byl založen r. 1713 na Losinách, má tři oddíly. Prvý oddíl tvoří katalog jmenný, který se začíná na fol. 8a pod nadpisem „Erster catalogus nach dem alphabet gericht“. Druhý oddíl, začínající na fol. 86a, nese název „Anderter catalogus secundum classes authorum gericht“ a je věcným katalogem knihovny podle skupin: „Sacra Scriptura. — Polemica. — Moralia. — Concionatores. — Ascetae. — Controversiae. — Iurisprudentia. — Historia sacra. — Historia profana. — Politica. — Ethica. — Medicina. — Philosophia. — Logica. — Phisica. — Historia naturalis“. Třetí oddíl, který se začíná na fol. 162a, byl zamýšlen jako katalog lokační a zároveň inventář, jak to vyjadřuje jeho nadpis „Dritter catalogus nach den stellen und fachen gericht, dienet an statt eines inventarii“, jakož i podtitul na fol. 163a: „Consignation aller bücher und schriften, welche sich in der hochreichsgräfl. Zierotinischen bibliotheca befunden anno 1714, 1. januarii“.

Do všech tří oddílů zapisoval však jen knihovník, který katalog založil, kdežto pozdější knihovníci nevedli dále oddíl třetí, což snad souviselo s novým postavením knih,

keré se v katalogu projevuje tím, že první knihovník uvádí signatury o dvou členech, pozdější záznamy však vykazují vesměs signatury tříčlenné. Nepopsaných listů, na nichž měl být třetí oddíl doplnován, použilo se pak k pokračování abecedního seznamu jmeného, když nestačily prostory tam pro některá písmena vyhrazené.

Rukopisné kodexy v prvotním katalogu zvlášť vyznačovány nebyly, teprve pozdější knihovnici připojují k nim poznámku „manuscript“. Naproti tomu však prvotní katalog vykazuje v třetím oddílu zvláštní pododdělení „Manuscripta“ se 17 kusy rukopisů, uložených většinou v zásuvkách. Podle názvů byly to převážně rukopisy archivní povahy a jen výjimkou jediný název „Historia delle famiglie antiche e nobili romane“ připomíná podobný rukopis zařazený výše pod čís. 12.

115

VI — 2328

Janovice

Pap., XVIII., 64 ff., 53,5×40 cm, v dřev. deskách potažených modrým plyšem se stříbrným kováním rohů a uprostřed vpředu i vzadu se žerotínským znakem, v lepenkovém pouzdře.

„*Virtus leonina ex conspicuo et percelso vetustissimorum ac potentissimorum Russiae ducum sanguine in Zierotinae gentis celebrem prosapiam vivaci vena laudabiliter transfusa... (2a:) ... nec non illustrium heroum, qui sago et toga laudabiliter claruerunt, icones et succincta elogia etc. Ex variis quam latinis, quam [!] germanis et bohoemis authoribus aliisque per vetustis litterarum monumentis, singulari fide ac studio sedule hunc [!] inde congesta a Dominico Francisco Calin de Marienberg... Viennae Austriae anno humanae salutis MDCLXXXIII.*“

Kaligrafický exemplář Calinova spisu (cf. o něm pozn. u čís. 80), ale upravený a na rozdíl tisku zdobený mnoha lavírovanými malbami černobílými. Každá strana v rámci 43 × 33 cm, leckdy s ozdobami.

Titul a text navazuje sice na Calinův spis, ale shoda není ani v textu, ani v úpravě. Již titul se liší od tisku a text rukopisu čís. 115 končí v tisku kapitolou na fol. 46b „*Votum authoris*“, načež na ff. 47a—59b následuje: „*Illustrium Zierotiniorum heroum, qui sago et toga aliisque officiis ac dignitatibus aliquando claruerunt, effigies et succincta elogia.*“ Tato další část je obdobná menšímu tisku Calinovu (plný titul v. Zibrť, Bibl. čes. hist. I, čís. 23.109) a snad ohlasem „*novem tabulae antiquissimae stirpis dominorum de Zerotin*“ v Balbínových *Miscellaneích*, dec. II, 1 (cf. Zibrť l. c. čís. 23.111). Pod tímto titulem na fol. 47b, 48a—b jsou řazeny scény k historii žerotínského rodu malované tuší lavírovaně a na dalších foliích podle obrazů (podle sdělení Dr. K. Mornsteina na zámku ve Velkých Losinách, ale snad záhy ztracených) malovány jsou týměž způsobem potréty některých členů jak rodu z Žerotína, tak i Plichtů z Žerotína od Plichty III. až po Bedřicha I., vždy v bohatě zdobeném rámci. Konečně na ff. 60a—64b uzavírá rukopis „*Arboretum promiscuo ordine repraesentans omnium nobilissimarum familiarum gentilitia insignia, cum queis [!] inclita Zierotiniorum et Plichtarum prosapia per contracta hinc inde connubia affinitates inivit.*“ Připojeny jsou genealogické tabule sestavené ze znaků jednotlivých rodin, vesměs bohatě zdobené malbou.

Jak prokazuje katalog čís. 246 byl rukopis čís. 115 do knihovny přeřazen na místo některé ztracené knihy přelepením původního zápisu.

Chyby v textu jest přičísti zřejmě na vrub kaligrafovi, který celý rukopis upravoval na způsob knihy.

Chybí. Podle katalogu:

Freimauregedichte.

Protože je v katalogu čís. 246 připsán tiskař „Blumauer, Wien 1791“ a zároveň poznámka „geschrieben“, patrně šlo o opis zednářského tisku.

Pap., XVIII., XVI+272 pp., 20×16 cm, vaz. celokožená, temně hnědá, na hřbetě slepě tlačená se štítkem: „VNIVERSA POESIS“.

pag. I—XIV: ∅

pag. XV: „Universa poësis continens prosodiam seu omnium syllabarum dimensionem, variorum genera carminum et artificiorum patronymica et quatuordecim progymnasmata, tradita a P. Aloysio a Matre Dei e Scholis Pii anno, quo Ioseph Vs arChIDVX AVstrIae HVngarIae et BoheMIae regnIs proCreatVs est“ [1741].

pag. XVI: ∅

pag. 1—237: „Quid est poësis? Est ars hominum et aliarum rerum actiones fingens et eas carminibus explicans ad vitam instituendam. Hinc poësis differt ab aliis artibus X veluti caelesti fulgetro perculit, prostravit, exanimavit“. „Haec omnia ad majus pietatis incrementum illustrissimo domino comiti Josepho Carolo Felici Sigismundo de Zierotin descripsit Pater Aloysius a Matre Dei Scholarum Piarum sacerdos, nec non per integrum quinquennium ejusdem in literis humanioribus instructor die 16. octobris anno 1741“.

Autor, piarista P. Aloisius, se tu výslovně jmenuje jako „instructor“ (preceptor) Josefa Karla z Žerotína; viz též čís. 5, 68, 69 a 92.

Poetika v otázkách a odpovědích. Vlepeny jsou barevně provedené tabule (za pag. 94) s hříčkami označovanými jako „CruX poetica“, „Stella poetica“, „Sol poeticus“ a pod. pag. 238—272: ∅

Pap., XIX., 7 sešitů bez obálek, celkem 82 ff., 22 × 18 cm, v krabici s nápisem shodným s titulem.

„Anmerkungen über landwirtschaft betreffende gegenstände“.

Naučné výpisky pro zemědělskou správu. Každý sešit má samostatný obsah.

Pap., XVIII., 166 ff., 20 × 16 cm, vaz. celokožená, hnědá, na hřbetě nápis: „PHYSICAE TOM. I.“

„Physica ad mentem Angelici Doctoris D. Thomae Aquinatis, tradita ac explicata a reverendo ac eximio Patre Leone Maria Langer, ordinis Servorum b. Mariae Virginis professo, anno 1744.“

1a—166b: „Physica ad mentem Angelici Doctoris D. Thomae Aquinatis exposita. Proemium. Fabricatis in horrida illa officina... (7b:) **Physicae pars Ia. De ente mobili in communi.** Prima pars physicae, ut diximus, agit de ente mobili in communi... (8a:) Quaestio I. De principiis entis mobilis. Monet Philosophus 1. physicorum × (155b:) Quaestio XII. seu ultima in lib. II. Aristotelis seu tractatum de causis... (166a:) ... plures causae ut plures unum et eundem producerent effectum, quod plane repugnat. (166b:) Et haec de causis dicta sufficiant, quas sicut et alias [!] omnes tractatus, quos praelegendi felicissimo domino comiti honorem habui, Deo, primae omnium rerum causae ac ultimo fini, ex asse consecramus. Finis“.

Podle explicitu výkladu pro některého z Žerotínů. Datování ukazuje na některého syna Jana Ludvíka z Žerotína. Rukopis čís. 119 je však jen částí těchto výkladů, které se tu vztahují na látku první a druhé knihy Aristotelovy „de auscultatione“ a v autorově systematickém rozdělení tvoří prvních dvanáct „quaestiones“ většího oddílu, označeného jako „Physicae pars prima“. Pokračování tohoto oddílu a další oddíly výkladu téhož autora o Aristotelově fyzice v thomistickém podání v rukopise čís. 29.

120

V — 2601
Olom. UK: M-I-555

Pap., XVI., 332 ff., 21 × 15,5 cm, vaz. celokožená hnědá, slepě tlačená, na přední desce „ZRZIIZENI“, na hřbetě staré signatury „1928“, „Z. 3. 19.“ a uvnitř sign. „I. D. 5“. Z rukopisů hořovických.

Přední předsádka ze zbytku českého dlužního úpisu z XVI. stol., nahoře vpravo uříznutého s kusým datem na poslední řádce „svatým Antonínem léta Páně tisícího pětistého“; na rubu předsádky nápis: „Z. 1563. Až čas přide. Per p. z Lippého m. p.“

1a—2b: Ø

(a) 3a—4a: [Úvodní článek k zemskému zřízení moravskému z r. 1535.] „Léta Páně tisícího pětistého XXXV v středu po první neděli v postě držán jest sněm obecní v městě Znojmě × a ti jsou tyto artikule duole psané zriedili a vyhledali.“

Ed. Fr. Čáda, Zemské zřízení moravské z r. 1535, 3—4 čl. 1.

(b) 4a—181b: [Kniha Tovačovská, bez předmluvy a neúplná.] „Najprvé když by se přihodilo a pán země umřel a země osiřela, co se jednati má. Hajtman, kterýž jest zemský, když král umře, má hned po smrti pána země všem oznámiti smrt krále a pána × O bratřích dílných. Bratr dílný mocen jest statku svého dáti... s jedněch na druhého spadne.“

Edice v. u čís. 40(a). Rukopis čís. 120 se blíží redakčně ke skupině brněnské, ač je to pozdní a upravovaný opis, doplňovaný novými články nebo články přizpůsobenými současným právním poměrům s vynecháním článků obsoletních. Dopřívání se dalo nejspíše podle nového tisku zemského zřízení znojemského r. 1562 a toto prolínání článků zemského zřízení znojemského z r. 1535 (resp. nového jeho tisku) mezi články knihy Tovačovské je zvláštností rukopisu čís. 120. Poslední jeho článek (v. explicit) odpovídá cit. ed. Brandl 82 čl. 152.

Některé typické články: (14a:) „Přiepis svobod zemských, kteréž král při svém přijímání markrabství moravskému dává“ (potvrzení Ferdinandovo z r. 1527 v jazyku originálu); (48b:) „Ze markrabství moravské svobodné jest“; (54b:) „Nápady do šestého

kolena“ [1523]; (74b:) „Puohon na krále Jiřího“; (76a:) „Král Ferdinand JMt. ráčil jest tomu odporen býti, co se pónonů na JMt. dotýče“; (86a:) „O pónon zátkyně na cizozemce, kteříž v jiných zemích statky mají 1528“; (91b:) „O poklidu“; (100b:) „Vejpověď krále JMti o dva artikule, kolik osob z pánuov soudců k nálezu býti má, a dva bratří že v soudu sedati nemohou“; (117a:) „O nářku cti a dobré pověsti“; (130b:) „Zvod a odhad na plat životní“; (158b:) „O sirotčích penězích“; (162a:) „O věrných rukách“; (170a:) „O mlynáře“; (172a:) „O věnných práviech“; (180a:) „Bratr nedilný nic dáti ani poručiti nemuož“. — Z obsoletních článků chybí zvláště (na fol. 99a) čl. O pomluvách a O volavčích.

182a—183b: Ø

(c) 184a—206b: [Výpisy ze zemských zřízení moravských.]

Vesměs články, které po zemském zřízení z r. 1535 opakuji všechna zemská zřízení do Obnoveného zřízení.

207a: Ø

207b—210b [Pozdější pokračování ve výpisech ze zemských zřízení moravských.]

Články zřízení z r. 1539 („Vejpověď mezi stavem panským, prelátským a rytířským a městy“).

211a—332b: Ø

121

VIII — 2646/1

Losiny: 59

Pap., XVII., 296 pp., 16,5 × 11 cm, vaz. perg. černá, na hřbetě „De Pansophia et Lapide Philoso“.

(a) pp. 1—206: „**Hermeticae physicae appendices duae, quarum una Pansophiae fundamentum, altera vero Philosophiam hermeticam de lapide phiiosophorum, 4 tractatibus ante hac editis jam vero recognitis et auctis comprehensam, proponit autore Henrico Nollio.**“

Na konci: „Finis imponebatur huic tractatui Henrici Nollii sexto idus julii [10. VII] anno etc. 1634.“ Opis dvou příloh z tisku „Naturae Sanctuarium, quod est Physica hermetica... ad promovendam rerum naturalium veritatem... in undecim libris tractata. Sub finem duae appendices, quarum I. Pansophiae fundamentum, et II. Philosophiam hermeticam... proponit autore Henrico Nollio, Francofurti 1619“. Cf. British Museum, Catalogue of Printed Books 45, NOL sl. 75. Viz též dále titul druhého dílu této rukopis pod čís. 122.

Heinrich Nolle, filosof a theolog, působil počátkem XVII. stol. ve Vestfálsku a na akademii v Giessenu a budil pozornost zvláštěními teoriemi, zejména astronomickými. Cf. W. Hess, Allg. deut. Biogr. XXIII, 1886, 759.

(b) pp. 207—220: „**Auf verordnung eines ehrvesten, ehrsamen, wolweisen raths der keiser. und königlichen hauptstadt in Mähren Ollmutz gestellter kurzester bericht, wie sich gemeiner hausvater neben dero gesindell in besorglicher infectionsgefahr verhalten sollen, durch Mathiam Gieler von Lilienfeld, der arzneidoctor und stadmedicum iezo aldort. Gedruckt zu Ollmutz bei Nicolaus Hradecky anno 1633.**“

Jde nesporně o opis tisku z olomoucké tiskárny Mik. Hradeckého, a le tisk se dosud nepodařilo zjistit. O nemoci v rukopis čís. 4 v Městs. archivu v Olomouci k r. 1633.

pp. 221—294: Ø

(c) pp. 295—296: „Elenchus librorum et capitum, quae tractatu hoc physicae hermeticae continentur.“

Obsah oddílu (a).

122

VIII — 2646/2

Losiny: 110

Pap., XVII., 326 pp., 16,5 × 11 cm, vaz. perg. černá, na hřbetě „Physica Hermetica“, pod tím dole stará signatura „X. A. 1.“

(a) pp. 1—312: „Ex Naturae Sanctuario, quod est Physica hermetica Henrici Nollii, phil, et medicinae utriusque doctoris, eiusdemque in inclyto Arnoldino, quod est Steinfurti, professoris publici **Notabiliora et observatione dignissima** queadam.“

(b) pp. 313—318: „Elenchus librorum et capitum, quae tractatu hoc physicae hermeticae continentur.“

(c) pp. 319—326: (Dodatek k pag. 50, ke kap.: „De hermeticae physicae definitione et divisione.“)

Druhý díl k předchozímu svazku (sign. VIII-2646/1), který obsahuje vybrané stati z tisku uvedeného u 1. svazku v poznámce oddílu (a) z „Prodromu“ a 11 knih. Obě svazky byly již ve staré knihovně žerotínské na Losinách, jak dokazují staré katalogy losinský (čís. 114) a bludovský (čís. 113). Srov. poznámky u č. 121(a).

123

VIII — 2697

Losiny: 60

Pap., XIX., 42 ff., 24 × 20 cm, v modrých lepenkových deskách.

[**Excerpten aus „Oekonomischen Neuigkeiten“, Jhg. 1835—1837.**]

„Oekonomische Neuigkeiten und Verhandlungen, Zeitschrift für alle Zweige der Land- und Hauswirtschaft, des Forst- und Jagdwesens im österreichischen Kaiserthume und dem ganzen Teutschland“ vydával E. André v Praze. Ročníky 1835—1837 jsou značeny jako „Bd. 49—54“.

124

VIII — 2699

Losiny: 61

Pap., XVIII., II + 190 pp., 22 × 17 cm, vaz. papír., šedá.

[**Manuale di ippologia e di ippiatria.**]

Italský výklad o koních, jejich chovu a léčení (pp. 1—175) s podrobným rejstříkem (pp. 177—186), Pag. I—II, 187—190: ø.

125

VIII — 2734

Losiny: 62

Pap., XVIII., 292 pp., 21 × 15,5 cm, vaz. papír. červená s tkanicemi, vzadu volně vložené listy.

„**Arzeney buch allerlei geist**“.

Recepty psané běžným písmem bez uspořádání podle rubrik. Na volně vložených listech koncepty receptů.

Pap., XVIII., 215 pp., 14 × 8,5 cm, vaz. kožená červenohnědá, slepě tlačena, odřená.

„Reglement donné par une dame de haute qualité [Jeanne de Schomberg, duchesse de Liancourt] a M* sa petite fille [la princesse de Marsillac] pour sa conduite et pour celle de sa maison avec un autre reglement que cette dame avoit dressé pour elle-meme. A Paris chez Augustin Le Guerrier, rue St. Jacques, pres Les Maturins.“

Opis tisku z r. 1698 (srov. s exemplářem PUK sign. 65 F 829), čemuž odpovídá na str. 81 opsané královské privilegium ze 4. IV. 1697. Titul doplněn podle toho, co uvádí A. A. Barbier, Dictionnaire des ouvrages anonymes IV³, 1882, 190—191.

Pap., XVI., 194 ff., 24,5 × 17,5 cm, vaz. perg. měkká, bělavá, na hřbetě téměř nečitelný nápis „Paměti pana Karla z Zierotina“ a sign. „A. 3. 19“, kdysi na 2 řemínky k zavázání. Z rukopisů hořovických.

[Karla staršího z Žerotína deníky z let 1588, 1589 a 1590.]

Popis v. Chlumezky, 92, 93, codex VI. Opis z XVIII. stol. ve sbírce rukopisů Cerro-niho sign. Cerr. II—114 v Státním archivu v Brně není dosti věrný. Z něho vydal část B. Dudík, J. P. Cerroni's Handschriften-Sammlung (Mährens Geschichts-Quellen I. 1, 1850), 358—368, codex XLVII. Nr. 114.

1a (rukou XIX. stol.): „Tagebuch Karls von Zierot'n aus den Jahren 1588 und 1589 und Bruchstück seines Tagebuches auf der Reise nach Frankreich im Jare [!] 1590“ a sign. „I. D. 1“.

1b—10b: ∅

(a) 11a—42a: „Ephemerides i. e. D'arium in annu[m] mundi 5555 salutis humanae M. D. LXXXVIII.“ „Ianuarius. 1. Kal. Tenuem pluviam nocturnam coelum mane serenissimum insecutum est asperioribus venti flatibus nubes coactas d'scucientibus. Nos quade causa veneramus × [December] XXXI. Pr. Cl. Ingens frigus. Venerunt huc Trebiczensis et Lyppanus baro atque in hunc diem apud me manserunt.“ „Finis anni LXXXVIII. Uni et trino Deo omnip. sempiter. clem. Patri, Filio, Spiritui sancto sit laus et gloria in secula, amen.“

Vlastnoručně psaný deník latinský. Dny jsou počítány podle římského kalendáře. Každodenní záznam počíná údajem o počasí, pak teprve následují poznámky o denním životě a místy i o veřejných událostech.

42b: ∅

(b) 43a—50a: „Ephemerides in annum Dei Salvatoris MDLXXXIX.“ „Ianuarius. I. Nové léto. Zima ač veliká byla, však trochu ulevila, nebe pošmourný, mráz. Po obědě odešli Třebičký a pán z Lippého × (49a:) Aprilis ... (50a:) XV. Čas jasnej.“

Vlastnoručně psaný deník český, ale neúplný (jen do 15. IV. 1589), jinak způsob zápisů je týž jako v oddílu (a). Dny jsou počítány podle křesťanského kalendáře.

50b—79b: ∅

(c) 80a—85b: „*Diarium, in quo continetur descriptio itineris in Galliam suscepti.*“ „*Deus illud faxit, faustum et felix. Anni MDXC. Die XI. septembris iuxta fastos novos fuit coelum non inamoenum × XXIX [septembris] . . . reliquimus Aschafenburgum oppidum, sedem archiepiscopi Moguntini, in quo plerumque hyeme moratur.*“

Vlastnoručně psaný deník latinský. Deník nebyl dopsán. Způsob zápisů jako v od-
dílu (a). Dny jsou počítány podle křesťanského kalendáře.

86a—194b: Ø

Ve vazbě t. zv. křídla jsou z latinských rukopisů, a to vpředu z bohoslužebné knihy, vzadu z theologického rukopisu.

128

X — 2935
Losiny: 64

Pap., XVIII., 18 ff., 23×17 cm, vaz. ze škrobového papíru.

„*Amore in Tessaglia. Componimento da camera per musica festeggian-
dosi il felicissimo giorno natalizio della Sacra Cesarea e Reale Cattolica
Maestà di Elisabetta Cristina, imperatrice regnante, per comando della
Sacra Cesarea e Reale Maestà di Carlo VI, Imperador de' Romani sempre
Augusto, l'anno MDCCXVIII. Poesia del sig. Dr Pietro Pariati, poeta di
Sacra Maestà Cesarea Cattolica, musica del sig. Francesco Conti, tiorbista,
compositore di Sacra Maestà Cesarea Cattolica.*“

Text (libreto) bez notového doprovodu. Pietro Pariati, italský básník, nar. v Reg-
gio (Emilia) r. 1665, byl r. 1714 povolán k císařskému dvoru do Vídně (srov. Enciclop.
italiana XXVI, 329). Jeho dramatické práce, psané k různým dvorním příležitostem, vy-
cházejí tu tiskem, tak na př. r. 1723 k narozeninám císařovny Alžběty Kristiny slav-
nostní hra „*Costanza e fortezza, festa teatrale per musica da rappresentarsi sul reale
castello di Praga*“ (v PUK sign. 9 A 78). Opisem vídeňského tisku tohoto druhu je pa-
trně i tento rukopis. — O dvorním skladateli Francesco Conti (1682—1732), který se zde
označuje též jako „*tiorbista*“, t. j. virtuos na loutnu (tiorba, teorba), srov. Gr. Černušák,
Pazdírkův hudební slovník nauč. II, 1 str. 146/7.

129

VIII — 3220
Losiny: 65

Pap., XVIII., 64 ff., (z toho 39—62 tabulky nestejně velikosti), 24,5×20 cm, vaz.
kožená, temně hnědá, s bohatě zlaceným hřbetem s nápisem: „*GEOMETRICA*“.

„*Kurtzer begriff der geometrie*“.

Za textem připojeny jednostranné barevné tabulky geometrické.

130

XII — 3221
Losiny: 66

Pap., XIX., 8 sešitů (celkem 96 ff.), 21,5×18 cm, bez desek v krabici.

„*Anmerkungen und Auszüge aus Cannabich's Allgemeiner Weltkunde*“.

Výpisky z příručky „*Johann Georg August Galetti's Allgemeine Weltkunde*“, jež
od osmého vydání vycházela ve zpracování, jehož autorem byl Johann Günther Friedrich
Cannabich („*achte Auflage verbessert und vermehrt von. J. G. F. Cannabich, Pfarrer in
Niederbösa. Pesth 1835*“). O Galettim srov. Beck, Allg. deutsche Biogr. VIII, 1878, 332 d.,
o Cannabichovi J. Löwenberg tamtéž III, 1876, 761 d.

Pap., XVIII., 145 ff., 19,5 × 15,5 cm, vaz. papír., poškozená.

„Description de la plus grande partie de l'Europe.“

Stručné zeměpisné výklady rozdělené podle zemí, s poznámkami historickými i statistickými, několikrát datované r. 1703. Vpředu pozdější přípisek o smrti c.s. Leopolda I. (1705). Na fol. 18b—20b historické výklady s podpisem „Jean comte de Zierotin 1728“.

Pap., XVIII., 65 ff., 23,5 × 18 cm, vaz. kožená, temně hnědá, na hřbetě slepě tlačená.

„Petit abregé de geographie“.

Na fol. 1b: „Françoise, comtesse de Zierotin, ecrit de ma main l'ann 1737“. Stručný přehled zeměpisu datovaný znovu na fol. 46b: „Fin de la geographie 1737“. Podle data jde o autograf Františky z Žerotína, dcery Jana Ludvíka z Žerotína. Fol. 47a—65b: ∅.

Pap., XVIII., 116 ff., 20 × 17 cm, vaz. kožená, hnědá se zlacením, na hřbetě štítek: „ENCHIRIDION SIVE SINOPSIS“. Na fol. 2a: „Ex libris bibliothecae comit. Zierotianae Ullersdorffii“.

1a—b: ∅

2a—16a: „**Enchiridion sive Synopsis deliciarum itinerarii** ab inclytissima Austriae metropoli Vienna per Styriam, Carinthiam, Carnioliam caeterasque confines provincias in Italiam, dein Galliam, universumque Belgium necnon per plerosque Sac. Rom. Imperii status usque iterum Viennam non minus feliciter quam utiliter emensi... (3a:) ... ex manuscripto vernaculo illustrissimi quondam ac excellentissimi domini, D. Adami Sac. Rom. Imp. comitis a Waldstein, summi olim in aula et republica Marcomannorum viri... domus Wallenstinianae heredis nec non Želowitzii domini... (3b:) ... fideliter deprompti erutique. Illustrissimis... dominis, DD. Carolo et Johanni, filiis (4a:) ... Joannis Joachimi... a Zierotin... Enchiridion dedicans... imprecatur author... (5a:) una et has ipsas meas... observatiunculas... pertingatis × (15a:) hicce libellus est in nucem veluti paucarum pagellarum congestus peregrinationis tum Wallenstinianae tum meae compendium... (16a): Accipite ergo opellam hanc tamquam animi mei arrham... **Sigismundus Casimirus eques de Hirttenberg**, Suae Rever. Serenitatis episcopi Olomucensis et Osnaburgensis electi... dapifer et nobilis aulicus. Cremsbirii anno MDCCX, XVta decembris“.

16b: ∅

17a—114b: „Die itaque decima tertia septembris Deo itineris comite ac duce Vienna in exteris provinciis pergitur ceptum est × circa mediam septembris biennio post exitum iterato redivimus Viennam“.

O autorovi srov. Peřinka, Dějiny města Kroměřiže II, 412—3. Podle předmlůvy, která je zároveň dedikací synům Jana Jáchyma z Žerotína, Karlovi a Janu (t. j. Janu Ludvíkovi), autor užil při líčení cizích zemí též cestopisu, který zanechal v rukopise říšský hrabě Adam z Valdštejna, pán na Židlochovicích. Podle těchto údajů (titul a panství) jde o Františka Adama z Valdštejna, který zemřel bez mužských potomků r. 1666 a byl synem Rudolfa z Valdštejna. (Rudolf dostal po smrti svého otce, Adama mladšího z Valdštejna, nejvyššího purkrabí král. Českého, který odmítl titul říšského hraběte, r. 1638 za díl Židlochovice: srov. Sedláček, OSN XXVI, 1907, 340—1.) Jeho cestopis, označený jako „Adami Waldstein Reis-Beschreibung“ (z let 1664—5) byl na jaře r. 1958 archivárem Dr Budilem ze zemědělsko-lesnického oddělení stát. archivu v Mnichově Hradišti zjištěn v kodexu čis. 311a městského musea v Turnově. Podle vepsaného hesla „Unica spes nostra Deus est“ byl kdysi ve sbírce Emanuela Arnošta z Valdštejna a t. č. je uložen ve státním archivu v Mnichově Hradišti.

115a—116b: Ø

134

XII — 3341

Losiny: 70

Pap., XVIII., 34 ff., 20,5×16,5 cm, vaz. polokožená, hnědý hřbet, růžové desky.

„*Extrait de geographie*“.

Školské výklady zeměpisné. Fol. 1a—b, 27b—34b: Ø.

135

XII — 3358

Lcsiny: 111

Pap., XVIII., VIII+294 pp., 16,5×10,5 cm, vaz. celokožená hnědá, na hřbetě „NOUVE. ARITH.“, pod tím stará sign. „XV. A. 1.“

„*Nouvelle pratique d'arithmetique d'une methode tres facile par ces abreges et par la suppression des parties aliquotes, embollie de quantité de regles nouvelles et particuliers, qu'on peut apprendre soy meme. Par le Sieur Gallibert de Caisson. A Luxembourg 1720.*“

Podle údaje na rubu titulního listu (pag. II: „Ce livre a esté imprimé avec privilege du roy a Luxembourg“) je to opis tisku. Protože tamtéž na horním okraji je vepsána vlastnická poznámka „W. Meys 1738“, byl opis pořízen mezi léty 1720—1738. Pag. 281—292: „Table“ (i. e. e'enchus). Pag. VII—VIII, 293—294: Ø.

136

XII — 3402

Losiny: 71

Pap., XVII., VI+894 pp., 18×16 cm, vaz. polokožená, bíle lakovaná. Pag. III: „*Ex libris bibliothecae comit. Zierotinianae Ullersdorfii*“.

pag. I—II: Ø

pag. III: „*Reise-beschreibung so ich gehalten mit C. T. Herren Melchior Fridrich von Schweinitz auf Tscheplaw und Hausdorff, Herren Gorge Fridrich von Tschirnhauss auf Wäder undt Baumgarten, Herren Erdmahn von Widebach auf Labschütz undt Räschewitz, undt Herren Carl Sigmundt Petzolt als hoffmeister. Von Lignitz [připsáno: auss] den 6. octobris a. 1664. — Hanns Sigmundt Tippoldt.*“

pag. IV—V: [Přípisek z 1. V. 1697, jímž H. S. Tippoldt věnuje rukopis svému synovi Jiřímu.]

pag. VI.: Ø

pag. 1—812: „Reise von Lignitz nacher Dresden × und sind wir den 25. augusti des 1667schen jahres... ankommen und unsere reise durch beystandt gottes glücklichen vollbracht, welchem sey ehr undt danck gesaget in alle ewigkeit“.

pag. 813: Ø

pag. 814—826: „Vorzeichnuss derer städte, wie wir sie nach der ordnung in unterschiedenen königreichen und ländern auff unser reise besehen haben, undt wie weit eine stadt von der anderen lieget × Summa der städte: 193. Summa der mehlen: 1276“.

pag. 827—867: „Ordnungsregister auf die zahl der blätter gerichtet nach dem A—B—C.“

pag. 868—894: Ø

Rukopis popisuje cestu z Lehnice ve Slezsku přes Sasko do Bavor, Porýní a do Švýcar, odtud do Francie a Anglie a zpět přes Flandry, Nizozemí a Hamburg do Berlína a Hlohova.

137

XIV — 3473/1—3

Olom. P. U.: ústav hud. vědy

Pap., konec XVII., 3 svazky: I: 102 pp., II: 104 pp., III: 104 pp., příčně 21×28,5 cm, vaz. perg. bělavá, na přední desce svazku I. „Basse“, svazku II. „Taille“ (na sv. III. chybí), na hřbetech poškozené štítky s nápisy „Musique dans les Grottes Versail ///“; na pag. 1 svazku I. a II. „Ex libris bibliothecae comit. Zierotinianae Ullersdorfii“.

[Jean Baptiste Lully, Ouvertures.]

Notový materiál k ouverturám, zachovaný v žerotínské knihovně pouze ve třech hlasech a to svazek I. basse, svazek II. taille a svazek III. contre. V bývalé žerotínské knihovně na Losinách jsou zachovány i některé notové tisky Lullyho (na př. Phaeton 1683, nyní v Univ. knihovně v Olomouci), takže nepochybně patřily skladby J. Bapt. Lullyho (cf. Eitner, Biogr.-Bibliogr. Quellen Lexikon 6, 1902, 242—248, J. B. Lully žil 1633—1687) k repertoáru zámecké kapely losinské, jak se o ní zmiňuje Jan Jáchym ve svém deníku zdejší čís. 72.

Jednotlivé kusy až na nepatrné rozdíly v nadpisech jsou téměř ve všech zachovaných svazcích shodné i počátky na stránkách. Z jejich titulů vyniká obsah (v pořadí rukopisů): „Grotte de Versailles, ouverture 1667“. — „Ouverture de Roland“. — „Ouverture de l'opera d'Atis“. — „Ouverture de l'opera de Zephire et Flore“. — „Les nimphes“. — „Ouverture de l'opera d'Isis“. — „Ouverture du Branet de Flore“. — „Ouverture de Cadmus 1677“. — „Ouverture de Proserpine“. — „Ouverture du balet de St. Germain 1671“. — „Armide“. — „Ouverture du Triomphe de l'amour“. — „Opera de Persée“. — „Ouverture de Phaeton“. — „Ouverture de Fontainebleau 1661“. — „Ouverture de l'opera d'Alceste“. — „Ouverture de Thesée“. — „Ouverture du ballet du Roy“. — „Ouverture (?). — „Ouverture du ballet des Arts“. — „Ouvertures“. — „De M. Thallmann“. — „Ouverture“.

Ve svazku I. na přední předsádce v pravém rohu dole je podpis kopisty „Mangin p. m. [16] 98“. Kopista psal na losinském papíře noty svazku I. v basovém klíči, svazku II. v tenorovém klíči a svazku III. v sopránovém klíči.

Pap., XIX., 12 ff. notového rukopisu, k tomu přivázaný noty tištěné, přičně 24 × 32 cm, vaz. poloplátěná se zelenými rohy a hřbetem.

(a) **Klänge der Zufriedenheit.** Walzer für's Pianoforte seiner Gemahlin Gabrielle Graefin Zierotin-Almassy freundlichst gewidmet von [Zdenko] Graf Zierotin.“

(b) „**Vereinigungs-Polka.** Seiner Gemahlin Gabrielle Gräfin Zierotin-Almassy, geboren Almassy von Zsadaný und Török, St. Miklos, herzlichst gewidmet von [Zdenko] Graf von Zierotin.“

(c) „**Jubelklänge für Pianoforte.** Seiner Gemahlin Gabrielle Gräfin Zerotin, geboren Almassy von Zsadaný und Török, St. Miklos, herzlichst gewidmet vom [Zdenko] Graf von Zierotin.“

Následují tištěné noty.

C h y b í. Podle katalogu:
„Emblemata secularia 1596“.

Tisk s památníkovými zápisy nashromážděnými Přemkem z Žerotína za studií v cizině v letech 1604—1606. Srov. Frant. Hrubý, Moravské památníky z doby předbělohorské, ČMM 49, 1925, 203—206, kde uveden plný latinský titul: „Emblemata saecularia, mira et iucunda varietate saeculi huius mores ita exprimentia, ut sodalitatum symbolis insignisque conscribendis et depingendis peracommoda sint... versibus latinis rhythmisque germanis, gallicis, belgicis speciali item declamatione de amore exornata“.

V katalogu bludovské knihovny z r. 1805, čís. 113 soupisu, jest zapsán tento památník Přemka z Žerotína pod sign. 6—7—6 s německým názvem tisku: „Weltlich lustige neue Kunstbuch der jetzigen Weltlauff für bildende mit artlichen lateinischen, teutschen, französischen und niederländischen Carminibus und Reimen geziert, fast dienlich zu neuen zierlichen Stamm- und Wappenbüchlein. Artificiose et eleganter omnia in aere sculpta recenterque publicata per Joannem Theodorum et Jo. Israelem de Bry, fratres germanos et cives Francofordienses. Francoforti 596. — Als Stammbuch Primislai Freyherren von Zierotin“.

Pap., XVIII., 42 ff., 21 × 17 cm, vaz. celokožená, hnědá, se hřbetem kdysi zlatě zdobným.

[**Rhetorica.**] „Cap. I. Quid sit rhetorica secundum nomen et rem? Rhetorica seu rhetoricae nomen graecum × Dispositio orationis: ... si vero haec esset dubia, mihi probanda maneret“.

Fol. 1a—b, 40a—42b: ∅.

Pap., XVIII., 24 ff., 20 × 16,5 cm, vaz. papír., šedohnědá.

„**Questions tirées de l'histoire sacrée**“.

Otázky ke zkouškám z biblických a starověkých dějin v jazyku francouzském.

142

VI — 3806
Losiny: 74

Pap., XVIII., I+52 ff., 33×21,5 cm, sešit bez desek s papír. brokátovým hřbetem.

„Virtus leonina, das ist löwenstugendt und tapferkeith“ (etc.)

Pozdější opis shodný se zdejší rukopisem čís. 80, u něhož viz ostatní poznámky. — Fol. 1a—b, 52a—b: ∅.

143

VI — 3808
Losiny: 75

Pap., XIX., 12 ff., 20,5×17 cm, sešit bez obálky.

„Psaní pana Karla z Žerotína z roků 1628—1631. Z původního rukopisu v knihovně hořovské“.

Opis z Čas. Čes. Mus. V, 1831, 393—407. X, 1836, 123—144. (Výbor z originálního rukopisu zdejší čís. 218.)

144

VI — 3809
Losiny: 76

Pap., XIX., 34 ff., 22×17 cm, sešit bez obálky.

„Výpisy z pamětí pana Karla z Žerotína. Z Časopisu Českého Museum na rok 1829.“

Opis z Čas. Čes. Mus. III, 1829, sv. 4 str. 84 d.

145

VI — 3811
Losiny: 77

Pap., XVIII., 5 listů, 33×21,5 cm, volně sešitých.

„Notitium [!] aus der Zierotinischen familie“.

Biografické údaje nejasného, snad astrologického určení o významných osobnostech k r. 1719. Mezi nimi mnoho dat o členech Žerotínské rodiny.

146

VI — 3812/a
Losiny: 78

Pap., XVIII., 8 ff., 27×18 cm, sešit v měkkých papír. deskách zlaté barvy.

„Neue composition vor die hoch und wohlgeborne frau, frau Francisca, des heil. röm. reichs grafen von Zierotin, geborne reichsgrafen von Herberstein, frau auf Ullersdorf, Wiesenberg, Johrnsdorf, Blauda, . . . deducirt von Franz Antoni von Sallenfeld“.

Příležitostné verše. Fol. 2a—b, 7b—8b: ∅.

147

VI — 3812/b
Losiny: 79

Pap., XVIII., 8 ff., 27×18 cm, sešit v měkkých papír. deskách zlaté barvy.

„Neue composition vor den hoch und wohlgebornen herrn, herrn Johann, des heil. röm. reichs grafen von Zierotin, herrn der herrschaften Ullersdorf,

Wiesenberg, Jornsndorf, Blauda, ... deducirt von Franz Antoni von Sallenfeldt“.

Příležitostné verše k počtě Jana Ludvíka z Žerotína. Fol. 6b—8b: ∅.

148

VI — 3813

C h y b í. Podle katalogu:

„Gute Endigung des lebens“.

Řeč při pohřbu Marie Luisy z Žerotína. Cf. Wurzbach, Biogr. Lex. LX, 1891, 79 sub 12, který uvádí plný název rukopisu: „Die gute Endigung des Lebens in Eil ohne lange Weil“.

149

VI — 3814

Losiny: 80

Pap., XVIII., 46 ff., 15,5×9,5 cm, sešit bez vazby.

„Unzerbrechlicher sach und wunderspiegel, in welchem das menschliche geschlecht bederseiths, was standes sie immer sein mögen, sich ersehen können, welcher als ein unparteiischer richter ohne scheu sich verhaltet, dennen darein sehen, den die mackel und flecken clar anzeigt. (1b:) In anno Domini nostrI CrVCIIFI XI sIt Ita paX, reqVies et VIta“ [1746].

150

VI — 3815

Losiny: 81

Pap., XIX., 5 ff., 44×28 cm, v papír. deskách, hnědě mramorovaných.

„Worte des herzens zur feyer der ankunft des hochg. herrn, herrn Zdenko grafen von Zierotin ... und seiner ... gemahlin Gabriele auf der herrschaft Blauda am 24. juni 1839 von den gesammelten dienern und unterthanen gesprochen“.

Fol. 1a—b, 5a—b: ∅.

151

VI — 3817

Losiny: 82

Pap., XVIII., 10 ff., 31×20,5 cm, sešit v papír. deskách zlaté barvy s letopočtem „1723“.

„Trost und wunsch des schlosses Ullersdorf, als ihro hoch-reichs-gräffliche gnaden Joannes Ludovicus, graf und herr von Zierotin ... den erfreulichsten nahmens-tag feierlich begienge, welcher durch folgende poetische gratulation ist aufgesetzt und in einer tafel-music am vorabend des heiligen Joannis des Teufers in aller untertänigkeit vorgestellt worden von P. Aloysio a Matre Dei Scholarum Piarum sacerdote den 23. junii anno 1741“.

K činnosti autora, P. Aloise, na Losinách v. čís. 5, 68, 69, 92, 97 a 117.

152

VI — 3818

C h y b í. Podle katalogu:

„Trauergesänge“.

Pap., XVIII., 9 ff., 30,5×19,5 cm, sešit v měkkých deskách.

„Winter-jagdt und jäger-opfer mit dem göttlichen anblick Diana beglücket... im jahr, da Diana behagen VVar aLLhIer zV Iagen, zVfäLLen VfeL VVILDt, nVn Lliegt Ietzer sChLagen, VerVVVstVng Vnt pLagen Von Vnsern gefVLt.“

Oslava personifikovaného lovectví s vloženými verši. Podle vyumělkovaného chronogramu by spisek bylo klásti do r. 1692, ale formální stránka nasvědčuje, že jde spíše o pozdější opis. — Fol. 9a—b: Ø.

Ch y b í. Podle katalogu:

„Die geistliche fischerei“.

Perg., XVIII., 8 ff., 20,5×16,5 cm, v deskách potažených zeleným plátnem na 2 tkalice k uvázání.

„Die vor in und nach dem ehestand nach ihrem himmlischen bräutigam mit gleicher treu und inbrust **seufzende turtul-taube** Francisca Romana. In gebundener rede vorgetragen anno MDCCXLIII“. „D. D. D. mein gnädig mama... unterthänigst gehorsambster diener und sohn **Joseph Carl graf von Zierotin m. p.**“

Fol. 7a—8a: „Anmerkungen“ (poznámky k předchozímu textu, významné pro genealogii). Fol. 8b: Ø.

Vzadu připojen dvoulist 31×19,5 cm nadepsaný: „Kindlicher hertzens-wunsch über den erfüllichen geburtstag der hoch- und wohlgebornen frauen, frauen Maria Francisca, gräfin von Zierotin, freiherrin von Lilgenau, geborner gräfin von Herberstein, welcher zu Prauss den 16. tag des september-monats im jahr 1740 feierlich gehalten wurde“. Na apertuře verše „Es bricht heut freuden voll“ (etc.) s podpisem „Ein treu gehorsambster sohn Joseph graf von Zierotin m. p.“

Pap., XVIII., 18 ff. a různé tisky, 24,5×16,5 cm, vaz. polokožená s hnědým hřbetem na dvě tkanice k zavázání. Na předním přidešti ryté ex libris Joh. Nep. říšs. hrab. Podstatského z Prusinovic se znakem.

„Dilectus meus mihi et ego illi. Cant. 2. Mein geliebter ist mir, ich ihme... **Glückliche zusammen-bündung** zweier schönen zweigen so auf uraltem fürstadelichen stammen-baum Zierotiner... höchst erfreulicher solener ehe-vermählung des hoch- und wohlgebornen herrn, herrn Francisci Ludovici, grafen und herrn von Zierotin, erbherrn der herrschaft Falckenberg und Tyllowitz, mit der hoch- und wohlgebornen freile Ludovica, ge-

bornen gräf'n von Zierotin, zu bezeugung seiner unterthänigsten pflicht vor ein symbolum... auf dem theatro zu Gross-Ullersdorf, welches damahl einen königlichen saal representirte, durch ein illuminirtes emblema und gesungene arien erkläret.“ — „P. H. T., einer von den mindesten clienten dieses hochgräflichen hauses.“

Příležitostně genealogické skládání ve veršované formě k svatbě Fratiška Ludvíka z Žerotína s jeho sestřenicí Ludvíkou ze Žerotína 26. II. 1713. — Fol. 1a—3a, 17a—18b: Ø. — Jinou podobnou skladbu k této svatbě v. v čís. 160.

Privázány tisky 1) „Traité de paix“ (Berlin le 28 juillet 1742); 2) „Gespräch zwischen einigen oesterr. Husaren und einem französischen Deserteur, worinen... bisherige Belagerung der kön. Stadt Prag kürzlich erzehlet“ (1742); 3) „Beschreibung des... den 2. jan. lauf. jahrs 1743... Frauen-Carroussels“ (Wien, Peter van Ghelen); 4) „Wienerisches Diarium“ Nro. 10, 2, 6; 5) „Mein Lepolt Oestaereuchers S'hof Baurens zu Bergwiesenfeld eltesten Suhns“ (Wien, Andre Kirchberger); 6) „Bericht von dem Fastnachts-Feyer... in Ollmütz... den 16. Hornung 1744“ (Ollmütz, Anton Hirnle); 7) „Ausführliche Beschreibung der hoechsten Vermaehlung der durch. ertzherzogin zu Oesterreich Mariae Annae... mit I. Durchl. H. Carolo Alexandro Prinzen von Lothringen... den 7. Jan. 1744“ (Wien, Peter v. Ghelen). Na konci psaný výklad epitafu Ludvíka de Khevehiller († 26. I. 1744) „Vidi, ivi, juvi, duxi, dixi, luxi, vici, vixi“.

157

VI — 3823

Losiny: 84

Pap., XIX., 4 ff., 21,5×17 cm složka bez obálky.

„Hrcb Karla z Žerotína a krypta Žierotínská v Brandejse. Od Aloise Šembery“.

Opis z Čas. Čes. Mus. XIV, 1840, 182—186.

158

VI — 3829

Brno: Žerot. dep. 49

Pap., XVIII., 10 ff., 19×19 cm, v deskách potaž. zeleným plátnem, na dvě tkanice k uvázání.

1a—b: Ø

2a—3b: „VoX Verbi aDVMbrata et pro XenIo ConseCrata“. [1742.] „Illustrissimo domino, domino Ioanni Ludovico S. R. I. comiti et domino de Zierotin, L. B. de Lilgenau, haereditario domino in Ullersdorf, Wiesenberg, Iohrnsdorf, Blauda... a devotissimo filio Iosepho comite de Zierotin“. (2b: Ø, 3a): „Praefatiuncula votiva. Illustrissime domine comes, pater gratiosissime“ [etc.]

4a—9b: [Iosephus Carolus de Zierotin.] „Historia de nativitate s. Ioannis Baptistae per adiuncta antecedentia, concomitantia et consequentia descripta“. (etc.)

Od fol. 7a: „Historica narratio de crudeli interfectione s. Ioannis Baptistae ad imitationem Ciceronis, actione Va in Verrem ante medium“. Na fol. 9b pod závěrečnou ozdobou „Zierotin“.

10a—b: Ø

Pap., XVIII., 6 ff., 21 × 16 cm, vaz. papír. zelená, zlatě tlačená.

„Glück- und ehren-wunsch ihro excellenz dem hoch- und wohlgebornen herrn, herrn Joanni Joachimo des heil. röm. reiches grafen von Zierotin . . . zu erfreulicher befrohlockungsehre dero höchst beglückt erlebten nahmens-tages . . . von Maria Ursula Constantinin“.

Rýmovaná gratulace z doby po r. 1706, v němž (18. IX.) Jan Jáchym dostal titul říšského hraběte.

Pap., XVIII., 16 ff., 31,5 × 20 cm, sešit v měkkých papír. deskách.

„Zierotinisher Hostein aus dem gebürg von Goldenstein . . . (2a:) . . . zu ehren des uhralt-hochadelichen löwenartigen hauses deren herren von Zierotin . . . aufgerichtet anno, in quo magnus nuptialis celebrabatur dies, (2b:) da der hochwohlgeborne herr, herr Frantz Ludwig von Zierotin etc. mit der hoch gebornen freyle Loyse, grafın von Zierotin sein hochzeitl. freunden-festen undt solennes beylager in dem . . . schloss Gross-Ullersdorf im marg-grafthumb Mähren den 26. februarıi anno ut supra höchstvergnüglich ce-lebrirte“ [26. II. 1713].

Skládání k počtě Františka Ludvíka a jeho manželky Ludvíky z Žerotína. — Fol. 14b—16b: ø. — Jinou podobnou skládkou v. výše čís. 156.

Pap., XVIII., 11 ff., 33 × 20,5 cm, sešit bez obálky.

„Wohllustige, ser durstige und höchstverliebte in Baccho et Venere ver-samblete herrn brüder und schwester“ (etc.).

Příležitostné pijácké skládání datované 20. II. 1724 na Losinách, jako autor uveden baron Podstadsky.

Perg., XVIII., 10 ff., 21,5 × 15,5 cm, v deskách potažených zeleným plátnem, na dvě tkanice k uvázání.

„Lucerna ardens et lucens, seu Divus Ioannes Baptista primitivos solis iustitiae radios excipiendo . . . in nos lucens panegyricè exhibitus ac in ali-qualem filialis devotionis tesseram in xenium onomasticum oblatu illustris-simo domino, domino Ludovico, S. R. I. comiti et domino de Zierotin, L. B. de Lilgenau, haereditario domino in Ullersdorf, Wisenberg, Iohrnsdorf, Plau-da . . . a devotissimo filio et servo Iosepho comite de Zierotin“.

Na horním okraji fol. 2a presentační poznámka „Pr. 24to junii Ull[ersdorf] 1743“, čímž je dáno i datování tohoto spisku k jmeninám Jana Ludvíka z Žerotína. — Fol. 1a—b, 9a—10b: ø.

Pap., XVIII., 4 ff., 32 × 20 cm, sešit v brokátovém papíře.

„Castrum doloris et honoris. Das Ist höchst DanCkbahres traVver VnD ehrengedaV, welches zu unverwelcklichen nachrum dem hoch und wollgebohrnen herrn, herrn Joanni Joachimo . . . von Zierotin . . . bei seiner dreitägig gehaltenen leichbegängnuss in Gross-Ullersdorfer pfarrerkirchen Sanct Johannis des Täufers den 27. juli anno ut supra [1716] unterthänigst aufgestellt worden etc. Von Andrea Antonio Richter, Dieser zelt seeLsorgern In GVLDensteIn“.

Podobnou pohřební řeč na Frant. Ludvíka z Žerotína vydal Andreas Ant. Richter tiskem: cf. Wurzbach, Biogr. Lex. LX, 1891, 79 sub. 12.

Chybí. Podle katalogu:

„Carl von Zierotin, Poetik.“ (Přednášky v Olomouci z r. 1713.)

Pap., XVII., 171 ff., 33 × 22 cm, vaz. novodobá papír., šedá. Na fol. 1a stará sign. „I. C. 7“. Z rukopisů hořovických.

1a: „Landts-defension ortnung für das marggrafthumb Mähren. Von Georgen Fuchsen zum Rastein in Oesterreich ob der Enns, fürstlichen Liechtensteinischen rath, und desselben auch der statt Regenspurg bestellten oberhauptmann, colligiert anno 1613.“

1b: ∅

2a—170b: „Landts-defension ortnung. Deputirte ausschuss zur defension. Anfangs solle der landtsfürst × (159a:) Von der geltnotturft... (170b:) ... summa summarum 56182 fl.“

171a—b: ∅

Pap., XVII., XVII+582 pp., 34,5 × 25 cm, vaz. polokož., hnědá, na hřbetě stará sign. „Aa. 5. 3“, uvnitř „I. B. 14“. Z rukopisů hořovických.

pag. I—XVII: ∅

(a) pag. 1—500: *Cridae oder confiscations protocollum vom J. 1624—1629.* „Protocollum-diarium. Anno 1624. Den 5. martii anno 1624 ist erstlich furkommen ein kais. schreiben × hierauf, weillen niemant weither erschienen, ist diese revisions-commission den 2. juni dieses 1629 jahres zu Brünn geschlossen worden.“

Protokoly moravských konfiskačních revisních komisí. Z jiného rukopisu otiskl Christ. d'Elvert, Beiträge zur Gesch. der Rebellion, Reformation, des dreissigjährigen

Krieges und der Umgestaltung Mährens im siebzehnten Jhdte (Schriften d. hist. stat. Sektion XVI, 1867) 161—237 a 333—408.

pag. 501—504: Ø

(b) pag. 505—528: „**Nomina deren in diesem protocollo befindlichen städte, herrschaften und güter.**“ „A. Altitschein × Zadowitz vel Shadowitz.“

pag. 529—530: Ø

(c) pag. 531—578: „**Nomina deren in diesem cridae- oder confiscations-protocollo verschiedentlich vorkommenden personen.** Abt von Heiligen Crüz × z Wiczowa Hans Adam.“

pag. 579—582: Ø

Rejstříky z oddílu (b) a (c) v d'Elvertově vydání chybí.

167

V — 3850

Olom. UK: M-II-377

Pap., XVII., 238 ff., 32×21 cm, vaz. celokožená hnědá, na přední i zadní desce zlatě tlačený znak (čtvrcený štít s čes.-uher. srdečním znakem), nahoře porušená písmena „IWIGN/ HBZVK“ a dole letopočet „1585“ [!], kdysi na 2 řemínky k zavázání, na hřbetě štítek se sign. „A. a. 5. 15“, uvnitř sign. „I. B. 3“. Z rukopisů hořovických.

Na předním přdešti různé přípisky a zvláště poznámka: „Anno 1620 tyto knihy sou korigované podle knih a particulariter zemských margrabství moravského, ten čas nejvyššího pana písaře zemského margrabství moravského, a JMti císaře římského rady etc., urozeného a statečného rytíře pana Jana Čejky z Oibramovic etc.“ Dole červenou hrudkou připsáno: „NB. Dieses buch habe ich anno 1733 den 6. mai in /// von M. Dam, buchhändler, per 1 fl. 8 kr. erkauff.“ Protože se datum přípisky (1620) neshoduje s působením Jana Čejky v úřadu nejvyššího písaře zemského, lze poznámku vztahovati na porovnání rukopisu čís. 167 s půhonnými a nálezovými knihami, jak byly za působení Čejkova a jeho menšího písaře Jana Jiřího Humpoleckého z Rybenska reformovány. Srov. o tom též Fr. Matějek, Moravské zem. desky III. kraj olomouc., předmluva XXXV.

1a: (knihovnický záznam z XIX. stol.) „Půhonové a nálezové.“

1b: Ø

[Systematický sborník moravských půhonů a nálezů.]

(a) 2a—112b: „Léta Páně 1595 ve středu po památce svatého Marka evangelisty Páně [30. IV]. Ve jménu svaté a nerozdílné Trojice amen, začaly jsou jse tyto knihy nálezové psáti . . . Jan Balcar Czetrýl z Kynšperku na Kunvaldě a Soudole“ [!]. (2b: Ø, 3a:) „Předkem a nejprvé počínají jse puohonové a nálezové na dávní a starožitné držení a užívání. Půhon opata kláštera vizovského léta Páně 1463. Kněz Matyáš, opat vizovský, a všechen konvent pohóníme Jiříka z Vlachovic × (112a:) 366. Kdo sobě za živnosti co s kým činiti jmá, toho nevykoná . . . (112b:) . . . Až pokud jsou tyto knihy s pomocí Pána Bůha léta 1595 28. juni dopsaný, z čehož buď Pánu Buohu čest a chvála na věky věkův vzdávána amen. Jezu Kriste amen.“

Půhony jsou pořadem číslovány 1—366. Zápisy jsou sestaveny systematicky pod souhrnnými hesly na př. (mimo incipit a explicit): (4a:) „4. Že z chlapů bejavají vládyky“; (5a:) „7. Páni purkrechtních věcí nesoudi“; (12a:) „36. O zmučení cizího člověka bez viny a z nápravou za ouředníka“, (29a:) „92. Neobyčejné odpuštění“; (32a:) „104. O závadnejch sedlácích“; (87b:) „285. O rčení půhon“. Srov. o tomto rukopise Čáda, Sborníky mor. půh. a nál. (Akad. V. Vojtíškovu k 75. naroz. 1958) 50.

113a—123a: Registrum aneb pravidlo, v kolikém počtu jse který pŕhon a nález ŕím snadněji v napřed psanej prvni knize najiti boude [!] moci.“ (etc.)

Odkazuje na pořadová čísla pŕhonů a nálezů.

123b: Ø

(b) 124a—183a: „Tyto druhé knihy pŕhonové a nálezové jsojse začaly psáti tu středou [!] před svatou Margethou léta 1595 [9. VII] ... (124b: Ø, 125a:) „Když kdo koho ku pomoci za poručníka přidává a tomu nějakou summou poroučí a při tom poručenství pečet jeho jse nachází, že to poručenství moci nemá. Nález na mocné přestání léta 1558 Páně. Mezi Zdeňkem z Valdštejna, hejtmanem markr. morav. × (182b:) 145. O dcerách neb sestrách nevydělených a věnem nevybytých ... (183a:) ... Summa summarum v těch obů dvou knihách pŕhonů potřebnejch 511. A tyto druhé knihy jsojse dopsány 22. juli A. D. 1595. Pánu Bohu s toho buď čest a chvála na věky věkoma amen. Matouš Sulek Novojíčinskej [?] manu propria.“

Pŕhony jsojse pořadem číslovány 1—145. Uspořádání je shodné s oddílem (a). Některé rubriky (mimo incipit a explicit): (134a:) „23. Nálezové a nápady podle svobod“; (142b:) „48. O desátek kněžský“; (152a:) „70. O svobody krále Matyáše do pátého kolena“; (154a:) „O vzetí člověka rytířského, že pán poddanejm svejím toho nerozkázal, musel jse přísahou vočistiti“; (168b:) „O poklidu“; (175a:) „125. O bratřích dílných“.

183b: Ø

184a—188a: „Registrum druhých knih, v kolkém počtu jse který pŕhon [a] nález najiti jmá.“ (etc.)

Odkazuje na pořadová čísla pŕhonů a nálezů.

188b: Ø

(c) 189a—231a: „Tato třetí kniha puohonův a nálezův začala jse psáti v pondělí před svatou Kateřinou léta 1595 [24. XI]. (189b: Ø, 190a:) „1. O braní vody z starého toku. Hašek Hájecký z Mirova × (230b:) 74. Kdo o kom, že v hrdlo lže, píše ... (231a:) ... a dobře lidé mají.“

Pŕhony jsojse pořadem číslovány 1—74. Uspořádání je shodné jako v oddílu (a). Některé rubriky (mimo incipit a explicit): (95a:) „16. O přejiti správy proti dckám zemským statku vysouzeného“; (200a:) „26. Nález na mocné přestání z strany ležení“; (226a:) „65. Přípis listu lajícího, když jse kdo komu zapíše listem na papíře na diuh povinný právem listu hlavního“.

231b: Ø

232a—234a: „Registrum třetích knih, v kolkém počtu jse který pŕhon a nález najiti boude [!] moci.“ (etc.)

Odkazuje na pořadová čísla pŕhonů a nálezů.

(d) 234b—235a: „Vejpověď mezi pány soudci knížetství opavského a pány bratřimi Mošovskými.“ „Poněvadž jest se to dostatečně vyhledalo a našlo, že podle předešlé vejpovědi JMC. z nejvyššími úředníky a soudem zemským a radou JMt učiněné statek benešovský × toho též budou jmíti vuoli. Stalo jest ve štvrtek po svatém Vítu léta 1600“ [19. VI].

(e) 235a—238a: [Formuláře.]

Drobné formuláře: (235a—b:) „Přípis, jak jse o naučení do Hlubčic psáti jmá.“ „An ersahmen, manhaften und wolwerden herrn burgermeister und stattmannen der alt fürstlichen stadt Leobschütz, meinen guten herrn und freuden × Datum etc. Hans Ge. etc. Nota: Von dieser belerung sol geschicket werden neun dukaten und acht behemischen groschen.“ — (236a:) „Přípis listu lajícího.“ „Osvíceným knížatům... Já N. žaluji

VMtem a vám všem vůbec kteréhožkoli stavu a povahy na urozeného pána, nešlechtného ničemného lháře o peníze X ten bude takový přezvyjebený lhář o peníze jako on.“ — (236b:) „L. P. 1544. Zikmund Kuna z Kunstátu“ (etc.). — (237a:) „Připis o vydání čeládky zběhlej.“ — (237b—238a:) „Připis o vydání zloděje zjevného z práva.“

238b: Ø

Na zadním přidešti: „Wenczl Branczik, purger der zeit zue Prerau. In anno 1685 hab ich bekhamen aus känigl. statt Olmutz von herrn Oppalka, purgern alda.“

168

III — 3851

Olom. UK: M-II-340

Pap., XVII., 200 ff., 31,5×20 cm, vaz. perg. měkká z bohoslužebné knihy, velmi poškozovaná, na přední desce značně otřelý nápis: „Kopie Czeske ANNO 1606 do 1608“, na hoře „CXLVIII“ a na hřbetě signatura „C. X.“

Kodex byl pod signaturou C X ještě v polovině XIX. století v městském archivu v Jihlavě, odtud teprve patrně v 2. pol. XIX. stol. byl přenesen do žerotínské knihovny na Bludově. V katalogu pořízeném B. Bretholzem v Jihlavě r. 1906 je sice tento rukopis uveden pod čís. 30 jako „Böhmisches Kopeibuch VI“ (lokační signatura V 1), ale protože opisy z něho pořizoval již v letech 1901—2 pro vydání „Sněmů českých“ J. B. Novák na Bludově, nebyl již tehdy kodex v Jihlavě a Bretholz patrně jen převzal údaj staršího katalogu pořázeného Leupoldem von Löwenthaelem r. 1853.

1a—200a: [Kopíř českých listů odesílaných z Jihlavy v letech 1606—1608.] „Anno Domini MDCVI, consule domino Daniele Dornkreyl ab Eberhartz designato 24. februarii etc. Urozenému pánu, panu Karlu z Lichtštejna a z Niklšpurku na Valticích, hradě Ousově a Černé Hoře X Do Budějovic Moravských... Datum v Jihlavě ve středu na zejtrí sv. Jana Kř. božého [23. VI] léta Páně šestnáctého [!] osmého.“

Kopie odesílaných českých listů různým adresátům, psané různými písaři. U kopií, jejichž originál nebyl odeslán, je to poznačeno. Na předním přidešti vedle zkoušek písma poznámka: „Města, kde posel [s] odeslaným listem pana hejtmána po tomto kraji jihlavském chodívá“ s výčtem těchto míst.

In margine písaři připojovali doplňky, jestliže písař zjistil při kolacionování mezery nebo rozdíl mezi kopií a originálem. Vedle kopií listů jsou tu poznámky o obnově rady (33a: 29. VII. 1606 „Ordo senatorum iuxta sessiones“, 33b: 29. VII. 1607 „Ordo consulum“, 34b: 29. VII. 1606 „Rada přísežná“, 20. VI. 1608 „Reliqua pars anni“ atd.). První český list začíná na fol. 1b a je z 24. II. 1606 a poslední český list na fol. 199b a je z 26. VI. 1608.

200b: Ø

169

V — 3852

Olom. UK: M-II-378

Pap., XVII., X+260 pp., 32×22,5 cm, vaz. perg. polotuhá, bělavá, černě tlačená, na přední desce „Lukass Dembinsky z Dembinie“ a značně otřelý jeho znak; uvnitř sign. „I. B. 24“. Z rukopisů hořovických.

O Lukáši Dembinském z Dembině viz pozn. u zdejšího čís. 46.

pp. I—X: Ø

(a) [Systematický sborník moravských pŕhonů a nálezů Lukáše Dembinského z Dembině.]

pp. 1—130: „Z knih starých pod literú A. Za pana Stibora Tovačovského, hejtmána markrabství moravského. Léta od narození syna božího Krista Pána tisícího štyřstého sedmdesátého pátého. Peněz stavu rytířskému stavovati nemůž žádný.“ „Mezi panem Perthuoltem, maršálkem království českého, a paní Johankú Bučovskú [recte: Unčovskú] v neděli po svatém Abdonu [6. VIII] učiněn jest mezi nimi nález panský takový × [p. 127:] Léta od narození syna božího Krista Pána tisícího čtyřstého devadesátého čtvrtého . . . (p. 130:) . . . Oustní poručení. Naučení panské na žádost pana Jana z Dubé . . . o svrchky, komu by příslušely . . . povinni jsú vyplatiti a pány postúpiti. Item poněvadž pan Tetour po svatém Václavě umřel, ješto již čas platů k vybírání přišel, že paní Barbora těm platům práva nemá.“

Přesto, že jednotlivé zápisy jsou řazeny pod souhrnné rubriky systematicky jako na př. (p. 1:) „O věno“, (p. 3:) „O uzavování v zboží nadání královské“, (p. 19:) „O příkopu mezi Karthúsy a Brňany“ (1478), (p. 89:) „Jak a pokud se zboží dědičná po vložení do desk spravovati mají“ atp., je dodržen chronologický pořad, ale s mezerami, jak si to vynutil systém (začíná p. 11: r. 1474, pak p. 21: 1481, p. 97: 1490 atd.). O rukopise srov. Čáda, Sborníky mor. púh. a nál. (Akad. V. Vojtíškoví k 75. naroz. 1958) 53.

pp. 131—160: Ø

pp. 161—192: „Z knih olomúckých pamětí a rozličných přípovědí pod literou D.“ „Léta božího tisícího pětistého sedmnáctého po svatých Třech králích [12. I] předstúpili jsú před pana hejtmána a pány JMti měšťané mýtští a tu jsú řeč učinili, co se tej obstavky, kteréž jest na ně pan sekretář v Brodě Uherském učinil, dotýče × (p. 182:) Anno Domini 1515 v Olomúci při svatém Janě [24. VI] na sněmu obecním. O opravu kláštera Hradiště . . . (p. 192:) . . . Vejpověď mezi panem Zigmundem Kunú z Kunštátu a panem Adamem z Lomnice . . . ke škodě a újmě jeho poctivosti není a nemá býti nyní i na časy potomní a též panu Adamovi.“

Časový pořad proti knihám originálním je značně porušen (časový rozsah: p. 165: 1494 až p. 182: 1515). Záhloví byla dopisována jako právní věty jinou pozdější rukou, zvl. od p. 178. Na p. 165: „Ortel do Krnova z rejstr pöhonných vypsáný, kterýž se stal anno Domini 1494.“

U obou částí oddílu (a) Dembinského kodexu je sice zřejmé, že navazují na originální knihy pühonné, nálezové a naučení, ale že si pořadatel vybíral případy a je uspořádal pod souhrnné rubriky, i když zachoval časový sled.

pp. 193—202: Ø

(b) pp. 203—212: [Opisy moravských zemských privilegíj,] „My Vladislav . . . že prohlédajíce pilným i ustavičným a věrným službám urozených, statečných a slovutných pánův rytířstva moravského . . . léta Páně 1509 × (p. 209:) Přípis svobod krále Vladislava od krále Ludvíka potvrzených, k jejichžto slušné prozbě rozvažujíce mnohé platné a věrné služby všech stavův . . . (p. 212:) . . . Datum v Olomúci ve štvrtek po Velice noci léta božího 1523 [9. IV], království našich uherského a českého vosmého.“

Opisy privilegíj zemských zvláště na odúmrt od Vladislava (Olomouc 18. III. 1509), Matyáše (Budín 9. IV. 1484) a Ludvíka (konfirmace Olomouc 9. IV. 1523).

(c) pp. 213—215: „Přípis smlúvy mezi nejvyššími pány úředníky a soudci zemskými a jeho milostí panem biskupem skrz pány komisaře od jeho milosti císařské vyslané učiněné etc. léta Páně tisícího pětistého osmdesátého šestého

v pondělí den památky svatého Michala, zarchanděla božího [29. IX] × a každé straně v jednorovinná slova sepsaná jednu sme vydali. Stalo se v městě Brně léta a dne svrchu psaného.“

Ed. Fr. Kameníček, Zemské sněmy a sjezdy moravské II, 1902, 596—598 čís. 18.
pp. 216—253: Ø
p. 254: (Znak a nad ním na stuze:) „Lukáš Dembinský z Dembině.“
pp. 255—260: Ø

170

V — 3853
Olom. UK: M-II-379

Pap., XVI., XXXIX+301 ff., 32×21 cm, vaz. perg. zelená, kdysi na řemínky na třech stranách k zavázání, na hřbetě „Mährische gericht's Acta“. Pravděpodobně z rukopisů hořovických.

[Sborník vybraných moravských půhonů a nálezů.]

Ia—XXVIIb: (Abecední index.)

XXVIIa—XXXIXb: Ø

1a—301b: „Půhonové a nálezové, které sou se stali v mčstě Brně od léta 1406“ [až do léta 1497]. (etc.)

Vybrané půhony a nálezy odpovídající zápisům v originálních knihách brněnských pod znamením hvězdy a pod literami A, Z, C a B (nynější signatury 1, 3, 4, 8, 6 v Státním archivu v Brně). Fol. 27a—30b, 81b—82b, 111a—112b, 154b—155b, 212a—b, 239a až 242b: Ø (t. j. prázdné listy na konci složek jednotlivých knih). Srov. Čáda, Sborníky mor. půh. a nál. (Akad. V. Vojtíškovu k 75. naroz. 1958) 42.

171

V — 3854
Olom. UK: M-II-380

Pap., XVI., 464 ff., 29,5×21 cm, vaz. v dřevěných deskách potažených hnědou, slepě tlačnou koží, s kovovými ozdobami a zbytky spon, na hřbetě sign. „J. 4. 6“ a uvnitř „I. C. 1“. Z rukopisů hořovických.

1a: (rukou XIX. stol. :) „Puohonové a nálezové.“

1b—2b: Ø

(a) 3a—201b: [Systematický sborník moravských půhonů a nálezů.] „O nápad peněz vyslužených sestře po bratru nedílném. Okolo léta etc. XXVIII v Olomúci byla pohnala Markéta z Korotína [!] Burjana z Vlčnova o nějakú sumu peněz × (188a:) Zřízení jihlavské o mnoha artikulích. Léta Páně M^oV^oXXXI^o v pondělí po svatým Martině [13. XI. 1531] držán jest sněm obecní v Jihlavě ... (193b:) ... tehdy se páni soudci mají s těmi, kteříž se souditi mají, o to sněsti. O tom šíře stojí v zemském zřízení.“

Sborník je uspořádán tak, že půhony a nálezy obsahově příbuzné jsou psány na jednotlivé samostatné složky, takže téměř pravidelně vyběvají na jejich konci prázdná folia, což lze dobře sledovat podle abecedních písmen jednotlivých složek: A: 11a—15b, B: 32b—47b, C: 61b—75b, D: 85b—95b, E: 105b—117b, F: 120a—121b, G: 126b—131b, H: 136a—139b, J: 153b—167b, K: 177a—187b, L: 194a—201b.

Jednotlivé oddíly takto vzniklé jsou nadepsány: (3a: v. incipit); (16a:) „O svobodách od krále Matyáše na nápady zboží po otcí a přátelích až do pátého kolena“ (v tom na fol. 32a adscript. a. m.: „O dědičných zbožích panských“); (48a:) „O vydání věna vdově, kteráž by chtěla. Item kteráž ovdoví po muži svém a nechce s dětmi bejtí“; (76a:) „O těch,

kdož by nestáli při vyhlasování púhonu i poručnících“; (96a:) „O poručenství v statku. Trojím způsobem v pokoji i válkú poručenství se činí dskami“; (118a:) „Když co na koho spolkem přijde a případne. Tuto ještě o nápadích širších se oznamuje, když kdo přijme na spolek“; (122a:) „O dluhu v listu daném bez dobré vůle neplatném. Kdož má list na peníze na někoho“; (132a:) „V kterém listu není dobré vůle a že by chtěl od věrné ruky, kteráž tam jest v tom listu, a že není erbóm“; (140a:) „Jak každý o svú věc sám pohnati má. Kdožkoli jakú spravedlivost k čemužkoli má, nemůže o tu věc žádnému poručiti“; (168a:) „O ssuti základu položeného a k ouřadu vedení pro nějakou věc, jestliže kdo požene, v púhonu základ jmenujíc“; (186a:) „Zřízení o štvani“ [1523]; toto systematické řazení bylo jen zřídka porušeno, když na zbylá prázdná folia pozdější písaři přisovali, takže v základu je řazení pod souhrnné rubriky velmi důsledné a bez ohledu na chronologický sled. O sborníku srov. Čáda, Sborníky mor. púh. a nál. (Akad. V. Vojtíškovu k 75. naroz. 1958) 50, 51.

(b) 202a—462b: [Přidané opisy vybraných moravských púhonů a nálezů.]
„Léta Paně 1559 v pondělí po Třech králích [9. I.] v městě Hradišti držán jest sněm obecní × (462a:) Že žádný pán není povinen... (462b:) ...že tomu odpovídati nemá.“

Pokračování sborníku podle vzoru předchozího oddílu (a), ale s méně dokonalým systémem, ačkoliv i v tomto oddílu se většinou písaři drželi psaní na samostatné složky, takže i v oddílu (b) zbylo mnoho listů prázdných, počtem ještě více, než v oddílu (a).

Obsah oddílu (b) se rýsuje rubrikami: (202a: v. incipit); (224a:) „O odkladích hlav podle práva“; (232a:) „O púhonu z pychu, o vzetí desátku“; (248a:) „Kterak se v ckách hledá a výpisové dávají, i platění od toho“; (262a:) „O sedlácích, o jich pořadu s pány odpuštění, kterémuž by člověku odpuštění řádné vzato bylo“; (289a:) „O pokutě na toho, kdož púhonu nežaluje. Kdož požene koho z čehokoli“; (297a:) „O obstavkách rozličných, Stávky se dějí rozličně“; (311a:) „O klejtích žhářóm i jiným lotróm. Klejtové nepomáhají žhářóm“; (327a:) „O poručnících k soudu. Kdož poručníky sdělá“; (331a:) „Aby nepřesáhl púhonem o svršky. Když by kdo co po svém příteli pohnal“; (349a:) „Kdož pohání a nejmenuje jménem křesťanským“; (363a:) „O přísaze rytířské bez klěsky, po písaři lidem velmi zachovalým a není-li veliké pře“; (375a:) „Kdož požene o statek dědičný aneb zápisný jednoho bratra a že jich víc nedílných“; (389a:) „Púhon omylný na jednoho bratra, pokudž dílní nejsou, by o své chlebili“; (399a:) „O starožitné užívání cizího gruntu pastvami, púhon i nález“; (411b—412b: pozdější přípisky); (424a:) „O vzetí vozu a koní na mejtě nespravedlivě v Brně“; (430a:) „Jakým způsobem nemohú svého dobývati na tom statku, kterýž ten jistý před smrtí koupil“; (434a:) „O rok složený o peníze, pře o ouřad pana hajtmána“; (447a—b: pozdější přípisky); (456a:) „Zřízení o vaření piv po vseh a pokutě na to“.

463a—464a: (Pozdější přípisky nálezů a listů.)

464b: ∅

Pap., XVI., VII+388 ff., 31,5×20 cm, vaz. perg. červená na řemínky k zavázání, na hřbetě nápis „Kniha p. Tovačovského“, „Memorabilum MSC“ a signatury „Z. 4. 7“, uvnitř „I. C. 22“. Z rukopisů hořovických.

Na přední předsádce rukou XIX. stol.: „Memorabilia enthaltend gesetzliche Bestimmungen für die markgrafschaft Mähren aus dem XVI. jahrhunderte.“

Rukopis čís. 172 je v oddílech (a)—(d) shodný se zdejší rukopisem čís. 58.

Ia—VIIb: Ø

(a) [Kniha Tovačovská.]

1a—2a: [Předmluva.] „Tuto jest předmluva a žádost pánův a jim k vůli sepsané se počíná. K žádosti vaší, dujstojný [!] pane a pane Tase × a potom pánuom oznámíti.“

Edice v. u čís. 40 (a). Předmluva se redakčně řadí ke skupině olomoucké.

2a—105b: [Text.] „Když pán umře a země osíří. Hejtman, kterýž jest zemský, a když král umře, má hned po smrti pána země všem oznámíti smrt pána svého a krále × Nárok o čest... nebo Bohu sloužiti, to můž učiniti.“

Redakčně se text také řadí ke skupině olomoucké, ale vynechává mnoho článků patrně pro jejich obsoletnost v této době nebo pro jejich malou použitelnost a proto v následujících oddílech rukopisu se některé články doplňují podle současného stavu právního.

Některé typické články: (48a:) „O útazích“ [!] (i. e. O útočích, Brandl 51 k. 79); (73b:) „O věnných právích“; (103a později dopsáno:) „O menším právě“; (105a:) „Přísaha za strejce neb uje“; „Z chlapův bývaj vládyky“ (2. odst. O sešlosti rodův, Brandl 123 k. 222).

(b) 106a—108b: „Kdo by k púhonu nestál × ten bude opatřen týmž právem, jakž potřeba ukáže.“

Srov. čís. 58(b).

(c) 108b—206b: „Utvrzení svobod krále Ferdinanda JMti. My Ferdinand × Anno Domini MCCCCLXXX regnorum nostro Hung. anno primo, Boemie XXV.“

Potvrzení Ferdinandovo s konečným datem potvrzení Vladislavova, stejně jako v čís. 58(c).

(d) 207a—331b: [Dodatky ke Knize Tovačovské.] „Ad relationem domini Joannis de Sselenberk, regni Boemie cancellarii. Jakým způsobem pán země dědičný neb volený přijímati se má. My Vladislav × aby tím bezpečněji své poselství zříditi mohli.“

Typické články jsou shodné se zdejší rukopisem čís. 58(d), srov. pozn. tamtéž.

(e) 332a—351a: [Později připsané články.] „Aby statek po dcerách v jiný rod nevšel × (350a:) Přeložení soudu v markrabství moravském. My Rudolf ... (351a:) ... 1578 ... též čtvrtého“ (podpisy).

Některé typické články: (332b:) „O poručení“; (333b:) „Připis listu správního na zboží“ (následují přípisy listů, cf. ed. Demuth, Kn. Tov. 129 sq.); (342b:) „O knězi biskupu olomouckém“; (345a:) „Lantfrýd země moravské“ [1484].

351b—388b: Ø

173

V — 3856
Olom. UK: M-II-382

Pap., XVII., 437 ff., 30,5×19,5 cm, vaz. perg. bělavá, na 2 řemínky k zavázání, na hřbetě „Mährische acta MSC“ a štítek se signaturou „A. a. 4. 10“. Z rukopisů hořovic-
kých.

Na přední předsádce rukou XIX. stol.: „Nálezy a naučení.“

1a—b: Ø

2a—300a: „Tuto dole v těchto rejstřích jsou pořád psány nálezy na pře-
postranní, též vejpovědi, rozličné paměti i jiná zapsání, též naučení do kní-

žetství opavského, kteréž sou se při obojím právě v markrabství moravském od léta 1535 až do léta 1556 zběhly a sou v rejstřích zemských v knihách naučení pod literou A a skrze mne Pavla Katarína z Kataru na Pernštejně a Šilperce, místodržícího nejvyššího písařství a purkrabí zemského markrabství moravského, se vši bedlivostí s týmiž rejstry zemskými skorigovaný sou, actum léta 1597.“ „Léta ut supra [15]54 v Olomouci o sv. Janu. Nález a naučení do knížetství opavského. Mezi panem Přemkem z Žerotína a Ambrožem z Ottersdorfu × (298a:) Léta Páně 1601 o soudu postním v městě Brně. V tej při mezi lidmi městečka Konice... (299a:) Pan Jiří Březnický z Náchoda a na Tulešicích předstoupíc před JMt... a jemu toho až do tří let přiti a v rejstra zemská pro pamět zapsati poručiti sou ráčili... (299b:) Léta Páně 1614 o soudu svatokunhutským v městě Brně držaným. Promluvení JMt pana hejtmána z potazu JMti strany dodávání pûhonûv zátkyňi učiněné. Jakož se to již zhusta přiházelo... (300a) ... jich milost ráčí věděti dále, jak tu věc opatřiti.“

Jiný rukopis, který je také opis sbírky Katarinovy, a je o připsěk z r. 1614 kratší, v. pod zdejším čís. 44.

Pavel Katarín z Kataru byl místopísařem moravským od r. 1584 a zemřel kolem r. 1600. Srov. Jos. Pilnáček, Staromoravští rodové, 1930, 138 čís. 417.

Původní sbírka končí nálezem „O soudu postním v Brně léta etc. 97“ na fol. 294a, za nímž na témž foliu následuje: „Actum v Brně v outerý po (294b:) neděli postní Reminiscere [4. III] léta Páně 1597 vašich milostí volný služebník Pavel Katarín.“ Týž písař (nikoliv Katarín!) pokračoval v r. 1597 při času sv. Jana Křt. (24. VI. 1597) a dále psali též různí písaři, z nichž někteří dopisovali i do předchozích zápisů (paměti) až do r. 1614. Nadpis na fol. 1a se tedy časově neshoduje s obsahem sborníku.

Sborník je systematický výběr a jeho zápisy odpovídají originálním knihám olomouckým (nyněj. sign. 17—33) a brněnským (sign. 16—31) vesměs v Stát. archivu v Brně s výjimkou knihy sign. 24 („knihá posudků“) a 28 („knihá menšího práva“). O tomto sborníku srov. Čáda, Sborníky mor. pûh. a nál. (Akad. V. Vojtíškoví k 75. naroz. 1958) 52

Jednotlivé zápisy nemají jako nadpisy právní věty, ale typické orientační rubriky jako na př. (10a:) „Do skonání práva“; (28a:) „Artikul o nápady z omylu vytisknutém“ [1] (srov. Čáda, Zemské zřízení morav. z r. 1535, 139 čl. 124 odst. 2 a pozn. tamtéž); (50a:) „O stracení pečeti Hynka ze Zvole“; „Naučení do kníž. opav.“ (1540); (91a:) „O erbu malovaném“; (233a:) „Oznámení lidem z panství losinského. Wir underthanen von Ullersdorf und andere 20 dörfer dem herrn dem jüngeren von Zierotin zuegehörig“ [asi 1581]. Fol. 66b—67a omylem: Ø, ale text pokračuje nepřerušene dále.

174

VI — 3857
Losiny: 90

Pap., XIX., 39 ff., 26×22 cm, vaz. polokožená s deskami potaženými tmavočerveným kropenatým papírem a se hřbetem temně hnědým se zlatými proužky.

„Catalogus numerum veterum graecorum et romanorum excellentissimi ac illustrissimi domini, domini Francisci comitis de Zierotin, liberi baronis de Lilgenau, domini in Blauda et Krumpisch... conscriptus anno MDCCCXLIV.“

Fol. 1a—2b, 32a—39b: Ø. Rozdělení katalogu: (3b—12b:) „Sectio I. Numi graeci“; 13a—31b: „Sectio II. Numi romani.“ Tento druhý oddíl je opět dělen (fol. 14a sq:) „A. Familiarum“ a (21a sq:) „B. Imperatorum“.

Latinský popis mincí je stručný, v rubrikách je udán materiál (AV, AR, AE), u některých zemí, podle nichž jsou mince uspořádány, však popisy chybí, patrně z nich nebyly žádné mince ve sbírce zastoupeny.

Numismatická sbírka Františka Josefa z Žerotína se dostala podle výslovného určení z r. 1839 darem Moravskému museu (později zvanému „Františkovu“) v Brně, kde však byla rozptýlena mezi ostatní sbírky, takže původní numismatická sbírka žerotínská nebyla zachována. Cf. Chr. d'Elvert, *Schriften d. hist.-stat. Sektion III*, 1852, 126 a Moriz Trapp, *Descendenz d. H. u Gr. v Zierotin*, 1879, 11.

175

V — 3858

Olom. UK: M-II-383

Pap., XVII., 517 ff., 31,5×21 cm, vaz. perg. polotuhá, červená se slepě tlačeným znakem na přední desce, na hřbetě: „MSC. Memorabilia“; uvnitř. sign. „I. C. 25“. Z rukopisů hořovických.

1a—9b: Ø

[Systematický sborník moravských půhonů, nálezů a naučení Kristína z Vlčetína.]

10a: „Léta božího tisícího pětistého třicátého pátého znamenají se rozličné paměti a přípovědi, soudóm zmocnění, i také nálezý bez pónonu za ouřadu nejvyššího písarství urozeného vládky pana Otmara z Nepomuka etc. M. D. LXXIII. F. D. M. M. Kristín z Vlčetína, místopřizíci nejvyššího písarství margr. mcr.“

O Kristínu z Vlčetína (nebo též z Vlčetínu) srov. Fr. Matějek, *Moravské zemské desky III. kraj olomouc, předml. XXIX a M. Rohlík, Moravské zemské desky III. kraj brněn., předml. XXI—XXII.*

10b: Ø

11a—431b: „Anno Domini 1535 Olom[ucii] circa Trium regum. Mezi panem Janem Kunou z Kunštátu, hajtmanem margrabství moravského, a panem Vilímem Kunou z Kunštátu a knězem Václavem na místě kněze Ambrože, opata, a konventu kláštera žďárského a panem Hynkem Krušinou z Lichtburka na místě jiných pánuov Krušinov, bratří jeho, páni nalezli × Odložení soudu postního léta 1610 etc . . . mimo všecku naději svou, musili soud tento vzdáti. Sit laus Deo. M:R:Z:W.“

System sborníku je samostatný a neřídí se chronologickým uspořádáním. Za fol. 99a vložen lístek: „Poznamenání vyhledaných naučení panu hejtmanovi zemskému při právu zemském z strany manství daných“. Poslední věta se šírou je písarský explicit a podle toho lze soudit, že sborník psal jiný písar než Kristín, třeba jsou tu některé obdoby se zápisy deskovými. Srov. Čáda, *Sborníky mor. půh. a nál. (Akad. V. Vojtíškovu k 75. naroz. 1958)* 50.

432a—445b: Ø

446a—478a: [Neúplný obsah.] „Mocná vejpověď mezi panem Janem Kunou × Mezi purgmistrem a konšely i na místě vši obce městečka Šatavy a paní Esterou z Ditrichštejna 283.“

Odkazuje na starou foliaci.

478—517b: Ø

172

Pap., XIX., 16 ff., 21×17 cm, sešit bez obálky.

„Apologie neb obrana pana Karla staršího z Žerotína ku panu Jiříkovi z Hcdic r. 1606. Z přepisu v biskupské bibliothéce litoměřické.“

Opis z Čas. Čes. Mus. VIII, 1834, sv. III, str. 239—256.

Pap., XVII., 444 ff., 25,5×17 cm, vaz. celokožená hnědá, kdysi zlatě tlačená, na přední i zadní desce supra libros žerotínský znak (Jana Diviše z Žerotína), na hřbetě štítky se signaturami zvl. „A. 4. 2“ a na předním přidešti „I. D. 19“. Z rukopisů hořovických.

Cf. Chlumezky 93, codex VIII.

1a (rukou XIX. stol.): „Briefe des Johann Diviss von Zierotin.“

1b: ∅

(a) 2a—8b: [Zlomek kopiáře českých listů Jana Diviše z Žerotína z r. 1597.] „Anno 97 ve středu po neděli Cantate [7. V] připsil odpovědi panu maršálkovi dané × 5. dne october připsil psaní panu Fridrichovi z Náchoda učiněný ... Dán na Náměšti ut s. 97.“

Zlomek kopiáře byl vepsán na prázdné listy před vlastním kopiářem v oddílu (b).

9a—b: ∅

(b) 10a—420a: [Kopiář českých listů Jana Diviše z Žerotína z let 1600—1604.] „Počínají se přepisové listův všelijakých i odpovědi od jeho milosti urozeného pána, pana Jana Diviše z Žerotína na Náměšti, Židlochovicích a Brandejse činěnejch na rok šestnáctistej, bohdá šťastně, etc.“ (10b: ∅, 11a:) „Panu Smilovi Osovskému z Doubravice ... (11b:) ... Datum na Náměšti den Novýho léta 1600 × (419b:) Panu Petrovi Sednickému ... (420a:) ... Dán z Pouzdřan dne 26. X-bris anno 1605.“

Počátky let, popřípadě samostatné tituly: (10a:) 1600. — (71a:) 1601. — (128a:) 1602. — (185a:) 1603. — (248a:) 1604. — (341a:) 1605. — Fol. 69b—70b, 125b—127b, 184b, 185b, 247a—b, 248b, 340a—b, 341b: ∅. Na ff. 296b—297b kopie škrtnuté, ale není u nich poznamenáno, z jakého důvodu.

420b—444b: ∅

Na zadním přidešti přípisek: „Kdo je komu mil, dejž Pane Bože, aby s ním až do smrti byl.“ „Manu propria W. I. S. S.“ [?].

Pap., XVI., 287 ff., 30,5×20 cm, vaz. perg. zelená, zlatě tlačená, na přední i zadní desce zlatě tlačený žerotínský znak s písmenami „KZZ“ (i. e. Karel z Žerotína) a dole s letopočtem „1593“, na hřbetě nápis „Mährische Merckwürdigk.“, a staré signatury „Z. 4. 21“, na předním přidešti „I. C. 17“. Z rukopisů hořovických.

[Knihy sněmovní markrabství moravského z let 1526—1546.]

Cf. Chlumezky 61—62, codex II.

1a (rukou XIX. stol.): „Spisy sněmovní.“

1b—7b: ∅

8a—237a: „Na sněmu obecním, kterýž držán byl v Brně tu neděli po svatém Matúši [23. IX] po smrti nejjasnějšího knížete a pána, pana Ludvíka, uherského a českého etc. krále a markrabě moravského, toto se jednalo. Léta M^oV^oXXVI^o.“ „Odpověď do království českého × (234a:) Léta Páně 1546 v outerý po svatém Martině [14. XI] v městě Olomúci držán jest sněm obecní ... (236b:) ... List věřící do království českého ... (237a:) ... Duostojnému u Boze otcí a pánu, panu Balthazarovi, biskupu vratislavskému, hejtmanu Horní i Dolní Slezí, pánu a příteli k nám příznivému“ [nedopsáno!]. „G. A. 93.“ [?]

Opis originální knihy t. zv. „Kopíáře sněmovního“ I. (sign. 19), shodný se zdejším rukopisem čís. 99 (poznámky v. tamtéž), ale mnohem prostší, než opisy Žalkovského. Zdá se však, že podle vazby a podle data jak na vazbě, tak v písarském explicitu je rukopis čís. 178 starší exemplář knih sněmovních Karla st. z Žerotína z doby, než získal opisy Žalkovského. Text místy podškrtnán a opatřen margináliemi červeným inkoustem od Karla st. z Žerotína.

237b—287b: ∅

179 i. o. 420

V — 3865/1
Brno: Žerot. dep. 9

Pap., XVII., 610 ff., 32×20 cm, vaz. perg. bělavá, polotuhá, stejné úpravy jako u čís. 99, na přední desce nápis „Připis pátejch knih zsněmovních [!] markrabství moravského“, na hřbetě „Geschriebene Mährische Landtagsschlüsse. Memorabil. MSC.“ Z rukopisů hořovických.

Na předním přideští totéž ex libris jako u čís. 99.

[Páté knihy sněmovní markrabství moravského z let 1600—1609.]

1a (rukou XIX. stol.): „Spisy sněmovní.“

1b—47b: ∅

48a: „Sněmy založený a psaný od léta 1600 až do léta (vacat!). Nro. 5.“

48b: ∅

49a—53a: „Léta Páně 1600 v pondělí po neděli Devítník [30. I] v městě Znojmě držán jest sněm obecní × (495a:) Léta Páně 1609 při času svatého Jana Křtitele [24. VI] v městě Olomouci držán jest sněm obecní ... (530a:) ... a láskou nakloněn býti a zuostávati ráčí.“

Opis (žalkovský) t. zv. „Památek sněmovních“ V. (sign. 16), ale v originální knize chybí nyní počátek zničený plísní, takže z rukopisu čís. 179 lze tento chybějící počátek Památek sněm. V. doplnit. Rukopis čís. 179 jde až na fol. 449 originálních Památek sněm. V. a nebyla již z něho opisována léta 1610 a 1611, protože podle záznamu v rukopise čís. 179 na fol. 525a „Finitum 23. octob. [1609] P[avel] C[ahle] V[išňovský] manu propria“ skončil tohoto dne písař opisy všech pěti knih.

Rukopis čís. 179 je pokračováním rukopisu čís. 180. Ostatní poznámky a vysvětlivky srov. u čís. 99.

530b—610b: ∅

Na zadním přideští druhé ex libris Žalkovského jako u čís. 99.

Pap., XVII., XXXIX+518 ff., 32×20,5 cm, vaz perg. bělavá, polotuhá, stejné úpravy jako u čís. 99, na přední desce nápis „Přípis štvrtejh knih sněmovních zemskéjch markr. moravského“, na hřbetě „Memcrabilium MSC.“. Z rukopisů hořovických.

Na předním přidešti totéž ex libris jako u čís. 99.

[Čtvrtá knihy sněmovní markrabství moravského z let 1584—1599.]

Ia: „Sněmy založený a psaný od léta 1584 až do léta 1599.“ (rukou XIX. stol.) „Spisy sněmovní.“

Ib—XXXIXb: ∅

Za fol. XXXIX jeden list vytržen.

1a—510b: „Léta Páně 1584 v pondělí po svatých Třech králích [13. I] v městě Olomúci držán jest sněm obecní × (466a:) Léta Páně 1599 v pondělí po neděli Křížové [17. V] v městě Olomúci držán jest sněm obecní... (510b:) Léta Páně 1599 po neděli Prosebné, to jest 16. dne měsíce máje budouce sněm obecní v městě Olomouci držán, na témž sněmu urozený pán, pan Zigmund z Ditrichštejna... jich milost stavu panského, rodův starejch jest prosil, aby jej mezi se v rody staré pustili... Kdež JMt na takovou jeho žádost mezi se rody staré jej přijíti a jemu místo podle zvyklosti ukázati rozkázati ráčili.“

Opis (žalkovský) t. zv. „Památek sněmovních“ IV. (stará sign. 18, nynější 15). Rukopis č. s. 180 předchází rukopisu čís. 179 a navazuje na čís. 101. Ostatní poznámky a vysvětlivky v. u čís. 99.

511a—518b: ∅

Zadní přidešti strženo, pod ním čtyřstránkový zlomek tisku XV.—XVI. stol. latinsko-německé gramatiky.

Pap., XVII., 168 ff., 20,5×17 cm, vaz perg. polotuhá z theolog. knihy (expositio psalmodum), na hřbetě „Memorab. MSC.“ a signatury „Y. 3. 8.“ a uvnitř „I. D. 8“, kdysi na 2 řemínky k zavázání; rukopis částečně poškozen. Z rukopisů hořovických.

1a—b: ∅

(a) [Matouše z Chlumčan Registrum desíti truhlic.]

2a—8a: „Registrum desíti truhlic s privilejimi [1] zemskými. V první truhlici vloženi jsou listové, privilegia země české s znamením tímto A × (6b:) V desáté truhlici K. ... (8a:) ... Na privilegia koruny české... A tak jedno na druhé ukazuje a naléztí se má každá věc podle toho.“

Neúplné „Registrum“, obvykle zařazované za „Předmluvu“, srov. zdejší čís. 45.

8a—10b: „Předmluva k nejjasnějšímu knížeti a pánu, panu Vladislavovi, uherskému a českému etc. králi a margkrabí moravskému, králi a pánu, panu mému dědičnému a milostivému, i ke vsí obci slavného království českého. Předmluva na zřízení privilegií koruny a království českého. (8b:) Od dávnych časuov v tomto slavném království českém, nejjasnější kníže a pane, pane Vladislave, uherský a český etc. králi a markrabě moravský etc., králi a pane, pane můj nejmilostivější, od poddaných vaší královské jasnosti v této

koruně české obyvatelstvu v rozjímání častém jest bejvalo, kterak táž koruna k umenšení a k snížení v svobodách svých přišla jest × (10a:) mezi panskými a vládyckými stavy (10b:) nesnadné různice. Léta od narození Syna božího patnáctistého prvního.“

Opis předmluvy je proti základnímu znění značně krácen, zejména o zmínky o autoru Registra Matouši z Chlumčan. Srov. text a edici v poznámce u čís. 45, zvláště oddílu (a). V. též dále oddíl (c).

10b—154a: [Inventář.] „V první truhlici vloženy jsou privilegia na svobody koruně království českého a margrabství moravského × (150a:) V desáté truhlici... (154a:) ... Jsou dva listy zkažená s pečeti knížetskými, kteříž se toliko pro paměť chovají, ale nejsou užiteční.“

Inventář podle truhlic. O jeho rozdělení Herm. Jireček, Právnícký život 306 čís. 214.

154a—163a: [Dodatky k inventáři.] „Povolení arcibiskupa Trýrského ke všem smlouvám králův českých s rakouskými knížaty ... Datum 1361. (154b: Ø, 155a:) Na Sulcpach majestátové přeloženi jsou na některé svobody království českého... My Karel... Jenž jest dán v Římě po božím narození... císařství prvního“ [1355].

163b: Ø

(b) 164a—166b: „Z koruny aby pohánění k soudům nebyli.“ „My Ruprecht starší z boží milosti falckrabě z Rejnu × Datum v Normberce léta Páně MCCCCLVI^o na zejtrí božího Křtění“ [7. I].

Cf. Reg. Boh. et Mor. VI. 129 čís. 248.

(c) 167a: [Doplňk k předmluvě Registra desíti truhlic.] „Tito jsou z rozkázání královského a z povolení zemského dole psaní páni a zemané, přehlídli jsou privilegia zemská, kderěž na Karlštejně jsou × Psalo se toho času léta od Narození Syna božího MCCCC prvního.“

167b—168b: Ø

182 i. c. 426

VI—3867
Brno: Žerot. dep. 11

Pap., XVI.—XVII., 178 ff., 20,5×15 cm, vaz. perg. polotuhá, zelená, na hřbetě „Memorab. MSC.“; vazba poškozená. Na pásku uvnitř knihy signatury „Nro. 4. B. 2“, „H. 182. 813“, „I. D. 4. b“. Z rukopisů hořovických.

Cf. Chlumezky 68, codex VI; Vinc. Brandl, Spisy Karla staršího z Žerotína I. 1, 1866, str. IV.

1a (rukou XIX. stol.): „Zierotiniana“.

1b—3b: Ø

4a—6a: [Karla staršího z Žerotína Zápisové na soudě panském.] „Léta 1594 22. dne měsíce máje, jenž byl neděle Exaudi, přineseno jest mi do ležení před Ostřehom psaní jeho milosti císařský, skrz něž mne do soudu zemského v markrabství voliti... poroučeti ráci × Pán Bůh, který mne v to místo uvedl... z milosti své udělovati, amen.“

6b—7b: [Záznamy k soudům zemským moravským.] „V tento čas tyto osoby v soudu sedaly“ (etc.)

8a—13b: Ø

14a—151a: [Zápisy o soudech.] „Soud holomouckej svatotříkrálskej léta 1596. Na den Novýho léta přijeda ku panu Fridrichovi z Žerotína ×

(149a:) Soud olomoucký svatotříkrálskej léta 1608... (151a:) ... a Pánu Bohu to ublížení, které se pořádkům našim děje, poručil.“

Celý rukopis čís. 182 psal Karel st. z Žerotína. Ed. Vinc. Brandl, Spisy K. st. z Žerotína I. 1. 1866.

151b—178b: Ø

183

VI—3868

Brno: Žerot. dep. 12

Pap., XVII., 359 ff., 32,5×21 cm, vaz. nová po rekonstrukci, v režném plátně, na přední i zadní desce nalepeny z původní vazby zlomky graduálu. Z rukopisů hořovických.

Cf. Chlumezky 93—94, codex IX.

[Kopialbuch der Korrespondenz des Johann Dionysius von Žerotín aus d. J. 1608—1614.]

1a: „Copial allerhandt-missiven von anno 1608 anfehende des hoch- und wohlgebornen herrn, herrn Johann Dionysen, herrn von Zierotin, herrn auf Namiest, Selowitz, Pausram und Brandeis ob der Orlicze, der zue Hungarn und Behaimb etc. kön. majt. etc. auch des herrn, herrn Maximiliani, erzherzogen zue Oesterreich cammerers etc., und geschrieben durch mich Tobiassen Stecher von Weissenbrunn m. p.“

Písař Tob. Stecher psal též rukopis čís. 202.

1b: Ø

2a—359a: „1608. September. An ihr für gnaden h. Hans Georgen, mar-graven zu Brandenburg... Datum Selowitz den 21. septembris anno 1608 X An h. Wilhelm Foringthon, burgern und handelsman in Prag... Datum Selowitz den 28. decembris 1614.“

Většina listů německých a jen málo latinských. Korespondence je uspořádána chronologicky. Počátky let: (2a:) 1608. — (19a:) 1609. — (49a:) 1610. — (78a:) 1611. — (103a:) 1612. — (192b:) 1613. — (278a:) 1614.

359: Ø

184

105 421

VI—3869

Brno: Žerot. dep. 13

Pap., XVI.—XVII., 339 ff., 21×15,5 cm, vaz. perg. polotuhá, zelená, kdysi na 2 řemínky k zavázání, uvnitř signatura „I. D. 4. a“. Z rukopisů hořovických.

Cf. Chlumezky 92, codex V; Vinc. Brandl, Spisy K. st. z Žerotína I. 1, str. IV; Lib. Urbánková-Hrubá, Kancelář K. st. z Žerotína (Sborník archiv. prací IV. 2, 1954) 57, 97.

1a—b: Ø

(a) 2a—28b: [Karla staršího z Žerotína Popsání sněmů obecních z let 1594, 1596 a 1597.] „Sepsání historické sněmu obecního v městě Brně držaného. Léta po narození Syna božího 1594 k neděli po památce Moudrosti boží, t. j. 18. dni měsíce prasince, jinak X-bris, položen jest od jeho Mti císařské a od pana Fridricha ze Žerotína, hejtmana, zvyklým starodávním obyčejem skrze otevřený obsilací list po zemi rozepsán do města Brna sněm obecní X nežli by mustrování byli, trpěti musí“

Ed. cit. Brandl II. 1, 1870, 6—45. Počátky sněmů podle let: (2a:) 1594. — (20a:) 1596. — (27a:) 1597. — Fol. 16b, 18a—19b: Ø.

29a—47: Ø

(b) 48a—213b: „Krátké poznamenání soudův zemských a co se při nich dalo, držaných za ouřadu hejtmanského, JMti urozeného pána, pana Karla staršího z Žerotína na Dřevohosticích, Rosicích a na hradě Přerově etc., hejtmana a markrabství moravského a jeho Mti krále uherského a čekance království českého etc. rady a komorníka.“ (48b:) „Soud brněnský svatokunhutský léta 1608 jest odložen obecním sněmem týhož léta o sv. Bartoloměji před tím držanejm.“ (49a:) „Soud olomoucký svatotříkrálský léta Páně 1609“. [rukou K. st. z Žerotína:] „Není poznamenáno, co jest se sice jednalo a předneslo od stran při tomto soudu, toliko resolutie samy na supplicatie.“ „Na páně maršálkově suplikatci jest napsáno: má pan maršálek na mne (hejtmana) tu stížnost vznésti × (204b:) Soud olomoucký svatotříkrálský léta 1614... (213a:) Outerý. Jak sme zasedli, což se stalo okolo jedenácti, neb sme se u pana kardinála zdrželi, držíce tam radu stran defensie... (213b:) ... Naposledy Šmerhovskej z ouřadu menšího písařství propuštěn skrze pana komorníka a poděkování mu učiněno. A tak soud vzdán etc.“

Ed. Vinc. Brandl, Spisy K. st. z Žerotína I. 2, 1866, 1—180.

Počátky soudů podle let: (48b:) 1608. — (49a:) 1609. — (66a:) 1610. — (92a:) 1611. — (111a:) 1612. — (156a:) 1613. — (204b:) 1614. — Fol. 50b, 55a, 59b, 65b, 91b, 92b, 110b: Ø. Místy jsou zápisy psány šiframi. Některé zápisy psal vlastní rukou K. st. z Žerotína (srov. Lib. Urbánková-Hrubá I. c.).

214a—339a: Ø

(c) 339b: „Tyto osoby sou do soudu dosazeny od jeho Mti královské při začátku panování jeho. 1. Pan Karel starší z Žerotína, hejtman × Potom přidání sou... Při soudu sv. janským léta 1612. 1. Pan Václav Vanecký z Jemničky. A tak jest počet pánuov soudcův doplněn.“

Připsány 4 osoby další, které však později byly škrtnuty. V. ed. Brandl, I. c. 180 pozn.

185 i. c. 6, 11

VI—3870

Brno: Žerot. dep. 14

Pap., XVII., 226 ff., 32×20 cm, vaz. papír. potažená pergamenem z bohosluž. knihy XIV. stol., kdysi na 2 tkanice k zavázání. Z rukopisů hořovických.

Na líci přední předsádky rukou XIX. stol.: „Briefe Karls von Žerotin.“

[Kopialbuch der deutschen Briefe Karl des älteren von Žerotin aus d. J. 1621—1634.]

1a—201a: „Hochwürdiger fuerst. gnädister herr. Auf. I. h. f. gn. erfordernung und befehl wolte ich von herzen gerne erscheinen... Namiest den 25. juli 1621. I. h. f. gn. gehorsammer wolliger d'ener Karl der elter herr von Zerotin × (200b:) An herrn Johannes Jacob Hoppau, commendant zue Glatz... (201a:) ... Prerau den 18. X-bris anno 1634.“

Opisy listů jsou řazeny chronologicky. — Počátky jednotlivých let: (1a:) 1621. — (5a:) 1622. — (19a:) 1623. — (26b:) 1624. — (49a:) 1625. — (59a:) 1626. — (71a:) 1627. — (82a:) 1628. — (93a:) 1629. — (114a:) 1630. — (150a:) 1631. — (172a:) 1632. — (186a:) 1633. — (192a:) 1634. — Fol. 57b—58b, 70a—b, 81b, 92a—b, 113a—b, 149a—b, 171a—b, 185b, 192b: Ø.

201b—226b: Ø

Pap., XVI., III+172 ff., 29,5×22 cm, vaz. dřev. desky bez potahu, kdysi na dvě kovové spony, hnědý kožený hřbet slepě tlačенý s novějším štítkem: „Memorabil. MSC Bergordnung“. Z rukopisů hořovických.

Ia—IIIb: Ø

(a) 1a—76b: „Počínají se knihy práv horníkuom vydaných od slavné paměti Václava Druhého, mezi králi českými v počtu šestého krále českého. Královské pozdravení. Václav Druhý, buoží milostí šestý král český, kterýž najprvé království polské mocí Buohem pójčenú témuž království českému přivínil neb přispojil jest, horníkuom svým všechněm po království českém milost svú a tyto knihy a v nich pravú práva horničieho poznati pravdu. Předmluva knih práva horni[eho]. Otče nerozený, studnice vši dobroty × aby túto bázní jsa ustrašen aspoň na obtieženie jiného nesnadně se kto odvolával“. „A tak se skonává právo královské horníckm dané. A psáno jest v knihy léta Páně M^oCCCC^oXCIX^o a ten pátek dokonáno jest, den svatého Františka [4. X. 1499] skrze náklad pana Beneše Zlatníka, proběře královského etc. Jenž sú tyto knihy psány a konány skrze mne Jiříka Hynka z Křešic, též na muoj náklad léta Páně 1531.“ — „Skonávají se knihy práva královského všem horníckm po království českém obývajícím vydaného od najjasnějšího knížete a pána, pana Václava Druhého, šestého krále českého a polského, kterýž léta Páně M^oCCCC [!] měsíce června některým Vlachom rozkázal jest groše najprvé dělati u Hory a kovati, od nichž i podnes slove u Hory Vleský dvuor“.

Vynechána prázdná místa pro iniciálky, které nebyly provedeny. — Český překlad horního zákona Václava II. (Ius regale montanorum), který vyd. Herm. Jireček v Cod. jur. Bohemici I, 1867, 265—435, podle jiných rukopisů. Od textu vydaného Jirečkem se znění tohoto rukopisu liší jen v podřadných podrobnostech a v číslování kapitol prvé knihy, které se tu začíná již druhou částí předmluvy (od slov „Jedno umění toto vždy pokládáme“). Chybný letopočet v kolofonu (1400 místo 1300) má tento rukopis společně s českým překladem horních práv v rukopise Nár. Musea v Praze sign. IV-C-21 z r. 1478 (Bartoš č. 1000) fol. 56, s nímž se obsahově shoduje i v dalších částech (v. dále v poznámkách).

76b—86b: „Počíná se registrum čtverých knih práva královského horníckm vydaného. Prvnie knihy první kapitola. Nejprvé královské pozdravení × Jinak daremné jest jeho odvolanie. A tak konec jest registrum na práva hornie“.

(b) 87a—88a: „Majestát společně Horských s Jihlavskými etc.“

87a: „My Václav... Poněvadž královské duostojenství × tento list ohradú naší pečeti kázali jsme potvrditi etc.“

87a—88a: „My Přemysl, buožie milostí markrabie moravský × ale žena jeho s dědici zbuoží jeho pokojně užívaj“.

Český překlad (z XV. stol.) privilegia krále Václava I. a markrabího Přemysla pro Jihlavu z r. 1249 s textem městských svobod („libertates civium“), který z jiných rukopisů naposled otisky Čelakovský, Cod. jur. munic. II, 1895, k čís. 5, str. 10—12. Pod názvem „Majestát společný Horských s Jihlavskými“ je tento text opsán v Pamětní knize města Kaňku: srov. o tom Čelakovský na m. uv. str. 30 a vyd. P. M. Veselského, Král.

horní město Hora Kutná, 1867, str. 6 a 9. V rukopise Nár. Musea v Praze sign. IV-C-21 zařazeno rovněž za rejstříkem práv horních, a to pod rubrikou „List společný Horských s Jihlavskými etc.“ (fol. 64b—65a).

(c) 88a—96b: „Listové majestátuov císařských a králuov českých vydání na svobody a na potvrzení práv města zdejšího Horského“.

Společná rubrika pro osm privilegií dále uvedených, která je však v tomto rukopise (stejně jako v rukopise Nár. Musea v Praze sign. IV-C-21, fol. 65b) spojena v jediný nadpis s rubrikou prvního privilegia:

88a—b: „Listové majestátuov... města zdejšího Horského. A najprv svoboda dědictví kupovati a prodávati a o kšaftech. My Karel“ etc.

Český překlad privilegia Karla IV. z 13. XII. 1371. Viz Čelakovský, Cod. jur. munic. II, k čís. 449, str. 643—4; německý originál tamtéž čís. 449, str. 642—3.

88b—89b: „Podpisuje se majestát krále Václava, že měšťané Horští zbuoží svá mohú, komužkoli chtěie poručiti, těm pak, ktož s městem trpí, pakli kto umře bez kšafu, co má spadnutí na krále, co na obec a co na konšely. My Václav“ etc.

Český překlad privilegia Václava IV. z 24. VI. 1386. Německý originál vyd. Čelakovský na m. uv. čís. 608, str. 774—5 a v pozn. na str. 775—6 i část českého překladu podle jiných rukopisů. Rukopis Nár. Musea sign. IV-C-21, fol. 66b—67a.

89b—90a: „Podpisuje se majestát téhož krále Václava. Ukazuje, aby žádný na lidi Horské ani na jich zbuožíe nesahal bez odpovědi pána minc-majstra a požádanie prvé práva na něho. My Václav“ etc.

Český překlad privilegia krále Václava IV. z 21. XII. 1392. Vyd. Čelakovský na m. uv. čís. 654, str. 841—3 v německém originále, a části českého překladu v pozn. na str. 843 z jiných rukopisů.

Za opisem tohoto privilegia poznámka: „Svrchupsané tři majestátové vloženi sú ve dsky dvorské léta tisícího čtyřstého sedmnáctého v Suché dni o svatém Duše skrze Václava Vorsucher a Friduše a jiné k tomu vyslané. Anno etc. 1417 tempore pentecosten“. Shodně (i s touto poznámkou) citovaný rukopis musejní, fol. 67a.

90b—92b: „Tuto jsta dva majestáty dvě králuov českých, jeden krále Václava, kterýžto obnovuje majestát krále Jana potvrzuje jeho. A jsú vydání na práva dědičná díla preneřského et cetera etc. My Václav“ etc.

Datován 1397, správné datum 14. IX. 1396. Srov. vyd. Čelakovský na m. uv. čís. 688, str. 882—3. V uvedeném musejním rukopise fol. 67b—69b.

92b—94a: „Tento majestát jest krále Václava, římského a českého krále, na práva díla mincířského a na záplatu od téhož díla mincířóm. My Václav“ etc.

Z 21. VIII. 1408. Vyd. z jiných rukopisů Čelakovský na m. uv. čís. 828, str. 1096—8. V uvedeném musejním rukopise fol. 69b—70a.

94a—b: „Na vysazení rychty Horské etc. Karel Čtvrtý“ etc.

Český překlad listiny o zastavení Kutnohorské rychty, jehož latinský originál vyd. Čelakovský na m. uv. čís. 408, str. 592—3; český překlad u Veselského, Král. horní město Hora Kutná, str. 31. Shodně musejní rukopis fol. 70a—70b.

94b—95a: „Potvrzení listu předeapsaného na rychtu Horskú. My Jiří“ etc.

Souhlas krále Jiřího ke směně, kterou Kutnohorská rychta připadla obci, z 16. XII. 1459. Latinský originál vyd. Čelakovský na m. uv. III, 1948, čís. 228, str. 395—6, kde je

i zmínka o jiném rukopisu českého překladu. Shodně (i s nepřesnou rubrikou) musejní rukopis fol. 70b—71a.

95a—96b: „Tuto jest majestát krále Zigmunda, kterak staří horníci s novými v jednotu lásky křesťanské jsú se smíerili společně etc. My Zigmund“ etc.

Z 19. III. 1437. Vyd. Čelakovský na m. uv. III, čís. 114, str. 194—7. V uvedeném musejním rukopise fol. 71a—72b.

(d) 97a—b: [**Privilegium na dobývání rud u Jílového z 24. XII. 1477.**] „My Vladislav . . . oznamujeme tímto listem všem, že majíce péči o to, aby za nás hory dělány a vyzdvihány byly“ etc.

Privilegium propůjčené králem Vladislavem „ad relacionem domini Samuelis de Hrádek et Valečov, succamerarii regni Bohemie“ dvěma měšťanům pražským, t. j. Janu Sosnovcovi z Vlkanova a Kunradu Švajcarovi, dále Laurinu Žalmanovi z Mostu a Lorencovi Holprichterovi z Chebu. I toto privilegium, ač nepatří mezi vlastní privilegia kutnohorská, je zařazeno v rukopise Nár. Musea v Praze sign. IV-C-21, a to jako jeho poslední kus na fol. 72b—73b. Tam se ovšem připojení tohoto ryze osobního privilegia vysvětluje tím, že celý kodex IV-C-21 byl podle záznamu na fol. 56a pořízen nákladem „Jana, řečeného Sosnovec“, tedy jedné z osob, kterým toto privilegium svědčilo (viz i Bartoš čís. 1000: „Sborník horních práv Jana Sosnovce z r. 1478“). Ježto rukopis žerotínské knihovny se s uvedeným rukopisem musejním shoduje i v této charakteristické podrobnosti (ostatní shody byly uvedeny v předchozích poznámkách), lze míti za prokázáno, že se odvozuje od sborníku Sosnovcova, a to patrně prostřednictvím vzoru, jehož opisem vznikl: viz výše oddíl (a).

(e) 98a—100a: [**Rozhodčí výpověď**]. „Já, pan Jaroslav z Úpočna a na Žlebích, vyznávám tímto listem“ etc.

Z 9. VIII. 1401. Vyd. Čelakovský na m. uv. II, k čís. 146, str. 246—8, podle jiného rukopisu. V musejním rukopise IV-C-21 tento kus není.

100b—172b: ∅

187 i. c. 412

VI — 3873

Brno: Žerot. dep. 15

Pap., XVII., 269 ff., 31×19 cm, vaz. papír, potažená pergamenem z bohosluž. knihy XV. stol. na 2 řemínky k zavázání, poškozená. Z rukopisů hořovických.

Na líci 1. předsádky rukou XIX. stol.: „Briefe Karls von Zierotin.“

[**Kopialbuch der deutschen Briefe Karl des älteren von Žerotín aus d. J. 1626—1636.**]

1a—233a: „Anno 1626. An Valtén Winter. Lieber Valtén etc. Berichte auch hiemit, das heutiges tages der schaffer von Strutz und kellner zue Rossicz bei mir allhiero gewesen . . . Namiest den 6. januarii anno 1626 × An herrn cardinal von Dietrichstein . . . in welcher sprach dieselbte denen Preraueren zue zuschreiben belieben solten.“

Opisy listů jsou uspořádány chronologicky. Počátky jednotlivých let: (1a:) 1626. — (19b:) 1627. — (41a:) 1628. — (74b:) 1629. — (97a:) 1630. — (118a:) 1631. — (137a:) 1632. — (155a:) 1633. — (174a:) 1634. — (194a:) 1635. — (215b:) 1636.

233b—269b: ∅

188 i. c. 40

VI — 3874
Brno: Žerot. dep. 16

Pap., XVII., 143 ff., 29×20 cm, vaz. novodobá po konservaci, na přední i zadní desce nalepeny zlomky ze staré vazby z graduálu XVI. stol. Z rukopisů hořovických.

[Kopialbuch der deutschen Briefe Karl des älteren von Žerotín aus d. J. 1615—1619.]

1a—140b: „1. Herrn obristen Güntern von Goltz, freiherrn. Wolgeborner freiherr insbesondere freundlicher villgeliebter herr... Wien den 3. januar i anno 1615 X 51. Herrn Franken cardinaln von Dietrichstain... ganz williger diener. Rossicz den 6. julii anno 1619.“

Opisy dopisů jsou řazeny chronologicky, při čemž dopisy v každém roce jsou pořadově číslovány. Počátky let: (1a:) 1615. — (17a:) 1616. — (28a:) 1617. — (59a:) 1618. — (105a:) 1619. — Místy šifrované kusy (na př. 51b.). Fol. 104b: Ø. Cf. čís. 187.

141a—143b: Ø

Na zadním přideštit pod páskou při rekonstrukci vazby vloženo 13 zlomků psaných na papíře, z toho většina listů, z nichž byly slepeny původní desky staré vazby.

189 i. c. 423

V — 3875/1
Brno: Žerot. dep. 17

Pap., XVII., V+267 ff., 30×19,5 cm, vaz. perg. červenavá, tuhá, na třech stranách tkanicemi k zavázání; uvnitř. sign. „I. C. 15“. Z rukopisů hořovických.

Cf. Chlumezky 94, codex XI; Lib. Urbánková-Hrubá, Kancelář K. st. z Žerotína (Sborník archiv. prací IV. 2, 1954) 57, 58.

Ia—IVb: Ø

Va: „Sněmovní snešení i jiná zemská jednání margkrabství moravského, která se zběhla za ouřadu hejtmanského téhož margkr. jeho milosti urozeného pána, pana Karla staršího z Žerotína na Dřevohosticích, Rosicích a hradě Přerově etc., jeho milosti královské rady etc. komorníka, když jest nejprv týž ouřad v městě Olomouci ode vsí země na jeho milost pána vedle pořádku starobylého i s přísahou vzložen, což se stalo léta 1608 21. dne měsíce julia jinak července, a potom od jeho Mti královské pana Matyáše, čekance království českého, arciknížete rakouského a markrabí moravského etc. v městě Brně 3. septembris téhož léta zase jeho Mti pánu po učiněné přísaze poručen.“

Vb: Ø

1a—259b: „Léta Páně 1608 v středu po památce Rozeslání svatých apoštolův, to jest 16. dne měsíce julii, jinak července, v městě Olomouci držán jest sněm obecní... Artikulové obecní. O nařízení hejtmána. Jakož sou páni stavové X (245b:) Téhož léta [i. e. 1610] v středu po sv. Martině, jinak 17. dne měsíce novembris na poručení nejjasnějšího knížete a pána, pana Matyáše Druhého... držán jest sjezd obecní... v městě Brně... (258b:) Psaní knížatům a stavům slezským... (259b:) ... žádostivě očekávati budeme.“

Porovnáním s originálními knihami sněmovními, t. j. tak zv. „Památkami sněmovními“ nebo „Kopiáři sněmovními“ (srov. o nich u čís. 99), nyní uloženými v Státním archivu v Brně, se rukopisy čís. 189—191 jeví jako záměrné výbory sněmovních aktů (ze sněmovní registratury, nikoliv přímo z originálních knih sněmovních), takže lze sice některé kusy se žerotínských výborů nalézt v originálních knihách, jiné však nikoliv

a naopak v originálních knihách jsou kusy, které do žerotínských výborů pojaty nebyly. Tím jsou rukopisy čís. 189—191 samostatným pramenem pro poznání a pro historii sněmů moravských, protože leckdy doplňují materiál známý jen z knih sněmovních.

Obsah rukopisu čís. 189 odpovídá t. zv. „Památkám sněmovním“ sv. V. (sign. 16) od fol. 371 sq., ale s podstatnými rozdíly a výhradami, jak bylo naznačeno v předchozí poznámce. — Počátky jednotlivých sněmů podle let: (1a:) 1608. — (76a:) 1609. — (192a:) 1610. — Fol. 11b, 59b, 75b, 99a—b, 105b: ∅.

Místy vlastnoruční připsky a poznámky Karla st. z Žerotína.
260a—267b: ∅

190

1. C. 424

V — 3875/2
Brno: Žerot. dep. 18

Pap., XVII., 228 ff. (stará foliace vadná!), 29 × 19,5 cm, vaz. perg. červenavá tuhá, kdysi na 3 stranách tkanicemi k zavázání, na hřbetě sign. „A. a. 4. 22“ a pod ní „A. 7. b“, uvnitř „I. C. 15“. Z rukopisů hořovických.

Cf. Chlumezky 94, codex X; Lib. Urbánková-Hrubá, Kancelář K. st. z Žerotína (Sbor. archiv. prací IV. 2, 1954) 57, 58.

1a: „Druhá kniha o sněmovních věcech za ouřadu jeho milosti urozeného pána, pana Karla staršího z Žerotína na Dřevohosticích, Rosčicích a hradě Přerově etc., hejtmana markrabství moravského a jeho Mti krále uherského a čekance království českého etc. rady a komorníka etc., založená léta Páně 1611 etc.“

1b: ∅

2a—222a: „Léta Páně 1611 v pondělí po svatých Třech králich [10. I] v městě Olomouci nebyv soud za přičinou vpádu od lidu Pasovského do Horních Rakous držán, učiněny sou tyto odpovědi od jich Mti, nejvyšších pánův ouředníkův, soudcův zemských a osob stavův, který se byly k soudu sjely za příčinou téhož vpádu i za jinými.“ „Nejvyšším pánům ouředníkům a soudcům zemským a osobám strany defensí × (220a:) Psaní jeho milosti císařské 29. dne měsíce aprílis léta tohoto 1613 z Vídně přinešené. Urozenému pánu Karlovi staršímu z Žerotína ... (22a:) ... o tom nám neprodlené dnem i nocí v známost uvéstí nepomíjejte, jináče nikoliv nečiníce. Dán v městě našem Vídni v pátek den Svátosti [19. IV] léta 1613.“

Poznámky v. u čís. 189. Rukopis čís. 190 odpovídá t. zv. „Památkám sněmovním“ V. (sign. 16) pro léta 1610—1611 a „Památkám sněm.“ VII. (sign. 22) pro léta 1612 až 1613 s podstatnými rozdíly, jak bylo naznačeno v poznámce u čís. 189. — Počátky let jednotlivých sněmů (2a:) 1611. — (65b:) 1612; srpnový sněm (13.—30. VIII. 1612) vyd. V. Brandl, Sněm držáný léta 1612, ze zápisů Karla st. z Žerotína, 1864, 1—140 podle tohoto rukopisu, ale s některými omyly v předmluvě, protože si nepovšimnul chyb ve foliaci. — (194b:) 1613.

222b—228b: ∅

191

1. C. 424

V — 3875/3
Brno: Žerot. dep. 19

Pap., XVII., 218 ff., 30 × 20 cm, vaz. perg. zelená, polotuhá, kdysi na 2 řemínky k zavázání stará signatura na předním přidešti „I. B. 8“. Z rukopisů hořovických.

Cf. Chlumezky 62, codex III; Lib. Urbánková-Hrubá, Kancelář K. st. z Žerotína (Sborník archiv. prací IV. 2, 1954) 57, 58.

1a: „Třetí kniha o sněmovních věcech za ouřadu jeho milosti urozeného pána, pana Karla staršího z Žerotína na Dřevohosticích, Rosicích a hradě Přerově etc., hejtmána markrabství moravského, a jeho Mti císaře římského, uherského a českého etc. krále rady komorníka, založená léta Páně 1614.“

1b: Ø

2a—145b: „Léta Páně 1614 3. dne měsíce června, jinak junii držán jest na poručení JMti čís. sjezd X (141b:) Relationsabschrift herrn Hannssen von Molärt seiner verrichtung halber mit der türckischen pottschaft zu Offen etc. ... (145b:) ... unterthänigst befehndt. 25. juni anno 1614.“

Poznámky v. u čís. 189. Rukopis čís. 191 odpovídá t. zv. „Kopiáři sněmovnímu“ IV. (sign. 21) od fol. 126b, ale s podstatnými rozdíly (zvl. pokud jde o srovnání s t. zv. „Památkami sněmovními“ VII. sign. 22 od fol. 33a), jak bylo naznačeno v poznámce u čís. 189. — Rukopis čís. 191 zabírá pouze jediný rok 1614.

146a—218b: Ø

192

V — 3876

Brno: Žerot. dcp. 20

Pap., XVII., 200 ff., 28,5 × 23 cm, vaz. lepenková, šedá, hřbet odtržen.

(a) 1a—b: „Kniha tato obsahuje v sobě tyto pravdivě vypsane věci:

[1.] Za jakou příčinou Uhři císaři Rudolfovi jakožto králi a pánu svému se sprotivili, a jak zase v poddanost uvedeni byli. Item jakým způsobem Kryštof Heřman Russwurm, J. M. C. nejvyšší feldmaršálek v Uhřích, a proč sřat jest.

2. Odstoupení od správy a gubernace v zemi uherské, moravské a rakouské léta 1608. Item přitažení arciknížete Mathyáše Rakúského za jakou příčinou do království českého s lidem válečným vtrhnouti, co řídití a jak zase z Čech odtrhnouti ráčil.

3. Vyjevení falešných praktik složených proti straně podobojí v Moravě a Opavě.

4. Co jest se při sněmu obecném držaným na hradě pražském léta 1609 i na rathauzích Starého i Nového města Pražského, předně o náboženství a potom i o politické věci jednalo, a jakým způsobem stavové království českého, tělo a krev Pána našeho Ježíše Krista přijímající, od císaře Rudolfa, konsistoře a akademie pražské i svobodného provozování náboženství svého křesťanského dostali“.

(b) 2a—13a: „V příčině pozdvižení Uhrův. 1. Když jest nějaké vlaské hrabě, jménem Jan Jakub Barcian [recte: Barbiano] Bellioza × uherská, rakouská a moravská země odpadly a v spravování se arciknížeti Mathiášovi, jej sobě za pána zvolivše, poddaly. Jakým způsobem se to dalo, níže spis ukáže“.

Nadpis oddílu neudává plně obsah, který je lépe patrný z odst. 1. přehledu v oddílu (a). Část o procesu a popravě Russwurmově na fol. 6a—12a, nadpis závěrečné části na fol. 12a: „Již se zase k Bočkajovi navrátíme“. Obě vypravování, zahrnující události z r. 1605, pojal Beckovský do „Poseilkyně starých příběhů českých“: srov. vyd. Beckovský-Rezek II, 1, 1879, 404—418. Text Beckovského se často značně odchyluje od znění podaného v tomto rukopise.

Ke spisku srov. Jul. Glücklich, O historických dílech Václava Budovce z Budova z let 1608 a jejich poměru k Slavatovi, Skálovi a neznámému dosud Diariu lutherána

Karla Zikmundova (Rozpravy ČAk. Tř. I. čís. 42, 1911) str. 127—129, s údaji o rukopisném dochování a době vzniku tohoto vypravování sestaveného ze dvou částí, patrně nestejného původu.

(c) 13a—46a: [Václav Budovec z Budova. Krátké poznamenání o] „přitažení JM arciknížete Mathiáše rakouského, knížete burgundského a hraběte tyrolského, za jakou příčinou do českého království s lidem válečným vtáhnouti, co řídití, a jak zase s lidem svým z Čech odtrhnouti ráčil. Item, co jsou všickni tři stavové království českého pod obojí způsobou při tehdež držaném sněmu z strany potvrzení svobodného provozování náboženství svého křesťanského činili. Vše se dalo léta Páně 1608 za císaře Rudolfa, uherského krále. (13b:) Daniel 4. kapitola. Bůh nejvyšší nad království [!] lidským panuje a dává je, komu ráčí. Jakož jest turecký císař léta 1592 × také se zase do svých příbytků zdráví navrátili. A tak již jest vypsáno, za jakou příčinou JM arcikníže Matyáš Rakouský s lidem a velkým vojskem do Čech vtrhl, co řídití a zjednatí ráčil, čehož na sněmě obecním z strany náboženství a svobod svých stavové pod obojí zjednali, a jak zase odtud odtáhnouti ráčil. — Pán Buh všemohoucí, kterýž nás jakožto dítky své milé jednou rukou švihá a druhou mile objímá, račiž těch, kteříž jsou v tom tažení škod pocítili, potěšiti a jim stokrát násobně požehnajíc nadělití. Amen.“

Autorství Václava Budovce z Budova k tomuto spisku naposled prokázal Jul. Glücklich na m. uv. str. 64—74, kde uvedeny i rukopisy a tisky. Titul doplněn podle jiných rukopisů. I toto historické líčení je pojato do Beckovského „Posekyně“, ale v textu mnohem kratším a i jinak značně se odchylicím od znění tohoto rukopisu; srov. vyd. Beckovský-Rezek II, 2, 1879, 1—46, kde vůbec chybí části odpovídající fol. 37b a dalším rukopisu čís. 192.

(d) 46b—50b: „Vypsání, co jest se po odjezdu arciknížete Mathiáše v Čechách dalo“.

Sestaveno až na záznam na fol. 49b—50a (srov. dále) z opisů soudobých písemných projevů: Fol. 46b—47a: „Psaní ode všech čtyř stavů markrabství moravského ke všem třem stavům království českého odeslaného [!] V Holomouci 27. juli 1608.“ — Fol. 47a—b: „Odpověď stavů království českého na psaní stavům moravským. Dáno na hradě pražském v sobotu po sv. Martě léta 1608“ [2. VIII.] — Fol. 47b: „Psaní od císaře k nejvyššímu pánu z Althajmu učiněného [!] z strany obdankování lidu verbovaného. Na hradě pražském 10. juli 1608.“ — Fol. 47b—48b: „Psaní nejvyšších pánův ouředníkův a soucův [!] zemských arciknížeti Matyášovi. Dt. v sobotu po sv. Martě léta 1608“ [2. VIII.] — Fol. 48b: „Comissí od císaře nařízená proti JM pánu panu Petrovi Vokovi z Rožmberka. Dat. na hradě pražském v sobotu po Moudrosti Boží léta 1608“ [20. XII.] — Fol. 49a: „Credenz-psaní pánu panu Petrovi z Rožmberka od JMC odeslané. Dat. v sobotu po Moudrosti Boží léta 1608“ [20. XII.] — Fol. 49a—b: „Odpověď pana Petra z Rožmberka na credenz-psaní císařské. Dat. na Třeboni 30. decembris 1608.“ — Fol. 49b—50a: „Tuto odpověď tak napsanou pan z Rožmberka pánům komisařům ukázal, vedle toho po artykulích oustně přednášel... a dále mluvil pán z Rožmberka pánům komisařům: Vaše Milosti... co náboženství pod obojí způsobou... v tom s pomocí Boží až do smrti setrvati chci × učiniti nepominou“. — Fol. 50a: Psaní pana z Rožmberka ku pánům komisařům. Dt. na Třeboni posledního dne decembris léta 1608. — Fol. 50a—b: „Odpověď pánův komisařův pánu a vladaři domu rožmberského daná. Dt. na Hradčanech dne Nového léta 1609“.

(e) 50b—58a: „Kratičké vypsání, jakým způsobem falešné a lstivé praktiky, kteréz se začaly skládati proti obyvatelům margkrabství moravského a knížetství opavského pod obojí způsobou přijímajícím vyjeveny a na světlo vyneseny skrze přejaté listy, kteréž psal nějaký kněz Mikoláš Sarcander, děkan opavský, jsouc v Praze převorovi též opavskému, kteréžto listy přejaty jsouce stavům opavským do rukou se dostaly. Též psaní Štastného Mošovského z Moravčina na hejtmana opavského. A tak [z] samého jednání Pána Boha všemohoucího ta jiskra ohně hned na začátku uhašena. Dálo se v létu 1609“.

Sestaveno z těchto listinných dokumentů: Fol. 50b—51a: „Připis psaní od Feliciana Mošovského z Moravčina, hejtmana opavského, odeslaného k Tomášovi Achcenytovi, purgmistru města Opavy. V Praze 1. maji 1609“. — Fol. 51a—b: „Psaní velebnému knězi Felicianovi z Wilna, převoru sv. Václava v Opavě, od Mikoláše Sarcandra, děkana opavského učiněné a z latinské řeči na česko přeloženo. Dat. v Praze 10. maji 1609“. — Fol. 51b—52a: „Připis psaní od kněze Mikoláše Sarcandra panu Vilémovi Brawantskýmu. Dt. v Praze 12. maji 1609“. — Fol. 52a: „Psaní od stavů knížetství opavského k všechněm čtyřem stavům margkrabství moravského odeslané, v čemž se návštějí stavům pod obojí dává, jaké proti nim lstivě praktiky se skládají. Dáno v Opavě 10. junii 1609“. — Fol. 52a—53b: „Odpověď Moravanův na psaní. Datum v Holomúci 29. junii 1609“. — Fol. 53b—54a: „Připis psaní od stavů margkrabství moravského k knížatům a stavům knížectví slezského. Dáno v Holomúci 30. junii 1609“. — Fol. 54a—55b: „Vyznání Thobiáše Slováka, fojta opavského. Dán 1. augusti 1609“. — Fol. 55b—56a: „Interrogatoria na kněze Mikoláše Sarcandra, děkana opavského“. — Fol. 56a—58a: „Odpověď Mikoláše Sarcandra, děkana opavského, na dotázky, kteréž tak páni komisaři královští a stavův na něj činili“. — O tomto spisku a jeho rukopisném dochování srov. Jul. Glücklich na m. uv. str. 129—130.

(f) 58b—199b: [Václav Budovec z Budova. Akta a příběhové, kteří se dále ode tří stavů království českého tělo a krev pod obojí přijímajících od r. 1608 do 23. února 1610.] „Pravdivé a celé vypsání všech těch věcí, kteréž se při sněmu obecném na hradě pražském i na rathúzích Nového i Starého města Pražského předně o náboženství i potom o politické věci jednalo. Začal se týž sněm 28. dne januarii léta 1609 a trval až do 23. januarii [recte: februarii] léta 1610 za kralování nejjasnějšího a nejnepřemoženějšího římského císaře Rudolfa Druhého, uherského a českého krále. Rozdělena tato kniha na 5 dílů. — Domine, Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra. Psal. 8. — Paměť sněmu, kterýž rozepsán ke dni 28. januarii léta 1609; co na něm jednáno. První akta řízení těch věcí na hradě pražském. Když se téhož dne, v středu po Obrácení sv. Pavla [29. I. 1609] × buď čest, chvála na věky věkův vzdávána. Amen, amen, to jest staň se tak“. — „Alexander K. Lomický“.

Titul díla dodán, jak je znám v literatuře od dob Jungmannovy Hist. lit. české, 1849, str. 154: IV č. 448. Autorství Budovcovo prokázal Jul. Glücklich v práci uved. v pozn. k oddílu (a), str 2 d., kde na str. 3—11 podán popis jedenácti kodexů s rukopisy „Akt“. Mezi nimi je jako čís. 9 na str. 11 uveden rukopis Nár. Musea v Praze sign. III-C-3, v němž je na poslední straně podepsán písař Alexander K. Lomický. Toto jméno se čte i na konci oddílu (f) žerotínského rukopisu čís. 192, kde však není podpisem písařovým. O tom svědčí závěr tohoto kodexu, který zní doslova:

200a: „Hic liber concordat in omnibus cum originali, quod in bibliotheca PP. Capucinatorum Tainicii conservatur; est manu scriptum, ab illustrissima

D. D. Comitissa Eva Joanna de Trautmasdorf [!], nata Comitissa Sternbergiana, PP. Capucinis legatum. Quae obiit 2. decembris 1674. — Descripsit P. Turibius Chrastensis capucinus, Conventus Tainicensis senior“. (200b: Ø).

Kodex žerotínské knihovny čís. 192 soupisu vznikl tedy opisem kodexu chovaného kdysi v klášteře kapucínů v Horšově Týně a jeho písař pojal do svého opisu i podpis písaře své předlohy. Tato podrobnost, jakož i údaje rukopisu čís. 192 o tom, že původní rukopis byl horšovotýnským kapucínům odkázán hraběnkou Trautmannsdorfovou roz. Šternberkovou, jsou potvrzením, že žerotínský kodex je opisem kodexu Alexandra K. Lomického, který při soupisu českých knih v kapucinském klášteře horšovotýnském popsal Dobrovský (Böhm. Literatur auf d. Jahr 1779, I, 4 str. 290—2), a který, jak už správně usoudil Jos. Volf. (v článku „Vekál Jan z Prahy a jeho sborník“, ČČM 81, 1907, 312 d.), se dnes chová v knihovně Nár. Musea v Praze, sign. III-C-3 (Bartoš čís. 575), a na prvním nečíslovaném foliu nese záznam: „Ex libris nobis testatis ab illustrissima domina D. Comitissa Eva Joanna de Trautmannsdorf, quae obiit 2. decembris 1674“. Provedené porovnání obou rukopisů potvrdilo naprostou textovou závislost žerotínského rukopisu bludovské knihovny čís. 192 soupisu na uvedeném rukopisu musejním, která při srovnání pomocí dosavadních popisů musejního rukopisu, v nichž je vesměs vynecháván oddíl (d) našeho popisu, není dost patrna.

193

V — 3877

Olom. UK: M-II-338

Pap., XVI., 188 ff. (fol. 1 vynecháno), 32,5 × 19,5 cm, vaz. perg. zelená, na hřbetě štítek s nápisem „Manuscripta juris“, který je i na přední předsádce. Horní části listů poškozeny vlhkem. Z rukopisů hořovických.

27—166b: [Johannis, notarii Brunnensis, Sententiae scabinorum.] „Rustici de Schibnitz petiverunt sibi super casu subscripto iuris sententiam inveniri. Actori et reo ratione cuiusdam debiti × per sagacem iudicem facti veritas poterit indagari. Finis.“

167a—b: [Registrum.] „Actoris et rei contentio × Vocatio in ius.“

168a—188b: Ø

Opis prvotisku z konce XV. století, který vyšel bez titulu a bez údaje místa, doby i výrobce patrně z norimberské tiskárny (Georg Stuchs, kolem r. 1498) a přináší text právní knihy sestavené brněnským písařem Janem kolem r. 1355, a to v mladší úpravě jejího úplného znění, rozdělené na knihy a kapitoly. Srov. k t. Čelakovský, O právech městských M. Briekého z Licska a o poměru jich k starším sbírkám právním, 1830, str. 13 d. a 15. Jar. Dřímál, Brněnské městské knihy, právo a listiny za písaře Jana z Gelnhausen, Sborník archivních prací VIII, 1958, 118 d. — GW čís. 5578. Tento tisk se dochoval jen v málo exemplářích; srov. vedle údajů v GW též Jiří Louda, Soupis prvotisků universitní knihovny v Olomouci a její pobočky v Kroměříži, 1956, č. 990—991 a nejnověji Čáda, Vliv Olomouce na znojemské právo Štěpána z Vyškova [vyjde ve Sborníku krajského Musea v Olomouci 1958], pozn. 84. Shoda rukopisu č. 193 s tiskem se projevuje nejen v obsahu rukopisu, ale i v jeho formě, zejména v počtu folií, ve vynechání fol. 1, a v rozdělení kapitol i sentencí na jednotlivá folia. Z tisku je převzat i rejstřík. Rozdíly proti tisku lze však zjistiti v pravopise, který je v rukopise bližší způsobu humanistickému, kdežto v tisku převládá latinský pravopis středověký.

Pap., XVI., 124 ff., 31 × 22 cm, vaz. perg. zelená, s tkanicemi na uvázání, nahřbetě stará sign. „Z. 4. 19“, uvnitř „I. C. 6“. Z rukopisů hořovických.

1a—b: ∅

2a: „A. 1568. **Kriegsordnung und pollecy**“ [!]

2b—3b: ∅

4a: „1568. Donec optata veniant. Fri[dericus] a Z Zierotin baro“.

5a—92b: „Veld und kriegsordnung in der kön. may. zue Hispania und Engellandt veldleger im jahr etc. 58 [1558]. Gemaine Krigsornung [!] undt pollecey. Die h. durchlaucht zue Soffoy, prinz in Piemont, kays. may. zue Hispania und Engellandt... obrister veldthaubtmann gebieten und verschaffen × (86a:) Feldordnung uber ain raysigen zeug, wan man braite ordnung heuffen und glieder ordnen will, klein oder gross, nach gelegenheit des feldes... (92b:) ... auch im felde finden liess“.

Podle vlastnic, záznamu na fol. 4a patřil tento rukopis Fridrichovi z Žerotína. Datum zápisu i datování polního řádu ukazují na Fridricha, který byl v službách Karla V. a Ferdinanda I., konal služby i ve Španělsku a patřil k vojenským rádcům Maxmiliánovým. Srov. Rud. Dvořák, Dějiny Moravy (Vlastivěda Moravská I, 3) str. 439, 463, 472 d., 481—5.

93a—124b: ∅

195 i. c. 413

VI — 3879

Brno: Žerot. dep. 21

Pap., XVI., X + 40 ff., 27 × 20 cm, vaz. perg. měkká z listu bohoslužebné knihy, rukopis i vazba velmi poškozeny. Pravděpodobně z rukopisů hořovických.

(a) 1a—IIIb: [**Formae epistolarum.**]

Fragment fingovaných latinských dopisů, psaných snad jako cvičení. První dopis označený in margine „Suasoria epistola“ je adresován „Illustri viro, domini Carolo seniori baroni Zerotino“ a začíná „Studia atque mea officia filio tuo a me exhibita“ a prozrazuje se tím jako fikce. Celá složka po okraji téměř do poloviny listů je zničena.

IVa—Xb: ∅

(b) 1a—24a: [**Copie di lettere del Gioachino Prostiborsky e del Giovanni Vittorio Renieri.**] „Illustre signor e principe mio osservatissimo. Haverei scritto prima che adesso a VS Illma × All Illmo signor e principe mio sempre osservatissimo Maximiliano barone di Lichtenstein... alli 8. di giugno 99.“

Kopíř italských dopisů, z nichž velká část je adresována Karlu st. z Žerotína a odeslána ze Sieny, kde Prostibořský studoval. Ostatní dopisy jsou adresovány různým adresátům v cizině i ve vlasti.

24b—29b: ∅

(c) 40b—30a: (psáno od konce kodexu!): [**Lezioni dell'arte di scherma.**]

Sestává ze tří částí, z nichž prvé dvě zničeny tlením, třetí počínající na fol. 34b má nadpis: „Le lettioni di spada et pugnale.“

Pap., XVII., XIII + 336 ff., 33 × 23 cm, vaz. perg., měkká z dvojlistu graduálu XV. stol., deska spleená ze starého českého tisku je zachována jen vpředu, na hřbetě sign. „Z. 4. 2“; vazba poškozena a uvolněna a rukopis na okrajích zničen a potrhán, jeho písmo na mnoha místech vybledlé. Z rukopisů hořovických.

[Systematický sborník moravských půhonů a nálezů.]

Ia: „Léta Páně 1560. V tejto knížce najdeš se všeckou pilncstí i dosti pracně vyhledání a sebrání mnohých předešlých půhonův a nálezův jedné každé věci sobě podobné a se dotejkající, též kterého léta co toho se stalo, pořádně sepsané a pro snadnější i spěšnější [!] najití registrované.“ [Pod tím drobným a vybledlým písmem:] „Přešaná ode mne W. P. 1614.“

Písař podepsaný šifrou je pravděpodobně totožný s písařem, který psal do moravských zemských desek a kterého Fr. Matějka ve vydání desk (III. kraj olomouc. předml. XXXVII) označuje čís. 40.

Ib: ∅

IIa—XIIa: „Registrum. Předkem a nejprve počínají se puohonové a nálezové na dávní a starožitné držení a užívání 1 × Druhý nález strany ouroku z té sumy 335.“

XIb—XIIIb, 1a—b: ∅

2a—335b: „Předkem a nejprve počínají se půhonové a nálezové na dávní a starožitné držení a užívání. Půhon opata kláštera vizovského léta Páně 1463. Kněz Matyáš, opat vizovickéj, a všecken konvent pohoníme Bužka z Vlachovic × (331a:) Ustané právo na osvícené kníže pana Jiřího, markrabí brandenburského. Actum Olomutii circa Epiphaniae [6. I] anno 1532. ... (335b:) ... Mezi Janem Baptistou Magnusem ... z rytířstva Michal z Hrádku, JMCís. rada etc.“

V rukopisu čís. 196 dochovaná „knížka“ byla dosud zjištěna i v jiných fondech (Opava, Stát. archiv, fond Hošťálkovy; Brno, Stát. archiv sb. Cerr. II-323; ibid. sb. rukop. 340; Brno, Měst. archiv sb. rukop. 119, 127; ibid. sb. Mitrov. A-133; v knih. zemř. prof. R. Rauschera ex lib. Ign. Dom. Chorinsky, nyní Brno Stát. archiv). Její vybrané půhony a nálezy mají v rubrikách většinou zachováno datování, ale pořadatel se neřídil chronologickým pořadím a sledoval zásadně hledisko věcné, které je vyjádřeno souhrnnými rubrikami (v. dále). Časově půhony a k nim vyhledané příslušející nálezy, leckdy časově odlehle, pocházejí většinou z XVI. stol. a menším dílem z XV. stol., a to od nejstaršího půhonu z r. 1404 (85a, zde v českém překladu proti latinskému znění v originální knize půhonné) až do r. 1563 (227a), takže jdou za datum uvedené v incipitu. Za jednotlivými oddíly byla ponechána vždy volná folia pro eventuální další doplnění. Srov. Čáda, Sborníky mor. půh. a nál. (Akad. V. Vojtíškovy k 75. naroz. 1958) 53.

Některé typické rubriky: (2a v. incipit); (50b:) „Půhon a nález o zámek Špimberk, předkem o položení listu“; (63a:) „Oustní poručentství“; (73a:) „List bisk. Pavla se dvanácti pány o svobodách zemských“ [1431]; (74a:) „Nálezové podle svobod, první nález starý v knihách pánu [!] Tovačovského v listu 82“; (85a:) „Půh. a nál. na ty, kteréž jsou oddělené, věnem opatřené a odbyté“; (104a:) „Nález z strany rozličných

šeredných a škodlivých hanění“; (134a:) „Půh. a nál. o služebnících panských, když by kterého pán dotekl aneb zbil, budouc u něho ve službě“; (136a:) „Půh. a nál. o přísouzení oužitkův neb ouroků“; (147a:) „Půh. a nál. strany vaření pív“; (159a:) „Půh. a nál. o vsazení cizích lidí a propadení základu“; (169b:) „Půh. a nál. o přesazení summou v půhonu, o vsazení lidí, když s listem posláni jsou“; (184a:) „Půh. a nál., kdož řekne nepoháněti aneb se s někým nesouditi“; (190a:) „Že na osobu stavu rytířského přes smlouvy bylo dopuštěno“; (206a:) „Půh. a nál., když kdo přes nález panský pohání“; (213a:) „Půh. a nál. o spolku“; (232a:) „Půh. a nál., kdož přes záповěď po cizích gruntech s myslivostí jezdí neb honí“; (244a:) „Půh. a nál. na dobré vůle v listech postavené“; (250a:) „Půh. a nál. o smlouvy, že podle těch jedni proti druhým se zachovati mají“; (247 bis a:) „Svobody krále Ludvíka až do šestého pokolení. Svobody krále Matyáše do pátého pokolení“; (286a:) „Půh. a nál., když se nejmenuje, kterého léta a času a které osoby co dělají“; (313a:) „Půh. a nál., v kterých se listech dobré vůle stavějí“; (331a: v. explicit). — Oddíly jsou tedy značně rozsáhlé a pod každou rubrikou scuhrnou jsou zařazeny další obsahem příbuzné půhony a nálezy.

336a—b: ∅

197 i. c. 404

VI — 3881
Brno: Žerot. dep. 22

Pap., XVI.—XVII., 205 ff., 30 × 20 cm, vaz. perg. polotuhá, hřbet chybí, zadní deska utržena; uvnitř sign. „I. B. 27“. Z rukopisů hořovických.

T. zv. codex XII podle (posmrtného) vydání Chlumezského; Lib. Urbánková-Hrubá, Kancelář K. st. z Žerotína (Sborník archiv. prací IV. 2, 1954) 40 pozn. 43.

Na líci přední předsádky rukou XIX. stol.: „Briefe Karls von Zierotin, 206 Bogen“. Na rubu téže předsádky rukou K. st. z Žerotína počet listů podle jednotlivých let.

[*Caroli senioris a Žerotín Maculare de annis 1598—1612 in lingua latina, italica, gallica necnon germanica.*]

1a—204a: „Annus 1598. A donna Maria Manriques de Lara, la vecchia . . D'Olmuc a gli 14. di gennaio × (203b:) . . . 69. Andreae Rey, nobili Polono . . . (204a:) . . . 28. dec. 1612.“

Konceptář („Maculare“ podle Balbínovy „Bohemia docta“, ed. Raph. Ungar III, 1780, 29) psaný vlastní rukou K. st. z Žerotína. Listy do r. 1610 vyd. Fr. Dvorský, Archiv Český XXVII, 1904, 61 sq.

Jednotlivé koncepty jsou řazeny chronologicky, jak Karel dopisy psal a pořadově jsou číslovány jím samým v každém roce zvlášť. — Počátky jednotlivých let: (1a:) 1598. — (13a:) 1599. — (21a:) 1600. — (36a:) 1601. — (47a:) 1602. — (61a:) 1603. — (73a:) 1604. — (81a:) 1605. — (93b:) 1606. — (109b:) 1607. — (125a:) 1608. — (140a:) 1609. — (155a:) 1610. — (174a:) 1611. — (185b:) 1612. — Fol. 12b, 20b, 35b, 46b, 60b, 72b, 80a—b, 93a, 124b, 139b: ∅.

Na fol. 117a kopie dopisu Amandovi Polanovi vztahující se k rukopisu čís. 48. Její reprodukci v. (Fr. Hrubý) Deset listů Karla st. z Žerotína, na památku třetího výročí smrti K. st. z Žerotína, 1936, 35—40.

204b—205b: ∅

Pap., XVI., 178 ff., 32,5 × 21 cm, v dřevěných deskách potažených bělavou koží, slepě tlačenou, na 2 kovové spony na hřbetě „Memorab. MSC.“ a sign. „J. 4. 5“. Z rukopisů hořovických.

1a—b: Ø

2a—178b: [Sborník vybraných moravských půhonů a nálezů.] „Léta od narození Syna božího Krista Pána tisícího čtyřstého šestého. O věno. Já Hynek z Letovic pohoním Bočka řečeného Hlaváče z Blonova [recte: „z Hronova“] × (172a:) Léta božího 1528. Když se co s vůlí pána nestane. Václav Janour z Strachnova a na Žeravicích pohoním pana Jana z Kunštátu a na Lukově... (178b:) ... Když co v soudu stojí a pokudž konce nevezme a dá se na rukojmí, že jest neobyčejné. Kateřina z Doloplaz na Ořechovém pohoním p. Jana a p. France s Šarkánu z Hakošházu... z vládyk Zdeněk z Švábenic.“

Snaha po systematickém (věcném) uspořádání se projevuje bez ohledu na chronologický sled v rubrikách: (2a:) v. incipit. — (2b:) „L. b. tisícího čtyřstého třináctého. O věnu a vydávání platu, když manželé spolu nebyli“; „L. b. tisícího čtyřstého patnáctého. O právu věnném“; (13b:) „O zboží mocí dobytém, v kterémž by věno bylo“; (35b:) „L. b. 1506 Jiřík z Domamyslic poh. Petra Přibíka ze Zahrádky“ [i. e. „o vrácení člověka zběhlého“]; (77a:) „Co se právem městským začne, tím se konati má“; (90a:) „O zbití lidí při ohni“; (143a:) „L. b. 1525 nebylo žádného půhonu“; „L. b. 1526 o bratřích nedílných“; (157b.) „L. b. 1523 v pátek před sv. Martinem [6. XI.] o položení listu hlavního“; chronologické pořadí se projevuje, pokud bylo asi už v předloze, datováním jednotlivých půhonů a nálezů. Ve sborníku jsou některé půhony, které nelze podle jejich dat zjistit v originálních knihách, jako na př. v incipitu (cf. ed. Brandl, Lib. citat. I. 128 čís. 113, 114 a 135 čís. 149) a j. Srov. Čáda, Sborníky mor. půh. a nál. (Akad. V. Vojtíškoví k 75. naroz. 1958) 45.

C h y b í. Byl kdysi od r. 1931 v žerotínském depositu zemského archivu moravského v Brně, ale při revizi roku 1941 nebyl již zjištěn a veškeré pátrání po něm bylo marné. Podle katalogu čís. 246 a podle záznamu v Státním archivu v Brně:

Kopíř latinských a italských listů Karla staršího z Žerotína.

Jeho popis je zachován z rukopisů hořovických Chlumezkým 93 jako codex VII v podstatě takto:

Jeden fascikl o 13 ternionech s velmi četnými dopisy Karlovými v latinské, francouzské, italské i německé řeči. Signatura na hřbetě papírové vazby nahoře „A. a. 19“, dole „A. 5. b“. Dopisy z let 1596—1597 a 1598—1609 jsou adresovány Illyezhasymu, z let 1598—1612 Tschernembelovi (vesměs v latině). Dopisy z let 1630, 1631 a 1632 v italštině, francouzštině a němčině obsahují přátelskou korespondenci různým osobám, z let 1607—1609 jsou tu italské obchodní dopisy na Jeronyma Bonacinu, Lombarda Baldassare a jiné osoby. Fr. Dvorský z tohoto rukopisu dával opisovat jednotlivé kopie pro sbírku opisů zemského archivu českého v Praze a dopisy do r. 1610 z něho uveřejnil v „Archivu českém“ XXVII, 1904, takže lze z těchto fondů zjišťovat obsah ztraceného rukopisu. Údaj v katalogu čís. 246 a v seznamu v Stát. archivu v Brně není dosti přesný.

Ch y b í. Podle katalogu:
„Zierotiniana.“

Podle Fr. Dvorského v „Archivu českém“ XXVII, 1904, str. XVII byl to kopiář listů Karla staršího z Žerotína z let 1596—1612. Dvorský z něho dával opisovat pro sbírku opisů zemského archivu českého v Praze a dopisy do r. 1610 z něho vydal na uv. m. Rukopis se patrně nevrátil na Bludov, kde byl v katalogu čís. 246 nahrazen knihou „Streifzüge auf dem Gebiete des Culturlebens“ od Hermíny Cziglerové. Rukopis byl nepochybně z hořovických. Pátrání po něm bylo dosud marné.

Ch y b í. Podle katalogu:
„Zierotiniana“.

Podle Fr. Dvorského v „Archivu českém“ XXVII, 1904, str. XVII byl to kopiář listů Karla staršího z Žerotína z let 1607—1612. Dvorský z něho dával opisovat pro sbírku opisů zemského archivu českého a dopisy do r. 1610 z něho vydal na uv. m. Rukopis se patrně nevrátil na Bludov a byl v katalogu čís. 246 nahrazen knihou „Beiträge zur Geschichte der Belagerung von Wien“ (1883). Rukopis byl nepochybně z hořovických. Pátrání po něm bylo dosud marné.

Pap., XVII., III+236 ff., 31,5×21,5 cm, vaz. perg. polotuhá z missálu s notami na 4 červených linkách; uvnitř sign. „I. B. 30“. Z rukopisů hořovických.

Ia (rukou XIX. stol.): „Zierotiniana. Copialbuch.“

Ib—IIb: Ø

(a) IIIa—b, 1a—111b: [**Knihá rukojemství Jana Diviše z Žerotína z let 1601—1616.**] „V těchto knihách se znamená, za koho jeho milost pán v listech slibovati a svou pečet přitiskovati, též také v druhém dílu, jaké zápisy na osobu svou a erby jeho milosti komu činiti aneb obnovovati ráčí, a kdo v takových listech podle jeho milosti v rukojemství postaveni jsou. Tolikéž kdy těch zápisů datum jest a jak k zaplacení svědčí etc.“ „Přepsáno ode mne Tobiáše Stechera z Weisenbrunu léta 1611.“ (etc.)

Že jde o rukojemskou knihu Jana Diviše z Žerotína, dosvědčuje se dále na fol. 162a. Úprava zápisů a titul celé knihy jsou obdobné jako u zdejšího rukopisu čís. 59 a tím lze oba rukopisy klást vznikem do kanceláře v Židlochovicích. Písař Stecher psal též rukopis čís. 183. — Fol. IIIb: Ø.

112a—161b: Ø

(b) 162a—189b: „Poznamenává se tuto, komu jeho milost pán, pan Jan Diviš z Žerotína na sebe jaký zápisy a na jak velkou summu činiti a obnovovati ráčí.“ „Přepsáno ode mne Tobiáše Stechera etc. léta Páně etc. 1611.“ (etc.)

Zápisy z let 1606—1616 ve shodné úpravě s oddílem (a). Fol. 162b: Ø.

190a—236b: Ø

203

VII — 3893

Ch y b í. Podle katalogu:
„Somnium prodigiosum.“

204

VII — 3894

Ch y b í. Podle katalogu rukopis s incipitem:
„Iacob, domus Israel.“

205

X — 3962
Losiny: 93

Pap., XVIII., 4 ff., 32 × 19,5 cm, v obálce papír. šeděmodré, zlatě tlačené.

„Lucina et Amore sott'abito pastorale festeggiano il vicino fortunatissimo avvenimento del loro già fatto vaticinio per su'altezza serenissima, la signora principessa elettorale palatina Terèsa Lubcmiersky, duchessa di Ostrog e di Neoburgo etc., etc., nel di lei giorno natalizio colla seguente serenata musicale. In Vratislava li 18 Xbre 1706“.

Tereza Karolina z rodu polských knížat Lubomierských (1685—1712, dcera Josefa Karla) byla provdána za Karla Filipa z Pfalz-Neuburgu, švakra císaře Leopolda I.: srov. Wurzbach, Biogr. Lex. XVI, 1867, 112—113. Dramatická scéna tohoto rukopisu napsaná k oslavě jejich narozenin je anonymní.

206

VI — 4008

Ch y b í. Podle katalogu:
„Emblemata nobilitatis 1593.“

Tisk s památníkovými zápisy, nashromážděnými Janem Dětřichem z Žerotína za studií v cizině v letech 1604—1605. Srov. Frant. Hrubý, Moravské památníky z doby předbělohorské, ČMM 49, 1925, 203—205, kde je uveden plný latinský titul „Emblemata nobilitati et vulgo scitu digna, singulis historiis symbola adscripta et elegantes versus historiam explicantes“.

V katalogu bludovské knihovny z r. 1805, čís. 113 soupisu, jest zapsán tento památník Jana Dětřicha z Žerotína pod sign. 6-7-5 s německým názvem tisku: „Stamm- und Wappenbüchlein, künstliche Figuren samt zierlichen Compartementen von allerley Blumwerk, Grotteschem etc., derogleichen vormals nicht ausgangen. Beneben deren poetischen Erklärung auch von Adelsankunfft. Beyd für Adelpersonen und allerhand Stande, alles von Newem artlich in Kupfer gestochen und an Tagelicht durch Dietrich von Bry, Frankfurt am Mayn 1593. — Als Stammbuch Joh. Dietrich Frey Herren v. Zierotin“.

207

VI — 4111
Losiny: 94

Pap., XIX., 26 sešitů po 44 stranách, 22 × 18 cm, bez obálek.

„Gedichte und schöne stellen aus verschiedenen werken.“

Psáno ženskou rukou, německy a francouzsky. Vlastník není uveden. Na str. 1 prvního sešitu datum „25. V. 848“. V jiných sešitech letopočty 1842, 1843, 1846 až 1849. V sešitu 4, mnoho stran věnováno básním o polském povstání bez udání data.

Pap., XVIII., 141 pp., příčný formát 16 × 23 cm, vaz. polokožená hnědá, odřená.

„*Verschiedene artzneyen vor mensch und viech*“.

Titul na předsádcе. Německé a francouzské recepty lékařské, apatykářské i kuchyňské. Na konci svazku abecední rejstřík. Psáno různými písaři. Na vložených volných lístcích mnoho receptů v konceptech.

Pap., XVI., 203 ff., 29,5 × 21 cm, vaz. perg. měkká bělavá, na přední desce „VII“, na hřbetě signatury „A. 4. a“, „I. a. 4“ a uvnitř „I. B. 11“; rukopis částečně poškozen vlhkem. Z rukopisů hořovických.

1a—5b: ∅

(a) 6a—24a: [Kopíř českých listů Karla staršího z Žerotína z let 1591 a 1592.] „Listové českým jazykem psaní od dne sv. Václava léta 91“. „Panu, panu Petrovi Vokovi z Rožmberka a na Bechyni × Panu Zachariášovi Solinovi... Datum v ležení před Roanem 13. aprilis léta 92. Váš dobrý přítel KZZ.“

Vyd. Vinc. Brandl, Spisy Karla st. z Žerotína II. 1, 1870, 51—96.

24b—110b: ∅

(b) 111a—127a: „*Epistolae linguis latina, germanica, italica, gallica conscriptae, inchoate a 11. octobris [1591], quo die Namiestio in Galliam profecturus discessi*“. „I. A Mr. Ancel, secretaire du roy tres chrestien × (126b:) ... XXVI. A monsieur Ancel... (127a:) ... quand il plaira au bon Dieu de me faire si heurus.“

Cf. Fr. Dvorský, Archiv český XXVII, 1904, 3—4 z let 1591 a 1592. Rukopis čís. 209 psal částečně K. st. z Žerotína. Ukázky v reprodukci v. (Fr. Hrubý) Deset listů K. st. z Žerotína, 1936, 23—34.

127b—203b: ∅

Pap., XVI., 47 ff., 32,5 × 21,5 cm, volné listy značně poškozené, v tuhých deskách, podle fol. 1a stará signatura „A. 4. b“; rukopis velmi poškozen a vytržen z vazby. Z rukopisů hořovických.

[Kopíř českých listů Karla staršího z Žerotína z r. 1596.]

1a—46b: „Paní, paní Kateřině Zajímačce z Kunstátu na Brtnici a Jevišovicích... (1b:) ... Datum na Rosicích 20. januarii léta etc. 96 × Panu, panu Karlovi z Lichtněstějna... Datum na Rosicích 29. novembris 96. Tvůj volný švagr, bratr a slouha etc.“

Ed. Vinc. Brandl, Spisy K. st. z Žerotína II. 1, 1870, 101—181, srov. též Fr. Dvorský, Archiv český XXVII, 1904, 41—56.

47a—b: ∅

V rukopise nyní chybí nová (bludovská) signatura; podle katalogu čís. 246, který uvádí incipit a starou signaturu 4135, je tato signatura nesporná.

211

i. c. 398

VI — 4135 (bis)
Brno: Žerot. dep. 26

Pap., XVI., 32 ff., 33,5×21,5 cm, vaz. plátěná, nová po konservaci, na přední desce nalepen zbytek graduálu z původní vazby. Z rukopisů hořovických.

[Kopíř českých listů Karla staršího z Žerotína z r. 1598.]

1a—31b: „Panu Lad'slavovi Berkovi z Dubé, z Lippého etc... Datum na Lomnici 4. januarii léta 1598. KZZ. × P. Mandaleně Slavatové etc. ... Datum 31. X-bris 98. KZZ.“

Ed. Vinc. Brandl, Spisy K. st. z Žerotína II. 2, 1871, 197—274, srov. též Fr. Dvorský, Archiv český XXVII, 1904, 61—107.

32a—b: ∅

Původně rukopisy čís. 210 a 211 byly v jediném svazku, jak tomu nasvědčují údaje v „Archivu českém“ l. c. Teprve v žerotínském depositu v Brně byly rozděleny na 2 svazky. Při konservaci v Státním archivu v Brně byly odstraněny staré signatury a byla vyvolána dcsud nečitelná ff. 1a—b, ale písmo i papír zmodraly. Pro lepší čitelnost nyní připojena fotokopie.

212

i. c. 409

VI — 4136
Brno: Žerot. dep. 27

Pap., XVII., I+164 ff., 32×19 cm, vaz. papír. potažená pergamenem z hebrejské bohosluž. knihy, kdysi na 2 řemínky k zavázání; stará signatura „J. 4. 16“ a uvnitř „I. B. 9.“ Z rukopisů hořovických.

[Kopíř českých listů Karla staršího z Žerotína z let 1634 a 1635.]

1a: „Létá Páně 1634.“

1b: ∅

1a—160b: „Panu Juliusovi, hraběti z Salmu... Datum na hradě Přerově 4. dne januarii [1634] × (160a:) Panu Hynkovi Šárovcovi... (160b:) Datum na hradě Přerově 31. X-bris léta 1635.“

Opisy dopisů v chronologickém pořadí. Počátky let: (1a:) 1634. — (62a:) 1635.

Vybrané listy z tohoto rukopisu vydal Fr. Hrubý, Moravské korespondence 2, 1937.

213

i. c. 404

VI — 4137
Brno: Žerot. dep. 28

Pap., XVII., IV ff. rejstříku 31×9,5 cm a 242 ff. textu 30×19,5 cm, vaz. papír. potažená pergamenem z missálu, na přední desce rukou XIX. stol. „Briefe“, kdysi na 2 řemínky k zavázání; vazba odřená, na ni signatura „Z. 4. 22“. Z rukopisů hořovických.

[Kopíř českých listů Karla staršího z Žerotína z let 1628 a 1629.]

1a—IVb: [Rejstřík.]

1a—242a: „Vilímovi Paděrovi, hospodáři olomouckýmu. Vilémě milej... Datum na Náměšti 1. januarii léta 1628 × Panu Rozínovi... Datum ut supra [i. e. „v městě Vratislavi 31. decembris 1629“]. Váš věrný a upřímný přítel KStZZ. PS. Pozdravte ode mne všeho panstva.“

Opisy listů v chronologickém pořadí. Počátky let: (1a:) 1628. — (111b:) 1629. Vybrané listy z tohoto rukopisu vydal Fr. Hrubý, Moravské korespondence 2, 1937.

242b: ∅

214 i. c. 399

VI — 4138
Brno: Žerot. dep. 29

Pap., XVII., I+149 ff., 29,5×20 cm, vaz. papír. polotuhá, potažená pergamenovým dvoulistem z missálu XIII. stol., na 2 řemínky k zavázání, na přední desce rukou XVII. stol. „Připisové českých listů, rok 1605.“ Z rukopisů hořovických.

[Kopíř českých i jinojazyčných listů Karla staršího z Žerotína z r. 1605.]

Ia: „Připisy všelijakých obecních listův, založený 1. dne měsíce ledna léta 1605“.

Ib: ∅

1a—122a: „Přerovským. Oznamuji vám, že jest mne Jan Volf, spolu-soused váš, za to žádal... Datum na Dřevohosticích 1. januarii 1605 × (121b:) Dem Wolf Lehner... (122a:)... Datum Prerau den 31. X-bris 1605.“

Svazek obsahuje v chronologickém pořadí opisy listů z jediného roku 1605. České listy vydal Vinc. Brandl, Spisy K. st. z Žerotína II. 2, 1871, 282—514, listy jinojazyčné ve výběru Fr. Dvorský, Archiv český XXVII, 1904 (sub anno 1605).

122b—149b: ∅

215 i. c. 406

VI — 4139
Brno: Žerot. dep. 30

Pap., XVII., VI ff. rejstříku 30×10 cm a I+112 ff. textu 31×20 cm, vaz. papír. potažená pergamenovým dvoulistem z bohosluž. knihy, na přední desce nápis „Připisy listův obecních za rok 1630“, hřbet silně poškozen, vazba kdysi na 2 řemínky k uvázání; kdysi pod starou signaturou „Z. 4. 6“; uvnitř „I. B. 26“. Z rukopisů hořovických.

[Kopíř českých listů Karla staršího z Žerotína z r. 1630.]

(a) Ia—Vb: „Rejstřík připisův obecních za rok 1630“. (etc.)

VIa—b: ∅

(b) Ia—b, 1a—112b: „Léta Páně 1630.“ (Ib: ∅, 1a:) „Panu Janovi Jiřímu Rozínovi z Javorníka, hofmistru pana Karla Bruntálského z Vrbna... Datum v městě Vratislavi 1. januarii 1630. Váš volný přítel KStZŽ. × Panu Tomášovi Soběhrdovi z Kozlova... Datum v městě Vratislavi 31. decembris 1630. Váš starý přítel KStZŽ.“

Rukopis obsahuje opisy listů v pořadí chronologickém z jediného roku 1630. Vybrané listy vydal Fr. Hrubý, Moravské korespondence 2, 1937.

216 i. c.

VI — 4140
Brno: Žerot. dep. 31

Pap., XIX., 198 ff., 26,5×20 cm, v dřev. deskách na dvě kovové spony potaž. hnědou koží, na hřbetě štítek se zlaceným nápisem: „Výpisy a listy Karla z Žerotína, hejtmána markabství[!] moravského od l. 1613 a 1614“.

„Připisy a listy p. Karla z Žerotína, hejtmána markrabství moravského, l. 1613 a 1614. Dle rukopisu knížecí biblioteky lobkovské v Roudnici nad Labem 1856“.

Časový rozsah: (3b:) „Na Dřevohosticích na den Nového léta 1613“ [l. I. 1613], (198b, předposlední list:) „Datum na Rosicích 27. mai 1614. KSZŽ“. Poslední list

(„J. M. K., panu vladaři domu lichtenštejnského“) bez data. Celkem přepsáno 147 listů z r. 1613 a 40 listů z r. 1614. Na konci přepisu fol. 198b připojeno razítko lobkovické knihovny v Roudnici a poznámka: „Vypsal z rukopisu knižecí lobkovské biblioteky v Roudnici nad Labem mezi 1. měs. dubna a 20. m. července r. 1856 scriptor lobkovské knihovny Ján Juránek m. p.“ — „A že tento výpis K. Žerotínských listů od l. 1613 a 1614 dle dotčeného rukopisu roudnického pozorně vyhotoven jest a s ním se ve všem slovo od slova srovnává, to obaplným náhledem uznav dosvědčuje a na lepší tomu svědomí znamením knižecí zdejší biblioteky opatřil v Roudnici dne 28. července r. 1856 Josef Dvořák, knižecí lobk. rada a bibliotekář“. — Srov. též zprávu o pořízení tohoto přepisu pro Zdeňka z Žerotína v Notizenblatt d. hist. stat. Section 1856, 64.

Rukopis roudnické knihovny lobkovické sign. VI Fd 16 dnes v depositu PUK, z něhož byl opis pořízen, je rovněž jen novodobým přepisem kodexu duchcovského, o němž Brandl, Spisy Karla st. z Žerotína II, 3, 1872 str. 64, zaznamenal, že vedle dopisů z let 1613 a 1614 přináší i zlomek dopisů z r. 1612. Tento zlomek, který byl vydán Brandlem na m. uv. str. 65—159, začíná kusým dopisem čís. 33 (inc. „/// vyvedený, ač obávám se trochu zatmělý“) a byl pojat též do opisu roudnického. Rukopis žerotínského knihovny čís. 216 je tedy jen nepřímým a částečným, na listy z r. 1613 a 1614 omezeným přepisem původního kopiáře listů z let 1612—1614. Tento původní kopiář nepochybně zapadá do řady žerotínských kopiářů chovaných kdysi v Hořovicích, odkud se, nejasno jak a kdy, dostal do Duchcova. Dnes je tento původní kopiář uložen ve Stát. archivu v Brně, sb. rukopisů čís. 615; na původní vazbě, z níž je zachován jen zlomek nalepený na papír, šedomodré desky, nese nápis: „Briefe von Karl von Zerotin an verwandte und freunde“. Do Brna byl získán v letech 1914—1917.

217 i. c. 400

VI—4141
Brno: Žerot. dep. 32

Pap., XVII., 15 ff., 30,5×20 cm, sešit v bleděmodrých papírových deskách, na přední desce nápis „Briefe“; rukopis roztržen. Z rukopisů hořovických.

[Zlomek kopiáře českých listů Karla staršího z Žerotína z r. 1606.]

1a—14b: „Panu Jindřichovi Vodickému . . . Datum na Rosicích 24. 8-bris 1606 × P. Mikulášovi Kfelarovi a p. Jindřichovi Vodickému . . . Datum ut supra“ [i. e. na Rosicích 30. 10-bris 1606].

Fragment kopiáře, z něhož jsou podle staré foliace dochovány ff. 112—125. Z fol. 12 část odříznuta patrně jakýmsi sběratelem písma. Listy z tohoto fragmentu vydal Brandl, Spisy II. 3, 18—56 a v regestech Dvorský v Archivu českém XXVII. 287—300 čís. 1261—1383 s doplňky z jiných kopiářů.

15a—b: Ø

218

VI—4142
Brno: Žerot. dep. 33

Pap., XVII., 206 ff., 33,5×21 cm, vaz. celoplátěná novodobá po konservaci s nalepeným listem pergamenovým z graduálu z původní vazby na přední desce; kdysi stará sign. „J. 4. 2.“. Z rukopisů hořovických.

Na lici původní staré předsádky rukou XIX. stol.: „Briefe Karls von Zierotin.“

[Kopiář českých listů Karla staršího z Žerotína z let 1628—1631.]

1a—206a: „Léta 1628.“ „Nejvyššímu pánu purkrabí pražskému... Datum na Rosicích 5. januarii 1628 × (205a:) Panu Volfovi... (206a):... Datum ve Vratislavi posledního decembris anno 1631.“

Vybrané listy vyd. Fr. Hrubý, Moravské korespondence 2, 1937. — Počátky jednotlivých let: (1a:) 1628. — (35a:) 1629. — (96a:) 1630. — (148a:) 1631. — Fol. 33b—34b, 93b—95b, 147a—b: ∅. — Šifrovaný dopis na fol. 201a (jeho reprodukci v. Fr. Hrubý, Deset listů K. st. z Žerotína, 1936, 73—77).

206b: ∅

219 i. c. 403

VI—4143
Brno: Žerot. dep. 34

Pap., XVII., 328 ff., 31×19,5 cm, vaz. papír, potažená pergamenem z graduálu (na přední desce z XIII. stol. s neumami), nápisy na přední desce setřelé, kdysi na 2 řemínky k uvázání; stará sign. „J. 4. 19.“ a uvnitř „I. B. 5“. Z rukopisů hořovických.

Na líci 1. předsádky rukou XIX. stol.: „Briefe Karls von Zierotin.“

[Kopíř českých listů Karla staršího z Žerotína z let 1616—1636.]

1a—285b: „Léta Páně 1616.“ „Paní Johance Gerštorfové... Datum 7. julii anno 1616 × (282a:) Témuž panu Zikmundovi Klikošovskému... (285a:)... hejtmanu brandejskému... (285b:)... Datum na hradě Přerově 8. octobris 1636. PS. Poněvadž nyní opět velmi mdlej a nestatečnej se nacházím, nemohl sem se vlastní rukou v psaní tomto podepsati.“

Vybrané listy vyd. Fr. Hrubý, Moravské korespondence a akta 2, 1937. — Počátky jednotlivých let: (1a:) 1616. — (5a:) 1617. — (9a:) 1618. — (15a:) 1619. — (18a:) 1620. — (20a:) 1621. — (29a:) 1622. — (37a:) 1623. — (39b:) 1624. — (48b:) 1625. — (58b:) 1626. — (63b:) 1627. — (73b:) 1628. — (87b:) 1629. — (100a:) 1630. — (119b:) 1631. — (148b:) 1632. — (194b:) 1633. — (228b:) 1634. — (259b:) 1635. — (274b:) 1636. — Fol. 8b, 14b, 17b, 19b, 99b: ∅.

286a—328b: ∅

220 i. c. 408

VI—4144
Brno: Žerot. dep. 35

Pap., XVII., 130 ff., 32×20 cm, vaz. papír, potažená pergamenem z graduálu XV. stol., na 2 řemínky k uvázání; kdysi stará sign. „A. 4. 1.“ Z rukopisů hořovických.

[Kopíř českých listů Karla staršího z Žerotína z let 1632—1634.]

1a—125a: „Přípisy listův.“ „Léta Páně 1632.“ „Martinu Cratovi... Datum ve Vratislavi 3. januarii anno 1632 × (123b:) Tomášovi, komorníku... (124b:)... Týž... (125a:)... Actum 26. dtto.“ [i. e. 26. XII. 1634].

Vybrané listy vyd. Fr. Hrubý, Moravské korespondence 2, 1937. — V každém roce jsou jednotlivé kopie pořadově číslovány. Počátky jednotlivých let: (1a:) 1632. — (50a:) 1633. — (88a:) 1634. — Fol. 87b: ∅. — Reprodukovanou ukázkou v. Fr. Hrubý, Deset listů K. st. z Žerotína, 1936, 79—83.

125b—130b: ∅

Pap., XVII., VIII ff. rejstříku 31×9,5 a II+145 ff. textu 32×20 cm, vaz. papír., potažená pergamenem z bohosluž. knihy se svrchu přilepeným bělavým a slepě tlačeným hřbetem, na přední desce i na hřbetu kdysi nápisy, nyní otřelé; kdysi stará sign. „J. 4. 12“ a uvnitř „I. B. 32“. Z rukopisů hořovických.

[Kopiář českých listů Karla staršího z Žerotína z let 1632 a 1633.]

(a) Ia—VIa: „Rejstřík přípisův obecních za rok 1632 a 1633.“ (etc.)

VIb—VIIIb: ∅

(b) Ia: „Léta Páně 1632 a 1633 etc.“ [Připsáno rukou XIX. stol.:] „Briefe Karls von Zierotin.“

Ib—IIb.: ∅

1a—143b: „Panu Zdenkovi z Roupova... Datum v městě Vratislavi 1. dne januarii 1632 × (142b:) Panu Joachimovi Vrochyňovi... (143b:) ... Datum na hradě Přerově 31. decembris 1633.“

Vybrané dopisy vyd. Fr. Hrubý, Moravské korespondence 2, 1937. — Počátky jednotlivých let: (1a:) 1632. — (83b:) 1633. — Fol. 83a: ∅.

144a—145b: ∅

Pap., XVII., IV ff. rejstříku 31×10,5 cm a II+175 ff. textu 32×20 cm, vaz. papír. potažená perg. listy z hebrejské knihy, značně poškozená; na přední desce svíslé po pravé straně dvouřádkově „Přípisy listův v příčině sirotkuov a statků učiněných“ a ve spodní polovině nyní téměř nečitelné „Sirotčí přípisy“; stará signatura „J. 4. 13“ a uvnitř „I. B. 28“. Z rukopisů hořovických.

(a) **[Registra listů poselacích ve věcech sirotčích z let 1609—1620.]**

Ia—IIIa: [Abecední rejstřík.]

Chybí celá písmena A, takže rejstřík začíná teprve písmenou B. Odkazuje na starou foliaci oddílu (b).

IIIb—IVb: ∅

(b) Ia [rukou XIX. stol.:] „Briefe Karls von Zierotin.“

Ib—IIb: ∅

1a—149b: [Registra.] „Jiříkovi Rouckýmu... Datum v Olomouci 6. januarii 1609 × Paní Maruši Šponarce... Datum na Rosicích 14. 9-bris anno 1620.“

Listy do r. 1610 vyd. Fr. Dvorský, Archiv český XXVII, 1904, 410—542. O charakteru těchto register srov. Lib. Urbánková-Hrubá, Kancelář K. st. z Žerotína (Sborník archiv. prací IV. 2, 1954) 54, 97. — Počátky jednotlivých let: (1a:) 1609. — (13a:) 1610. — (27a:) 1611. — (42a:) 1612. — (61a:) 1613. — (96a:) 1614. — (121a:) 1615. — (141a:) 1616. — (fol. 146a přerušen chronologický sled mezi 16. IX. 1616—31 I. 1617). — (146a:) 1617. — (chybí 1618—1619) — (147a:) 1620. — Fol. 12a—b, 95b, 120b, 140b, 146b: ∅.

150a—166b: ∅

(c) 167a—175a: [Sbírka formulářová.]

Formuláře vesměs nedatované a jen v první části se jmény (Kateřina Čížovská z Čížova, Marije Anna z Předboře a na Studenci) a na fol. 172a „Přípis, jakým způsobem statkové sirotčí vedlé inventáře k ručení se pouští“. Fol. 169—170b, 173a—b: ø.
175b: ø

223

XV — 4243

Ch y b í. Podle katalogu:

„Der neu erfundene böhm.-mährische Staat.“

224 i. c. 428

VI — 4344

Brno: Žerot. dep. 54

Pap., XIX., 47 ff., 25×20 cm, vaz. papír. celoplátěná, temně červená.

„Památce Karla staršího ze Žerotína, muže víry a práce, pána rodu habsburskému i národu svému nejvěrnějšího.“

Promluvy (exhorty ?) ke studentům na gymnasiu ve Valašském Mezeříčí, jak vyplývá z data předmluvy 9/10. 1886 k dvěstčpadesátému výročí smrti Karla st. z Žerotína. Styl nedělních promluv svědčí pro římsko-katolického kněze a proto možno soudit, že jejich autorem byl tamní místopisec a profesor katolického náboženství na gymnasiu Eduard Domlivil (srov. Výr. zprávu gymnasia ve Val. Mezeříčí 1886—7).

225

VI — 4384

Losiny: 96

Pap., XIX., dvoulist 21×17 cm, bez obalu.

„Das gastmahl . . . Erzählungen aus dem alterthum von Karl Greif anno 1741.“

Historické vyprávění (povídka) o Žerotínech, opis XIX. stol.

226

VI — 4385

Losiny: 97

Pap., XIX., list 27×21,5 cm, popsáný po jedné straně.

„Karl freiherr von Zierotin . . . geb. 1509, gest. 1560.“

Zápis k životopisu.

227

VI — 4386

Losiny: 98

Pap., XIX., dvoulist 39,5×25 cm, bez obálky.

„Plichta von Žerotín“.

Německá báseň o Plichtovi z Žerotína (recte z Žirotína), začínající: „Gerüsted schwer stand Ludwigs heer...“

228

VI — 4387
Losiny: 99

Pap., XIX., 2 ff., 30×24,5 cm, a 2 ff., 20×12 cm, bez obalu.

(a) „Aus der geschichte des jahres 1346, von Karl Binder. Erinnerungen 1838, zweites heft. Plichta von Zierotin“.

Německé verše.

(b) „Proč Karle zde, kde Orlice níže Brandejsa plyne“ (etc.)

České verše.

229

XIII — 4566
Losiny: 100

Pap., XIX., 93 ff., 38×24 cm, vaz. papír. červenohnědá, na dvě tkanice k uvázání, na přední desce štítek s nápisem:

„Herrschaft Blauda. Schloss-effecten-inventarium. Anfangend im jahre 1840“.

Inventář zařízení na žerotínském zámku Bludově, který zachycuje stav z roku 1840 a. je uspořádán podle místností, mezi nimiž je (fol. 13 sq.) uveden též „Bilder-kabinet N. 9“. Mnoho listů prázdných.

230

XIII — 4567
Losiny: 101

Pap., XIX., 117 ff., 39×24 cm, vaz. celokožená, hnědá, na zlatě tlačeném hřbetě štítek s nápisem.

„Realverzeichniss“.

Věcný katalog bludovské knihovny z počátku XIX. stol. psaný do rubrik „Nro.-Titul.-Kasten.-Fach.“ a uspořádaný do oddílů s názvy: Theologia. — Polemica. — Theologia moralis. — Concionatores. — Ascetae. — Controversia. — Jurisprudentia. — Historia sacra et ecclesiastica. — Historia profana. — Politique. — Ethica. — Medicina. — Philosophia. — Loica. — Phisica. — Historia naturalis. — Mathematica. — Astronomia. — Geometria. — Arithmetica. — Authores classici graeci et romani. — Poetae. — Tactic- und militärwissenschaft. — Heraldica. — Freu und bildende künste. — Fecht-kunst. — Reitkunst. — Zeichen- und mahlerkunst. — Comerz. — Bücherkunde. — Sprachlehren und wörterbücher. — Paedagogik. — Theaterstücke. — Dichter. — Romanen. — Miscellanea.

Signatury tohoto katalogu jsou shodné se signaturami abecedního katalogu z r. 1805 (výše čís. 113), jehož je tento věcný katalog doplňkem.

231

XII — 4568
Losiny: 102

Pap., XVIII., 32 ff., 47,5×30 cm (formáty map uvedeny v poznámce), v dřevěných deskách potažených temně hnědou, slepě tlačenou kůží, na 2 spony k zavírání, na přední desce slepě vytačeno: „MAPPA I. ZEIGET DAS SCHLOSS UND MAJERHOF JOHRNSDORF. MAPPA II. ZEIGET SCHÖNBRUN SAMET MAJERHOFF. MAPPA III. ZEIGET ULISCHEN. MAPPA IV. ZEIGET DER WISSNER COMUNITÄT. MAPPA V. ZEIGET DER COMUNITÄT RADERSTORFF. MAPPA VI. ZEIGET DEN KRÖHNISHOFF.“

1a: Ø

1b: (barevné vyobrazení zámku Třemešku [Johrnsdorf] v rámci 28×× 24,5 cm.)

2a: (barevná mapa panství Třemešku se znakem žerotínsko-lilgenavským, na tom v pravém rohu tabulka všech jmenovaných 6 obcí na přední desce s titulem:) „Explication der dorfschaften und inwohner, auch der forwege und derselben nutzbarkeiten“, (v levém rohu dole:) „Bousole“ (a nahore na stuze napsi:) „Grundriess, von dem hoch-reichs-gräflichen Zierotinschen guth Johrnsdorf, wie selbiges bei der abzeichnung anno 1735 in seinen richtigen grantzten und grantzzeichen in gegenwärtiger figur befunden worden“.

Měřítko (scala) „ein viertel deutsche meill“, velikost rámce 42,5×56,5 cm příčně.

2b: Ø

3a—26b: „Geometrisches mappen- oder grund-buch uber das hoch-reichs-gräfliche Zierotinsche guth Johrnsdorf, wie selbiges im jahr Christi 1735 auf gnädigsten befehl des hochgebornen grafen und herrn, herrn Johann Ludwig, des heil. römischen reichsgrafen und herrn von Zierotin... durch dero treu gehorsambten knecht Christoph Glaubitzen, geometra von Rabishau aus der herrschaft Greiffenstein, richtig ausgemessen und gezeichnet worden. Ausgefertigt in Rabishau in monath januarii anno 1736.“

Rukopis čís. 231 je přepychově vypravená zpráva o současném stavu panství třemešského na podkladě výpisů z katastru a z pozemkových knih i dalšího vyměření. Její hodnota se zvyšuje pohledy provedenými v barvách na zámek Třemešek. Taková zpracování dal jmenovanému geometrovi Glaubitzovi pořídit Jan Ludvík z Žerotína patrně o celém svém panství. Je to především nepochybně stejného rázu „Geometrisches grundbuch und mappenbuch von Blauda“ pořízený z r. 1741 Glaubitzem, uvedený ještě v katalogu čís. 246 pod signaturou XII—4569, který však nebyl při soupisu rukopisů nalezen. Souvisel se sbírkou opisů „Grundparzellen-protocolle“ podle stabilního katastru z r. 1834, které jsou uvedeny v katalogu pod sign. XII—4570 (7 svazků), XII-4571 (8 svazků) a XII—4572 „Catastralmappen der 6 gemeinden Blauda etc.“ (6 svazků). Ale patrně pouze rukopis čís. 231 a zmíněný neznámý, jemu podobný rukopis o Bludově a 2 rukopisy zcela shodného typu a úpravy, uložené však v žerotínsko-lichtenštejnském archivu losinském, nyní v Státním archivu v Janovicích u Rýmařova, ale bez signatury bludovské knihovny a neuvedené ani v katalogu čís. 246 pro panství Horní [!] Losiny se zámek a příslušnými obcemi a pro panství Loučná (Wiesenberg) se zámek a s příslušnými obcemi (z r. 1739) byly upraveny Glaubitzem na přání Jana Ludvíka z Žerotína ve shodné úpravě jako rukopis čís. 231. U všech dochovaných tří rukopisů jejich hodnota jest také v pohledech na zámek v Třemešku, Losinách a Loučném.

Rukopis čís. 231 je uspořádán takto: za vysvětlivkami k následujícím mapám a k tabulím (4a: „Vorbericht“) následují mapy s tabelárním uspořádáním přehledu pozemkového vlastnictví a jeho výnosu se sumářem. Ke všem tabulím obcí, jak jsou uvedeny v seznamu na přední desce vazby, připojeny jsou barevně provedené mapy jednotlivých obcí: Třemešku („Johrnsdorfer maierhof“) s tabulí a mapou nově založené obce Plechy („Plötsch“) (rozměr 42,5×55,5 cm), dále Dolních Studének („Schönbronner hof“) s mapou (41,5×59 cm), Olešné („Ullischen“) s mapou 42×82,5 cm), Louček („Wiesen“) s mapou (43,5×82,5 cm), Hrabišína („Rabersdorf“) s mapou (42,5×54 cm), a Krenišova („Krönishof“) s mapou (41,5×45 cm). Na závěr jsou připojeny dva přehledy: „Extract

uber das gantze hoch-reichsgräfl. Zierotinische guth Johrnsdorf“ a „Extract von den jährlichen zinsen des hoch-reichsgräflichen Zierotinischen gutes Johrnsdorf“. — Fol. 3b, 7b—8b, 11b—13a, 14b—16a, 18b—20a, 22b—24a: Ø.

27a—32b: Ø

232

VI — 4600
Losiny: 103

Pap., XIX., 4 listy 34×22 cm sešité nití.

„Friedrich II. und die sängerin Schmebling“.

Výpisek z časopisu „Sonntagsblatt“ 1890, Nr. 17, bez bližšího údaje, o který časopis toho jména jde.

233

VI — 4702
Losiny: 104

Pap., XIX., VIII+268 pp., 15×9,5 cm, vaz. celokožená, černá, zlatě tlačená, v položeném pouzdře.

[Anton Lorenz.] „Gebete vermischten inhalts“.

Na pag. 1 věnování: „Der hochgeborenen frau, frau Ernestine, gräfin und herrin von Zierotin, geb. freyin von Skrbensky, sternkreuzordens- und pallast-dame ihrer majestät der kaiserinn“. Na pag. 4 podpis autora a datum: „Anton Lorenz. Prünn [!] den 17. novbr. 1823“. Pag. 259—263: „Inhalt“.

234

IV — 4885
Losiny: 105

Pap., XIX., 48 ff., 17×11 cm, vaz. celokožená, černá, slepě tlačená.

„Herzensergiessung zu Gott dem alleinigen und einzigen troster in kummer, leiden und schmerz. Geschrieben im jahre [1]828 beim tode meines viel geliebten ältesten sohnes Gustav, als er an den folgen einer an 20en may zufällig am kopfe erhaltenen schusswund am 25en desselben monats starb. Von mir Franz Joseph graf und herr von Zierotin, freyherr von Lilgenau“.

Gustav z Žerotína, syn Františka Josefa, zemřel na střelnou ránu utrpěnou náhodou při střeleckém cvičení na střelnici v Brně v Pisárkách.

235

VI — 4886

Ch y b í. Podle katalogu:

„Zdenko von Zierotin, Stammbuchblätter 1838.“

236

VI — 4891

Ch y b í. Podle katalogu:

„Erinnerungen an Franz Joseph von Zierotin.“

237

VI — 4902
Brno: Žerot. dep. 55

Pap., XIX., 92 ff., 21×13 cm, vaz. celokožená, zelená s tlačeným reliefem.

„Tagebuch der frau Gabriele gräfin von Zierotin-Almassy 1838.“

Popsány jen ff. 1a—21b. Deník sloužil patrně jen příležitostným osobním zápisům německým a francouzským z doby mezi 5. X. 1838—12. XI. 1841, načež následuje „Fortsetzung der reise in der Schweiz 1852“ a závěrem přípisek z 12. VIII. 1834. Srov. též deník pod zdejším číslem 239.

238

VI — 4914

C h y b í. Podle katalogu:

„Blumenbriefe.“

V katalogu čís. 246 jsou jako autoři uvedeni „Wurzbach und Bäuerle“ a v poznámce je výslovně připsáno „geschrieben“.

239

VI — 4938
Brno: Žerot. dep. 56

Pap., XIX., 186 ff., 20,5×13 cm, vaz. celokožená, temně zelená, zlatě tlačená k uzavírání na zámeček.

„Tagebuch der frau Gabriele gräfin Zierotin-Almassy.“

Zápisy německé a francouzské z doby 22. XI. 1848—8. V. 1853, mezi nimi zápisky o maďarské revoluci v r. 1848—1849, o cestě do Paříže, výpisky z četby a opisy dopisů osobám uvedeným zkratkami nebo křestními jmény. Ze zápisů Gabriely z Žerotína jsou důležité její poznámky o politických poměrech, příkře odsuzující činy císařské vlády, a o cestě do Paříže, kde ve vyhnanství žil její bratr Pavel Almásy, předseda revolučního maďarského sněmu. Za jeho předsednictví odhlasoval uherský sněm odtržení Uher od Rakouska, vyhlásil republiku a převzal moc v Uhrách. Proto byl Pavel Almásy odsouzen k smrti, ale Gabriela bratra zachránila a převezla ho v přestrojení přes B'udov a Prusy do ciziny, kde se pak usadil Pavel Almásy v Paříži. Srov. Wurzbach, Biogr. Lex. 60, 1891, 81, 82. V. též deník Gabriely pod zdejším čís. 237.

240

VI — 4968
Losiny: 106

Pap., XIX., 56 ff., 22×17 cm, sešit bez obálky, vloženo v žlutém papír. obalu s nápisem:

„Tagebuch der Ernestine gräfin von Zierotin 1867—1898.“

Deník Arnoštky (Ernestiny) hr. z Žerotína (1844—1898), dcery Zdenka z Žerotína.

241

VI — 4987

C h y b í. Podle katalogu:

„Stammbuchblätter der Gabriele gr. von Zierotin-Almassy.“

242

VI — 5110

Ch y b í. Podle katalogu:

„Gedächtnissbuch des Franz Joseph gr. von Zierotin.“

243

X — 5204
Losiny: 107

Pap., XIX., 65 ff., 22×18 cm, sešit bez desek s papír. hnědě kropenatým hřbetem, na přední straně: „Der polnische Jude“.

„Der polnische Jude oder der banquerott aus bruderliebe. Ein familien-gemälde in 4 aufzügen von J. H. Buse.“

Vložen divadelní program prvního provedení této hry dne 8. VI. 1812 „im königlich-städtischen Nationaltheater“ bez udání místa. Na programu je výzva abonentům, kteří si chtějí uchovatí vyhrazená místa, aby tak učinili „in dem Petrschitzkischen hause auf dem Krautmarkte Nro. 328“. Protože Ant. Kromer, Vollständiges Verzeichniss aller in der... Stadt Brunn ... neu nummerierten Häuser, deren Eigenthümer, Strassen, 1806, str. 37, uvádí, že majitelem domu č. 328 na Zelném trhu v Brně (nyní Nám. 25. února č. 16) byl Joseph Petržiček, plyne z těchto údajů, že se premiéra konala v Brně. Tomu odpovídají i jména hereček (Tilly, Kaiser, Bormann) a některých herců (Schikaneder, Seicher) na témž programu, která uvádí k r. 1812 v Brně Hans Welzl, Kleine Beiträge zur Gesch. d. Brüner Theaters, No. I. 1891 (rukopis Archivu města Brna čís. 224—X).

244

IV — 5598
Losiny: 108

Pap., XIX., 210 pp., 21×14,5 cm, vaz. celokožená, černá, slépě tlačená na hřbetě „Gebetbuch“.

„Gebetbuch für katholische Christen. 1883.“

245

IV — 6063
Losiny: 112

Pap., XIX., 402 pp., 18×12,5 cm, vaz. celokožená, tmavězelená s vytlačeným křížem na přední a zadní desce a se sponou.

[Geschriebenes gebetbuch.]

Název podle katalogu. Sbírká 115 různých náboženských katolických modlitebních textů, prosou i veršem, německy aneb francouzsky. Jednotlivé texty psali různí písaři, kteří se podpisovali sice většinou jen iniciálkami svých jmen, která však jsou plně rozvedena (až na křestní jména, která většinou chybí) v indexu na konci (pp. 384—395). Tento index však zabírá rukopis jen po pag. 244 a nikoliv pozdější přípisů na pp. 298 až 314.

První text nadepsaný „Vertrauen auf Gott“ je podepsán iniciálkami „G. Z. A.“ a psala jej Gabriela Žerotínová roz. Almásová, které nepochybně tento rukopis a texty sbíranými na způsob památníku (štambuchu) patřil a z její iniciativy také vznikl. Podle dat, která jsou u některých kusů uvedena, pocházejí zapsané modlitby z let 1841—1871

s velmi pozdními přípisky z let 1915, 1916, 1923. Podle indexu do tohoto památníku psali příslušníci moravské a slezské šlechty. Z pisatelů, podle nichž si lze utvořit obraz tehdejších společenských styků, jest jmenovati zvláště: Žerotínová-Almásky, Žerotínová-Skrbenská, Braida-Mitrowská, Zdenko Žerot., Nimptsch-Zierotínová, František Žerot., Louis Serényi, Hermine Pálffy-Tolomei, Diller-Schafgotschová, Schafgotschová-Skrbenská, Lisette Žerotínová, Wiedmann-Sedlnitzská, Dubská-Žerot., Dubská-Piati, Ernest Almásky, Hedvig Logothetti, Toussaint de la Motte, Ebner-Dubská (pag. 131), Eduard Oppersdorf, Ludwiga Zamoyská, Mitrowská-Salisová, Marie a Ulrika Dubské, Gabr. Žerot.-Podstašská, Taxisová-Thunová, Carolina a Leopoldina Strachwitzové.

246

sine signo
Losiny: 109

Pap., XIX., 86 ff., 39×24 cm, vaz. celokožená, hnědá, odřená (některé listy vytrženy ze hřbetu), na přední desce štítek s nápisem níže uvedeným jako titul, na hřbetě zlatě tlačeném „Bücher Katalog“.

„Katalog der Blaudauer graeflich Zierotin'schen bibliothek. I. band.“

Nejmladší knižní katalog žerotínské knihovny bludovské, který byl započat v první polovině XIX. stol. a byl dopisován až do posledních let před druhou světovou válkou. Poslední zápisy i na předešlé.

Rubriky katalogu: „Numero der Abtheilung — des Werkes — Titel — Author — Verlag — Anzahl der Bände — Anmerkung“. Rukopisy byly vyznačeny v poslední rubrice poznámkou „Geschrieben“, ale někdy a zvláště u nižších čísel tento údaj chybí.

V katalogu jsou uvedena oddělení knihovny (prvá rubrika), která jsou označována v signaturách římskými číslicemi. Oddělení byla utvořena podle věcných skupin takto: „I. Beletristik. — II. Sprache, Schulwesen, Literaturgeschichte, Erziehungswesen. — III. Geschichte, Statistik, Genealogie, Biographie. — IV. Religion, Mythologie, Gebetbücher. — V. Jus. — VI. Žerotiniana. — VII. Poesie, Erotica. — VIII. Natur, incl. Jagd, Chemie, Medicin, Handel, Gewerbe, Physik, Mathematik, Philosophie. — IX. Kinderschriften, Militaria, Musikunterricht. — X. Theater. — XI. Klassiker. — XII. Geographie, Mappen, Reisebücher. — XIII. Zeitschriften. — XIV. Kunst, Architektur, Musikbücher. — XV. Politik. Landtagsverhandlungen.“

Číslování knih (druhá rubrika) je průběžné pro celou knihovnu, takže katalog sloužil zároveň jako inventář. Nejvyšší v katalogu zapsané číslo 6174 neudává však počet svazků, protože vícesvazková díla jsou zpravidla zapisována pod jedním číslem.

Katalog měl býti v XX. stol. přepsán, protože škrty a přelepováním některých údajů byl porušen, ale k jeho přepsání nedošlo. Doplnkem knižního katalogu čís. 246 byl na Bludově lístkový katalog jmenný, který se však nepodařilo nalézt.

247

sine signo
Olom. UK: M-II-335

Pap., XVIII., 302 pp., 31,5×20,5 cm, vaz. papír., modře mramorovaná, na přední desce štítek s nápisem, jak uveden v titulu; na předním předešlé razítko „Fridrich Klein, Schloss Dornhofen, Post Kumberk, Steiermark“.

„Decreten-buch de anno 1705 der hoch-gräfllich Zierotinischen herrschaf-ten Ullersdorf, Wiesenberg und Johrnsdorf.“

206

Ručně psané dekrety, vydané od úřadů jmenovaných panství v letech 1689—1722. Dekrety nejsou ve svazku spořádány podle chronologického pořádku, takže při vazbě byl jako první zařazen dekret z r. 1705 a jako poslední z r. 1718. Proto v nové době byl pořízen vpředu na stroji napsaný věcný a osobní index. Rukopis je nepochybně původem z Losin, odsud však neznámým způsobem, patrně přes antikvariát, se dostal do majetku Friedricha Kleina, držitele Loučné (Wiesenberg), který zemřel r. 1882 (v. Hosák, Místopis 589), a z Loučné asi při svozu byl přemístěn do Univ. knihovny v Olomouci.

(Konvoluty)

248

VII — 4554
Losiny: 113

Pap., XX., 14 ff., 23×14,5 cm, v obálce spolu s drobnými tisky.

„Carl von Zerboni, Adventblumen. Eine kleine weihnachtsgabe eines armen alten poeten. (Wien).“

Veršované skladičky z doby kolem r. 1905.

249

VII — 5320
Losiny: 114

Pap., XX., 14 ff., 23×15 cm, v obálce spolu s drobnými tisky.

„Carl von Zerboni, Immergrün. Eine kleine weihnachtsgabe eines armen alten poeten. 1906. (Wien).“

Veršované skladičky.

250

sine signo
Losiny: 115

Konvolut drobných rukopisů na papíře, z XIX. stol., v prozatímním obalu.

(a) „Das schloss Žerotín's in Blauda. Reisebild. Geschrieben von Josef Janda.“

6 pp., 21×17 cm.

(b) „Auf den tod der frau Theresia Esterházy, geb. gräfin Zierotin. Von Al. Em. v. Ss. 1800.“ [?]

4 pp., 24×19 cm. Verše na smrt Theresie (* 12. XI. 1772), dcery Ludvíka Antonína z Žerotína s Marií Theresií roz. Schrattenbachovou, manželky zemplínského vrchního župana Josefa Eszterházy-Forchenstein, jejíž den úmrtí Wurzbach, Biogr. Lex. poprvé uvádí k 31. XI. 1800 (IV. 1860. 94) a podruhé však k 31. XI. 1860 (ibid. LX. 1891. Stammtafel).

(c) „Circus Europa. 1860.“

4 pp., 21,5×14 cm na papíře se slepě raženými písmeny „GZ“. Satira na politické poměry v Evropě kolem r. 1860 ve formě libreta cirkusového představení.

(d) „Auf dem Hradschin. 1881.“

4 pp., 22×14 cm. Opis z „Reichenberger Zeitung“ Nro. 166 roč. 1881.

REJSTRÍK REGISTRUM

V rejstříku se odkazuje na pořadová čísla soupisu a písmeny malé abecedy na jednotlivé oddíly popisovaného rukopisu. Předmluva je v rejstříku citována římskými číslicemi jejich oddílů. Pokud rukopisy mají vlastní názvy, jsou tyto názvy v rejstříku zařazeny podle prvního podstatného jména a to v uvozovkách („“) jak u rukopisů anonymních, tak u rukopisů, u nichž je autor udán nebo zjištěn. Protože v bludovských žerotínských rukopisech jde převážně o rukopisy novější, nebyl pořízen zvláštní rejstřík incipitů. Rukopisy nejstarší nebo rukopisy nebo jejich kusy obvykle citované podle incipitu byly do rejstříku zařazeny podle těchto svých incipitů, které jsou uzavřeny uvozovkami.

A

- „Abrégé de l'histoire de France“ 11(b)
— de la Silesie“ 11(e)
— des empereurs d'occident“ 11(a)
— du marquisat de Moravie“ 11(d)
Akta a příběhové v. Budovec z Budova
Václav
alchymie 22, 121(a)
Almásy Gabriela, mž. Zdenka z Žerotína,
IV; Pavel 239 pozn.
Aloisius, piarista a preceptor Jos. K. z Že-
rot., IV, 5, 68, 69, 92 pozn.; „Trost u.
Wunsch d. Schl. Ullersdorf“ 151, „Uni-
versa poesis“ 117
„Amore in Tessaglia“ v. Pariati Pietro 128
„L'ange conducteur dans la dévotion chré-
tienne“ v. Coret Jacques 25(a)
Anglie v. vojenství
„Anmerkungen und Auszüge aus Canna-
bich's Allg. Weltkunde“ 130
— über landwirtschaft“ 118
„Annotata ad Instituta Iustiniani“ 32
„Annotationes ad Doctrinam Pandectarum
D. Lüdovici“ 57
„Apologie neb obrana p. Karla st. z Že-
rotína ku p. Jiříkovi z Hodic“ 176
archiv korunní český v. Poznamenání
svátostí
Aristoteles, aristotel. filosofie, výklady
7(a-f), 13(a, b), 26(a, b), 28, 110,
119
aritmetika 135
„Artzneybuch“ 108(b)
— allerlei geist“ 125

- „Artzneyen, verschiedene — vor mensch
u. vieh“ 208
Auriga v. Furman

B

- zu Baaden und Hochberg Francisca Si-
bylla Augusta, marggraefin, 19
bajky 68(a)
Balcar Czetrýs Jan, písař, 167(a)
básně — české 228(b)
— německé 227, 228(a)
— německé a francouzské 207
— příležitostné 146, 147, 151, 153, 156
— zednářské (116)
— poetika 117, (164)
„Bedencken von christl. obrigkeiten und
regimenten“ 1
„Kurtzer begriff der geometrie“ 129
Kurzeſter bericht, wie sich gemeiner
hausvater in infectionsgefaher verhalten
sollen“ v. Gieller von Lilienfeld 121(b)
berně 64(c)
„Bettbuch zu neun haubt-titul“ durch L.
V. S. P. 31
Binder Karl, „Aus der geschichte d. j.
1346“ 228(a)
biografie 224, 225, 226, cf. z Žerotína
Bítovská ze Slavíkovíc Anýžka, 1. mž.
Jana Žalkovského z Žalkovic, 99
Bludov (Blauda) — knihovna a její ruko-
pisy I—IX
— inventář zámecký (1840) 229
— katalogy knihovny 113, 230, 246
— urbář (1741) 231 pozn.
— zámek 250(a)

„Blumenbriefe“ (238)
 Boblig Heinrich Franz, inkvizitor čaroděj.
 procesů 43
 Böhm Hieremias Hermenegild 80; cf. Vir-
 tus leonina
 z Boskovic Mariana Černohorská, 1. mž.
 Jana st. z Žerot. VI, 42
 Bošovský z Polánky a na Bošovicích Hy-
 nek 82 před.
 Branczik Václav, měšťan přerovský, 167
 zad. před.
 „Allerhand briefe“ 36
 „Briefe, die sich auf die Zierotinische fa-
 milie beziehen“ 91
 Brno — divadlo 243
 — privilegia na mýta 53(i)
 — Sententiae scabinorum Joannis notarii
 civitatis 193
 Budovec z Budova Václav — Akta a při-
 běhové 1608—10 192(f)
 — „Krátké poznamenání o přitažení
 arcikn. Matyáše“ 192(c)
 Buchlov v. mejto buchlovské 41(d), 42(c)
 Buckisch (Bukisch) Gottfried Ferd. Schle-
 siens religions-acten 20, 24
 Buse J. H., „Der polnische jude“ 243

C

Cahle Pavel Višňovský (Czahelius Paulus)
 99 a pozn., 179
 de Caisson Gallibert, „Nouvelle pratique
 d'arithmetique“ 135
 Calin von **Marienberg** Dominik Franz,
 „Virtus leonina“ 115; německý překlad
 (Böhm Hier. Herm.) 80, 142
 Cannabich Joh. G. F. cf. „Anmerkungen
 aus Allg. Weltkunde“ 130
 „Castrum doloris et honoris“ v. Richter
 Andreas Ant. 163
 „Catalogus numorum veterum graecorum
 et romanorum Francisci de Zierotin“
 174
 cestopisy 94, 133, 136; cf. deník, zeměpis
 „Circus Europa“ 250(c)
 citationes et sententiae iudicii terrae Mo-
 raviae v. Půhony a nálezy moravské
 „Co budeme jísti, co budeme pít“ (pí-
 seň?) 59 zad. před.

„Collegium iuris naturae“ 63
 de Comitibus (de Conti) Antonius Blasius
 — „Cursus philosophicus“ 17, „Opus in
 universam Aristotelis logicam“ 26(b),
 28, „Tractatus in Summulas seu par-
 vam Aristotelis logicam“ 26(a)
 „Compendium — iuris“ v. Lauterbach W.
 A. 37
 — philosophiae Aristotelis“ v. Heinrich
 G. F. 110
 „Neue composition — vor die Francisca
 von Zierotin, geb. von Herberstein“ v.
 Sallenfeld Franz Ant. 146
 — vor den Joh. von Zierotin“ v. Sallen-
 feld Fr. Ant. 147
 „Conclusiones baronum“ 42(e)
 Constantinin Maria Ursula, „Glück- und
 ehrenwunsch dem Joanni Joachimo von
 Zierotin“ 159
 de Conti Ant. Blas. v. de Comitibus
 Conti Francesco, dvor. skladatel a virtuos,
 128
 „Copial allerhandt missiven des Johann
 Dionysen von Zierotin“ 183
 copiarus v. kopiář
 Coret Jacques, S. J., „L'ange conducteur“
 25(a)
 „Curiosità delli giardini e palazzi di
 Roma“ 3
 Czahelius Paulus v. Cahle Višňovský Pa-
 vel, pisař Jana Žalkovského z Žalkovic
 99; cf. 179

Č

čarodějnice, procesy s domnělými čaroděj-
 nicemi 43
 Čechy v. archiv korunní, deklaratorie,
 privilegia, zeměpis
 Čejka z Olbramovic Jan, nejv. pisař mo-
 rav., 167 před. před.
 Černohorská z Boskovic Mariana, 1. mž.
 Jana st. z Žerot., VI
 činština, slovník 4

D

Dam M., knihkupec a antikvář, 167 před.
 před.
 daň kominová 52(b) pozn

„Decretenbuch de ao. 1705“ 247
 dědictví v. odúmrt
 defenze v. obrana zemská vojenská
 dějiny — biblické a starověké, otázky 141
 — Čech 11(c)
 — Francie 11(b), 93(c)
 — kardinálů 14
 — knihovny na Bludově v. předmluvu
 — Moravy 11(d)
 — obecné 11(a)
 — Slezska 11(e), církevní 20, 24
 deklaratorie a novelly čes. a morav. 51
 dekrety panství Losin, Loučné a Trěmešku 247
 Dembinský z Dembině Lukáš, hofrychtěř
 man. soudu olom. 46, 169
 deník — Ernestiny z Žerotína 240
 — Františka Jos. z Žerot. 94
 — Gabriely z Žerot. 237, 239
 — Jana Jáchyma z Žerot. 72, 73, 90
 — Karla staršího z Žerot. 127(a, b, c)
 „Description de la plus grande partie de
 l'Europe“ 131
 „Diarium, in quo continetur descriptio iti-
 neris in Galliam suscepti“ v. z Žero-
 tína Karel st. 127(c)
 „Disputationes philosophicae in libros 14
 metaphysicorum Aristotelis“ 13(b)
 — in octo libros physicae auscultationis
 Aristotelis“ 13(a)
 divadlo 128, 151, 205, 243
 dluh, úpis dlužní 120 před. předs.
 doktoři 40(c) pozn.
 dominikáni v. Šumperk
 Domluvil Eduard (?), „Památce Karla st.
 z Žerotína“ 224
 dopisy v. kopíře
 Drahanovice v. poddanství
 „Dům jeden vím, uhádneš-li, povím“ inc.
 hádanky 41 pozn.

E

Ebner-Eschenbachová roz. Dubská Marie,
 spisovatelka, 245 pozn.
 „Emblemata — nobilitatis“, památník
 Jana Dětř. z Žerot. (206)
 — saecularia“, památník Přemka z Žerot.
 (139)

„Gute endigung des lebens“, řeč při
 pohřbu Marie Luisy z Žerot. (148)
 „Enchiridion sive Synopsis deliciarum iti-
 nerarii“ v. de Hirtenberg Sigismundus
 Casimirus 133
 „Ephemerides (i. e. Diarium) in an. 1588“
 v. z Žerotína Karel st. 127(a)
 — in an. 1589“ v. z Žerotína Karel st.
 127(b)
 epistolae v. kopíř
 Erhard Gasparo (Caspar), „Manuale
 Christiano“ 30
 „Erinnerungen an Franz Jos. v. Zierotin“
 (236)
 Eszterházy Theresia roz. z Žerotína
 250(b)
 etika 79, 97, 149
 Evropa — zeměpis 131
 — politická satira 250(c)
 exekuce 64(d)
 ex libris — Dembinského z Dembině Lu-
 káše 46, 169
 — Podstatského Jana Nep. z Prusinovic
 156
 — Žalkovského z Žalkovic Jana 99, 100,
 101, 179, 180
 „Explicatio trium librorum H. Grotii De
 jure belli ac pacis dictata a D. Weiss“
 70
 „Extrait de geographie“ 134
 — de l'histoire du royaume de Boheme“
 11(c)

F

„Fabulae non vulgares“ 68
 filosofie v. Aristoteles
 „Die geistliche fischerei“ (154)
 formuláře, formulářové sbírky 42(n, q),
 61(d), 104(b), 167(e), 195(a), 222(c)
 Francie v. dějiny, zeměpis; cf. z Žerotína
 Karel st., Diarium 127(c)
 Františka Římská sv. (Francisca Romana)
 155
 „Freimaurergedichte“ (116)
 Friduš, měšťan kutnohorský, 186(c)
 „Friedrich II. und die sängerin Schme-
 ling“ 232

Fuchs zum Rastein Georg, „Landts-defen-
sionortnung für das marggrafthumb
Mähren“ 165
Furman Bart. Albrecht (Auriga)
104(b pozn)

G

Galetti Johann Georg Aug. v. 130 pozn.
von Galle Angelina Anna Sybilla roz.
z Žerotína IV, 43 74(c)
„Das gastmahl“ v. Greif K. 225
„Gebetbuch für kath. Christen“ 244; cf.
modlitby
„Geschriebenes gebetbuch“ v. z Žerotína
Gabrieľa 245
„Gebete vermischten inhalts“ 233; cf.
modlitby
„Gedichte und schöne stellen“ 207; cf.
básně
genealogie 112, 142
— žerotínská 78, 91 pozn sub 4, 115; cf.
z Žerotína
geometrie 129
Gieller von Lilienfeld Mathias, městs. lé-
kař olomouc., „Kurzester bericht, wie
sich gem. hausvater in infectionsgefahr
verhalten sollen“ 121(b)
de Gillern Carolus Josephus 51 pozn.
Glaubitz Christoph, „Geometr. mappen-
oder grundbuch uber Johrnsdorf“ 231
„Glück- und ehrenwunsch dem Joanni Joa-
chimo von Zierotin“ v. Constantinin
Maria Ursula 159
graduál, frg. na vazbě, 183, 188, 196, 211,
218, 219, 220
Greif Karl, „Das gastmahl“ 225
Grotius Hugo, „De jure belli ac pacis
explicatio“ v. Weiss Andreas 70
grundbuch v. urbář
„Grundriess von d. Zierot. guth Johrns-
dorf“ v. Glaubitz Christ. 231

H

hádanka 41
„Hajtman, kterýž jest zemský“ inc. Knihy
Tovačovské

Heinrich Guinandus Ferd., O. P., Philo-
sophia compendiata Aristotel. 110,
Summulae seu Institutiones dialecticae
76, Tractatus ethicus 79
heraldika 75
z Herbersteinu Marie Františka, mž. Jana
Ludvíka z Žerotína, IV, 91 pozn.
hermetické vědy 22(a, b), 121
„Herzensergiessung“ v. z Žerotína Frant.
Jos. 234
de Hirtenberg Sigismundus Casimir., „En-
chiridion s. Synopsis deliciarum itine-
rarii“ 133
„Historia de'cardinali viventi fino all'anno
1684“ 14
— de nativitate s. Ioannis Bapt“ v. z Že-
rotína Josef Karel 158
historie v. dějiny
Hloušek z Paskova Jan (alias Loužek) 104
z Hodic Jiří 41(e), 176
„Hofcriticus oder aufrichtiger rath“ 97
Holprichter Lorenc z Chebu 186(d)
Hora Kutná 186(b, c); měšťané Friduš,
Vorsucher Vác. 186(c); privilegia
186(c)
Hořovice, hořovické rukopisy III, VI, VII,
2, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 50,
53, 54, 58, 59, 60, 61, 64, 66, 75, 82, 83,
84, 85, 86, 99, 100, 101, 102, 103, 105,
106, 107, 120, 127, 165, 166, 167, 169,
170, 171, 172, 173, 175, 177, 178, 179,
180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187,
188, 190, 191, 193, 194, 195, 197, 198,
(199), (200), (201), 202, 209, 210, 211,
212, 213, 214, 215, 217, 218, 219, 220,
221, 222
hospodářství 42(s), 118, 123; cf. země-
dělství
„O spravování hospodářství“ 42(s)
z Hrádku Samuel 103 vložka
hudba — Marescalk Sam., „Les pseau-
mes“ 22(a)
— Lully J. Bapt., „Ouvertures“ 137
— ladění spinetu 22(n)
— nápěvy německých písní 67
— zámecká na Losinách 72 pozn., 90, 151
— z Žerotína Zdeněk, klavírní skladbičky
138

CH

- Cheb, Holprichter Lorenc 186(d)
z Chlumčan Matouš, Registrum desíti
truhlic 45(a), 181(a, c)
Chlumecký (Chlumezky) Petr, moravský
historik, III
z Chlumu Mandalena Slavatovna, 2. mž.
Jana st. z Žerot., VI
„Geistliche chur in allen krankheiten“
108(a)

I

- „Iacob, domus Israel“, inc. (204)
von Ihering Rudolf, Institutionen 10
„Index seu Extractus alphabeticus deren
kais. declaratorien, novellen, pragma-
tischen, rescripten der böhm. u. mähr.
landesordnung“ 51
„Infectionsgefahr“ 121(b) v. Gieller von
Lilienfeld Math.
inkvisitoři, zpráva o procesech s čaroděj-
nicemi 43
„Inquisitions-acta und gerichtlicher ordent-
licher process über gewisse zaube-
rische personen“ 43
Instituce v. právo římské
„Institutionen, vortrag von Dr Ihäring“
v. Ihering R. 10
instrukce hospodářská 42(s)
inventář zámku — Bludova 229
— Prus (Prauss) 109; cf. katalog
„Breve introductione alla cognitione del
dominio spirituale e temporale del
sommo pontefice Romano“ 21

J

- Jan — Křtitel sv. (Ioannes Baptista) 158,
162
— Lucemburský, král. čes., privilegium
pro Kutnou Horu obnovené Václavem
IV. (1396) 186(c)
— písař brněnský, jeho Sententiae 193
Janda Josef, „Das schloss Žerotín's in
Blauda“ 250(a)
jesuiti v. Olomouc
Jihlava — kopiář českých listů 1606—8
168
— privilegia (1249) 186(b)

- smlouvy (1486) 42(l, m)
Jílové u Prahy, privilegium na dobývání
rud 186(d)
Jiří z Poděbrad, privilegium pro Kutnou
Horu 186(c)
„Der polnische jude“ v. J. H. Buse, divad.
hra, 243
Justinián, Annotata ad Instituta Iustiniani
32; cf. právo římské

K

- kapucíni v. Týn Horšovský
kardinálové 14
Karel IV., privilegium pro Kutnou Horu
186 (c)
Karel VI., — instrukce pro vnitrorakouské
země 8
katalogy knihovní — bludovské: abecední
(1805) 113, (XIX. stol.) 246, věcný 230
— losinský 114
Katarín z Kataru Pavel na Pernštejně a
na Šilperce, nejv. místopísař morav.,
„Nálezky na pře postranní“ 44, 173,
„Naučení“ 103
„Když muž ženě věno jmenuje a potom
muž umře,“ inc. článku „Věno jmeno-
vané“
de Khevenhiller (Khevenhüller) Ludvík,
epitaf 156 pozn.
Kinský Dominik, vlastnický záznam 112
před. před.
Kniha Drnovská 64(c), redakce t. zv.
Sedlnická 46(a)
„Kniha naučení“ ve věcech sirotčích Karlu
st. z Žerotína 86
kniha právní, moravská IX; v. též Kniha
Drnovská, Tovačovská, Karla st. z Že-
rotína 48
„Kniha rukojemství“ Jana Diviše z Žero-
tína 202
— Fridřicha z Žerotína 59
Kniha Tovačovská (34), 40(a), 41(b),
42(b), 47(b), 58(a), 60(a), 61(a),
120(b), 172(a); dodatky 40(b), 47(c),
58(d), 60(b), 172(d, e)
„Knihy o sněmovních věcech za ouřadu
Karla st. z Žerotína“ 189, 190, 191
„Knihy práv horníkuom vydaných od
Václava Druhého“ 186(a)

knihy sněmovní markr. moravského —
 první (1526—46) 99 (opis Žalkovské-
 ho), 178 (opis Karla st. z Žerotína)
 — druhé (1547—70) 100 (opis Žalkov-
 ského)
 — třetí (1571—83) 101 (opis Žalkov-
 ského)
 — čtvrté (1584—99) 180 (opis Žalkov-
 ského)
 — páté (1600—1609) 179 (opis Žalkov-
 ského)
 — vybraná usnesení (1553—81) 107(g),
 (1571—95) 50, (1576—1602) 104(a);
 cf. „Knihy o sněmovních věcech“

kominné 52(b) pozn.
 konceptář v. kopiář; cf. Maculare
 konfiskace pobělohorské moravské
 77(a—c), 166(a—c)
 koně, chov a léčení 124
 kopiář, copiarus, kopiaibuch VI;
 — jihlavský městský 168
 — losinský soud. trest. aktů 36; cf. „In-
 quisitions-acta“ 43
 — Prostibořského z Prostiboře Jáchyma
 195(b)
 — Renieri Giov. Vitt. 195(b)
 — žerotínské — Jana Diviše 117(a, b),
 183
 — Karla staršího české 210, 211, 209, 220,
 221, 219, 217, 218, 216, 215, 212, 213;
 téhož české a cizojazyčné 214, (200),
 (201); téhož cizojazyčné 185, 187, 188,
 209(b), (199), 197;
 — Přemka (1667—72) 81

korespondence v. kopiář
 Koruna (Zlatá), klášter u Českého Krum-
 lova 66 na zad. příd.
 Kožušany u Olomouce 42(f)
 kraje moravské 61(l)
 Kralický z Kralic a na Kralicích Jindřich
 66 na vložce
 „Kriegsordnung und pollecy“ 194
 z Křešic Jiřík Hynek, opis českého pře-
 kladu horních práv 186(a)
 „K žádosti vaší, důstojný pane, pane
 Tase“ inc. předmluvy Knihy Tova-
 čovské
 z Kynšperku Jan Balcar Czetrys 167(a)

L

landesordnung Verneuerte- v. Zřízení zem-
 ské obnovené
 „Landts-defensionordnung für das margg.
 Mähren“ v. Fuchs zum Rastein Georg
 165
 Langer Leo Maria, Physica ad mentem
 Thomae Aquinatis“ 119, (continuatio)
 29
 lantfrýdy moravské 61(b), 64(a)
 Lauterbach W. A., „Compendium iuris,
 commentarii“ 37
 z Lažisky Karel František Orlický 56 pozn.
 Lehnice, (Lignitz) 136
 lékařství 108(a, b), 121(b), 125, 208; koň-
 ské 124; cf. artzneybuch, artzney
 Leopold II., korunovace (1790) 94
 Leyden (Lugdunum Batavorum), univer-
 sita 70, 95
 „Lieder“ 67
 z Lilgenau, rozšířený predikát žerotínský,
 IV
 — Jonasové 109 pozn.
 — Ludvíka Vilemína, mž. Jana Jáchyma
 z Žerot., IV
 „Listové majestátuov císa. a králuov čes-
 kých vydaní na svobody a na potvrze-
 nie práv města Horského“ 186(c)
 listy v. kopiář, listové českým jazykem
 psaní
 „Logica ad mentem Thomae Aquinatis“ v.
 Ruprecht Th. M. 27
 logika 7, 26, 27, 28, 76
 z Lomnice a na Vranově Mezeříčský Zde-
 něk 64(c) (koncept púhonu)
 Lomický Alex. K. písař 192(f)
 Lorenz Anton, „Gebete vermischten in-
 halts“ 233
 Losiny (Velké), Losín, (Gross-) Ullers-
 dorf — prodej Lichtenštejnům IV
 — čarodějnické procesy 43
 — divadlo 156
 — hudba 72 pozn., 90, 138, 151
 — katalog knihovny 114
 — panství 247
 — soud (vrchnostenský) trestní, kopiář
 (1709—24) 36
 — urbář 231 pozn.; cf. poddanství

Loučná (Wiesenberg) — čarodějnické procesy 43
 — panství 247
 — urbář 231; cf. poddanství
 Loužek (recte Hloušek) z Paskova Jan 104
 von Löwenkron Franz Mayersfeld, „Stemmatographia“ 112
 Lubomierská Tereza Karolina 205
 „Lucerna ardens et lucens seu Divus Ioannes Baptista panegyricus exhibitus“ v. z Žerotína Josef Karel 162
 „Lucina et amore“ 205
 Ludovici Jacobus Fridericus v. „Annotationes ad Doctrinam pandectarum D. Ludovici“ 57
 Ludvík, král čes., úmluva o jeho výchově 41(c), 42(h); cf. Moháč
 Lully Jean Baptiste, hudeb. skladatel, „Ouvvertures“ 137
 Luther Martinus, „De servo arbitrio ad D. Erasmus Rotterdamum“ 15

M

Maculare Caroli sen. de Žerotín 197
 Machek Jan, Písně na žalmy 18(b, c, d)
 „Majestát společně Horských s Jihlavskými“ 186(b)
 mandáty 107(f)
 Mangin, kopista not 137 pozn.
 „Manuale christiano“ v. Erhard Gasp. 30 mapy 231
 Marescalk Samuel, „Les pseumes de David en tablature sur l'espinate“ 22(a)
 von Marienberg v. Calin
 matematika 135
 Matyáš — arcikn. rak., pak král čes. 192(c, d)
 — král uher. 42(d, i, k)
 Mayersfeld von Löwenkron Franz, „Stemmatographia“ 112
 medicina v. lékařství
 „Mejto buchlovský“ 41(d), 42(o)
 Mezeříčský z Lomnice a na Vranově Zdeněk, koncept půhonu 64(c)
 militaria v. vojenství
 mince 41(c), 42(h, m); cf. numismatika
 Mladota Zdeněk 103 vložka

mlýnáři 42(p)
 modlitby — české 18(a)
 — francouzské 25(a), 71
 — italské 98
 — německé 19, 25(b), 31, 98, 108(a), 233, 244, 245; cf. gebetbuch, gebete
 z Modřic Andělína Ryšanová, 4. mž. Jana ml. z Žerot., IV
 Moháč, bitva (1526) 107(c)
 mor (1507) 82 pozn., 84 pozn., (1633) 121(b), (1711) 72 pozn.
 Morava — dějiny 11(d)
 — „Notabilia Moraviae“ 54(a)
 — „Praktiky proti obyvatelům pod obojí“ 192(e); cf. deklaratorie, Kniha Drnovská, Kniha Tovačovská, konfiskace, kraje moravské, lantfrýdy, nálezy, obrana vojenská, právo, privilegia, půhony, sněmy, tribunál královský, zeměpis, zřízení zemské
 Most, Laurin Žalman z Mostu 186(d)
 Mošovští, bratři 167(d)
 mše 98
 „My Jiřk, volený koločenský nejv. sekretář“, inc. 42(i)
 myslivost 108(c), 153
 mýto, brněnská 53(i), buchlov. 41(d), 42(o)

N

„Nálezy na pře postranní, též vejповědi, rozlič. paměti“ v. Katarín z Kataru Pavel 44, 173
 nálezy zemského soudu — českého 106
 — moravského 40(b, c), 42(g), 47(c), 61(f, i), 64(b), 107(a), 196, 198; v. Kniha Tovačovská doplňky, nálezy na pře postranní, půhony a nálezy
 nápady zboží, smlouvy kr. Matyáše (1484) 42(d)
 „Naučení, které sou se zběhly při obojím právě v markr. morav.“ (1555—56 etc.) v. Katarín z Kataru Pavel 103
 naučení — ve věcech sirotčích Karlu st. z Žerotína 86
 — výpisy 42(g), 46(b), 175; cf. Katarín z Kataru Pavel
 z Nepomuka Otmar, nejv. písař mor. 175

„Oekonomische neuigkeiten“, výpisky 123
 Nollius Henricus (Nolle Heinrich), „Hermeticae physicae appendices duae“ 121(a), „Notabilia ex naturae sanctuario“ 122
 „Nos barones, nobiles, Pragensis et aliarum civitatum Boh. oratores“, inc. 41(c), 42(h)
 „Notabilia Moraviae“ 54(a)
 „Notabilia ex Naturae sanctuario“ v. Nollius Henr. 121, 122
 „Notata quaedam pro geographia“ 93(b)
 „Varia notata ex jure publico“ v. Vitriarius Joannes Jacobus 55
 „Notitium aus der Zierotinischen familie“ 145
 notule v. formuláře
 novely k Obnov. zřízení zemskému v. deklaratorie
 numismatika, katalog sbírky Františka Jos. z Žerotína 174; cf. mince

O

„Obrana Karla st. z Žerotína“ v. Apologie obrana vojenská moravská 53(g, h), 165
 „Od dávních časův v tomto slavném království českém“, inc. z Chlumčan Matouše Registrum desíti truhlic, předmluva
 odúmrt, caducitas 42(d)
 z Olbramovic Čejka Jan, nejv. písař morav., 167 před. příd.
 Olomouc — klášter sv. Kateřiny, prodej zahrady v Kožušanech 42(f)
 — lékař městský v. Gieller von Lilienfeld Math.
 — měšťané: Opálka 167 zad. příd.
 — mor (1633) 121(b)
 — smlouva mezi kr. Vladislavem a Matyášem (1478) 42(i, k)
 — universita, přednášky 7
 — cf. Tille, Tiller S. J.
 Oncken Johann Gerhard, „Girrendes täublein“ 98 pozn.
 Opálka, měšťan olomoucký, 167 zad. příd.
 Opava, Opavsko — výpověď mezi soudci a br. Mošovskými 167(d)
 — „Praktiky proti obyvatelům pod obojí“ 192(e)

— Sarkander Mikuláš 192(e)
 „Opus in universam Aristotelis logicam“ v. de Comitibus Ant. Blas. 26(b), 28
 „Oratio de viro nobili“ cf. ze Zástřížl Václav (89)
 Orlík z Lažisky Kar. Fr. 56 pozn.

P

„Památce Karla st. z Žerotína“ (1886) 224
 paláce římské 3
 památník, štambuch, Žerotínů — Františka Jos. (236), (242)
 — Gabriely (241), 245
 — Jana Dětřicha (206)
 — Přemka (139)
 — Zdeňka (235)
 „Rozličné paměti a přípovědi, soudóm zmocnění za ouřadu nejv. pís. Otmara z Nepomuku“ v. z Vlčetína Kristín 175
 paměti, memoiry, 182, 184(a, b); cf. deník Pandekty v. právo římské papež 21
 Pariati Pietro, dvor. básník Karla VI., „Amore in Tessaglia“ 128
 z Paskova Hloušek (alias Loužek) Jan 104
 patenty a cirkuláře 38
 peníze v. mince, numismatika
 Petzolt Carl Sigmundt 136
 „Philosophia compendiata“ v. Heinrich Guin. Ferd. 110
 „Philosophia peripathetica ad mentem phil. Aristotelis“ v. Tille Joannes 7
 Ph. S., šifra autorova, „Ruryk's enkel in Böh. u. Mähr. oder Stammbaum der gräfl. familie Zierotin“ 78
 „Physica ad mentem Thomae Aquinatis“ v. Langer Leo M. 29, 119
 „Hermeticae physicae appendices duae“ v. Nollius Henr. 121(a)
 písaři — Balcar Czetrýs Jan 167(a)
 — Cahle Višňovský Pavel 99, 179
 — Poniatowsky Joh. 59(a, c pozn.)
 — Sulek Matouš Novojíčinský (?) 167(b)
 — Stecher z Weissenbrunnu Tob. 183, 202:
 písařské šifry: G. A. 178, M. R. Z. W 175, W. I. S. S. 177 zad. příd.
 písmo tajné 184(b), 188, 218

přísně — duchovní české 18(b—d)
 — milostné německé 67
 — popěvek (?) „Co budeme jísti“ 59 zad. před.
 „Písničky na sedm žalmův sv. Davida od kněze Jana Machka“ 18(b)
 Plichta z Žerotína (alias z Žerotína) 78 pozn., 227, 228(a); cf. Virtus leonina poddanství na panství losinském, loučenském, třemešském a drahanovickém 74(a—c)
 Podstatský z Prusinovic — Jan Nep. 156
 — Jetřich, nejv. místopisář morav., 49
 — bez křest. jména baron, autor pijáckého skládání 161
 „Universa poesis“ v. Aloisius P. 117
 poetika, básnictví 117, (164); cf. básně z Pohran (?) Ctibor 66 vložka
 z Polánky a na Bošovicích Bošovský Hynek 82 před.
 Polanus (de Polansdorf) Amandus, theolog 48 pozn., 197 pozn.
 politika 1, 97, 250(c)
 „La politique aisée pour former la prudence“ 93(a)
 Polsko, volba arcikn. rak. Maxmiliána za krále 106; povstání 207 pozn.
 Poniakowsky Johann, pisář Fridricha z Žerot. 59(a, c pozn.)
 z Potnštejna — Jan Burjan IV, 18(c, d)
 — manž. jeho Bohunka z Žerotína IV
 — Marianna Žampachovna IV
 „Krátké poznamenání — o přitažení arcikn. Matyáše“ v. Budovec z Budova Václav 192(c)
 — soudův zemských a co se při nich dalo za ouřadu hejtmanského Karla st. z Žerotína“ 184(b)
 „Poznamenání svátosti“ 45(b)
 Praha — „Auf dem Hradschin 1881“ 250(d)
 — měšťané: H. H. Böhm 80, Jan Sosnovec z Víkánova 186(d), Konrád Švejcar 186(d)
 — obležení (1742) 156 pozn.
 „Praktiky proti obyvatelům pod obojí“ 192(e)
 „Nouvelle pratique d'arithmetique“ v. de Caisson Gallibert 135

právo — horní 186(a, d)
 — přirozené, „Collegium iuris naturae“ 63
 — římské, „Annotata ad Inst. Iust.“ 32, „Annotationes ad Doctrinam Pand. D. Ludovici“ 57, „Commentarii ad Lauterbachii Compendium iur.“ 37, Ihering, Instit. 10, „Notata ad Schambogen Praelectiones“ 56, „Notata et Addit.“ 62
 — saské 32 pozn.; cf. patenty a cirkuláře „Právo úřednickí“ v. exekuce privilegia — brněnská 53(i)
 — česká zemská 45(a), 181(a, b)
 — jihlavská 186(b)
 — Jílového 186(d)
 — moravská zemská 58(c), 61(c, e), 64(a), 169(b), 172(c)
 „Prorocství starodávní“ 66 zad. před.
 Prostibořský z Prostiboře Jáchym 195(b)
 z Prusinovic v. Podstatský z Prus., Vilém Prusinovský, biskup olom.
 Prusy (Prauss), zámek žerot.-lilgenavský v Hor. Slezsku, inventář 109
 Přemysl (Otokar I), markrabí morav., privilegium pro Jihlavu 186(b)
 Přepíský z Rychmburka Jan, koncept pŕhony, 64(c)
 Přerov, Branczik Wenzel, měšťan 167 zad. před.
 „Připisové listův všelijakých i odpovědí od Jana Diviše z Žerotína“ 177(b)
 „Připis listu k rovnání mezi pány, ryt. a městy“ (1486) 42(c)
 přípisy listův v. kopiář
 „Přitažení arcikn. Matyáše“ v. Budovec z Budova Vác. 192(c)
 psalmi, expositio, frg. 181 vaz.; cf. žalmy „Les pseumes de David en tablature sur l'espine“ v. Marescalk Sam. 22(a)
 „Psaní pana Karla z Žerotína“ (1628—31) 143
 pŕhony a nálezy moravské, sborníky a sbírky IX, 2(a, b), (33), 39, 49(a—c), 58(e, h), 61(i), (65), 66(a—c), 82, 83, 84, 85(a, b), 102, 105(a, b), 111, 167(a, b, c), 169(a), 170, 171(a, b), 175, 196, 198

Q

„Questions tirées de l'histoire sacrée“ 141

R

„Racconto storico delle famiglie antiche romane nobili“ v. de Sebastiani Pietro 12

„Ragguaglio delle famiglie più antiche e più principali di Roma“ 9

Rakousko, vnitrorakouské země, instrukce 8

„Realverzeichniss“, věcný katalog knihovny na Bludově 230

registra listů poselacích ve věcech sirotčích (1609—20) 222(a, b)

Registrum des'eti truhlic v. z Chlumčan Mat. 45(a), 181(a, c)

„Reglement donné par une dame de haute qualité a sa petite fille“ 126

„Reisebeschreibung“ v. Tippold Hans Sigm., 136

„Religions-acten“ v. Buckisch Gott. Ferd. 20, 24

Renieri (Reiner ?) Jan Viktor 195(b)

reskripty cf. deklaratorie
retorika 140; „Exercitia rhetorica“ Jos. K. z Žerotína 92

recepty — apatykářské 42(r)

— „Arcanum contra pestem“ 72 pozn.

— lékařské 108(b), 125; cf. lékařství
Richter Andreas Ant., „Castrum doloris et honoris“ 163

„Ristretto dello stato della corte di Roma“ 16

Rogier Alois, hofmistr Frant. Jos. z Žerotína 94

„Rovnění mezi pány, ryt. a městy“ (1486), t. zv. smlouva XI tisíc panen 42(c)

Rudolf II., císař a král. čes., 192(a), sněm 1609—10 192(f)

rukojemství, kniha — Jana Diviše z Žerot. 202

— Fridricha z Žerot. 59

rukopisy hořovické v. Hořovice, rukopisy Rupprecht Theodor Maria, O. S. BMV., „Logica ad mentem Thomae Aquinatis“ 27

„Ruryk's enkel in Böh. u. Mähr.“ v. Ph. S. 78

Russwurm Kryštof Heřm., 192 (a, b)

„Rustici de Schibnitz“, inc. „Sententiae scabinorum“, brněn. práv. knihy 193 z Rychmburka Přepiský Jan, koncept půhonu 64(c)

Ryšanová z Modřic Andělína, 4. mž. Jana ml. z Žerot., IV

Ř

řečnictví v. retorika

Řím, Roma — kardinálové 14

— paláce a zahrady 3

— papež, duchov. a světs. moc 21, dvůr 16

— šlechta 9, 12

S

„Unzerbrechlicher sacht- und wunder-
spiegel“ 149

von Sallenfeldt Franz Antoni, „Neue composition vor Francisca von Zierotin“ 146, „Neue composition vor Joh. von Zierotin“ 147

„Sanctuarium naturae“ v. Nollius Henr. 121, 122

Sarkander Mikuláš 192(e)

Savojsko, princ z Piemontu, vojenský řád 194

sborníky moravských půhonů a nálezů v. půhony a nálezy

de Sebastiani Pietro, „Racconto storico delle famiglie antiche romane nobili“ 12

„Sedlnická“ kniha Drnovská 46(a)

Sententiae scabinorum Johannis notarii
Brunnensis 193

sententiae iudicii terrae Moraviae v. půhony a nálezy moravské

Sermones de sanctis, frg. 105 na deskách serviti v. Langer Maria Leo 29, 119;

Rupprecht Theod. M. 27

Schambogen Ioannes Christophorus, „Praellectiones publ. in Iustiniani Instit. lib. IV.“, 56, 62

„Der wahre schlüssel zur offenbahrung göttl. geheimnisse der natur“ 23(a)

de Schomberg Jeanne, „Reglement donné par une dame“ 126
 Siena 195(b)
 sirotci, přepis sirotčí 222(a, b)
 Skrbenská z Hříště Arnoštka (Ernestine), mž. Frant. Jos. z Žerotína, IV, 240
 Slavatovna z Chlumu Mandalena, 2. mž. Jana st. z Žerot., VI
 ze Slavíkovc Bitovská Anýžka, 1. mž. Jana Žalkovského z Žalkovic, 99
 Slezsko, dějiny 11(e), 20, 24; cf. zeměpis slovník čínsko-latinský 4
 „Smlouva“ — mezi králi Matyášem a Vladislavem (1478) 42(i, k)
 — mezi nejv. úředníky a olom. biskupem (1586) 169(c)
 — XI tis. panen (1486) 42(c)
 „Smlouvy královské v Jihlavě“ (1486) 42(l, m)
 sněm moravský zemský — Karel st. z Žerotína, „Popsání sněmů obecních“ (1594, 1596—7) 184(a)
 — olomoucký (1511) 42(e)
 — zápisy vybrané 50, 53(f), 104(a): cf. knihy sněmovní, zřízení zemská moravská, sněm. snesení
 „Sněmovní snesení i jiná zemská jednání markr. morav., která se zběhla za ouřadu hejmana. Karla st. z Žerotí“, první kniha o sněmovních věcech 189
 Somnium prodigiosum (203)
 Sosnovec z Vlkanova Jan 186(d)
 soud trestní losinský — inkvisiční proti čarodějnicím 43
 — kopíř soudní (1709—24) 36
 soud zemský moravský — „Krátké poznamenání soudův za Karla st. z Žerotína“ 184(b)
 — Karla st. z Žerotína (t. zv.) Zápisové na soudě panském 182
 — obsazení soudu 53(c), 182, 184(c)
 — paměti do Olomouce 49(d)
 von Ss. Al. Em., „Auf den tod d. F. Theresia Esterházy 250(b)
 „Der neuerfundene böhm.-mähr. staat“ (223)
 Stecher z Weissenbrunu Tobiáš, písař 183, 202

stematographia v. Mayersfeld von Löwenkron Franz 112
 Strada Octavius, antikvář Rudolfa II., „Simbola atque significata illustrium virorum ac mulierum“ 75
 ze Stránc — Stráneckí 82 pozn.
 — Jan Stránecký ze Stránc 66 vložka Sulek Matouš, písař 167(b)
 „Summulae seu Institutiones dialecticae cum annexis doctrinalibus de predicabilibus et praedicamentis“ v. Heinrich Guin. Ferd. 76
 supra libros 167, 175
 — Luk. Dembinského z Dembině 46, 169
 — Jana Žalkovského z Žalkovic 99—101, 179, 180
 — Žerotínů: Jana Diviše 41, 177, Jana staršího 42, Karla staršího 178
 Svidnice (Schweidnitz), Melchior Fridrich von Schw. auf Tschepław und Hausdorf 135
 „Svobody od kr. Matyáše na nápady zbožní“ (1484) 42(d)
 „Symbola illustr. virorum atque mulierum“ v. Strada Octavius 75

Š

Šembera Alois, „Hrob Karla z Žerotína a krvka Žierotinská v Brandejse“ 157 šerm 195(c)
 šifra cf. písmo tajné
 Šimon Videňský z Českého Ostrova a na Slavíčkách 61 pozn.; zápisky jeho 61(k)
 Šlejnicovna ze Šlejnic Afina, 2. mž. Jana Žalkovského z Žalkovic 99
 Španělsko v. vojenství
 Šumperk, dominikánský konvent 76, 79, 110
 Švajcar Konrád, měšťan pražský 186(d)

T

„Tagebuch — der Ernestine von Zerotin“ 240
 — meiner reise zur krönung kaiser Leopold II“ v. z Žerotína František Jos. 94
 — der Gabriele von Zierotin“ 237, 239

„Girrendes täublein“ v. Oncken Johann Gerh. 98
 taxy morav. zemského tribunálu 52(a)
 theatralia v. divadlo
 Tippoldt — Georg 136
 — Hanns Sigmundt, „Reisebeschreibung“ 136
 Tille (ms: Tiller) Joannes S. J., „Philosophia peripathetica ad mentem Aristotelis“ 7
 Tiller Joannes S. J. cf. 7 pozn.
 tisky přivázané 38, 156 pozn.
 Tomáš Akvinský, Ex Summa s. Th. Aqu., výklad 110(e); cf. Aristoteles, filosofie
 „Tractatus ethicus“ v. Heinrich Guin. Ferd. 79
 — in Summulas seu parvam Aristotelis logicam“ v. de Comitibus Ant. Blas. 26(a)
 „Trauergesänge“ (152)
 „Königl. tribunal tax- ordnung“ (1640) 52(a)
 „Trost und wunsch des Schlosses Ullersdorf“ v. Aloisius P. 151
 Třemešek (Johrnsdorf) 231, 247; cf. poddanství
 Tschirnhaus Gorge Fridrich auf Wäder u. Baumgarten 136
 Turibius P., kapucín horšovotýnský 192(f)
 „Die seufzende turtul-taube Francisca Romana“ v. z Žerotína Josef Karel 155
 Týn Horšovský, kapucíni 192(f)
 „Tyto knihy sou zepsané pro správu“ inc. Kniha Drnovská Sedlnická, předml.

U

Uhry, povstání Bočkajovo 192(b)
 universita v Olomouci 7, (164); cf. Tille Joan.
 z Úpočna na Žlebích Jaroslav 186(e)
 urbář panství žerotínských 231

V

Václav — I., privilegium pro Jihlavu 186(b)
 — II., horní zákon 186(a)
 — IV., privilegia pro Kutnou Horu 186(c)

z Valdštejna František Adam, cestopis 133 a pozn. ibid.
 vědy přírodní, hermetické 22(a, b), 121
 „věno jmenované“ 41(a), 42(a)
 „O věno. Toto za právo v zemi moravské jest“, inc. doplňků Knihy Tovačovské 40(b), 47(c), 60(b)
 „Creutztragende versammlung vor ihro hochfürstl. durchl. Francisca Sibylla Augusta, margraefin zu Baaden“ 19
 Vídeňský z Českého Ostrova a na Slavičkách Šimon 61 pozn., 61(k)
 Vilém Prusinovský, biskup olomoucký 49
 víno 42(r)
 „Virtus leonina“ v. Callin de Marienberg Dom. 115; ins teutsche versetzt von H. H. Böhm 80, 142
 Vitriarius — Joannes Jacobus, „Varia notata ex jure publico“ 55
 — Philippus Reinhardus, „Institutiones jur. publ.“ 55, 95; cf. Weiss Andreas
 Vladislav, český král — jeho dvůr 41(c), 42(h), privilegium na dobývání rud u Jílového (1477) 186(d)
 z Vlčetína (z Vlčatína) Kristín, nejev. místopisář morav., „Rozličné paměti a přípovědi“ 175
 vojenství, „Veld- u. Kriegsordnung i. d. zue Hispania u. Engellandt veldleger“ 194; cf. obrana vojenská
 Versucher Václav, měšťan kutnohorský 186(c)
 „V příčině pozdvížení Uhrův“, inc. 192(b)
 z Vrbna — Jan František III
 — Karel Bruntálský III
 — Václav III
 „V tejto knížce najdeš“, inc. sborníku moravských púhonů a nálezů 196
 výchova — dívek 126
 — latina, gramatika 5
 — sešity školní 6, 68, 69, 87, 88, 92
 „Výpisy z paměti p. Karla z Žerotína“ 144
 výpověď rozhodčí 167(d), 186(e)
 „Pravdivé a celé vypsání při sněmu obecním“ (1609—10) 192(f)
 „Vypsání, co jest se po odjezdu arcikn. Matyáše v Čechách dálo“ 192(d)
 „Kratičké vypsání, jakým způsobem praktiky začaly se skládati“ 192(e)

W

- Wallitzky Joan. Adalb. 7
 Weiss Andreas, „Explicatio Hug. Grotii De jure belli ac pacis“ 70, „Phil. Reinh. Vitriarii Institutionum jur. publ. Rom.-Germ. explicatio“ 95
 „Wie man ein instrument stimmen soll“, inc. návodu k ladění spinetu 22(b)
 von Widebach auf Labschütz und Räsche-witz Erdmahn 136
 „Winter-jagdt und jäger opfer“, oslava lovectví 153
 „Wohllustige, ser durstige u. höchstver-liebte in Baccho et Venere versamblete h. brüder u. schwester“, inc. pijáckého skládání, v. baron Podstatsky 161
 „Worte des herzens zur ankunft des Zdenko von Zierotin“ 150

Z

- zahrady římské 3
 zákon horní Václava II., český překlad 186(a)
 zápisky účetní Jana Jáchyma z Žerotína 73; cf. deník
 ze Zástřizl Václav, Oratio de viro nobili (89)
 zednáři (116)
 zemědělství 42(s), 118
 zeměpis 93(b), 93(d) (Francie), 130, 131, 132, 133, 134, 136
 von Zerboni Carl, „Adventblumen“ 248, „Immergrün“ 249
 von Zierotin v. z Žerotína
 „Zierotinisher Hostein aus dem gebürg von Goldenstein“ 160
 Zikmund, král čes., majestát pro Kutnou Horu (1437) 186(c)
 Zlatník Beneš 186(a)
 Znojmo hrad 107(b)
 zřízení zemské moravské — 1535 úvod. článek 120(a)
 — 1604 2(c), 53(a—f)
 — 1628 Obnovené 35, 52(b), 54(b), de-klaratorie a novely 51
 — výpisky 40(b, c), 41(c), 42(c, g), 47(e), 58(b, f, g), 60(b), 61(f, g, h), 107(d, e), 172(b)

„Glückliche zusammenbündung zweier schönen zweigen auf uraltem fürstade-lichen stammenbaum Zierotiner“ 156
 zvěrolékařství 208

Ž

- Žalkovský z Žalkovic Jan, nejv. místopi-sař morav. VII, manželky: 1. Anýžka Bítovská ze Slavíkovice, 2. Alina Šlej-nicovna ze Šlejnic 99, opisy sněmovních knih VII, 99—101, 179, 180
 Žalman Laurin z Mostu 186(d)
 „Žalmy sv. Davida, při tom modlitby též z žalmů sv. Davida vybrané“ 18(a)
 žalmy s modlitbami 18
 — zhudebněné 22(a)
 — frg. 181 na vaz.
 Žampachovna z Potštejna Marianna, 2. mž. Jana ml. z Žerotína na Losíně IV
 Žďár nad Sázavou (na Moravě), smlouva o klášter (1507) 47(a)
 z Žerotína (alias z Žerotína) v. Plichta z Žerotína 78 pozn., cf. Virtus leonina z Žerotína — povšechně: rozrod a genea-logie 78, 91 pozn. sub 4, 115, 142, 145, 155, 156, 160, 225, 230, na Losíně IV, portréty (domnělé) 115 pozn., povýšení do stavu říšs. hrabat 91 pozn. sub 2
 — jednotlivě: Alžběta (Elisabeth, 1763 až 1854) IV, 71
 — Andělína Ryšanová z Modřic IV
 — Angelína Anna Sybilla (1. mž. Kar. Michna z Vacínova † 1667, 2. mž.:) von Galle IV, 43, 74(c)
 — Arnoštka (Ernestine) (1844—98) IV, 240
 — Bedřich († cca 1543) VI
 — Bernart († ante 1616) IV, 15
 — Bohunka, mž. Jana z Potštejna IV
 — František Josef (1772—1845) IV, 94, 174 (Catal. numorum), 234, (236), (242)
 — František Ludvík z větve val.-meziř. 156, 160
 — Františka roz. Herbersteinova IV, 132, 146
 — Fridrich († 1598) VI, 55(g), 59 (kn. rukojem.), 194

- Gabriela roz. Almásy 138, 150, 237, 239, (241), 245
- Gustav (1807—28) IV, 234
- Jan starší na Náměšti († 1583) VI, 42
- Jan mladší na Losíně IV, 18(a, d pozn.)
- Jan Dětrich († 1645) IV, 6, 88, (206)
- Jan Diviš († 1616) VI, 41, 177(a, b) (kopiář čes.), 183 (kop. něm.-lat.), 202 (kn. rukoj.)
- Jan Jáchym (1666—1716) IV, 17, 26, 43 pozn., 91 pozn. sub 1, 159, 163, 72 až 73 a 90 (deníky)
- Jan Karel (1719—76) IV, 7 pozn. 76, 79
- Jan Ludvík (1691—1761) IV, 98, 133, 147, 151, 158, 162, 231
- Josef Karel (1728—1814) IV, 5, 30 (Manuale christ.), 68, 69, 70, 92, 95, 98, 117, 155 (Seufz. turtultaube), 158 (Hist. de Io. Bapt.), 162 (Lucerna ardens)
- Karel (1509—1560) 226
- Karel starší (1584—1636), „iunior“ 75, I, 86, 157, 195(b), 224, 228(b) akta velezrádného procesu 106 „Apologie Jiříkovi z Hodic“ 176 „Diarium, in quo continetur descriptio itineris in Galliam suscepti“, frg. latin. deníku 127(c) „Ephemerides in a. 1588“, deník lat. 127(a), in a. 1589“, deník český 127(b) hrobka 157 „Kniha naučení ve věcech sirotčích“ 86 knihovna ve Vratislavi III „Knihy o sněmov. věcech“ 178, 189, 190, 191, cf. Žalkovský z Žalkovic Jan kopiáře, časový pořad VI, podle jazyka v. kopiáře; 185, 187, 188, 197, (199), (200), (201), 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221 list radě města Olomouce (96) „O právu našem“, práv. kniha IX, 48 paměti, výpisy 144 „Popsání sněmů obecních“ (1594, 1596, 1597) 184(a) „Krátké poznamenání soudův zem. za ouřadu hejtmanského“ 184(b) psaní (1628—31) 143 registra sirotčí 222 rod Kariův VI rukopisy z pozůstalosti III, VI, IX „Sněmovní sňesení za ouřadu hejtm.“ 189 supralibros 178 Zápisové na soudě, panském 182
- Karel († 1712) IV, 133, (164)
- Karel (1850—1934) IV, 10
- Ladislav Velen IV, 22
- Ludvík Antonín (1723—1808) IV, 91 pozn. sub 3
- Ludvika (Louise, 1692—1730, mž. Fr. Ludv.) IV, 156, 160
- Ludvika Vilemína (mž. Jana Jáchyma) IV
- Mandalena Slavatovna z Chlumu (mž. Jana st.) VI
- Marie Františka roz. z Herbersteinu IV, 91 pozn. sub 3, 155
- Marie Luisa (148)
- Maxmilian František Ant. (1665 až 1706) IV, 14, 28, 43 pozn., 74(c pozn.)
- Petr (1488—1528) IV, VI
- Přemek († ante 1555) IV
- Přemek († 1652) IV, 87, (139)
- Přemek († 1676) IV, 81
- Theresie (mž. Josefa Eszterházyho) 250(b)
- Zdeněk (1812—1887) III, IV, 78, 138(a—c), 150, 216, (235)